המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ועש"ק פ' במדבר א' סיון מ"ז ר"ח מ"ה לעומר
דף היומי: בבלי — בבא בתרא י"ג; ירושלמי — מדרש ל"ה
(29 במאי 87)

שנה ל"ח גליון 10801
1.10 שקל כ' מע"מ

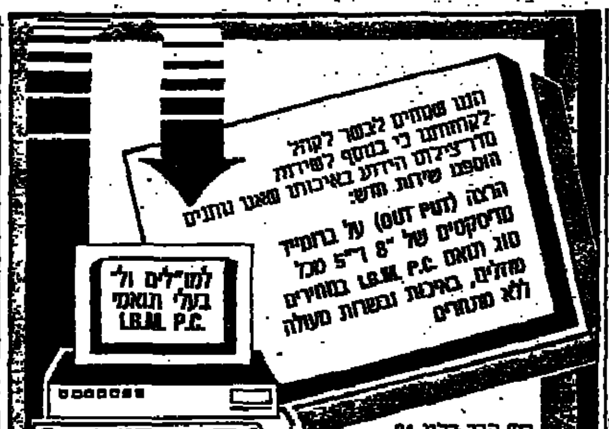

גליון מוסף
מיוחד
לכבוד חנוכת הבנין המרכזי החדש
של ישיבת ויז'ניץ בבני ברק
מצורף היום לעתוננו

בראשות כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א

מעמד מרומם ונרגש של הכנסת ספר־תורה לביהמ"ד דגור ב"ם

ספר התורה נכתב ע"י הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א

במעמד מרומם ונרגש בהש־תתפות קהל רב בראשות כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א התקיימה אתמול חגיגת סיום כתיבת והכנסת ספר־תורה להיכל הקודש בבית המדרש דגור בירוש־לים, אשר נכתב ע"י הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א, ראש ישיבת "שפת־אמת". היתה זו שנה ארוכה של התעלות רוחנית ושמחה מוחשת לכבודה של תורה.

שעתיים קודם לחגיגת הכנסת ספר־התורה להיכל, התקיימה סיום כתיבתו בהיכל ישיבת "שפת אמת". כאשר משך שעה ארוכה באים ומתכבדים בכתיבת האותיות קהל רב ובתוכם אדמו"רים, רבנים, ראשי ישיבות וחשובי הצבור, ובראשם מרן ורבנן: הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך שליט"א; הגאון רבי יצחק יעקב ויס שלי־ט"א; הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון שליט"א; כ"ק אדמו"ר מרחמיסטריבקא שליט"א; כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א; הגאון רבי יצחק פלקסר שליט"א; וכן חשובי ואישי צבור רבים.

לאחר סיום כתיבת אותיות, הובל ספר התורה תחת חופה אפירין, לאורך רחוב יוסף בן מתתיהו, כאשר קודם לו מהלכים תלמידי ת"ת גור בירושלים ולפי־דים בידיהם — האחריו קהל עצום מפז ושמח בשמחתה של תורה. סמוך לבית המדרש, הקבילו פני הספר תורה בשירה ובריקודים עם ספרי התורה שבהיכל.

הס הושלך בקהל העצום שהצטופף בביהמ"ד, עם הופעתו של כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א, ולאחר מכן השתלבו הכל בריקוד נלהב לכבודה של תורה, שמחה שהגיעה לשיאה אחרי תפילת "לדוד מזמור" בנגון הימים הנוראים, הקריאה של הפרשה האחרונה בספר התורה החדש, והיקודים נוספים של פזמון "ששו ושמחו בשמחת התורה".

לאחר מכן הסב הקהל הרב לכבוד קל ולשתיית "לחיים" עם בעל השמחה הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א.

● תוניס. — הנשיא בורגיבה החליט להנהיג בתוניסיה שעון קיץ מ־1 ביוני עד 30 בספטמבר מסי־בות כלכליות. (ע"ס).

אלפי תלמידי החנוך העצמאי בירושלים יפגינו ביום ראשון

במחאה על גזירת הקיצוצים הממשלתיים בחנוך התורתי ★ מאות הודעות פיטורין נשלחו אתמול למורים ומורות

מאת סופר "המודיע"

אלפי תלמידים ותלמידות ובכיתות הגבוהות במוסדות החינוך העצמאי באזור ירושלים, שומדים להפגין — לראשונה בתולדות החינוך העצמאי — בשני מיפגנים נפרדים שייערכו ביום ראשון הקרוב מול משרד ראש הממשלה וברחבת סמינר בית יעקב שבמרכז העיר, ואשר בהם תבוא לידי ביטוי גם החרדה וזעקת המחאה על עתידו של החינוך התורתי הטהור בארץ הנתון לסכנת קיום בעקבות גזירת הקיצוצים הממשלתיים החמורים והדראסטיים.

בהתאם להוראה חד משמעית של משרד החינוך נאלצה הנהלת החינוך העצמאי לשגר אתמול מאות רבות של הודעות פיטורין למורים ולמורות במערכת ההוראה של החינוך העצמאי, צעד העלול להחריף את המתיחות ולזעזע את יסודותיו של החינוך העצמאי עם סגירת עשרות בתי ספר והצרת צעדיו של החינוך החרדי בהיקף חסר תקדים.

אתמול אף הודיעו למשרדי החינוך העצמאי צבור המנהלים והמנהלות של בתי הספר של החינוך העצמאי במחוז ירושלים להתייעצות דחופה, בה עמדו ראשי החינוך העצמאי, המנכ"ל הגאון ר' שרגא גרוסברד, המשנה למנכ"ל הרב שמואל ויינברג והסמנכ"ל הרב אברהם יוסף לייזרזון, על המניעים שהביאו לקבלת החלטה יוצאת דופן זו על הוצאת אלפי תלמידים ותלמידות לרחובה של עיר על מנת להשמיע בפומבי את זעקת החינוך התורתי המצטמצם ועומד חלילה בפני סכנת חיסול. ראשי החינוך העצמאי וכן מזכ"ל ארגון מורי אגו"י הרה"ר מרדכי מונטג, דיווחו על המאמצים הבלתי נלאים והבלתי פוסקים הנעשים כל העת בכל הדרכים כדי להביא לביטול גזירת הקיצוצים והודיעו, כי חבר הכנסת של אגו"י הרב שפירא והרב פרוש ממשיכים בפעילות מאומצת בנושא זה בתקווה לשינוי ההוראה של משרד החינוך, המהווה גזירה שאין היהדות החרדית יכולה לעמוד בה בשום פנים.

במסגרת ההתייעצות גובשה תכנית המיפגנים תידונו דרכי הארגון להצלחת המעמדים שיוקדשו בעיקר לתפילה ואמירת פרקי תהילים להצלת החינוך התורתי בארץ הקודש. ראשי החינוך העצמאי ישמיעו דברים קצרים בהם יבהירו על מה נטושה עתה המערכה ולאחר מכן יתפזרו המוני התלמידים בצורה שקטה חזרה לספסל הלימודים. ממטה הפעולה ביקשו להודיע לאלפי התלמידים והתלמידות, כי לרגל החום הצפוי ביום א' הקרוב עליהם להצטייד במימיות, ועל התלמידות להופיע כתלבושת אחידה ובכיסוי ראש מפני החום.

בשיחה עם עתונאים הבהיר אמש הרב לייזרזון את הסיבות שהביאו לקיום המעמדים המיוחדים, זאת על אף העובדה העקרונית שאין משביתים לימודים במערכת החינוך העצמאי אף לא למען המטרה המוצדקת ביותר. הוא גם התעכב במיוחד על הסכנות הרציניות המוחשיות לגורל אלפי ילדי ישראל כתוצאה מיישום הקיצוצים וציין בהדגשה את יסורי הנפש העוברים בימים אלה על אנשי החינוך העצמאי הנאלצים מחוסר ברירה לנקוט בצעד של פיטורין המונים שיגרמו בעקיפין גם לזעזוע כבד וחסר תקדים בעולם התורה וחיי הכוללים בארץ. "קיבלנו היתר חד פעמי — הדגיש — להוציא את התלמידים תחת כיפת השמים כדי להשמיע כלפי עולם את זעקת הכאב על הפגיעה ההרסנית בחינוך התורתי ולבטא בפומבי את הדרישה הנמרצת להעניק לחינוך העצמאי את היכולת לתת חינוך אמיתי ללא כחל ושרק לכל ילדי ישראל החפצים בכך, ללא צימצומים וקיצוצים המונעים ומעכבים כל אפשרות של קיום והתרחבות".

"950 יהודים יצאו במאי מבריה"מ — רק 200 עלו לישראל"

בחודש מאי יצאו מבריה"מ 950 איש, אך רק כ־200 עלו לישראל. על כך נמסר אתמול.

לדבריו, זהו מספר שיא בשנים האחרונות.

ועידה בינלאומית למלחמה בטרור נפתחה בפריס

פריס, — ראשי הגופים לאכיפת החוק ב־9 מדינות מערביות התכנסו אתמול בפריס תחת הגנה משטרתית מאסיבית, כדי לטכס עצה כיצד להלחם בטרור הבינלאומי.

המשטרה הצרפתית כיתרה את כל האיזור בסביבת משרד הפנים במרכזה של פריס, אשר שם התכנסו שרים ומומחים מאוה"ב, בריטניה, מערב־גרמניה, איטליה, יפן, קנדה, בלגיה, דנמרק וצרפת. (ע"ר וע"ע).

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: מעונן חלקית עד בהיר עם טמפרטורות רגילות בעונה.

תשקיף לשבת: עליה קלה בטמפרטורות.

טמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 15 עד 26, צפת 13 עד 26, חיפה 20 עד 27, טבריה 18 עד 33, תל אביב 18 עד 26. באר שבע 18 עד 30. (עתי"ם).

	ירושלים	תל־אביב	חיפה	באר־שבע
הד"ל	7.00	7.18	7.12	7.15
מוצש"ק	8.20	8.22	8.23	8.14

מוצש"ק לשיטת רבנו תם: 8.52

יו"ר ועדת הבירור בענין פולארד:

יש לפרסם הנספח על האחריות המיניסטריאלית

"אני מקווה, שהממשלה תפרסם את הנספח לדו"ח של הוועדה, המטפל בענין האחריות המיניסטריאלית ובענין האחריות הקולקטיבית של הממשלה, ואז הענין יתברר לציבור. לדעתנו, אין בנספח חומר חסוי וניתן לפרסמו" — אמר אמש ד"ר יהושע רוטנ־שטרייך, יו"ר ועדת הבירור בפרשת פולארד, שחזר לארץ מביקור בשוויץ.

רוטנשטרייך, שהשיב לשאלות כתב עתי"ם, דחה בתוקף את הביקורת על דו"ח הוועדה, באומ־רו: "אין כאן שום מריחה, אלא קביעת עובדות ברורות וחד־משמעיות. אלה טענות הזויות ושקריות".

"התפרסם רק חלק זעיר מאד של הדו"ח", הוסיף הדובר, "בשים לב לכל המיגבלות שהוטלו עלינו. יש לזכור, שהוועדה פעלה בעוד הענין של פולארד בעיצומו מב־חינה פוליטית ומשפטית, כלומר נמשך יישוב היחסים עם אוה"ב, הוגש משפט פלילי נגד אל"ם אביאם סלע בארה"ב ויש הליך של ביטול חסיון, שהועבק לשלר־שה אנשים המעורבים בפרשה" (עתי"ם).

היועץ המשפטי יורה למשטרה לחקור את אנשי השב"כ בפרשת נאפסו

למרות בקשת ראש הממשלה לפעול להקמת ועדת חקירה ממלכתית

מאת דוד פרידמן, כתב עתי"ם

היועץ המשפטי לממשלה מר יוסף חריש החליט לפנות לכ' שטרה להורות לה לפתוח בחקירה נגד אנשי שב"כ, המעורבים במתן עדות שקר בפני בית הדין הצבאי המיוחד, שהרשיע את נאפסו וגזר עליו עונש של 18 שנות מאסר.

היועץ המשפטי לממשלה גיבש דעתו זו אמש והבוקר יפגש עם מפכ"ל המשטרה ויעביר לו את כל החומר המצוי בפרקליטות המדינה בעניינו של נאפסו.

המשטרה תחקור כ־7 אנשי שב"כ מתוך 11 שעסקו בחקירתו של נאפסו, חלקם כבר פרשו מהשירות בהנהלת הבטחון הכללי מאז ניהול חקירתו משנת 1980. החקירה תתמקד בהוצאת עדות שקר בבית הדין הצבאי המיוחד ע"י אנשי השב"כ. החשד הוא כי בעוד שאנשי שב"כ חקרו את נאפסו באמצעות אמצעים פסולים ובלתי חוקיים ונבו ממנו את הודאתו תחת לחץ. מסרו בניגוד לאמת, כי נאפסו מסר הודאתו בכתב ידו, מתוך רצון חופשי לחלוטין ושלא תחת השפעה לחץ בלתי חוקי.

היועץ המשפטי לממשלה יורה למשטרה לחקור אך ורק את הת־חום הצר של מתן עדות שקר. בהודעה רשמית שפורסמה מטעם היועץ המשפטי לממשלה אין מר זכרות כלל פניה למשטרה לחקור את הפעלת אמצעי החקירה הפ־סולים במהלך חקירתו של נאפסו. ההתמקדות במימד הצר של מתן עדות השקר. תמנע חקירת משטרה בכל הקשור לדרכי חקירות של השב"כ, ניהול חקירות של השב"כ, חוקיות הניהול של דרכי חקירה ואמצעי חקירה שונים.

(המשך בעמוד אחרון)

חיל האוויר יירט מטוס לבנוני

מטוס של צבא לבנון מדגם "הונטר" ובו שני טייסים יורט את־מול לפני הצהריים ע"י חיל־האויר של צה"ל, לאחר שנראה תג סמוך לגבול ישראל.

כתב עיתי"ם שלמה הוד מוסר, כי מטוסי חיל האויר התנקו לעבר המטוס שטס מצפון לדרום, לאורך החוף הלבנוני. הם הודו לטייסים לנחות באחד מבסיסי חיל־האויר בצפון, שם תוחקרו קצרות ולאחר שהסתבר, כי לא היו להם כוונות תוקפניות וכי עסקו בסיוע לסירה במצוקה, שוחררו. טרם שיחרורם הם הוזמנו לסעוד ארוחת צהריים עם אנשי חיל־האויר הישראלי.

המטוס הלבנוני לווה בדרכו חזרה ע"י שני מטוסי חיל־האויר, עד קו הגבול הלבנוני. זוהי הפעם הרא־שונה שמטוסים ישראליים יירטו מטוס לבנוני.

אליעזר אייזנר בני ברק
יהודית שלוה גלזרסון בית וגן, ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור לכ"ט אייר תשמ"ז

שאול בייטש כפר חב"ד
טובה גיטל בירמן בני־ברק
באו בקשרי שידוכין
בס"ד, אור לכ"ח אייר תשמ"ז

במעמד כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א וגדולי תורה וחסידות:

ביום ראשון — חנוכת הבנין המרכזי לישיבת ויז'ניץ בבני ברק והכנסת ס"ת

הבנין בין 7 הקומות תרומתו של הנדיב ר' נפתלי טסלר משיקאגו

מאת סופר "המודיע"

המוני חסידי ויז'ניץ מכל רחבי הארץ, ומשלחות נכבדות של חסידים מתפוצות הגולה, ובמרכזן שוחרי תורה וחסידות מכל שד־רות היהדות הנאמנה, ישתתפו מחרתיים, ביום א', בשמחתה הגדולה של חסידות קדושה זו וכלל היהדות החרדית, עם חנו־כת הבנין המרכזי החדש של ישיבת ויז'ניץ בבני ברק, תרומתו של הנדיב הדגול ר' נפתלי טסלר משיקאגו. שתשולב בשמחת הכנסת ספר־תורה להיכל הגדול של בנין הישיבה המפואר.

יום זה, יום ג' סיון, הוא היום בו עלו על המוקד באושוויץ אמו, אחיו ואחותו של הנדיב, אשר תרם את ספר התורה לעילוי נשמתם, הי"ד, וכן הקדיש את הבנין כולו לזכרם ולזכר הורי־אשתו; שגם היא יש לה חלק נכבד בצדקה הגדולה של בצלה החשוב.

קרית ויז'ניץ לובשת כבר מחלצות חג מהיום, כאשר חלק גדול מאורחי חו"ל כבר הגיעו לקראת שבת קודש ב' סיון, שהוא יומא דהילולא של הסבא־קדישא בעל "אהבת ישראל" זי"ע, אשר הישיבה נקראת על שמו, ועל שם בנו הרה"ק רבי אליעזר זי"ע — "בית ישראל ודמשק אליעזר". זהו שם של הישיבה, אשר הוק־מה בקרית ויז'ניץ מיד עם ייסודה, ע"י כ"ק מרן אדמו"ר בעל "אמרי חיים" זי"ע, להנצחת שמם הקד־ה"ט.

במוצאי שבת, ב' סיון, תיערך מסיבת מלוה־מלכה לכבוד הנדיב ע"י תלמידי הישיבה, שהם בעצם ה"חתנים" העיקריים, ולמחרת יערכו שאר מנסדות הקריה מסי־בות קבלת־פנים לכבודו. עיקר השמחה תתחיל ביום ט', עם כתיבת האותיות האחרונות בספר התורה, שתחל בשעה 1 בצהריים. בשעה 4.30 יקבעו כ"ק מרן האד־מו"ר שליט"א והנדיב הנכבד את המזוזות בשערי היכל הישיבה, ולאחר למכן יערך מעמד חנוכת הבית בראשות האדמו"ר שליט"א, גדולי תורה וחסידות ראשי אגודת ישראל ואישי ציבור, וכן אלפי בני יהדות התורה מכל החוגים, כשחסידי ויז'ניץ נוטלים חלק בראש בשמחה הגדולה, וכולם לבושים בגדי שבת לכבוד המאורע.

בשעה 7 בערב תחל תהלוכת הכנסת ספר התורה ולאחר מכן תתקיים תפילת ערבית בבית המדרש הגדול של הקריה. באמי־רת "לחיים" לאדמו"ר שליט"א ובסעודת מצוה, למחומנים, יסתיים היום הגדול הזה לתורה ולחסידות בקרית ויז'ניץ.

לכבוד המאורע מצורף בגליון היום של עתוננו גליון תגיגי מיוחד ובו דבריהם של אדמו"רי בית ויז'ניץ על הישיבה וכן מאמרים, זכרונות, ראיון ודו־שיח, ותמונות רבות, חלקן היסטוריות־נדירות.

תחבורה מאורגנת
למלוה מלכה
בקרית קרעטשניף רחובות
במוצש"ק זו פר' במדבר בשעה 9.15
מבני ברק: ביהמ"ד דחסידי קרעטשניף רח' הרב קוטלר פינת סוקולוב
מירושלים: משרד נסיעות "הופמן" רח' יונה 1
ראה מודעתנו בעמוד שני!

מסעדה סינית
"לי"
כשרה למהדרין
"גלאט"
משגיח צמוד
רח' הלל 33 ירושלים
טל. 225955
ראה פרסים
בעמוד יו"ד

"אהל משה"
ע"ש הגרמ"ח לאו הי"ד
כולל אברכים · מועדון תורני למבלאים
מכון ירושלים שלוחת נתניה
ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
למורנו
הרה"ג **ישראל מאיר לאו** שליט"א
רבה הראשי של נתניה
ונשיא כולל "אוהל משה"
ולרבנית שתחי' לארוסי בתו **רחל** תחי'
עב"ג הבחור **יחזקאל שינפלד** נ"י
מבחירי ישיבת בית מתתיהו בני ברק
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין
לתפארת המשפחות המכובדות
בברכה
הנהלת ואברכי הכולל

מלון דבורה
Hotel Deborah
רח' בן יהודה 87 תל־אביב
טל: 244366, 244369, 244373, 03-244360
ברכת מזל טוב חמה ולבבית לידידנו הנכבד
הי"ה הרב **אברהם יוסף שפירא** שליט"א
ורעיתו תחי'
ולמחותנו ידידנו הנכבד
ר' יעקב מנחם מורגנשטרן הי"ו
ומשפחתו תחי'
המתארחים אצלנו
לרגל הבר־מצוה של הנכד־הבן
פנחס נ"י
תזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
ולרוות מכל יוצ"ח רב נחת

מוסדות קרעשניף
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
קרית קרעטשניף רחובות
ברכה לראש משביר
ברכת מזל טוב נאמנה מעומקא דליבא
לכ"ק **מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א**
לרגל שמחת נישואי בתו, הכלה המושלמת
מרת **הינדא** תחי'
עב"ג הבה"ח המו"ם בתוי"ש, פאר המעלות והמידות
פרי עץ אבות, שושלת היוחסין, פאר מקודשים
הרב **יוסף מאיר** הי"ו
בן הרה"ג המפו'
רבי **ישכר דוב בעריש הורוביץ** שליט"א
אב"ד שכון ספינקא נויארק יצ"ו
ונכד כ"ק **אדמו"ר הרה"צ מספינקא** שליט"א
וויליאמסבורג יצ"ו
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל
יה"ד שהזוג יעלה יפה יפה לבנין עדי עד, תורה וגדולה יתאחדו על שולחנם
ויראו דורות ישרים ומבורכים לתפארת שושילתא דדהבא דא
כי בשמחה תצאון ובשלום תובלון
השי"ת ישמור צאתכם ובואכם לחיים, לשמחה ולשלום אכי"ר
ההנהלה

הקמת מצבה
במלאות השלושים של ראש משפחתנו היקר
הרה"ח ר' **רפאל יעקב** ז"ל
כהנא־שפירא
נעלה לקברו שבהר הזיתים ביום ב' ד' סיון תשמ"ז
בשעה 4.30 אחה"צ
תחבורה תצא ע"י ביהמ"ד דגור בשעה 4.00
המשפחה

הודעה חשובה
מבקשים מכל מי שיש לו תביעת ממון או שנשאר חייב למנוח
הרה"ח ר' **רפאל יעקב** ז"ל **כהנא־שפירא**
שיואיל לפנות לפי הכתובת ת.ד. 6263
או להתקשר לטל. 228555
המשפחה

מוסדות וישווא בארה"ק
בנשיאות הרב נפתלי הגר שליט"א
רמות וישווא ירושלים — רח' רש"י 30 ב"ב
צאתכם לשלום וברכת מזל טוב לבבית
למע"כ ידידנו הנכבד איש חי ורב פעלים לתורה וחסד העוסק ללא ליאות למען מוסדותינו הקי מותיקי וחשובי תלמידי רבינו המה"ק בעל "שארית מנחם" מוישווא זצוק"ל
מוה"ר **בן ציון טאבאק** הי"ו
ולמשפחתו הכבודה שיחיו
לרגל נסיעתו לארה"ב לשמחת נשואי נכדם
היקר בן ידידנו הרה"ג **יעקב זיידל** שליט"א
הבה"ח המופלג בתוי"ש **שמעון** נ"י עב"ג תחי' בשעטו"מ
"בורא עולם בקנין השלם זה הבנין"
ותזכו לרוות מהם ומכל יו"ח רב עונג ונחת מתוך הרחבת הדעת ובריות גופא וכט"ס
המברכים
תלמידי וישווא

נגרית רהיטי · תעשיות־עץ בע"מ
פאר
חנות המפעל
ב"ב רח' השומר 76 ק"ב טל: 770770, 760829
בואו לבקר ולהתרשם
מאולמות התצוגה החדישים והמרווחים שלנו
חדרי שינה, ספריות, מזנונים, סלונים, פינות אוכל, וישיבה
★ תוצרת עצמית ★ יבוא מחו"ל
וממיטב היצרנים בארץ
מחלקה מיוחדת
למטבחים המפוארים של
"אלי ונטורה"
אפשרות ל־12 תשלומים
לכל סוגי הריהוט
חתן וכלה המזמינים חדר שינה ופינת אוכל יקבלו צילום ופיתוח תמונות החתונה חינם

בני ברק טורס בע"מ
רח' חזון איש 19 טלפון 793745 בני ברק
שמחים אנו להודיע
לידידנו והציבור הרחב על
פתיחת משרדנו לנסיעות ותיירות
בני ברק טורס בע"מ
רח' חזון איש 19
טלפון 793745
משרדנו ישמח להעניק לכם כל שרותי תיירות וכרטיסי נסיעה לחו"ל מתוך מיטב היעוץ באדיבות ונאמנות
בברכה
אברהם מרדכי אורנשטיין
מנכ"ל

אברך רח' מלכי ישראל 5 גאולה ירושלים
לחתנים
אברכי כולל
בחורי ישיבות
חליפות בגיר סוג א'
ב — 3 תשלומים

ללקוחותינו!!!
עברנו לכתובת החדשה
רחוב הישיבה 4 ירושלים.
שעות הפתיחה: א–ה 5 עד 8 בערב
ביום ו' סגור

הד היום

פרשת פולארד, ללא סוף פסוק

מ/ת. מי שהניח כי פרסום מסקנות שתי הועדות, זו של הכנסת וזו של הממשלה יעשו סוף פסוק לפרשה עגומה זו, עשוי להתאכזב. אם יש בממשל האמריקאי נטייה לשכוח על "פרשת פולארד" ולתת לזמן לעשות את שלו, הרי הסערה שקמה כאן בעקבות הפרסומים, יש בה כדי להזין מאגרים עוספת את אלה שמזמן אורבים לה לישראל. בוושינגטון ממתינים עם השעון ביד, ופקיד בכיר אמר, מצפים "לראות מה תאמר דעת הקהל בישראל", ומן הצלילים הראשונים עולה, שיש מי שמבקש ללבות את האש, לא רק בגלל שורק עם עלו ישרה באש, כי אם בקרית הממשלה, ואלה המתיימרים לייצג את דעת הקהל, גם בלי שהספיקו לבך על פי צלילי החליל שלהם רוקדים כמה וכמה בכירים בישראל, כבר פתחו את ברז השופכין להכפיש את שמם של ארבעת האישים, שהם הלוח שבצמרת המדינה, אך שים שבחלקם נפלו התפקידים הבכירים ביותר, מהם ראשי ממשלה לשעבר, שרי בטחון זאת על אף ששתי הועדות קבעו בבירור ובלשון חד משמעית, כי כל הרביעיה לא ידעה על הפעלתו של יהודי במרגל בצי האמריקאי.

אמנם, קביעה זו אינה משחררת אותם מאחריות מיניסטריאלית על מחדל זה, והם בודאי מתייסרים במוסר כליות על מחדל זה, שגרם לפרשה, שהיא לדברי פקיד בכיר בפנטגון: זכרון טרי ומכאיב שעדיין לא הגליד", אלא שהעיסוק המאזוכיסטי והגרידה העצמית בפרשה הכאובה, עלול, להעמיק את הזכרון ואת הכאב בקרב הממשל האמריקאי שנפצע קשה בכבודו, אמנם האמריקאים חוזרים ומצהירים, כי אין להם רצון להתערב בסכסוך הפנימי בישראל, אבל יש בו כדי לתת אורך חיים לספיחי הפרשה בוואשינגטון, שהיא היתה תמיד מעוז מבוצר לידידות אמריקאית לישראל.

גם ראש הממשלה מר שמיר, וגם שר הבטחון יצחק רבין, אמרו שאין להפיק מסקנות אישיות אופרטיביות, כי הרי בפרשה זו פעלו שלושת השרים שזכו לתואר, "פורום ראשי ממשלה" לשעבר בחטיבה מלוכדת ובדעה אחת. אולם מסתבר, שיש בשתי המפלגות אישים או גורמים שלוטשים עין אל אותם תפקידים שממלאים כיום השלושה ויש מי שמלבה את האש על ידי הפצת דעות ושמועות שיש בהם כדי לגרום בסופו של דבר לזעזועים.

אמנם בתי הקברות בכל העולם מלאים מצבות על אישים שהאמינו הם ואחרים כמותם, כי אין להם תחליף. אבל למדנו גם, שאין להתפלל למלך חדש, ולוא רק מפני שהבא אחריו עשוי להיות גרוע יותר. כיון שהמחדל שבגללו מתבקשים לפנות את מקומם יש לו רקע שעליו צמח אותו מחדל, ומי שיבוא אחריהם מן הנוף הפוליטי הקיים, אינו מצטיין ברקע טוב יותר.

לצערנו, אין זה המחדל הראשון שגרם להכשלתם של אישי מדינה בכירים גם בתחומים אחרים. שבהן בולטת קלות הדעת מצד אחד והעסוק המוגזם בנושאים צדדים המסיחים את דעתם מן הנושא שעליהם מוטל לעסוק בו. אם זה בתחום החברתי ואם זה בתחום הכלכלי.

אותם שרים וחברי כנסת שנגררו אחרי האוירה השלילית והחלו לנצל הזדמנות זו שנקרתה לידם, כדי לעשות בה שימוש פוליטי, אינם נתונים במדה של רגש אחריות. וצריך להודות, כי ועדת רוטנשטרייך נחונה במדה גדולה יותר של רגשי אחריות, בניגוד לועדת אבן שהפיצה ריח רע של חשבונות פוליטיים ואישיים, אשר מוטב היה אילו סולקו לצדדין, כל עוד לא הגלידו הפצעים בארצות הברית. שרים שמצאו לנכון להביע מורת רוח על שנאלצו לאשר דין וחשבון לפני שידעו מה נאמר בו, אינם מאשימים אלא את עצמם. כי ממה נפשך, אם לא יודעים למה אישרו, ואם אישרו מתוך ששוכנעו כי אישור זה הוא לטובת המדינה אותם הם נקראו לשרת, מה להם כי ילינו ולתת מהלכים ברבים להסתייגויות שלהם.

השרים שגילו אטימות מחוץ תתנו לידם לאותם מינויים של אנשי לשכת הלק"מ שחוסלה לאחר גילוי הפרשה, אמנם הוכיחו כי שיקול הדעת שלהם לקוי. אך יש לזכור, שאנו חיים במדינה שאינה יכולה בקלות לוותר על שירותם של אנשים שנועדו לתפקידים גבוהים יותר, אנשים שבתום לבם האמינו, כי הם עושים שרות טוב לישראל על ידי גיוסו של פולארד. כיון שהם חלק מן החבורה שעשתה הרבה דברים שהיה בהם ריח של הרפתקנות, גם מבחינה צבאית וגם מבחינה כלכלית. ויש בישראל מידה רבה של רגש חברות הדדי, ובין היתר חיים על פי הכלל, שאין להפקיר חבר שנפצע בשדה הקרב, גם הפציעה נגרמה לו בגלל טעות אנושית ועד שעמדו על הטעות שבשיקול הדעת, הנזק כבר נגרם ליחסי האימון שהיו וממשיכים להיות בין שתי המדינות.

מה שחשוב ברגע זה, לא לעשות חשבונות אישים, ולא חשבונות מפלגתיים, אלא לחתור להשכחת הפרשה וללמוד ממנה לקח לעתיד. אם כאן היא תשקע בתחום הנשיה, היא עתידה לשקוע גם בארצות הברית, התגובות החריפות של העתונות האמריקאית מאתמול, באו כהדים לתגובות הנזעמות בישראל. וכידוע, אין לך כלי מחזיק ברכה אלא השלום, אלא שזה עדיין רחוק מאתנו.

בארה"ב מדווחים על "פרשה-ישראלית" חדשה:

מטוסים ישראליים העבירו לאיראן כלי נשק מבריה"מ

ניו-יורק — העתון "ניו-יורק טיימס" הודיע בכותרתו הראשית באחד מגליונות השבוע האחרון כי מדינת ישראל מעורבת באספקת נשק לאיראן לא רק מן המלאי האמריקאי אלא גם זה הסובייטי. עפ"י העתון העבירו מטוסים ישראלים נשק סובייטי לאיראן, בשווי של כ-18 מליון דולר באמצעותו של סוחר נשק צרפתי.

העתון טוען כי קיבל את הדיווח מסוחר הנשק הצרפתי עצמו, שביקש להוכיח שהסובייטים אינם עוסקים באידיאולוגיה בעיסקאות הנשק שלהם אלא אך ורק בביצוע העיסקה.

סוחר הנשק הצרפתי, ז'אן לואי גאנצר, טוען כי פעל בעיסקה זו כמתווך, עבור סוחר-נשק גרמני, ובעיסקה היו מעורבים גם גם בני קיב חבורות-ביטחון בכמה מדינות. גאנצר עוסק עתה בכתיבת ספר על סחר-הנשק החשאי בעולם.

לדבריו החל הפרויקט ב-17 במרץ 1986, בעיצומם של משלוחי הנשק האמריקאים לאירן. כאשר שלח טלקס לגנרל אמיר מריאה, סגן שר-ההגנה האיראני, המברק הכיל את תוכנו של קטלוג, שבו 35 פריטי ציוד צבאי המוצעים.

גאנצר מספר כי ב-29 ביולי 1986 בפרנקפורט לטהרן, שם נחתם החוזה הסופי על העיסקה. האיראנים הסכימו לרכוש 400 טילי "סם 7" ועוד 100 משגרים, וכן טילים נגד טנקים ופגזים מתוצרת סובייטית. השגרירות הצפון-קוריאנית בדרגה הרצאה, כנראה על-פי הוראות ממוסקבה. מסמכי אישור "עד סופי", לפיהם נועד הנשק, כביכול, לצפון קוריאה. על פי הוראות הסובייטים.

גאנצר טוען עוד כי לצורך הובלת הנשק חכרה החברה הגרמנית מטוס-תובלה כדגם "די.סי. 9 — בישראל. המטוסים הטסו לפולין, שם הטעינו 331 תיבות, ש-205 מהן כללו טילי "סם 7" ו-126 פריטי ציוד צבאי אחר.

לדברי ה"ניו-יורק טיימס" אין המסמכים מטילים אור נוסף על חלקה של ישראל בעיסקה. בדצמבר 1986 טסו המטוסים הישראליים מחדשה לניקוסיה שבקפריסין, ומשם לעבר הגבול האיראני. מטוסי-קרב איראנים ליוו אותם עד לשדה-התעופה בטהרן.

כיום למכירה — ובחידיהם. הקטלוג כלל גם טילי קרקע-אוויר סובייטים מדגם "סם 7", במחיר 47,780 דולר האחד. ומשגרי טילים סובייטיים במחיר 12 אלף דולר האחד.

ביוזמת "משמרת השבת" באשדוד

היום משמרת המחאה למען השבת ע"י עירית אשדוד

במסגרת התרבות והתרחבות חילולי השבת בפרהסיה המאורגנים המכוונים בהסכמת עירית אשדוד והעומד בראשה אריה אזולאי, הביע היום רחות התנדבת באשדוד את מאתה הכנסת באכסנמה משמרת מחאה שתתצב ליד בנין עירית אשדוד בין השעות 12-14 בצהרים.

משמרת אשדוד נענתה לבקשת עסקני משמרת השבת באשדוד ונתנה רשיון להצבת משמרת המחאה.

משמרת המחאה תביע את מחאת תושבי העיר על הפירצות החמורות בחומת השבת כאשר חנויות רבות נפתחות שעה אחרה קודם צאת השבת, ועירית אשדוד אינה עושה מאומה להפעלת חוק העזר נגד חילולי השבת האוסרים שהיה בתוכים בהפעלת ידיו מצריב שהיה אסור להיפתח עם צאת השבת בשבוע שעבר אך לראובן לב נפתח קודם צאת השבת זאת לאחר שבעבודות הכנה רבות נעשו בעצם יום השבת.

גם בש"ק לפני שבועיים נעשו עבודות החזקה גדולות בבריכת השחיה הנמצאת במתנ"ס בית לברון ברחוב ר' בעיד הרק בהוד ערבות שכנים ועסקני השבת הרפסקו העבודות.

שיפורים בחוף הנפרד בנתניה

עונת הרחצה בחוף קרית-צאנז תיפתח ביום שני

ביום שני הקרוב תיפתח עונת הרחצה בחוף הים הנפרד שבנתניה, סמוך לקרית-צאנז, אשר זכה לשבחי הציבור החרדי על שרותיו הטובים וההפרדה המהודרת שבו.

השנה, ביוזמתו של נציג אגו"י סגן ראש העיר, הרב יעקב שמעון שער, הוכשר מחדש שטח החוף רחב-הידיים. נסללה גישה נוחה וקלה עד החוף, והותקנו בו עוד מתקנים חדשים לנוחיות המתרחצים ולהנאתם.

יצויין, כי השנה יתאפשר לציבור החרדי גם קו תחבורה נח, עם הפעלת קו 315 החדש, שהופעל מכבר ביוזמתו של הרב שער, אשר יקל על המתרחצים הרבים הבאים מבני-ברק וסביבתה.

כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א יוצא לארה"ב

כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א עומד לצאת ביום ראשון לארה"ב עם פמליה של יותר מ-200 מחסידיו, לקראת חתונת בתו עם הרב יוסף מאיר הורביץ, נכד כ"ק האדמו"ר מספינקא-וויליאמסבורג הרה"צ רבי אליעזר מייזליש מאהרסון, גם הכלה היא בת כ"ק האדמו"ר מרצפרט שליט"א.

בקרב חסידי קרעטשניף ברחובות הגיעה ההכנה לקראת נסיעת הפמליה הגדולה לשיאה. זו הפעם הראשונה שכ"ק האדמו"ר שליט"א יוצא לחו"ל עם מספר כה רב של חסידים. במקביל אמורים להגיע לארה"ב חסידים רבים ממקומות שונים בעולם: מאנטוורפן, וינה, איטליה, אוסטרליה, שטוקהולם ועוד.

חסידי קרעטשניף ישהו בחג השבועות ובשבת פר' נשא במחיצת כ"ק האדמו"ר שליט"א, אשר יערוך את תפילותיו והשולחנות באולם "בית יעקב". החתונה תיערך באולם "קונטיננטל" בוויליאמסבורג, בהשתתפות גדולי התורה האדמו"רים מכל רחבי אמריקה. מכיון שהחתונה תיערך ביום ראשון הבא, וכדי להימנע מטיסה באיסרו חג שבועות, הוחלט, לפי הוראת הגרי"ש והאזור שליט"א, לקיים את הנסיעה כבר מחרתיים.

מחר בערב, מוצש"ק, תיערך בקרית קרעטשניף ברחובות סעודת "מלוה מלכה" גדולה, בסימן ברכת "צאתכם לשלום" לכ"ק האדמו"ר שליט"א ופמלייתו. את הסעודה הלווה תזמורת גדולה בניצוח מלחין החצר, ר' פנחס שיינברגר.

עץ חיים • מוסד התורה הראשון והגדול בישראל

בתי תלמוד תורה הכלליים והישיבה הגדולה בירושלים

שבת במדבר

השבת שלפני יום קבלת התורה

מוקדשת מדי שנה למען

עץ חיים

מרכז התורה הראשון והגדול בישראל

כל תושבי ארצנו נקראים בזה להרום בעין יפה וביד רחבה לחיזוקו והחזקתו של היכל התורה העתיק והמפואר בעיר קדשנו

זכות תורתו הקדושה תעמוד לכולנו ... לגאולה השלמה אכי"ר

פיקוח נפש!!!

דרושות 150 מנות דם

(מכל סוג — עדיף A+)

לתקופת חודש (3 ליטר)

לפי בקשת ד"ר ראובן אור

מח' ההמטולוגיה הדסה עין-כרם

לאשה במצב קשה

לאחר השתלת מח-עצם

לפנות בשעות הערב

ארגון "הצלה" 02-818737

865673, 826142, 821307

תכשיטים ב-4 תשלומים

קניתי בזול אצל

רפאלי

(כי זה שווה לי!)

רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

יובל 40 שנה

ללא מתחרים! 155 ש"ח

חליפה לנער

סי-מל

חיטות והלבשה לגבר

ב"ב רח' ר' עקיבא 86

קהל "עטרת משה" דחסידי קרעטשניף

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

קרית קרעטשניף — רחובות

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל וחדוה, בקול ששון ושמחה, בסימן טוב ובמזל טוב מודיעים אנו בזה לקהל אנ"ש ידידינו ואוהדינו הי"ו כי אי"ה במוצש"ק זו פר' במדבר נערוך בביהמ"ד הגדול בקריתנו בשעה 9.30

מסיבת מלווה מלכה

וברכת צאתכם לחיים, לשמחה ולשלום ומזל טוב

לכ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליטא

לרגל שמחת נישואי בתו הכלה החשובה והמושלמת

מרת **הינדא** תחי' עב"ג למזו"ט

נכד **כ"ק אדמור מספינקא שליטא** – וויליאמסבורג

ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור

יה"ר שקול ששון וקול שמחה ישמע תמיד באהלינו ומשמחה זו יושפע שפע רב טוב עד בלידי לכלל ולפרט אכי"ר

בברכה נאמנה

ועד הקהילה

הופיע

הספר החשוב

מפתחות החכמה

באור ערכי היסוד של חכמת האמת סודר על סדר הא"ב

האילן הקדוש להרמח"ל

עם פירוש מאיר עיניים

להרחיב ולפרש את דברי הספר הקדוש הזה לכל דורשי החכמה

ערוך בידי הרב שלום אולמן

הפצה ראשית: א. ברזני רח' העליה 8 ת"א טלפון 03-623927

המסורה בע"מ

הוצאה לאור • הפצה •

רח' חבקוק 5 ת.ד. 5656 טל. 286588

זהב ותכשיטים

במבחר העשיר והגדול בארץ

רפאלי

רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

בית המדרש חניכי הישיבות צא"י

בן זכאי 50 בני-ברק

הודעה חשובה

הננו להודיע בשמחה שאי"ה ביום ראשון ב' סיון בשעה 8.30 בערב יערך בבית ידידנו החשוב מלומדי השיעור

הרב **יעקב וירז'בינסקי** הי"ו

ברח' הארזים 18 בני-ברק

סיום מסכת בבא מציעא בסדר לימוד הדף היומי

בהשתתפות: הגאון רבי שרגא גרוסברד שליט"א

הגאון רבי זלמן דרורי שליט"א

הרב חיים ברילנט הי"ו

בעל עסק:

בתשמ"ח אתה תהיה מפורסם

השלאגר של שנה"ל הבאה יהיה - יומן עברי לבית, למחנך ולתלמיד

היומן בהוצאה מיוחדת של מרכז התורים

יכיל מידע יום יומי חיוני לשרות הציבור:

■ רשימת נגמ"ים ומוסדות חסד ■ הדף היומי ■ המשנה היומית

■ הלכה יומית ■ לוח התאריכים לקדושת שביעית ואיסור ספיחים ועוד

היומן יופץ בכל מגזרי הציבור בירושלים במשרדים בעסקים ומוסדות חינוך

חנויות מפעלים ובעלי עסקים

לדשותכם מדור מיוחד לפרסום בכל עמוד ביומן פרטים אצל מפיקי היומן

פרסום מרכז התורים 32 טל: 02-381405

היומן העברי - פרסום עם 10,000 עותקים

ברכת מזל טוב לבבית

לחברנו היקר והחשוב ברוך הכשרונות ורב הפעלים עוסק בצרכי ציבור באמונה

הרב **חיים ברילנט** הי"ו

מזכ"ל תנועת צעירי אגודת ישראל

לרגל אירוסי הבת הבכורה שותחי' עב"ג נ"י

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין לתפארת ותזכו לרוות מהם ומכל יו"ח רוב נחת ואושר כל הימים

בית הכנסת צעירי אגודת ישראל רמות פולין ירושלים

המתפללים　　לומדי השיעורים　　ועדת הבנין

סמינר ויזניץ ב"ב

"זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה"

הינך קרואה לשבת אחים גם יחד באולם קונטיננטל בשבת קודש פר' במדבר -

ממדבר מתנה

יום ההילולא של בעל

"אהבת ישראל" זצוק"ל

בליל שבת מתכנסים בשעה 7.30 עם המדריכות

בשבת אחה"צ בשעה 5.15 עם המחנכות

כל בנות הסמינר מוזמנות

"ואם יצא חובת היום - אשרי לו"

בברכת שבת שלום

צוות המורות והמדריכות

מבצע תכשיטים

הנחות גדולות ו-4 תשלומים

רפאלי

רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

NEW! MORE THAN JUST A CAMP!! NEW!

UNIQUE, SUMMER EXPERIENCE

SUMMER - 1987

Special, All-encompassing Program for English-speaking Girls

Day Camp - ages 12-16

Multi-Faceted and Ultra-Interesting Program

* Educational & adventurous trips
* Swimming: pool & beach
* Special projects
* Hebrew & English Calligraphy Classes
* Night activities
* Torah and Hashkafa classes

The program is conducted in an educational atmosphere under the exceptional supervision of a well-known staff of educators.

* Date - July 7-July 20
* Place - rachov Harav Frank 36, Jerusalem

Sponsored by Mavo Yerushalayim

American Bait Yaakov High-School for in eretz Yisroel

For more information, registration call 420321 415592

Evenings 814656; 816798

NEW!

קרית ויז'ניץ

הר־נוף

עם איכלוסו של שלב א', אנו יוצאים ב־

מבצע מכירות

בבנין ד' 3½ - 4½ - 5½ חדרים

אל תפסח על ההצעה הזאת

היחידים - שנותנים לכם את האפשרות לגדול עם המשפחה. הדירות תוכננו באופן שתהיה אפשרות להוספת חדר.

היחידים - שדואגים לחיי קהילה מלאים: בתי־כנסת, מקוה, גני ילדים ומעונות יום, חנויות וכו'.

היחידים - שבונים ברמה גבוהה המותאמת לחלומה של עקרת־בית ולצרכי המשפחה. כל הדירות שטופות שמש, ופונות לנוף מרהיב של יער ירושלים

היחודיות שלנו - לא תמצאו אצל אחרים

פרטים במשרד: רח' אהרן פישל 20, טל' 02-826282

ב"ה

חדש בצפון

הודעה מרעישה ומשמחת לציבור החרדי בצפון

בימים אלה נפתח בצפון אולם שמחות חדש ויפהפה על טהרת הגלאט כשר

שימו לב! **לא מחלקה** של גלאט־כשר,

אלא — **הכל** אך ורק גלאט כשר!!!

נא להכיר **אולמי "לבי"** — קרית מוצקין

שדרות בן גוריון — בנין הרבמ"ד

בהשגחה **אישית** ומהודרת של כבי' הרה"ג החסיד

ר' **דוד מאיר דרוקמן** שליט"א

רב העיר קרית מוצקין

כמה מעלות טובות בהידורי הכשרות באולם:

★ שמירה מדוקדקת על דיני שמיטה (גם סידור הפרחים ללא חששות שביעית)

★ בשר ועופות אך ורק משחיטת **הגר"מ למא שליט"א** — רב אב"ד בני ברק, **והגר"ל ביסטריצקי** שליט"א — רב אב"ד ק. חב"ד-צפת

★ כל היינות המוגשים לשלחן — מבושלים

★ כל המוצרים אך ורק מההכשרים הכי מהודרים

★ אברכים חסידים ויר"ש צמודים ואחראים לאולם במשך כל שעות היום בפיקוח קפדני של הרב דרוקמן שליט"א

★ ברירת האורז, הקטניות וניפוי הקמח, אך ורק ע"י המשגיחים באופן אישי. (לא מכניסים חסה וכרוב מחשש תולעים).

כל זאת באולם מפואר מעוטר במפלי מים, צמחיה עשירה על רקע שטיחים תלויים מרהיבי עין!

הלא־הוא

אולם "לבי" קרית־מוצקין

לחתונות, בר מצוות, בריתות, ואירועים תורניים

גישה נוחה וחניה בשפע!

להזמנות ופרטים נוספים — טלפון: 761478 (04)

פרסום יהלום 03-701002, 03-705448

רוזנהיים 13 בני-ברק מיקוד 51543　מודעות מסחריות, משפחתיות ומשפטיות בכל שעות היום והערב.　שרות מהיר, אמין והוגן

משה עקיבה דרוק

כפפות משי על ידי השב"כ

זה מאוד לא פופולרי, ואולי גם מאוד לא נעים, לסנגר על אנשי השרות הבטחון הכללי. זה נשמע בסיכון לשחות נגד הזרם. מה עוד כאשר מדובר באנשים עלומי שם, אנשים שאינם מופיעים במהדורות, אנשים שאינם מחפשים את שמם בתקשורות, עושים מלאכתם במחשכים, ואישי מדינה מדברים לעתים קרובות גדולות על עבודתם החשאית ועל הישגיהם הרבים, ואלו עתה הם נצרבים, נתלים ברשות הרבים, כשקרנים, אכזרים, כושלים, ורבים מאד הם המשפשפים את ידיהם בהנאה לראות אותם בכשלונם, ובקלונם מתכבדים כל אנשי הלשון, המדברות גדולות.

אף על פי כן, ולמרות הכל, נדמה לנו, שיש טעם, לשאול את כל אלה החורצים עליהם לשון גסה, אם אמנם התנסו פעם בחייהם להכנס לעורם של אותם אנשים ולמלא אותן תפקיד כפוי טובה, תפקיד שבו לעתים קרובות מעמידים את עצמם בסיכון גבוה מאשר הקיים וביניהם, כדי לסכל הרבה מזימות.

אדם, שהתגייס להיות אחד מאנשי השב"כ, מקבל על עצמו כללי התנהגות שאינם עומדים תמיד במבחן החוק. פשוטו כמשמעו, הם מקבלים על עצמם להפר את החוק. אם הוטלה על האיש משימה שהיא קשורה ביציאה מן הארץ, הוא יוצא בדרכון מזויף, כדי לחפות על זהותו האמיתית. הוא מצטייד באמצעים כאלה, שכל אזרח אחר מנוע מהם, הם מוציאים מן הארץ סכומי כסף במטבע חוץ, העולים פי כמה ממה שמותר לו לאזרח רגיל לקחת עמו כשהוא בא לארץ וזה הוא פועל שם פעולות שהן עומדות בניגוד לחוק של אותה מדינה. ולא אחת השתתפו במבצעים שהם פסולים בתכלית, לפי לשון החוק היבש של כל מדינה.

לפעמים רבות, הם מחסלים אנשים באקדח שמצוי ברשותם שלא על פי החוק ורבים היו האנשים שמחו כפים לאחר שהצליחו לחסל את אחד ממנהיגי הטירור. לעתים קרובות מזכירים אותם לטובה ואף, הם נהפכים לגיבורים, אם הם מצליחים במשימותיהם, משימות כאלה אשר כל אזרח אחר, היה חייב להענש בכלא כל ימי לכפר על העבירות שהוא ביצע ואין איש שיבוא לבדוק אם עמדו הם בכל כללי המוסר הציבורי והוראות החוק.

אם נלכדים מרגלים שפעלו בשורות הסוריים או המצרים, אי אפשר בשום אופן לשבור אותם כדי שיודו, מבלי להשתמש באמצעי לחץ. לעתים הם נאלצים להפעיל אמצעי לחץ קשים כדי להוציא מפיו של המרגל או המחבל הודאה במעשיו. *אילולא זה שבלעדיו אי אפשר להשיג אותם הישגים,* הוא חלק מן התפקיד שהוטל עליהם. מאז נוסד שרות זה או דומים לו, הדבר היה מקובל כלגיטימי, ביחוד, כאשר החשודים אינם מוכנים להודות, ולאחר שנלכדו ונפלו בידי הרודפים אחריהם, הם מספרים לבית המשפט, כיצד הוצאה מפיהם ההאשמה שבגללם הועמדו לדין, כי לאחר *שנים שהשתלמו בחבלה או בחתרנות מסוג אחר, השתלמו בהשתלמות מליאה קודם שנשלחו למלא* את משימותיהם הטירוריסטיות, פעולות שלא אחת גרמו להרג ולמוות של אנשים חפים מפשע.

★ ★
★

הדבר אמור, לא רק במלחמה שלהם נגד אזרחים בשורות האויב, שבאו והסתננו, או שמקום מושבם באחד הישובים שמאחורי הקו הירוק. ואין כל צורך להרחיק ולהצביע על מקרים כאלה שהתרחשו לאורך כל הדרך מאז קם לישראל שרות בטחון כללי, או "המוסד", שרותים שרשמו על שמם הישגים.

די אם נצביע על פרשת מרדכי ואנונו, שנאשם במסירת סודות מדינה רבים, אם מתוך בצע כסף ואפילו, אם מתוך השקפת עולם אידיאולוגית. עד היום לא נתגלה באיזו דרך, חוקית, הגיע לנמל התעופה בלוד. אין כל מקום לחשוב, שגילה נטייה להודות במעשיו, שלא היו צריכים הוכחות. מרדכי ואנונו, נתן את העילה שאנשי השרות הסודי יעלו עליו וינסו להביא אותו למשפט. הלוא אין ספק בדבר, שהוא לא עלה למטוס מרצונו הטוב, כדי שיוכל להופיע פה במשפט ולהוכיח את חפותו, שאין בו מה שחושדין אותו.

נרחיק לכת לתקופה מוקדמת הרבה יותר, האם אייכמן ראש צוררי ישראל, נלכד לפי כל כללי החוק השוררים באותה מדינה שם מצא לעצמו מקלט הרבה שנים? האם אפשר היה להסתפק בדרישות הסגרה, שהיתה נתקלת בחומה קשוחה של ביורוקרטיה משפטית שבה ספק אם היו מסגירים אותו.

"אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". כלל עתיק יומין זה, פוסל כל אדם אחר לקטרג על אנשים שממלאים תפקיד מסוכן וכפוי טובה. אם חייל שבידו ניתן נשק, או כל טייס שהופקד לפוצץ בסיסי מחבלים, יחטיא את המטרה כפי שזה כבר קרה הרבה פעמים, יועמד לדין, על שפגע במטרה אזרחית, גרם למותם של אנשים, נשים וטף. היכן הוא הטייס שיהיה מוכן להסתכן בכל אלה. אמנם יש שוני מסוים בין שני אלה. נזקקנו להשוואה זו כדי לסבר את האוזן, שבמלחמה נגד אויב אכזרי, שמוכן להרוג ילד תמים, או לפוצץ אוטובוס המוליך ילדים לבית ספרם, זכאי למנה גדולה של אשראי להפעיל את שיקול דעתו כדי להשיג את המטרה.

★ ★
★

כל מחבל או רוצח ושניהם לאותו דבר מתכוונים, יכול להעלות את הטענה, כי ההודאה שלו הוצאה בלחצים פיסיים ונפשיים לא כשרים, ולוא רק כדי להצדיק את עצמו בפני שולחיו ולזכות לא רק בפיצויים כספיים, אלא גם במאמץ לשחרר אותו תמורת שבויים ישראליים. אנשי השב"כ לא הכחישו מעולם את דבר השימוש בשקר ובעינויים, שאגב הם מקובלים גם במדינות שאינן עומדות בפני סכנות יום יום.

לפני שנגענו את פרשת האוטובוס החטוף בקו 300, שבו נהרגו שנים מן המחבלים לאחר שהוצאו מן האוטובוס, פרשה שבו התערבבה למרבית הצער, עלילת דמים נגד קצין בכיר. נעשה את חשבון המקרה האחרון שבגללו סערו הרוחות בישראל. הקצין הצ'רקסי זכה למלוא האימון, הוא אפילו נשלח ללבנון כדי למלא תפקידים בטחוניים, היינו חפצים להאמין לו כי אנשי השב"כ הפעילו עליו לחצים לא רגילים, השפילו את כבודו בניגוד לכל כללי החקירה המשפטית. אך כלום נטפלו אליו לחינם?

האם לא היה להם מקום ורשות לערוך חקירה רחבה יותר ויסודית יותר, כדי להוציא ממנו מידע על מגע עם אויב ופגיעה בבטחון המדינה.

צריך להוסיף, שתי ערכאות משפטיות של הצבא אישרו את פסק הדין לפי הודאתו. הוא נדון לשמונה עשרה שנות מאסר על ידי השיפוט הצבאי, אך על פי שהקטיגוריה לא דרשה עונש כזה. בודאי עמדו לנגד השופטים הצבאיים שרותו המסור וחשיבות שירותו הצבאי של העדה הצ'רקסית.

האם אנו בטוחים כי היה מעלה בדעתו להביא את ענינו לפני הערכאה השיפוטית העליונה, אם לא היה עוקב אחרי פרשת הגילויים על השב"כ בפרשת אוטובוס בקו 300. הלוא עצם זכותו לערער בפני הערכאה האזרחית העליונה, באה לאחר תיקון החוק על ידי הכנסת. האם נטפלו אנשי השב"כ לקצין עיזאת נאפסו על יסוד עלילת דברים שבדו מלבם. הלא הוא עצמו נתן מקום לאותו חשד. האם חשדו בכשרים? הלא גם הערכאה המשפטית האזרחית הטילה עליו עונש מאסר של שנתיים בעוון הקשר שיצר עם איש פת"ח, ולא מסר דיווח על פגישה זו. התרועות על נצחון הצדק שנשמעו בקולות רמים כל כך, השתיקו את דבר העובדה שקצין ישראלי קיים קשר עם אויב, בצורה שהיה בה לפגוע בבטחון המדינה.

האם אנשי השב"כ יצטרכו מעתה לרסן את עצמם בחקירה, לערוך אותה לפי כל כללי החוק, ולוא מתוך פחד שהם עלולים לתת את הדין, יהיו חייבים להעמיד לנגד עיניהם בכל מקרה שהם עתידים לתת את הדין אם יתברר כי היה זה חשד שוא.

★ ★
★

לאחרונה נוצרה סיטואציה מעניינת, אנשי השב"כ דורשים ועדת חקירה, ואילו היועץ המשפטי, אשר נהג לאחרונה להתיישר לפי קו העתונות הפרועה מכל אחריות, הוא הדורש חקירה משטרתית כדי להעמיד לדין את 11 אנשי השב"כ לדין. אנשי השב"כ דורשים ועדת חקירה לפניה יוכלו להעלות את האילוצים שלהם להפעיל לחצים כדי להוציא הודאה מפיו של נאשם, מבלי שייענשו בעונש כבד על נוהג שהוא מקובל על כל מי שעוסק במלאכה זו. גם באלה שלפי השקפתם הם מתנגדים למשטר של כיבוש, עסוקים כל הזמן ברדיפה אחרי הטירור, רדיפה המחייבת בתוקף הנסיבות, להפעיל לחצים פיסיים ונפשיים על הנחקר. מדוע התעוררו כל "יפי הנפש" נגד השב"כ, ומבקשים לכבול את ידם?

אם השב"כ אינו מצליח לעלות על עקבותיהם של מחבלים הזורעים רצח והרס בקרב האזרחים, קמים רבים מבין יפי הנפש עצמם, להאשים אותו במחדל ובכשלון. האם הם זכאים לטפיחות שכם רק כאשר הם מצליחים לעלות על מחתרת יהודית, שאלמלא שיתוף פעולה בתמים של האנשים הנוגעים בדבר, שגילו לאנשי השב"כ דברים שלא היו ידועים להם קודם לכן, גם דברים שעלו רק במחשבה ולא הגיעו לכלל ביצוע לא היה אפשר להרשיע אותם האם רק כאשר הם מגלים אנשי מחתרת יהודיים הם זכאים לקבל ציון לשבח מפיהם של אותם אנשים אשר הצטרפו למחול השדים כאשר זה נוגע בקצין לא יהודי?

אנשים כמו אברהם שלום ויוסף גינוסר פרשו מן השב"כ, על אף שבכך איבד השרות כמה מטובי האנשים שמסרו את נפשם על כך, לסכל מזימות אויב ולהציל נפשות רבים. אין לנו ידע, כמה אנשים אחרים החליטו לפרוש מן השרות אחריהם. אבל יש להניח, כי השרות החיוני יפסיד בעתיד מספר גדול יותר של אנשים אשר עסקו במלאכה זו, שאינה מעניקה כבוד ושמותיהם נשארים עלומים עד שבא איזה מחבל ומוציא להם שם רע. מי זה האיש, אשר יסכים להעמיד את עצמו בכל אותם סיכונים, אם בעתיד יצטרך ללבוש כפפות משי, לא להפעיל לחצים פסולים ולא להחשף למשפט.

אותו כלל חל גם על אנשי המשטרה, שהעסק הממושך עם עבריינים מכל הסוגים מאלצת אותה לעשות דברים שאינם בקנה אחד עם כפפות משי. לפני שהועדה שבחרה הממשלה לבדוק את שיטות השב"כ, מתחילה בעבודה חייבים חברי הועדה להתגייס לשרות הבטחון ולהעמיד את עצמם במבחן, ואז יוכלו לקבוע אמות מידה של מותר ואסור.

עלינו לציין, שיש הבדל תהומי בין טעות שיקול הדעת, כאשר צפה ועלתה פרשת גיוסו של פולארד, לבין דרכי חקירתו של השב"כ. כאן, אין שאלה של טעות בשיקול הדעת, אלא שאלה שהעמידה בסימן שאלה את עצם קיומו של השרות, כאשר יהיה חייב ללבוש כפפות משי כדי לפעול נגד הטירור, נגד אלה המסתכנים להכשיל את האנשים, שנופלים ברשתם. עם כל הכבוד לשני האנשים כצבי זמיר שהוא עצמו היה ראש המוסד לבטחון ומודיעין לשעבר ויצחק טוניק, מי שהיה מבקר המדינה. ספק רב לנו, אם לאחר המעשה יוכלו עוד להציל את השרות ולהבטיח לו את מדת ההצלה שהיתה עד כה.

גם המשטרה שנחשפה לאחרונה בכמה נושאים, משתמשת לעתים קרובות באמצעים פסולים כדי להביא אנשים להודאה במעשיהם אם יטילו גם עליה מיגבלות תכבד זרוע מלכותה זו ושכמותה את כח הפעולה שלה. למשטרה יש עסק עם פושעים פליליים, להבדיל בין חקירות אזרחיות, שבהן היא נתבעת לקבוע לעצמה אמות מידה אנושיות ולא לרמוס את כבוד האדם, גם אם היא צריכה לשלם מחיר. היא חייבת לשמור על כבודו של האדם. אבל יש לה עסק עם אנשים קשוחים שאינן נרתעים מפני שקר, מפני כל מעשה פסול, כדי לבצע עבירות עד כדי רצח אנשים חפים, או שותפים לפשע.

בקיצור, צריך לחזק את מוראה של מלכות שנתכרסמה כל כך בשנים האחרונות, כי אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. ומורא זה, לא מטילים בכפפות של משי, על אחת כמה כאשר מדובר באנשים החשודים כי הם באים להרגן.

י. שפיגל

אכן, "כולם אשמים"...

הצורה בה נדונו מאורעות השלכות פרשת פולארד, לפני פרסום מסקנות שתי הועדות ולאחר הפרסום, קובעת, כמדומה, הרבה יותר מאשר גופם של הדברים, הדיונים, הבירורים והמסקנות של הוועדות; הצורה הזו כאן יש בה לקבוע בצורה בלתי משתמעת לשתי פנים כי "כולם אשמים", החלק הזה והחלק האחר בממשלה, הקואליציה עם האופוזיציה כאחד.

לפנינו דוגמה של מנהיגות בלתי בוגרת, חסרה אותה מידה של אחריות הדרושה למי שמתיימרים להנהיג מדינה וציבור, כשברגע רגיש ומכריע שבו צריכים לומר את האמת ולהיות מוכנים להתמודד עם מעשה מביש שסיכן את האינטרסים החיוניים ביותר של המדינה, היא עומדת ועוסקת בחשבונות פוליטיים אפלים או דואגת לעצמה ולקיומה, שלא יאונה לה כל רע.

כל אלה שציפו כי כתוצאה מפרשה זו של בירור פרשת פולארד, הממשלה תיפול, טעו בהערכותיהם ועתה הם בודאי יכולים להיות מאוכזבים. ישנן איזו שהן שתי הסכמות סמויות, אולי אפילו בלתי מדוברות אבל מובנות בשפת התרשים הפוליטיים של רצון ההישרדות העז, כי את הממשלה לא יפילו על רקע זה שבו לא ניתן להוכיח בצורה חותכת את אשמתו של צד אחד כלבד במערכת הפוליטית, ומצד שני — שכל צד יתעסק בהכפשת השני, כדי שלא להפסיד גם את ה"יתרון" הזה של השכשוך במים העכורים של היריבות המפלגתית הקשה, לו גם המדובר הוא בנושא כה רגיש כמו פרשת פולארד.

כי כאשר מדובר בבירור נושא כה סבוך, הגישה הציבורית האחראית המתחייבת היא, כי יבורר איך וכיצד יכלה פרשיה כזו להתרקם ולהתהוות ומה יש וצריך לעשות כדי למנוע את הדבר בעתיד. אבל מה שקורה בפועל לנגד עינינו שונה בתכלית מכל האמור. כל גורם ב"נבחרת הלאומית" פועל קודם כל כדי לבחון האם ניתן יהיה לנצל את האסון כדי להטיל אותו על ראשו של היריב הפוליטי, ואם הדבר נמנע מפני שזוהי פרשה שאלה וגם אלה קשורים אתו, הרי עושים הכל כדי לקבל החלטות שלא יחייבו אף אחד בהסקת מסקנות *של ממש*, עושים הכל כדי לעבור לסדה"י, וזו הסיבה המרכזית ששני הצדדים חותרים לכך שעל רקע זה הממשלה לא תיפול.

★ ★
★

פרשת פולארד נבדלת מפרשיות אחרות, אמיתיות או מנופחות לצורך הרווח הפוליטי, בכך שזו פרשיה אמתית, ובכך היא שונה מכל מה שמעסיקים בו, אולי כבר מזה שנים, את דעת הקהל במדינה. בכל הפרשיות האחרות עמד העיקר, אם על מעשה עוול לאדם פרטי ולאחד מאזרחי המדינה, ואם על פגיעה באושיות החוק או בנורמות של מוסר. בפרשה הזו, אף שגם בה מעורב אספקט אישי, והוא של ג'ונתן פולארד, הדבר היסודי המרכזי ביותר הוא האינטרס המדיני והבטחוני של המדינה ושאלת היחסים עם ארה"ב, שגם כל ילד יודע עד כמה נושאי הבטחון והחוץ של המדינה תלויים בהם.

ואין שום חילוקי־דיעות בדבר העובדה, כי פולארד נשכר והועסק ע"י שלוחה של מדינת ישראל כדי לרגל למענה בארה"ב, ולזה לא דרושות היו הועדות של רוטנשטרייך ואבן. אבל מה שכן חייב בירור, הרי זה עצם התהוות פרשה כזו ואיך יתכן שבמדינה האמורה להקפיד על סדרי ממשל תקינים, תתהווה חריגה מחרידה שכזו, שלשכה מיוחדת הפועלת בתוך מערכת הבטחון וקיומה ידוע למי שצריך לדעת עליו, תעסוק במעשה כזה. תעסיק במסגרותיה ולצורך המבצע עצמו אנשים מן השורה של עסקי מודיעין וצבא, וזאת במשך תקופה ארוכה ביותר, בלי שהדבר יופסק, למרות שכל אחד יכול היה לדעת, כי אם המעשה יתגלה, צפוי משבר גדול במערכת היחסים של המדינה עם ארה"ב.

יו"ר הכנסת, מר שלמה הלל, גורס כי יש לשאוב סיפוק מן העובדה שוועדת אבן קובעת על דעת כל חבריה, שהדרג המדיני לא ידע דבר על הפרשה, ובודאי שהיא לא נבעה מיוזמה שלו. בהקשר הישיר של הפרשה לגבי היחסים כיום עם ארה"ב, יש בודאי חשיבות רבה ועקרונית לקביעה הזו, שהרי שונה בכל זאת הדבר, אם הפרשה, חמורה ככל שתהיה, נעשית ע"י גורם שפועל מחוץ לידיעת השרים הממונים עליהם, מאשר אם הדבר היה נעשה לפי החלטתו של שר ובידיעתו המלאה. אבל כל זה באשר לנושא המיוחד עצמו ובאשר לעבר, אך אין בקביעה יסודית זו של הועדה דבר וחצי דבר לגבי עצם האפשרות, שבתוך המערכת המנגנונית של המדינה יכולה להתהוות ולצמוח פרשיה כה חמורה, ובמה ניתן למנעה בעתיד, במה הערובה שאין עוד דברים באלה ושלא יתרחשו בעתיד?

★ ★
★

והלא זה עיקרה של השאלה הציבורית שחייבת לעמוד לדיון ולמבחן. קיימת מערכת שלטון, היא מחולקת לפי יחידות של משרדי ממשלה, כל אחד מהם פועל בתחום האחריות של שר ממונה, האם נוצרו הכלים המתאימים שיאפשרו לאדם שהאחריות מוטלת עליו לבדוק, לפקח ולדעת בכל זמן, מה קורה, האם קורה, מה מתרחש והאם מתרחש? ובכיוון הנגדי: האם יתכן שבתוך מערכת, האמורה להיות מפוקחת ומבוקרת, תיווצר אפשרות שאנשים יקשרו קשר לפעול על דעת עצמם, ללא ביקורת וללא פיקוח, כשהם מצליחים לעשות את הנראה בעיניהם בלא שיתפסו?

התשובה לכך היא, למרבה הצער, חיובית, כלומר זה בעצם מה שקרה בפרשת פולארד וזה מה שעולה דוקא מאותה המסקנה שבה מתברך יו"ר הכנסת. אכן, הדרג המדיני לא ידע על הנעשה והוא התוודע לכך רק כאשר הפרשה התפוצצה בצורתה הטראגית, לעת שפולארד נתפס במעשיו. אבל היא הנותנת, כי ניתן במערכת השלטון הישראלית לנהל פעולה ממושכת בלי להתקל בשום ביקורת, ואלמלא נתפס פולארד, יכול העניין להימשך עד עצם היום הזה, וזה מה שצריך לעורר דאגה עמוקה ביותר.

מניעיהם האישיים של המעורבים בפרשה, היותם פטריוטים למדינה, מסורים לבטחונה וחפצים בטובתה, אינם מוטלים בספק, אך אין הם רלוונטיים בכלל לצורך הדיון הציבורי ההכרחי והחיוני. כי הבעיה האמתית היא, שתחת אפה של ממשלה, תחת אפו של שר הנושא באחריות ואמור לבדוק ולבקר, נעשה מעשה כה חריג והפוגע כה קשה באינטרסים של המדינה. דבר כזה מעיד שדרכי הפיקוח מאוד לקויות ורופפות, ואם יכול דבר כזה לקרות, הרי יכול גם לקרות שאנשים אחרים, והפעם בלי פטריוטיזם כלשהו, יתארגנו למעשים חריגים אחרים, בלי שתהיה עליהם עין פקוחה.

ומימדי ההזנחה שמתבררים בפרשה הזו, הם ממש פנטסטיים. הועסקו אנשים, נמשכו כספים, הגיעו דוחו"ת ומידע מודיעיני בטיב מעולה וגבוה ביותר, ועל אף כל זאת איש לא התעורר לשאול איך וכיצד, מנין ומאיפה, ומי לידינו יתקע, שדברים דומים לא בעבר, אינם מתרחשים בהווה או לא יוכלו להיעשות גם בעתיד? וכאמור, אין כל הכרח אם זה יהיה בתחום של ריגול או בכל תחום אחר, כי השאלה העקרונית היא הקובעת כאן. האם יש פיקוח מיניסטריאלי או לא? האם המערכת הממשלתית מבוקרת או לא? האם יש לשרים הממונים הכלים הדרושים כדי שיוכלו לבצע את תפקידם ולשאת באחריות המוטלת עליהם?

★ ★
★

אכן, יש בדו"ח רוטנשטרייך גם חלק סמוי, שלא נודע בציבור, וככל הנראה הוא מכיל את ההמלצות לגבי השינויים שיש להנהיג, כדי למנוע בעתיד עוד אפשרויות כאלה, אלא שכאן כמדומה באה לידי ביטוי בצורה קלת־הדעת של קבלת המסקנות או הנכונות ללמוד לקח מצד הדרג הממשלתי לשני חלקיו.

הקבינט התכנס והחליט לאמץ את המלצות הוועדה. למחרת היום התכנסה הממשלה ואף זו קיבלה אותה החלטה, אך בולטת לעין היא הגישה, כי העיקר הוא שהפוליטיקאים ניצלו מהרוחה, כי אין צורך לפרק את הממשלה והכל יכול להימשך גם הלאה. אין שום הודעה או הוראה שנתגלה כאן כשלון מחריד של פעולת המערכת הממשלתית, אין שום נסיון להרגיע את הציבור, כי הממשלה תקדיש עתה זמן רב כדי לנתח את העובדות והלקחים, במגמה להתקין תקנות יעילות, קפדניות ונמרצות ביותר, כדי ששוב לא תוכל להתהוות תקלה מסוג זה.

יש הגיון בקביעת ועדת רוטנשטרייך כי הממשלה כולה אחראית, כי באם התברר שהדרג המדיני לא ידע את מה שקרה. בזמן שקרה, הרי שמקור התקלה איננה בהתרשלות מסויימת של אחד השרים, אלא מפני שיש במערכת ליקוי כזה המאפשר לפעול מתחת לאפם של שרים, והיום זה במערכת הבטחון ומחר זה עלול לקרות בכל מערכת שלטונית אחרת. ולכן, אם דרושה מסקנה במובן הזה, הרי שהיא מחייבת את הממשלה כולה, כי היא צריכה לשקוד על תקנת המערכת כולה ולדאוג לכך שדבר כזה לא יישנה, לא במערכת הבטחון ולא במערכת משרד התקשורת, לא באוצר ולא בחינוך.

אבל אין שום הגיון, כי לאחר שהוועדה "היטיבה" עם הדרג המדיני ולא הטילה עליו את האשמה, כי אז אפשר כבר לעבור לסדה"י, הכל מפני שאין כאן אפשרות למסקנה פוליטית שיחייבו טלטול המדינה לבחירות חדשות או למשבר ממשלתי. ומפני שמדובר כאן בשני שרי בטחון, אחד מהמערך והאחד מהליכוד, ובשני ראשי ממשלה ולפי אותה חלוקה. הרי שה"שוויון" הזה מכתיב הימנעות ממסקנות פוליטיות, וכאשר כל המאוויים מושקפים רק בכיוון הזה, הרי זה גם כל מה שהממשלה מחליטה, וזה צריך להשאיר את אזרחי המדינה בדאגה עמוקה.

★ ★
★

הדאגה העמוקה מתחייבת מן העובדה, כי אין זו פרשה ראשונה בתולדות המדינה, וגם אז הוסקו מסקנות והומלצו המלצות, אבל אלה לא בוצעו ולא יושמו, ולכן השאלה היא, האם הפעם כן יקרה ה"נס" הזה, או שמא נתעורר בעתיד כאשר נעמוד בפני שערוריה נוספת?

כבר לאחר שהתרחשה פרשת "העסק הביש", בראשית שנות ה־60, פרשה שהיו בה מרכיבים דומים לפרשת פולארד, אם משום שמהותה היתה בטחונית ומודיעינית ואם מפני שפגעה גם היא ביחסים עם ארה"ב. גם אז היתה השאלה הגדולה "מי נתן את ההוראה", היינו אם הדבר נעשה בהוראת ובאחריות הדרג המיניסטריאלי, או שהיתה זו פעולה חריגה שנתרקמה בתוך המערכת, תוך עקיפת עין הביקורת. בעקבות זאת מונתה ועדה וזו הגישה המלצות כיצד להבטיח פיקוח יעיל של הדרג הממשלתי.

ההחלטות ההן לא בוצעו והדבר התברר לציבור בטרגדיה הנוראה של מלחמת יום־הכיפורים. ועדת אגרנט חשפה פרט זה בפני הציבור, כלומר שהממשלה לא מצאה לנכון לבצע את ההמלצות, הפיקוח נשאר רופף ומערכת הבקרה לא יכלה לעשות את המוטל עליה. השאלה חזרה ונשנתה במלחמת לבנון, וזו גם עולה כעת ומעוררת דאגה עמוקה, האם יושמו דרכי נוהל חדשות, האם יופעלו כללים חדשים של פיקוח וביקורת, או שמא יישאר הכל כשהיה, בדיוק כמו שקרה לאחר הפרשיות הקודמות?

וככל שהסימנים מצביעים, נראה כי אכן נשאר מקום לדאגה עמוקה, וזאת עפ"י התגובות שלהן האזנו השבוע. *ההודעה הסתמית של הממשלה*, כי היא מקבלת את מסקנות וועדת רוטנשטרייך על כל חלקיהן, אינה מבטיחה שום דבר, לאחר שגם בעבר התקבלו החלטות דומות, ומאידך גיסא, ככל שמדובר בתגובה לעבודת ומסקנות וועדת אבן — הרושם הוא קודר ביותר. הוועדה הזו אמנם נתונה לביקורת, במיוחד כשהיא מורכבת מנציגי מפלגות, אך זה רחוק מלהצדיק התייחסות שפונה לאפקים של התחשבנות פוליטית־אישית, במיוחד בין אישים ממפלגת העבודה לבין עצמם ובין אישים מן הליכוד לבין ראשי מפלגת העבודה. כאשר הרקע איננו הנושא עצמו, אלא היריבות הידועה שבין שתי המפלגות, לרבות המערכה שהתנהלה ביניהן רק לפני שבוע־שבועיים בנושא הועידה הבינלאומית.

★ ★
★

יכול מר רבין לחשוב שמר אבן נוטר לו איבה בגלל יריבות אישית עתיקה ביניהם, יכול מר פרס לחשוב גם הוא אותו הדבר, אבל הנסיון לקשור פומבית בין זה לזה, הוא מעשה שלא ייעשה, במיוחד כאשר ידוע שבתחומי הוועדה שדנה נשמר איזון פוליטי מתאים בין המפלגות, ולא זו בלבד, אלא שאין למעשה שוני עקרוני בין הממצא היסודי של וועדה זו לבין הממצא היסודי של וועדת רוטנשטרייך, שעליו הממשלה סמכה ידיה בחתימתם המלאה של מר פרס ומר רבין.

באותה המידה אמור הדבר לגבי אישים מן הליכוד, שמנסים לנצל את הפרשה לצורכי החשבון הפוליטי שלהם עם מפלגת העבודה. חשבון זה יכול להיות לגיטימי, אבל הוא פסול בתכלית בהקשר הזה. האם משום שכדי לתקן ליקוי שנתגלה במערכת השלטון וגרם לפגיעה כה חמורה ביחסי ישראל וארה"ב, אסור להזדקק להתחשבנויות צרה שתכליתה לשרת אינטרס מפלגתי. דבר זה לא רק שאינו תורם לתקן את הדרוש תיקון, אלא הוא מעמיק את הנזק, כי הצורה בה מתייחסים לשערוריה, היא גם הקובעת בעיני ארה"ב את התייחסותה למדינת ישראל ונכונותה להכות על חטא על מה שקרה ורצונה באמת ובתמים למנוע בעתיד קלקולים כאלה. אבל אם הכל מנוצל ומשועבד למריבות הפוליטיות, ספק אם יראו בכך תיקון אמתי לעוול שנעשה.

עובדות אלה הן המאשרות יותר מכל, את צדקת הקביעה ש"כולם אשמים" וכי לפנינו מנהיגות שאינה מתעלה לאחריות הלאומית הדרושה והנחוצה.

האם יתורגמו דוחו"ת פולארד להקדמת הבחירות או דחייתן

שמיר: הממשלה תמשיך לתפקד ★ פרס: להזדרז בפירוקה

"ההבדל" בין אבא אבן בתפקידו בשעתו כשר חוץ לבין שרי החוץ שבאו אחריו — מבחן בעיקר המצב אך ורק בתקשורת" — הבחנה מעניינת זו, שמענו השבוע מפיו של אחד ממקורבי שר הבטחון יצחק רבין, שאבא אבן אינו נמנה על ה"אוהדים" שלהם בימים אלו של פרסום הדו"ח והמסקנות.

עד היום, נהנה למעשה אבא אבן מהילת העבר שלו. לא רבים הם המכחישים את העובדה שהאיש היה שר חוץ בולט, שגם זכה ליוקרה בינלאומית. בין אלו שלא מכחישים את העובדה הזו, נמצא גם... אבא אבן בעצמו. בכלל, בכל שורת תפקידיו בשרות החוץ, שגריר באו"ם ובוואשינגטון, זכה אבן לקצור פירות הצלחה.

השבוע, עשה אבא אבן לראשי מפלגת העבודה את מה שאולי היה צפוי אך הם קיוו שאבן לא ירחיק לכת עד כדי־כך. אבן, בדו"ח הועדה בראשותו שבדקה את פרשת פולארד, הצטרף לדעת עמיתיו מן הליכוד בהטילו מימד אחריות גבוה ביותר על יצחק רבין. בין השניים קיימת יריבות נושנה.

אבן כשר חוץ, לא העניק לטעמו של רבין את הגיבוי והיחס המתאים לרבין שעה שכיהן כשגריר בארה"ב. כעבור מספר שנים, לאחר מלחמת יום הכיפורים, נקרא רבין מארה"ב להרכיב ממשלה. רבין העדיף את אלון כשר חוץ על פניו של אבא אבן ואבן נותר לכעסו ורוגזו, חסר־תעסוקה כמעט. היום, כך אומרים מקורבי רבין, סגר אבן את המעגל. הוא גמל לרבין בדו"ח פולארד ועדיין לא יודעים לאן תוביל האשמתו של רבין בידי הועדה.

איש־שיחנו, ממקורביו של רבין, טרח גם להסביר את ההנחה שקבע שהגדול הצלחתו של אבן כשר חוץ תלוי בתקשורת. בזמנים בהם כיהן אבן כשר חוץ, היתה התקשורת בעד מדינת ישראל. היא לא היתה בשליטה מלאה של השמאל המאזוכיסטי. לכן, כמו מטבע הדברים, ראשי המדינה ושריה וראש ממשלתה — זכו ליוקרה ולבקורת חיובית. היום, התקשורת היא נגד מדינת ישראל, לכן כל נושא תפקיד רשמי זוכה לקיתונות בוז ללא אבחנה...

בין אם כך ובין אם גם אחרת, פרסום דו"ח ועדת אבן, גרם צרות למערך יותר ממה שהוא גרם לליכוד, למרות שבסך הכל, שמרו שתי הועדות שעסקו בנושא על איזון בתוך ממשלת האחדות הלאומית.

דיונים בתוך המערך

המערך התכנס השבוע בכמה פורומים כדי לעסוק בפרשה. פורום שרינו — היה הראשון. מרכז המפלגה — היה האחרון. בתווך, התוועדויות של חכ"ים ושרים ובכירי המפלגה. רשמית, מפלגת העבודה מאוחדת מאחורי יצחק רבין ושמעון פרס, שגם הוא יצא די מסורייג בדו"ח. חברי הליכוד טוענים שהוא שיקר לוועדה, שעה שאמר לה שפולארד פנה מיוזמתו לישראל שתגייס כמרגל.

שלא לציטוט ולא רשמית, גם בקרב חברי מפלגת העבודה ישנם הסוברים כי רבין וגם פרס צריכים להסיק מסקנות. גם אם לא התפטרות מוחלטת, לפחות הצהרה שמכאן ולהבא הם יקבלו על עצמם לשתף את בכירי מפלגתם בהכרעות ההתייעצויות חשובות.

שלא לציטוט, זוכה אבא אבן למחמאות לא מעטות. ישנם במפלגת העבודה הגורסים שצעדו של אבא אבן יוסיף יוקרה למפלגה שהתברכה באדם שאינו חת גם לא מפני ראשי מפלגתו בדרכו אל האמת.

בכל מקרה, לדיונים הפנימיים בתוך מפלגת העבודה יש משמעות מיידית. הטוענים נגד אבא אבן, תומכיהם של פרס בעיקר וגם של רבין, סבורים שיש להגביר את המאמצים להפלת הממשלה והקדמת הבחירות. לדעתם, חייבים להזדרז בנושא, מאחר ואם תוך חודש לא יעלה הדבר בידם, תיכנס הכנסת לפגרת הקיץ הממושכת ושוב לא יהיה ניתן להפיל את הממשלה עד חודש כסלו.

אחרים במפלגה, אלו הסבורים שבפרס וברבין נדבקה אשמה לא מבוטלת כתוצאה מן הדוחו"ת, גורסים שיש לרדת מ"עץ הקדמת הבחירות" ולהמתין עד לתום מועד כהונתה של ממשלת האחדות הלאומית. הללו אומרים: במצב העכשוי, דעת הקהל לא תטה חסד עם המערך — וחבל למפלגת העבודה לאבד כוח אלקטוראלי שיכול להתבטא בבחירות שתתקיימנה במועד חוקי.

גם בליכוד מתקיימים דיונים בעקבות פרשת פולארד. ההנחה הרווחת בליכוד, כי את נקודות הזכות מן הפרשה והחקירה, צבר דוקא הליכוד. יצחק שמיר, ראש הממשלה, גורס כי על חברי הליכוד לדאוג שהנושא ירד מסדר היום. "אם לא הודשו בדו"ח ולא תתגרד במערך, הם עצמם יבינו שלא כדאי להם להוביל למערכת בחירות וממשלת האחדות תוסיף להתקיים עד סוף כהונתה.

דיונים בתוך הליכוד

שמיר לוחץ על עמיתיו. כך אלישר, אולמרט ומגן שהיו חברים בועדת המשנה. לבל יצאו בהצהרות נגד פרס ורבין. הם מצידם, ולא רק הם, גורסים שאסור לליכוד להניח לדו"ח הזה לחמוק מידם ללא תוצאות מעשיות. "יש בידינו כלי נגד המערך וחייבים לנצל אותו", הם אומרים. "לו היו הדברים הפוכים, אם הליכוד היה הנפגע העיקרי, המערך לא היה שותק וכל העתונים היו מלאים בדרישה להתפטרות שמיר. אנחנו צריכים לנהוג בדיוק כמותם", הם משיבים.

בכל מקרה, במסדרונות הפרלמנט מעריכים כי דו"ח פולארד, כמו פרשת פולארד, עתידים בקרוב לרדת מסדר היום הציבורי. הדבר תלוי בעיקר באמריקנים. אם הם יתמידו בגישתם הנוכחית, לפיה הם אינם מתערבים בפעשה

(המשך בעמוד ר)

אבני ירושלים עצובות

1.
רק אבני ירושלים
בוכות עם השחר,
רק אבני ירושלים
מרגישות בצער.

2.
רק אבני ירושלים
טומנות בקשות
בין חריצי הזמן
דוממות ושותקות

3.
ואם איזוב יכסה
הפצעים שפרחו
מצמיחות הן מזור
עד אשר יגלידו.

4.
רק אבני ירושלים
בוכות כאב העם
אוגרות הדמעות
בענן הזמן.

ח.ב.

★ ★ ★

1.
כ' שנים הם שוב אתנו
האבנים הטובות כותל המערבי
הדמעות שוב זולגות על הנדבכים החמים
והתפילות עולות בלהט אל־על.

2.
המקום משם השכינה לא זזה מעולם
הכל מבקש לישועת העם
השמים והארץ עם המוני בני אדם
בבוקר, בערב, ללא הפסק של זמן.

3.
אי שם לא הרחק במעמקי האדמה
טמונים עמוק כלי המקדש החרב
וחזו בהם בכל דור ודור
יחידי הסגולה טהרי הלב.

4.
ראיתי דמעות מרככות אבנים
מפלסות נתיב כמו מכתש ממש
בודאי הן הראשונות שתזכנה
לגאולת העם ובנין המקדש.

ח.ב.

נתן גילרנטר

על כלבים ומשוררים

במים עכורים אלו כאשר תלמידים מעורבתים של בית־ספר תיכון עברי־ציוני משסים כלב בבחור ישיבה לעיני בני נוער גרמנים, נקלעה לידי חוברת של העתון "מעריב" מלפני זמן מה. משכה את עיני תמונה צבעונית גדולה, שהשתרעה על פני חצי עמוד. בתמונה ראיתי אדם ממושקף עם זקן מחודד כמנהג משוררים חשובים פה, יושב על ספה מרופדת, וידו הימנית מלטפת בחיבה גבו של כלב לבן שישב מכורבל לצדו.

נושא הכתבה היה סביב דמות דיוקנו של "המשורר, הסופר והעתונאי, המהולל והנודע בשערים" מר משה דור, המפרסם את הגיגיו המאלפים והעיונים המתקדמים במאמריו ובתגובותיו מעל גבי העתון ומעל גלי האתר, ואשר בזכות "יצירותיו" זכה לאחרונה בפרס ביאליק.

בתחילה לא הבנתי מנין החיבה הגדולה הזו מצד איש־הרוח הדגול לחיה זו ההולכת על ארבע. ומדוע בחר דווקא ביצור הזה (אשר בתנ"ך יש לו כינוי בזוי ביותר) בתור הידיד הגדול ביותר כדי לשבת במחיצתו כרקע לתמונה לכבוד קבלת פרס היוקרה של שם "גדול המשוררים" של תקופת התחיה.

אך לאחר שקראתי את הכתבה, כבר לא ידעתי אם פני ה"דור" כפני הכלב שלצדו, או שפני הכלב כפני ה"דור" היושב ומלטף את גבו.

★ ★ ★

לא נלך להכתים את הנייר ולא נחזור על כל דברי ה"חכמה" ששפעו מפיו של משה דור ועל ה"מסר" שלו לדור החדש. נסתפק רק באי אלו פרטים המלמדים על הכלל.

מסתבר שהמשורר אנין הנפש שלנו אוהב רק אוויר זך וטהור. אנו זוכרים שבשעתו לימד *סניגוריה על מועצת יבנאל, שסירבה לאשר הקמת* קריה חסידית במקום, בקבעו שתושבי יבנאל זכאים לנשום אוויר טהור. במלים אחרות: החרדים מזהמים את האוויר! בדיוק כשם שהיטלר טען שהיהודים מזהמים את האוויר באירופה.

בראיון על דמות דיוקנו, הוא מספר שכל בוקר הוא יוצא לשאוף אוויר צח בין עצי הגן, שם הוא שואב השראה בטיילו עם הכלב שלו...

כשהוא עולה לפעמים לירושלים הוא נזהר *שלא יגיע למחוזי החרדים* ריח "פולחן העיפוש הגיטאות, ותחום המושב של השכונות החרדיות המחניקות של לובשי הקפוטות". הוא מתארח בשכונות האריסטוקרטיות כמו טלביה והמושבה הגרמנית, שם הוא "מסתגר בחדר עם בקבוק ומגיף בעדו את הדלת" ואז נפתחים מעיינות היצירה והוא מזכה את עם ישראל בשיריו הטהורים.

★ ★ ★

וכמו כל "הצדיקים" הוא כואב את כאב הדור ודואג וחרד למצב האומה. כשהוא נזכר בחרדים נעשה בשרו חידודין חידודין, ותופעת החזרה בתשובה מנידה שינה מעיניו. הוא זועק בדם לבו באוזני המראיינת: "זו אומה שמאבדת את עצמה בתהליך החזרה בתשובה". אני לוחם על נפשי ועל עתיד בני ועתיד עמי"...

וכיצד הוא לוחם על עתיד בנו? על כך הוא מספר בהמשך. הוא מעיד על עצמו שהוא אינו מה"שרופים" לספורט. אך למען בנו הוא "עושה כמיטב יכולתו להיות כאחד האדם" ולכן הוא *צופה בתחרויות כדורסל וכדורגל "כשם שבילדותו* ניסה להתגנב יחד עם החברה לאיצטדיון ליד בנייני התערוכה". כך הוא מציל את האומה.

★ ★ ★

כאשר המראיינת שואלת אותו האם ישנם דברים שהוא מתחרט עליהם, מתברר שהמשורר הוא טלית שכולה תכלת. אין לו על מה להתחרט, לא על שום מעשה ולא על שום עוון ולא על שום מחדל ולא על שום כשלון. כליל השלמות...

יהודי דתי אומר בכל ערב ראש השנה ב"התרת נדרים": "אני מתחרט על כל הנזכר בין אם היו המעשים מהדברים הנוגעים בממון, בין מהדברים הנוגעים בגוף, בין מהדברים הנוגעים אל הנשמה, בכולהון אני מתחרט". יהודי ה"גיטו" אומרים בתפילה: "שאין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו" ומתוודים על כל העבירות שבכל אותיות הא"ב.

משה דור המקבל "השראה", מהכלב, שחז"ל אמרו עליו שהוא החצוף שבחיות, אינו מוצא בעצמו שום מעשה שיש להתחרט עליו. זך וטהור, צח כשלג, נקי מכל רבב כתינוק בן יומו, כבשה תמימה שלא טעמה טעם חטא מעולם. צדיק גמור...

אך כיוון "שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", נזכר משה דור שבכל זאת יש לו על מה להתחרט... הוא ביצע פעם חטא נורא, שעליו הוא מתחרט כל ימיו ואינו מוצא מרגוע לנפשו! מהו העוון הגדול שעליו הוא מתייסר בייסורי נפש ומצפון עד היום הזה? על כך הוא מתוודה בפני המראיינת בפנים מלאי בושה וכלימה... וכך הוא אומר: "אני מתחרט שלא נשאתי את אשתי בנישואין אזרחיים!"

אתם מבינים מה אוכל את "המשורר העברי", מתוך הדור"? אתם יודעים מהו הדבר היהודי שהוא מתחרט עליו? הוא מתחרט על כך, שלפני כשלושים שנה אמר לאשתו: "הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל" במקום להגיד: "הרי את מקודשת לי כדת שולמית אלוני ויוסי שריד"... על כך הוא לא יכול לסלוח לעצמו. זהו חטא שאין לו כפרה!

והכלב הנאמן מנענע בראשו בהשתתפות בצער ומתרפק על חיק בעליו... לא כל כלב זוכה לבוס כזה צדיק...

★ ★ ★

כשסיימתי לקרוא את כל פרשת "גדולתו וטהרתו" של חתן פרס ביאליק, חשבתי שאין זה צודק לקפח את הכלב המסור, וכי זכות הציבור לדעת גם מה הן השקפותיו ודעותיו של היצור בעל חוש הריח המפותח ביותר... הלכתי לראיין אותו.

למרבה הפלא, הכלב לא ברח ממני וגם לא נעץ בי את שיניו. להיפך הוא שמח על ההזדמנות להביע את דעתו על החברה החילונית המתורבתת שהוא מסתובב ביניהם. לדבריו, אין לעם הכלבים שום דבר נגד החרדים. הרי נאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", השכר זה מעניקים החרדים לכלבים את כל נבלותיהם וטריפותיהם... לעומת זאת החפשים אוכלים את הנבלות ואת הטריפות בעצמם... "יתר על כן" אמר לי הכלב "ישנם מתרבתים באלה ששוחטים אותנו ועושים מבשרינו נקניקיות"...

"ומה בדבר הכלב שהתנפל על בחור הישיבה, קרע את בגדיו ונעץ את שיניו בבשרו?" שאלתי.

"את השאלה הזו אתה צריך לשאול את הבוס שלי" השיב הכלב "הרי אלה ששיסו את הכלב והכריחו אותו להתנפל על בחור הישיבה, הם תלמידי תיכון המתחנכים על פי שירי ביאליק ומשה דור... אדבר אתך גלויות... תאמין לי שכאשר אני יושב ליד אדוני. וצופה בטלביזיה ואני רואה כיצד משמיצים ומסיתים נגד החרדים וכיצד עושים ללעג ולקלס את החרדים ומשפילים ומבזים את הרבנים, וכשאני מסתכל בהשתוללויות וההתפרעויות במגרשי הספורט ובכל אותן תכניות וסרטים והצגות הזורעים שנאה בקרב בני הדור ומחנכים אותם לאלימות ולמתירנות, להפקרות ולהתפרקות יצרים — אני מתפלא שהמדינה הזאת עדיין קיימת בכלל... האם זה פלא שהם משסים את הכלבים שישתוללו כמותם? האם הטלביזיה לא משפיעה גם עלינו?"

"והרי גם אדונך הוא משתתף קבוע במקהלת המקטרגים המשטינים?" אמרתי.

"כן, בענין זה הוא נוהג כמנהג העדה שלנו"... אמר הכלב "נדמה לי שאצלכם כתוב באיזה מקום: "הכלבים, כשאחד מהם נובח, כולם מתקבצים ונובחים על חינם"... חוץ מזה, אצלו זה ענין של פרנסה... הרי בשביל זה מעניקים פרסים במדינת ישראל...גם חיים חפר זכה בפרס ישראל בזכות השמצותיו נגד הדתיים"...

★ ★ ★

"אני רואה שאתה מתמצא היטב בנושאי החברה" אמרתי "הייתי רוצה לשאול אותך: כאשר משה דור אומר שכדי לכתוב את יצירותיו הוא סוגר את עצמו בחדר עם בקבוק — לאיזה בקבוק הוא מתכוון?"

"תראה... זה לא נעים לי לדבר על ענינים אישיים של הבוס שלי... אבל הרי אין זה סוד שמרבית האמנים והמשוררים והסופרים אינם מתחילים בשום יצירה לפני שהם מבוסמים כהלכה... אתה אינך מסתכל בטלביזיה ואינך הולך למסיבות של החברה הגבוהה ולכן אתה לא יודע... בוא תשמע... במסיבות האלה של אמנים ואנשי רוח לא אומרים תן לי כוסית אלא הלעיטני נא ויסקי, ישר מהבקבוק לתוך הלוע... לא פעם בא לי להקיא כשאני מסתכל במסיבות האלה... הבוס שלי אינו סובל את ריח "פולחן הגיטאות" של האיזורים החרדים ובורח לרחביה. אבל תאמין לי שבמסיבות האלה של אנשי התיאטרון והספרות יש עיפוש וסחי ומיאוס כזה שצריכים לברוח אל הירדן... מרוחים אחד לשני את הפנים בעוגות קרם, שמים בסתר גביעי גלידה על הכסאות לפני שהאנשים הנכבדים מתיישבים עליהם... זורקים אחד את השני לתוך בריכת השחיה עם הבגדים... ולבסוף ניפוץ הבקבוקים אל הקיר וההקאות וההתפלשויות בתוך הלכלוך שעל הרצפה... ועל ניבול הפה ועל שאר הגועל נפש התיעוב המתרחשים שם במסיבות, אני מתבייש לספר לך... ואתה שואל מדוע משתוללים בני הנוער ומשסים כלבים... אה, הבוס שלי כבר מחפש אותי... אני שומע שהוא קורא לי... הוא לא יכול לחיות בלעדי... אתה רואה... אני דואג לתת לו השראה והוא מספק לי תרבות מהדרין... אני מוכרח לרוץ... ביי ביי"...

★ ★ ★

מה אגיד לכם? בדרך כלל אין לי סימפטיה יתירה לכלבים, אבל באותה שעה נראו בעיני פני הכלב, הרבה יותר אנושיים מאשר פני בעליו...

هكذا من الأمل

המודיע
על דרא...

התיאטרון התגייס למלחמה בתנועת התשובה

במסגרת הפסטיבל של התיאטרון הישראלי הועלתה על הבמה הצגה שמטרתה ללעוג לתנועת התשובה. ההצגה בדמות סמינר לחוזרים בתשובה. כתב את המחזה הסופר האנטי דתי הידוע, ב. מיכאל לועג קבוע לקדשי ישראל ומסית מקצועי נגד יהודים דתיים בסגנון אירוני.

ההצגה היא בצורת עיצוב תיאטרוני של סמינר המיועד לאנשים אינטליגנטים ובצד בדיחות הוא מנסה לצייר מציאות כביכול.

בין המציגים נמנה השחקן שלמה ניצן הוא בן הזמרות הכרכיה בהצגה זו. שזוכה לשבחים רבים בדברי הביקורת של מבקרי התיאטרון. על שהוא מציג את הדמות התיאטרונית הכשירה. לדברים, היטב על כל קו האופי של "המחזר היהודי".

מבקר תיאטרון כותב על ההצגה. שאיכותה של ההצגה הזאת היא בכך שהיא דומה מאוד, כנראה, לדבר האמיתי. ולכן היא חושפת את טמטומו במעט בלי להעליב את מי שאינו אינטליגנטי דיו, המבקר מצביע גם על נקודות חולשתה של ההצגה "שמי שאינטליגנטי די משוכנע מראש בסכנות של החשיכה, המביאה לחזרה בתשובה, והכת הקטנה צוחקת לה בינה לבין עצמה".

בתוכן הדברים נראה, שתנועת התשובה המקיפה גם אנשים אינטליגנטים וגם מי שאינו אינטליגנט מספיק בעיניו של מחבר המחזה, והמבצע, צוחקים באמת על הנסיון הזה, לפגוע בתנועת התשובה, הצועדת קדימה ולא אחורה. על מחברי המחזה, ב. מיכאל ושלמה ניצן, לדעת שהם חוזרים אחורה אל תקופת האדם הראשון שלפני עץ הדעת, ואינם יודעים להבחין בין טוב ורע ולא יתבוששו.

מ. דדור

להתפלל שזה לא יקרה!

שח לנו אחד מהמכירים את השב"כ ולא מרחוק, מנקודת מבטו החילונית:

— "אתם הדתיים צריכים להתפלל חזק שזה לא יקרה"?!

— ...מה לא יקרה?"

— "שאחרי מה שעשו לשב"כ בפרשת קו 300. בפרשת נפסו, בפרשת פולארד — כל המערכת של שירותי הבטחון לזרועותיהם הולך פייפען"...

סברנו לתומנו שהאיש הזה הוא פסימי ללא תקנה, רואה שחורות. גם נדנו לו בראשנו, כי אנחנו מאמינים בלב ונפש במאמר דוד המלך ע"ה: "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר". אבל ראינו את מונולוג של בכיר בשב"כ. המבכה ובוכה: "קוראים לשירותי הבטחון "אודוזה". 40 שנות פעילות כהוכנה והכשיר אנחנו אודוזה?"... תמיד היינו בשבילכם "זרועות בטחון" היום אנחנו השקרנים. מכופפי האמת. מדבירי נפסו. אני לא צריך תודה של אף אחד מן הפוליטיקאים הציניים של הכנסת. אני לא צריך שיעניקו לי ציטור, הם בודאי שלא שותים שיתחננו בפניהם. אני לא חרד לעניני. אני חרד לבטחון המדינה, אני חרד שיתפרצו מטעינים בכל רחבי הארץ בעוד כמה חודשים וכל הפוליטיקאים הגאונים יאמרו: אין קשר בין ועדות חקירה לבין תפקוד שירות הבטחון. אני יודע שעל פרשת 300 נשלם בעוד שנה שנתיים והלוואי ואתבדה. על מקרה נפסו נשלם מחר מחרתיים. נפסו הוא לא גיבור — הוא עבריין שהורשע בבית משפט העליון והודה בדרגה... מישהו בשב"כ יצטרך לקום ולומר את האמת ואת כל האמת ואז יתברר שיש לך עסק עם שקרן שלא יהיה".

לאחר שהוא שופך זעמו על הפוליטיקאים שהתהככו בראש השב"כ כמו 'פוליטיקאי' קטנים, הוא שואל: "למה שבחור צעיר יתגייס לשירות הבטחון הכללי?, מה יש לו לחפש פה, שידים את הרגליים שלו ייסע בכפה. אין מה לחפש פה"!...

ואם בזה לא די מדבר רפי איתן, האיש אשר גייס את פולארד לריגול בעד ישראל מתוך הכנה האמריקני. כי אם "יאולץ להתפטר מתפקידו כיון שפוטרה הכבהלים של "בימיקלים ליבראל", לאחר שהודה פולארד נגזר בו קשות על חלקו בפרשה, הוא ישקף את כלי ההקשרות בדברים היהודים לו על אחריותם האישית של מי שהוא ממונים עליו.

איתן לא יכבול צד הרזקה ותשלום מחיר, די לו שיאלץ לעזוב את התפקיד בלשכה לקשרים מיוחדים (הזרוע שהפעילה את פולארד ועוד). אם יתבקש לעזוב גם את משרתו הנוכחית, ואם יתעכב למשפט — כפי שדורשת כצת ארצות הברית — אין ספק שלאיש זה יש הרבה כה לספר. ואם יספר יהיה גם מה לשמוע ממנו.

צדק איש שיחו. אנחנו צריכים להתפלל חזק שזה לא יקרה!

מ. יצחקי

מנסים להתנכל לעתידו של אריאל שרון

בעדת אבן נחלקו הדעות, בדבר מידת אחריותו העודפת של שמעון פרס, לפרשת פולארד. הוועדה התחלקה לפי השתייכות מפלגתית. בתיק לקראת הבחירות הבאות של מטה הליכוד, צוברים את כל מה שנאמר נגד מר פרס.

בראשית השבוע היתה במשלה התנגשות חריפה בין פרס ושרון. פרס אמר לשרון, "אתה לא אפיפיור, אתה לא דובר אמת". לאחר שהאשים את שרון כי הוא הדליק לעתונות את הידיעה. כי בדיונים שלו עם המלך חוסיין ויתר פרס על מזרח ירושלים ועל הר הבית. כאשר שאל שרון, מנין לך? הטיח בפניו פרס, "אינך מדבר אמת".

שווה פרוטה
מביהמ"ד להלכה בהתיישבות קרן המעשרות: נמסר לנו לפרסום למתעלת הרבים שווי הפרוטה לפי ערך הכסף השבוע
1 אגורה חדשה

בימים האחרונים החלו חוגים הקרובים למפלגת העבודה להדליף לעתונות פרשיות שבהן, מתברר כי שרון כשר המסחר והתעשיה, העניק למקורבים טובות הנאה גדולות, המסתכמות במליוני דולרים, במסגרת פטורים שמעניק משרד המסחר התעשיה, כי הוא קיבל במתנו מאחד הנוגעים בדבר הלואה ללא ריבית, כדי לממן את רכישת חוותו בנגב, ונשמעו רמזים, כי הסכום שקיבל, שלדבריו כבר החזיר אותו למלווה, עולה על 200 אלף דולר כפי שמר שרון הצהיר.

חוגים אלה, אומרים, כי הליכוד יפתח בהשמצה אישית נגד פרס, ויפיץ בדותות נגדו, הם עלולים להחזיר להם מנה אחת אפיים. ואילו אנשי הליכוד טוענים להגנתו של שרון, כי אנשי מפא"י לשעבר חילקו הרבה יותר טובות הנאה וגם להם יש מה לגלות.

מ. יעקובי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

השבוע לא אומרים "אבן מקיר תזעק" אלא "אבן לקיר תזעק".

★

כיאה לממשלת אחדות, גם במחדלים מתחלקים שוה בשוה — שמיר ופרס, רבין וארנס.

★

פולארד מנסה עתה להעביר את תיקו המשפטי לערעור בפני בית המשפט העליון הישראלי, אולי יזכה גם הוא להחלטה על... שנתיים מאסר.

★

בשב"כ שואלים: אם שיטת החקירה שננקטה כלפי שני המחבלים בקו 300 היא פסולה, ואם שיטת החקירה שננקטה כלפי עיזאת נאפסו אף היא פסולה — אז מה כשר?

★

בכל עתוני יום רביעי, לא נמצא כתוב, מה עשה והיכן היה הגבור הלאומי של המדינה עיזאת נאפסו ביום השני לשחרורו מהכלא.

★

בניצ ידון בעתירת רוצחו של הילד רמי תבה, נגד חוקרי השב"כ, על שבעת החקירה... ירקו בפניו ודרכו עליו.

★

משרד החינוך: הפתרון לטרור הרצחני בעזה — להרבות במפגשי יהודים וערבים בעיר.

תלמידים מעניקים "דמות חיובית" למעשני חשיש בין התלמידים

מורים רבים בחינוך הממלכתי הביעו חשש רציני, כי מספר מעשני חשיש וסמים קשים אחרים עלול לגדול, לאחר שמשרד החינוך הכניס במערכת השעות שיעור על חשיש ומאריחואנה. הם טוענים כי הנסיון לימד כי שיעורים על נושאים אסורים דרמים, הגדילו בשיעור ניכר את הפעילות האסורה, אשר לא היתה מקובלת על החברה החילונית לפני כן.

ביום עיון שנערך מטעם המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, נמסר על מימצאים שרנים שנתגלו, במחקר שערך המשרד. לקראת הפעלתה של תוכנית חדשנית זו. במחקר השתתפו 153 תלמידים שלמדו על פי תוכנית חדשנית זו, ומתברר, כי קרוב לארבע עשרה אחוז מן התלמידים העניקו דימוי חיובי לתלמיד המעשן.

לדבריהם, השיעור במחקר, שנערך בין תלמידים שלא השתתפו בתכנית, הגיע למעלה מעשרים ושבע אחוז המעניקים "דמות חיובית" לתלמיד המעשן. למעלה משמונים אחוז של התלמידים שהשתתפו בתכנית הנסיונית, תמכו בהתרת השימוש בחשיש, ולדברי עורכי המחקר, היה האחוז כמעט כפול בין התלמידים מאלה שלא השתתפו בתכנית.

מורים טענו, כי הכנסת שיעור בנושא זה יגביר בקרב הנוער את יצר החיקוי והתוצאות יהיו הריסת כל גדר של איסור.

מ. ירושלמי

הערבים מתכוונים לצאת למאבק נגד אפלייה ומצפים לשותפים יהודיים למאבק זה

אחרי ההצלחה שנחלו הסטודנטים הערבים במוסדות להשכלה, הודות לשיתוף הפעולה של סטודנטים יהודיים והנהלת המוסדות, העלו אישים ערבים הצעה לפתוח במלחמה נגד שורה ארוכה של אפליות.

בין היתר, יש להם כוונה ללחום נגד "חוק השבות", המעניק זכות עליה לכל יהודי, או צאצא למשפחה יהודית, אפילו אם התגייר בגיור ריפורמי. שלדעת הרבנים אינו אלא מעשה ליצנות, ואילו הם, היושבים כאן זה מאה בשנים, לא רק שאינם נהנים מזכות זו, אלא אפילו אוסרים עליהם את איחוד המשפחות.

אישים ערבים העלו שורה ארוכה של אפליות מצד משרדי הממשלה, כמו בענין ביטוח לאומי, שהנהיג קיצבה מיוחדת ליוצאי צבא. בדיוק כמו החלטת הממשלה, להנהיג הענקה מיוחדת ליוצאי צבא, שלדעתם היא מהווה אפליה כלפי הסטודנט הערבי.

אנשי הדת המוסלמית מופלים לדעתם, לרעה. הם אינם יכולים לשלוט בנכסי הקדש מוסלמיים בישראל, וההכנסות של נכסי הוואקף מועברים למשרד האוצר ומשם ליועץ לעניני ערבים, והוא מחלק אותם לפי ראות עיניו, באמצעות ועדה ציבורית שחבריה הם נציגי הממשלה.

לדברי העסקנים המוסלמים, נוהגת הממשלה גם אפליה בינם לבין המיעוט הנוצרי, שאינם מופלים לרעה ועניניהם מנוהלים על ידי הכמורה שלהם. כמורה זו אינה מתמנית על ידי ועדת מינויים, כמו ועדת המינויים לקאדים המוסלמים ואינם מתחייבים להישבע אמונים למדינה אצל נשיא המדינה.

בין יתר הטענות, הועלתה גם הטענה, כי בעקבות עתירה לבג"צ התברר, כי יהודים שאינם יוצאי צבא, ולומדים בישיבות קיבלו את הקיצבה, שהופסקה בעקבות הבג"צ, הם גם העלו את הטענה נגד הניקוד העדיף של יוצאי צבא. לדבריהם האפליה לא נוצרה בתקופת היות הליכוד בשלטון, אלא הרבה לפני כן, עתה הם קיבלו עידוד מנסיגתה של הממשלה מן ההחלטה ובעיקר מן התמיכה הרדית המאסיבית במלחמתם זו.

מ. דדור

עתונאי חיפה מפחדים משיעורי דת.

מה בין מסיבת עתונאים לשיעורי דת? הרב הראשי האשכנזי של חיפה הנהיג חידוש זה, אחת לשבועיים, מזה שנתיים משלב הרב שאר ישוב גם את שיעורי הדת עם מסירת אינפורמציה שוטפת על עבודות הרבנות.

כמה מבין העתונאים ערעור על חידוש זה, והדבר עלה על סדר היום של אסיפת חברים באגודת העתונאים בחיפה.

מתנגדי התוכנית ניסו להיתלות בטענה, שהרב אינו משלם עבור מסיבת העתונאים, כפי שנהוג לגבי כל מי שמבקש מסיבה עתונאים. המחייבים שללו טענה זו. כי יש לו לרב האמצעים לשלם אותם, אלא שאין דינו כדין גורם רגיל. להצדקת עמדה זו הם טענו. כי אין כל כפייה להשתתף בשיעורים ולדבריהם אין להבדיל, בין שיעורי דת לשיעורים במשחקי ברידג', להבדיל אלף אלפי הבדלות.

רבים מהחברים ניסו לטעון שאין לתת לרב במה קבועה במסגרת אגודת העתונאים, במצב את הנוכחית בין דתיים וחילונים. מסגרת זו פוגעת, לדעתם, בסיקור "האובייקטיבי", הם חוששים שהשיעורים יגבירו את הכפייה הדתית, המשך השיעורים יוביל להחלשת הביקורת שלהם נגד "כפייה דתית". בהצבעה הוחלט להמשיך בשיעורי הדת מטעם אגודת העתונאים.

גם זה, אמרה לנו אישיות חיפאית ותיקה, הוא אחד הסימנים למהפכה החברתית שהתחילה בחיפה האדומה.

מ. דדור

"חג המנגל שמח"

לרבים מבין קוראי העתון בודאי לא ידוע מה זה "מנגל". אבל מתוך הפרסומים אנו למדים, כי מכשיר זה שימושי מאוד בעת חגיגות ההמונים היוצאים לטבע.

אחד הקוראים מציע בעתון "הארץ" להחליף את ברכת חג העצמאות בברכת "מנגל שמח" מכיון שמכל החגיגות של יום זה, נשאר רק הסמל של "מנגל" ושל פטישי הפלסטיק.

"המנגל" מסמל את שגעון הזלילה שהוא מאפיין את אותם חוגים עממיים, המנצלים כל יום חופש כדי לצאת לחורשות ולחופי הים כדי להשאיר סתנות של אשפה. הוא מציע לומר לא "חג שמח" אלא "מנגל שמח", כדי לבטא את סמליותו של יום זה.

ד. ירושלמי

מפסידים בלבד...

בעוד שמשרד האוצר מבקש לקצץ תקציבים של שרותים חיוניים, מתברר שבאותו זמן האוצר גורם הפסדים ענקיים בהכנסותיו, סכום של 30 מיליון דולר הפסיד האוצר מהקפאת המחירים של כלי רכב.

יבואני הרכב טוענים כי להם נגרם אמנם הפסד של 15 מליון דולר. אולם ההפסד של האוצר גדול פי שניים, ההקפאה אינה חלה אמנם על רכב שהמנועים שלהם אינו עולה על נפח של 1,600 סמ"ק בנפח של המנועים, אולם אלה הם רק אחוז קטן.

בעת, ובעונה אחת, הודה האוצר כי המדינה הפסידה עשרות מליוני שקלים חדשים, כיון ששלטונות מס־הכנסה, אינם עומדים בלחץ הכבד בשל עומס עבודה. האוצר מודה כי נתקבלו בקשות להחזרי מס בסכום של 150 מיליון שקלים וחלק גדול מן הסכום. ירד לטמיון, בגלל חוסר אפשרות לבדוק כל הבקשות. ולכן שולמו כל ההחזרים.

ד. ירושלמי

בושנו מכל עם?

היהודים בארצות הברית הם פחות דתיים מן הלא יהודיים, כך מסתבר מתוך סקר שערך הועד היהודי האמריקאי, לפי סקר זה המיצג, לדברי מחבריו, מידגם של הישוב היהודי בארצות הברית אמרו 35 אחוז מן הנשאלים, כי הדת היהודית אינה חשובה בחייהם, לעומת זאת בין הגויים ענו רק 14 אחוז מהנשאלים אותה תשובה.

אולי אפשר למצא נחמה באחוז הגבוה של יהודים שענו כי הדת חשובה להם בחייהם, מספרם הגיע ל־64 אחוז. אולם לשאלה שניה, על השתייכות לבית כנסת, ענו רק 44 אחוז מן היהודים לעומת 86% מן הלא יהודיים המשתייכים לכנסיה כלשהי.

לשאלה, אם בשבוע שלפני הסקר היו בבית כנסת, השיבו בחיוב רק 21% מבין הנשאלים. הסקר מציין כי בעשרים השנים האחרונות כמעט לא חל שינוי בנושא זה. הסקר אינו מפרט, לאיזה בתי כנסת האנשים משתייכים.

ד. ירושלמי

על כל עולה מארה"ב מגיעות ארצה שש גופות

על כל עולה חדש המגיע לישראל מארה"ב מוטסות ארצה מארה"ב שש גוויות של יהודים וישראלים המבקשים להיטמן באדמת הקודש — עולה מבדיקה שערכה הקונסוליה הישראלית בניו יורק.

הבדיקה נערכה בעקבות תלונות על תפקודם של העובדים במחלקה הקונסולרית בניו יורק, הפועלת בסופי שבוע כשמשרדי הקונסוליה סגורים. תפקידה העיקרי של המחלקה בסוף השבוע הוא טיפול בהטסתם ארצה של גופות אזרחים ישראלים שנפטרו בחו"ל.

תוצאות הבדיקה הפתיעו. התברר שמספר הגופות, שהקונסוליה מטפלת בהטסתן לקבורה בישראל, עולה פי כמה על מספרם של העולים ארצה:

* בשנת 85 עלו בפועל לישראל מאזור ניו יורק 76 עולים חדשים. לעומת זאת, באותה שנה הוטסו לישראל מאותו אזור 387 גופות. אגב ב־85 הגיעו לישראל 774 איש, שבאו לבדוק אפשרות של עליה. רובם, אמרו בקונסוליה, חזרו בסופו של דבר לארה"ב.

* ב־86 עלו לישראל מאזור ניו יורק 63 עולים בלבד. 806 הגיעו ארצה כדי לבדוק אפשרות עליה, מספר הנפטרים שהוטסו — 378.

* בשלושת החודשים הראשונים של 87 עלו לישראל רק שישה עולים חדשים מאזור ניו יורק. 122 הגיעו כדי לבדוק אפשרות עליה ארצה. גופות נפטרים — 100.

הרב אברהם יוסף שפירא

שיבה - יש כאן תשובה - אין כאן

יש לברך על שובו של הרב פרץ לשולחן הממשלה. חשוב מאוד שליד השולחן בו מכריעים בנושאים בעלי משקל — יישמע גם קול אותנטי שיש בו משהו מקול התורה, המבוסס על דעת תורה והמתחשב בערכים המקודשים שלנו. כל קול כזה ליד שולחן הממשלה חשוב וחיוני.

עם זאת, אני מצטער לומר, ששובו של הרב פרץ אינו מבשר שינוי רדיקלי בגישת הממשלה לנושאים הדתיים. אשר יגורנו בא לנו. ממשלת האחדות הלאומית הביאה להבראת המצב הכלכלי — אמת; הוציאה את צה"ל מלבנון — גם זה אמת; אך פגעה בצורה משמעותית בנושאים הדתיים. לא זו בלבד שאין כל התקדמות, אלא אדרבה, ישנה נסיגה משמעותית.

למשל, בנושא השבת. השבת הולכת ונעלמת מהרחוב היהודי. היא מתחללת בראש חוצות ועוד מעט ולא יהיה הבדל בין תל אביב לפריס, בין חיפה לאמסטרדם. לפני כחודש התפרסם ברשומות צו — והצו בידי — צו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (מחיר מירבי לשירותי מניה), כלומר כדי לספור מלאים בגמל ועוד. והנה, אפילו בנושא זה, בשירות מניה, דהיינו: ספירה, — נקבע כי תמורת עבוד עבודה בשבת, שזה "פיקוח נפש", תהא תוספת של 100%. וזה מופיע ברשומות. אין בושה. אם עובדים יכולים לקבל תוספת של 100% עבור עבודה כזאת בשבת, מדוע שיספרו באמצע השבוע?

לא רק השבת מתחללת. בכלל ישנה תחושה של "הלכה ואין מורין כן" בכל הקשור לחוקים בעניני דת ומסורת. על פי גילויים בוועדת העבודה והרווחה מתבצעות בכל שנה 18,500 הפלות בלתי חוקיות מדי שנה. מתבצעים ניתוחי מתים בניגוד לחוק ואין אדם שם לבו לכך. הממשלה החליטה להבטיח התחייבות של המדורונים שלא יעסקו במסיון, עם תנאי שאם יתפשו אותם אפשר לבטל הכל, וההתחייבות היתה צריכה להינתן תוך 90 יום, ועד היום לא נעשה כלום.

הזלזול בנושאי דת הוא לא רק בענינים הקשורים בחקיקה, שכאילו צריכים להיות קשורים בקולות המערך ובהסכמתם העליתן תביעות לדברים רבים. למשל, שר האוצר יכול, באישור ועדת הכספים, שלא להכיר כהוצאה מוכרת את התוספת לשבת. אם מי שעובד בשבת יקבל שכר כמו ביום שני, בבקשה, כמובן לאחר היתר עבודה. אבל אם משלמים 300%, או 200%, אלה צריכים להיות הוצאה לא מוכרת. אז נראה אם מישהו יבוא לעבוד בשבת. לשם כך לא צריך חקיקה ראשית.

היחס כלפי הציבור הדתי מצד שלטונות המדינה משפיע גם על הציבור הרחב. אף פעם לא הייתי חסיד של ממשלת אחדות לאומית, ואמרתי את זה ללא בושה, כי ידעתי שיתחילו לכרסם ויספקו לציבור הדתי הבטחות, שאני קורא להן "נרות בלי פתילים". כאשר מבטיחים לשנות את רישום הגרים תוך 60 יום, זה עוד לא גיור כהלכה. אבל הסכמת ללכת לפחות מזה. אני בטוח שגם זה לא יקויים. אני יודע שבליכוד — ועזוב את המערך — יהיו אנשים שיצביעו ברגלים. צר לי להגיד שזה קרה. הבאתי את החוק הזה כמה פעמים עם הבטחה ולא רק עם הבטחה, בחזרת גיור כהלכה הוא במצע. זאת לא בושה. אבל חלק מן הליברלים בשום אופן אינם מוכנים לכך, וגם עכשיו. כאשר היינו הרגל הרביעית של הקואליציה ובלעדינו לא היה שלטון, הצביעו ברגלים. בודאי יעשו זאת גם היום, ושלא יהיו לנו אשליות.

בהזדמנות זו אני רוצה למחות על נסיון לפגוע בכבוד של אחד מגדולי התורה, הרב עובדיה יוסף. יהודי צדיק, תלמיד חכם גדול, המוכר בכל העולם. אין אצלנו מפלגות ופוליטיקה כאשר מדובר בהלכה, וכאשר הולכים ראש הממשלה וממלא מקומו, בלי שהוא הזמין אותם, לדבר איתו על השאלה אם אפשר לרשום גרים כיהודים, והוא רוצה להביע מה אומרת ההלכה, מנסים לשפוך את דמו. ופה, מעל במה זו. אני מוחה נגד הפגיעה בכבודו.

(דברים בכנסת)

היהודים מועמדים לפרלמנט הבריטי

שני יהודים משותפים במירוץ הבחירות לפרלמנט הבריטי, שניהם מועמדים על ידי השמרנים, שניהם שייכים לתנועת לובאוויטש. אחת מהם היא אשה, ילידת ישראל, עורכת דין, היא נשואה לנכדו של הרב הראשי של בריטניה, שניהם ממנצ'סטר. הגב' הרץ מתחרה עם מועמד הליבור שגם הוא יהודי ושמו דוד ויניק.

השני הוא ד"ר הרולד שומן, רופא שיניים שיתחרה עם המועמד של הסוציאל דימוקרטים, על מושב שהוא שייך היום לליבור הבריטי.

יהודים בבריטניה הביעו חשש, שמעורבותם של יהודים בבחירות עלולה לשמש הדמנות להתקפות אנטישמיות.

מה לנעמ"ת ב"עיד אל-פיטר" בגמר חודש הראמדן

בגמר חודש הראמדן, שהוא חודש של צום, חל חגא מוסלמי בשם "עיד אל־פיטר", יזמה נעמ"ת, ארגון הנשים של ההסתדרות, מבצע מיוחד של מפגשים בין יהודים וערבים.

נשים משורה ארוכה של ישובים יהודיים, יתארחו בחג זה במשפחות מוסלמיות, הדבר עורר התמרמרות, לא רק בין חוגים דתיים יהודיים, אלא גם בין אנשי דת מוסלמים, החוששים מפני המגע עם נשים יהודיות, שתהיה לה השפעה שלילית על דרך התנהגותן של הנשים המוסלמיות. איש דת מוסלמי אמר בתגובה על יוזמה זו, כי נשי נעמ"ת אינן יודעות כנראה, שזה חגא מוסלמי שיש לו אופי דתי מובהק. בחודש הראמדן, צמים המוסלמים 30 יום, הוא חושש שחברות נעמ"ת היהודיות שיבואו לבתי המוסלמים, ישפיעו לרעה על הנשים המוסלמיות שרובן מקיימות את מצוות הדת שלהן, מתפללות וצמות, דבר שאינו מקובל, לפחות על מנהיגות נעמ"ת החילוניות.

י. ירושלמי

תורה צוה לנו משה מורשה

"כל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו גוזלו מנחלת אבותיו, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"...

(סנהדרין)

אינך צריך לחוש תחושות אשמה, ביכלתך להצטרף למחנה מנחילי דת מורשה

מליון ילדי ישראל מחכים לך, בן תורה!

המכון למורים ירושלים יכשיר אותך לקראת התפקיד הקדוש

פנה למכון
רח' קאפח 6 טל: 02-271111
בימים ב־ד בשעות 6-8 בערב

קיימת גם אפשרות להצטרף לכולל אברכים בשעות אחה"צ

לזקוקים תוענק מלגה

מעמד הרבבה

כולנו לכנס המרתק ● כולנו לכנס המרתק ● כולנו לכנס המרתק

אור החיים

מפגן אדיר

מרתק, מעניין, מיוחד במינו בארץ ובעולם.

ובראשם הראשון לציון שר התורה פאר הדור והדרו
מרן הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א

מרן הגאון הרב יהודא צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף"
מרן הגאון הרב בן ציון אבא שאול שליט"א
הרה"ג הרב ראובן אלבז שליט"א ראש מוסדות "אור החיים"

ראשי ישיבות, רבני ערים, אישים נכבדים וראשי ערים
בתוכנית הערב יופיעו:

וכן ישמיעו דבריהם בעלי תשובה:

מחיר הכרטיס 10 ש"ח ● 20% הנחה לרוכש כרטיס עד ר"ח סיון
● כולנו לכנס המרתק ● הסעות תצאנה ממקומות רבים ברחבי הארץ, פרטים אצל המפיצים
● מוסדות "אור החיים" עזרא 1, ירושלים. טל. 825588, 02-821415/6 ●

הודעה

חברת קריסטל מודיעה

כי כל המשקאות "שפריץ"
מסדרות היצור שמודפס עליהן תאריך שיווק אחרון 1.5.88 הודפסה עליהן בטעות חותמת הבד"צ של העדה החרדית ירושלים

עם הציבור הסליחה

מבצע בכפר הנופש החרדי "כינר"

על שפת הכנרת

● חופי רחצה נפרדים
● אוכל גלאט כשר
● שמיטה כהלכתה

נופש להורים - חגיגה לילדים
★ הכל כלול במחיר ★
★ תנאי תשלום נוחים ★

טלפונים:
איזור חיפה: 04-662278, 660177
איזור השרון: 052-449027
איזור בני־ברק ופתח־תקוה: 03-9221816
בשעות: 4.00 — 7.00 אחה"צ

רם און — תיירות, כנים, נופש, קייטנות וטיולים בע"מ
רח' הלל 3 ירושלים 94581 טל' 232296; 02-222806

לקראת "מגבית מתן תורה - תמכין דאורייתא" לחיזוקו של מפעל התורה הגדול בישראל ארזי הלבנון/אדירי התורה בשבח מפעל גבורי הכח, ועמליה בטהרה

אברהם ברוך וינקלר

מפעל הש"ס" הערובה הנאמנה "לקיים בנו חכמי ישראל"

דור העתיד של גדולי ישראל, הגדל בהיכלי התורה, הודות למפעל הנהדר והנאדר בקודש, מיסודו של כקש"ת מרן האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג שליט"א, אשר העניק מתנה טובה לעולם, בעצה את עם גדולי דורנו ★ מבצר התורה הגדול בישראל, הממריצם ברוחניות ובגשמיות המרחיב אופקיהם והמעודדם לידיעת והבנת הש"ס כולו, לעומקה של הלכה ★ ממלכת התורה בישראל, פאר היצירות שבתקופתנו, שזכתה להוקרתם של כל גדולי ישראל ולהערכתם של כל שדרות היהדות הנאמנה, לחוגיה ולעדותיה ★ מפעל אדירים שזכתה לתואר "ישיבת כלל ישראל", בהוותו הישיבה העולמית הגדולה ביותר בדורנו ★ המרכז העולמי ללימוד הש"ס אשר נחל הצלחה מרשימה להחדיר אהבת התורה ברבים ולהנעים את עולה של תורה, זכה להרים את קרן התורה וכבוד לומדיה בדורנו ולאחד את העם במטרה קדושה אחת: "לקיים בנו חכמי ישראל" של הדור הבא, החותרים לקיים "זכרו תורת משה עבדי" ★ כלל ישראל יראה כחובה וכזכות לעצמו לחזק ולהחזיק את כל המפעל הגדול והקדוש הזה

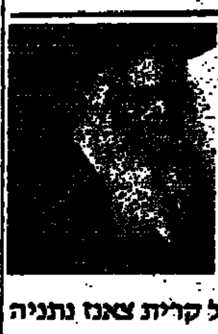

כקש"ת מרן הגה"ק אדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א:

"אבקש מכל אוהבי ומכל מוקירי תורה שיראו להשתדל לעזור לקיום מפעל הש"ס בכל אפשרויותיהם, כיון שבעוה"ר העני הגדול ביותר בדורנו הוא התורה, ולכן הצדקה הגדולה ביותר בזמן הזה — היא הצדקה לקיום התורה.

כל אלו שיעזרו למפעל הש"ס, בודאי יעזור להם השי"ת בכל טוב ובכל הברכות האמורות בתורה, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, וראה בנים לבניך שלום על ישראל.

דברי תורה אין צריכין חיזוק, ולזכות גדול הוא לי להיות גם כן בין הנמנים לדבר מצוה להרמת תורה בישראל, ובזכות זה נִוושע לתשועת עולמים".

הגאון רבי צבי אלימלך הלברשטאם רבה של קרית צאנז נתניה

"כמי שעומד מקרוב בנשיאות מפעל הש"ס, ידוע אני כי גדולי התורה מצירים על אי־יכולתו להתפתח ביותר שאת ויתר עז, מפאת כובד העול הכספי שיש כבר עד היום, ואקרא לתמכין דאורייתא לעשות למעלה מיכולתם לעמוד לימין המפעל הכביר להחזקת התורה ועמליה בטהרה.

ערכו ומשמעותו ידועים כיום היטב בכל אהלי תורה. זכינו שכ"ק אאמו"ר שליט"א בכוחות עליונים עשה למעננו, אף שעלתה לו בבריאות, ויהיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, הוא הגבר הקים עולה של תורה ושולח עזרתו מקודש למפעל הש"ס מדי חודש בחודשו תמידין כסדרן, עד היום הזה.

בהודאה לבורא עולם על חסדיו עד הנה, כי לא תמנו ולא כלו רחמיו, אך עדיין "ידי משה כבדים", עדנו זקוק לרפואה שלימה ולתפילות רבים שירחם ויחוס השי"ת, על כן חוב קודש על הציבור כולו להתאמץ לסייע שימשיך מפעל הש"ס להתקיים ולהתרחב כשאיפת קודש.

הגאון רבי משה שמואל שפירא ראש ישיבת "באר יעקב"

"ידיעת הש"ס כולו שהיה מקובל מקדמת דנא, והיה משולב בעיון והגות בתורה, נתמעט בעולם הישיבות, שנקטו בידם את דרך ההבנה בלבד. "מפעל הש"ס" החזיר עטרה ליושנה: ידיעה והבנה גם יחד. רבנו חיים מבריסק זצ"ל היה מרגלא בפומיה: "אם אינו יודע — מה מבין, ואם אינו מבין — מה ידעי" שהבקיאות וההבנה בתורה יחדיו יהיו תמים.

ואדוננו הגאון מוילנא זיע"א מפרש בזה המאמר באבות: "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה — אין קמח", "תורה", היא ידיעת התורה, "קמח", היא הטחינה והדקדוק להבינה, ואם אין תורה — מה יש לו כדי להבין, ואם אין קמח — גם תורה אין לו.

אשרי המפעל ויוצרו, הגאון הרבי מקלויזנבורג שליט"א, הבאלקיים בידים התורה והקמח גם יחד, ואשרי הנותנים הקמח, המחזיקים בעץ החיים".

הגאון רבי פנחס מנחם אלתר ראש ישיבת "שפת אמת"

"מפעל הש"ס כולו ברכה, בזיכוי הרבים הגדול של כקש"ת הגאון הקדוש האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א — רבי חייא של דורנו — שעשה שלא תשתכח תורה מישראל, בין כל שבטי ישראל.

יש לזכור כי יחד עם התפילה המושמעת לקיים בנו חכמי ישראל, גדולי וצדיקי דורנו שליט"א הזקוקים לישועות, הרי שאין לנו עשיה של "לקיים בנו חכמי ישראל" כמפעל הש"ס, שלא הוקם כדוגמתו בכל הדורות, והוא המפעל המקיים זאת למעשה, שבאמצעותו קם דור חדש של חכמי ישראל גדולי תורה, דור שנתפאר ללכת עמו לקראת משיח צדקנו בקרוב".

הגאון רבי יוחנן סופר גאב"ד ערלוי

מעלתו של מפעל הש"ס, בקניינים הנצחיים הנרכשים על ידו ובאמצעותו. עלינו להעלות על נס את לומדיו הרבים המנדדים שינה מעיניהם להתייגע בתורה בעיון רב.

חוב קודש הוא לכלל ישראל לבוא לעזרת ה' בגבורים. הנני כבר הודו, ואשרי התומכים והמסייעים בידי מפעל קודש זה, שיוכל להמשיך במשימתו הקדושה להגביר קולו של יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק, הן ליששכר והן לזבולון, "ואוצרותיהם אמלא", הכוונה אינה לאוצרות גשמיים בלבד, כי גם לאוצרות רוחניים, בהם יזכו אף התמכין דאורייתא, ככתוב "יראת ה' היא אוצרו".

הגאון רבי שמחה זיסל ברודיא ראש ישיבת "חברון"

"מפעל הש"ס, הוא הישיבה הגדולה ביותר של דורנו, זכינו להצלת הדור ע"י הזקתו של דורנו, הוא כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א, בכוחו זכינו, ע"י יסוד מפעל הש"ס, שאלפים יהיו גאונים ב"ידיעת" התורה, קודם ש"ס אח"כ פוסקים, אח"כ הלכה, על מנת לבער את העם ארצות מדן ועד באר שבע.

הבה נחזק ונתחזק בלימוד התורה, במסגרת המפעל הקדוש, הבנ ונחזיק בה בבינה ובחכמה של היום, הלא הוא מפעל הש"ס, שנתן דבר גדול לעולם, מלבד מה שהקים חיל בקיאים בש"ס ופוסקים, כי גם כל אחד יהא ביכולתו לתת יד ועזר לקיומה של תורה בדורנו.

הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ ראש ישיבת "פוניבז' לצעירים" בני ברק

"אין כל ספק בדבר שמפעל הש"ס הצליח במידה יתרה להכניס התמדה עצומה בקרב כ"כ הרבה בני תורה, והוא בא לזרז את המזורזין לתנות בתורה ביתר שאת ויתר עז, ואין לנו דבר גדול מזה".

הגאון רבי יהודה צדקה ראש ישיבת "פורת יוסף"

במסכת שבת מצינו: "צורבא מרבנן כד שלים מסכתא, עבידנא יומא טבא לרבנן". כאשר תלמיד חכם מסיים מסכת, יום טוב הוא לכל רבנן ועל אחת כמה וכמה כאשר תלמידי חכמים הרבה מסיימים מסכתות רבות, ובפרט שנבחנים על כך וזוכרים אותם. מי שלא היה נוכח במבחנים הללו במפעל הש"ס אינו יכול לתאר את מעמד קידוש השם הגדול שאין כמוהו, אשר מי כבר ראה כזאת ומי שמע כאלה.

כמה מעלות טובות למפעל הש"ס, שברכה עצומה טמונה בו: א. הלומדים זוכרים את תלמודם ומקיימים בקשת הנביא: "זכרו תורת משה עבדי".

ב. ע"י ה"זכרו" אנו מקרבים הגאולה, כמו שממשיך הכתוב: "הנני שולח לכם את אליהו הנביא"; ג. שכל התומכים יודעים שהם רוכשים קנין לנצח, קנין יחיד ומיוחד, שיש בו קירוב הגאולה, ואשריהם המזכים היודעים לקנות חלק לעולם הבא במפעל הש"ס.

שלא תשתכח תורה מישראל

היה זה לפני קרוב לחמש־שנים, בחודש טבת תשמ"ג, במעמד ראשי ואלפי ישראל, שנתקבצו ובאו לירושלים עיה"ק לחגוג את סיום הש"ס הראשון של כוללי הש"ס, במלאות ארבע שנים לקיומו. תם מחזור אחד, בשלבו הראשון, אך לא נשלם. המסיימים, בני תורה מובחרים, נדרשו לחזור על תלמודם ולהוסיף עליהם את הראשונים והפוסקים, בשלב השני.

לא זו בלבד. בו במקום הוכרז קבל עם ועולם כי "לא תשתכח ח"ו תורה מישראל", ע"י הרחבת המסגרת, ביסוד מפעל האדירים אשר כבש את עולם התורה כמראה הבזק, הלא הוא "מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה". מני אז הכה שרשים עמוקים ורחבים, גדל והצליח וגם עשה פרי קודש הלולים לשם ולתפארת ולתהלה, והיא כפורחת עלתה נצה בין כתלי בתי המדרשות, הישיבות והכוללים, לכל חוגי הקשת התורנית, עד שאין חוג בעולם התורה שאינו מיוצג בו.

זכה ורבים זיכה אחד המיוחד בגדולי דורנו, כקש"ת מרן אדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א, אשר רבות זכויותיו בכלל ישראל, אשר פעל ועשה לכבוד קוב"ה, אורייתא וישראל, בכל השטחים, ובפרט בשטח הרבצת התורה, אשר מסר נפשו עליה בכל זמן ועידן להקים עולה של תורה. הוא הגבר ראה עני עמו בשבט עברתו בשנות החורבן הנורא, כאשר התורה גוילית, תיקה ונרתיקה, גדולי ישראל, עלו בסערה ברכב אש השמימה, אהלי התורה נחרבו עד היסוד, על לומדיהם. הוא הגבר הוקם על, להחזיר עטרת התורה ליושנה, להגדיל התורה ולהאדיר כבודה, לגדל את דור העתיד של גדולי התורה בישראל, לקיים בנו הלאה את חכמי ישראל, משימה כבירה אשר דורנו כה שווע לה.

בגין כך זיכהו נותן התורה ית"ש להקים עדות ביעקב ולהשים תורה בישראל, להנחיל דת מורשה ולהעניק מתנה טובה זו מגנזיו של הקב"ה, את כוללי הש"ס ואת מפעל הש"ס, לכלל ישראל, המעתיר בעדו ומצפה ומייחל להשי"ת כי ישלח דברו וירפאהו מהרה, ויזכהו להמשיך בעבודת הקודש, לפתוח לבבות לתורה הקדושה ולהשים בלבם אהבת תורה ויראת ה' טהורה, לאורך ימים ושנים הטובות לברכה.

גדולי ישראל בשבחו של "מפעל הש"ס"

במעמד הנשגב, כאשר זכה להכריז על ייסוד המפעל הגדול והקדוש הזה, נכח בין גדולי ישראל גם כקש"ת מרן האדמו"ר מגור שליט"א, וכאשר נתכבד להתחיל בלימוד מסכת ברכות, ברך את המפעל בהצלחה, בהוסיפו כי "זאת הברכה" בעצמה, וכאשר רצון קדשו היה שממנו יראו וכן יעשו, מסר בפני קהל ועדה את תרומתו הנכבדה לידי המייסד, כ"ק מרן האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א. היה זה רגע שלא במהרה יישכח, כאשר הציבור נוכח לראות את אהדתו הגדולה למפעל ולמייסדו, וכך התבטא בפני משלחת מפעל הש"ס בהזדמנות אחרת: "זה דבר טוב מאד — ברכת ברכה והצלחה", מילים ספורות האומרות הרבה.

באחד המעמדים של מפעל הש"ס ביקש מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', למסור בשמו על הערכתו הגדולה עד מאד למפעל הש"ס, וכל התומכים והמסייעים בהחזקת מרכז התורה הגדול הזה יתברכו בברכת "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת". השבוע, לקראת פתיחת המגבית השנתית, מסר את תרומתו הנכבדה למפעל הש"ס, בהוסיפו את ברכתו ללומדי התורה ולמחזיקיו של מפעל הש"ס.

מפאת קוצר המצע, מובאים בהזדמנות זו דבריהם של חלק מחברי נשיאות, "מפעל הש"ס" בארה"ק בלבד.

חלק מדבריהם של גדולי ישראל, אשר התבטאו בהזדמנויות שונות בשבחו של מפעל הש"ס, מובאים בעמוד זה (במסגרת). הם אינם גומרים עליו את ההלל, לשבחו ולספר הודו.

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

המרכז העולמי ללימוד הש"ס מרכז סביבו כאלפיים בני תורה, מכל החוגים והעדות, איש על מחנהו ואיש על דגלו, כאיש אחד בלב אחד לאביהם שבשמים, הנבחנים מדי חודש בחודשו על עשרות דפי גפ"ת, זה כבר קרוב לחמש שנים, בחמשת התכניות הנבחרות, הן בש"ס והן בשלחן ערוך, המתוכננות והמעודכנות מדי פעם ע"י גדולי התורה, חברי נשיאות "מפעל הש"ס" בארץ ומחוצה לה.

הנבחנים, בני תורה מגיל ברמצוה ועד קרוב לגיל גבורות, תלמידי למעלה משלש מאות ישיבות וכוללים, ואתם עמם ראשי ישיבות, ראשי כוללים ורמי"ם, מורים ובעלי־בתים, פרופסורים ורופאים, בעלי־תשובה, חיילים ובעלי־עסקים, נציגים מכלל ישראל כולו, וכל המבקרים במבחנים החודשיים אינם מסתירים את התפעלותם והוקרתם למפעל התורה האדיר אשר הוקם לתורתנו.

תלמידיו של מפעל הש"ס מתייצבים בתחילת כל חודש במבחנים מרכזיים בארץ ובחו"ל, בהם הם נבחנים ובוחנים את עצמם היכן הם עומדים בחתירתם לידיעת הש"ס, מומרצים ע"י מענק המלגות והמענקים, כגון קרן "קמחא דפסחא", וממריצים עצמם להטות שכמם לסבול את עולה של תורה, כאשר הם נוכחים לראות כי נעמה היא, ויוצאים מעודדים רוחנית וגשמית גם יחד, ללמוד ולדעת עוד ועוד, באהבת תורה אמיתית, הנגרמת להם ע"י כך, ללא הפסקות "בין הזמנים" וזמניהם, אשר לא יכירם מקומם בין משתתפי מפעל הש"ס.

במסגרת זו של המבחנים כבר נכתבו ונבדקו ע"י ועדת הבחינות כ־2,150,000 (שני מליון ומאה וחמישים אלף תשובות. דבר המדבר בעד עצמו. עוד כחמש מאות איש מצפים להצטרף למפעל הש"ס, אך מאחר ו"אין הקומץ משביע את הארי", אין עדיין ביכולת המפעל לשלבם, עקב עומס התקציב, המגיע ל־1,500,000 (מליון וחצי) דולר לשנה, כאשר כבר למעלה מ־5,000,000 (חמש מליון) דולר שולמו כמילגות למצטיינים, הזוכים מעל 75% במבחנים החודשיים, בהצלחה מרובה.

שמח זבולון בצאתך לישע בני יששכר

לפני שנה הונהג מנהג נאה — להקדיש את השבוע שלפני חג מתן תורתנו קודש למפעל הש"ס, ולערוך "מגבית מתן תורה" בשלשת ימי הגבלה בקרב הציבור הרחב של אוהבי תורה, על־מנת לזכותו בהשתתפות בהחזקת מפעל התורה הגדול, שהינו "ישיבת כלל ישראל", בהיותו הישיבה העולמית הגדולה ביותר בדורנו, שלא הוקם דוגמתו בכל הדורות, ושבזכותו מתייגעים אלפי בני תורה יומם ולילה בתורה בעיון רב, דבר התורם גדולות ובצורות לשאיפתם לגדלות בתורה של הלומדים במסגרתו.

בשבוע הבא תיערך ברצות ה' מגבית זו. כלל ישראל שהוענקה לו בדורנו מתנה טובה זו ע"י גדולי ומאורי ישראל, רואה כחובה וכזכות לעצמו לחזק ולהחזיק את כל המפעל הגדול והקדוש הזה, פאר היצירות שבתקופתנו. באי בתי־הכנסיות ובתי־המדרשות, מוקירי התורה ולומדיה, ה"תמכין דאורייתא", יתנו כבוד ויקר לתורה ולעמליה בטהרה, וישמחו על ההזדמנות הגדולה שנתגלגלה לידם, לעמוד לימין העושים והמעשים, לסמכם בעבודת הקודש לשאת במעמסת העול הכספי הכבד, ויתנו ידם ולבם להמשך התנופה הכבירה של המפעל הגדול והקדוש בישראל, אשר זכה להפיץ אורה של תורה ולהביא רבים רבים לחיים שתהא בהם אהבת תורה, (להרים את קרן התורה ולומדיה בישראל) ולהקים דורות של תלמידי חכמים, אשר עם ישראל בם יתפאר ללכת עמם לקראת משיח צדקנו.

וכבר מובטחים אנו ועומדים כי בזכותם של כל אלו ה"יששכרים" וה"זבולונים" העושים כולם כאחד לקיים "זכרו תורת משה עבדי", נזכה כולנו יחד במהרה לקיום סיפיה דקרא: "הנני שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא", בימינו בקרוב.

הגאון רבי ש.י. נסים קרליץ ראש כולל "חזון איש"

"זכות גדולה נפלה בחלקו של מפעל הש"ס, להחדיר את אהבת התורה ברבים.

זכות גדולה היא גם למחזיקים בו, כדברי הכתוב "בצל החכמה, בצל הכסף", וכבר אמר שלמה המלך ע"ה: "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו". מחזיקי התורה, העושים להרחיב את אהבת התורה, הינם שותפים נאמנים ומלאים לתורה, כאילו הם עצמם עוסקים בתורה.

יעזור השי"ת שיוכלו להמשיך הפעולות ביתר שאת ויתר עז, ויגרמו נחת־רוח לכ"ק האדמו"ר שליט"א מייסד המפעל, מכל הפעולות".

הגאון רבי יצחק זילברשטיין רבה של "רמת אלחנן" בני ברק

"הרבה טל של תחיה נעשה מהיגיעה והעמלות של מפעל הש"ס, לגיונו של מלך. אין מלים בפי בכדי להביע את גודל הברכה במפעל קדוש זה. עינינו רואות את בני ציון, מסולאים בפז של תורה, בבקיאות ובהבנה, ושוקדים בתורת ה' בחשק ובאהבה, אשרי כל מי שיש לו יד בזה.

באתי בדברי חיזוק, כי אין לנו מושג כמה הוא גודל התועלת שבדבר המפעל, הלימוד הוא עצום והתועלת כבירה ועצומה מאד. תחזקנה ידיכם, ויחזק השי"ת את בריאותו של האדמו"ר הגאון הצדיק מקלויזנבורג שליט"א, עמוד התורה והיראה, ומעתיר לפני בורא עולם להחזיתו ולהחלימו בטל זה של תחיה".

הגאון רבי ישראל גרוסמן ראש ישיבת "תומכי תמימים" ירושלים

כאשר ייסד כ"ק האדמו"ר שליט"א את מפעל הש"ס, היה הדבר נראה כעין "על מנת שתעלה לרקיע", וכהיום הזה, עמלים כאלפיים בני תורה יומם ולילה בתוה"ק, בכל הזמנים, אם זה בערבי פסחים ואם זה ביום הכפורים וכדומה.

המייסד קיים בעצמו "והלכת בדרכיו", ודבק במדותיו של הקב"ה, שנאמר בו "לעושה נפלאות גדולות לבדו", בעת החורבן הנורא שעבר על דורנו, כאשר כולם נפלו על סף היאוש ולא קמה רוח באיש, הקים ובנה מחדש בכל הכוחות את עולם התורה של שארית הפליטה, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם הקדים הקב"ה רפואה למכה, והעמיד לכלל ישראל את הבונה הגדול של חרבות עולם והמקומם מוסדי דור ודור, לשובב נתיבות בתורה ובחסד, ולתת עוז ותעצומות לעם ישראל".

הגאון רבי אריה לייב שטיינמן ראש ישיבת "גאון יעקב" בני ברק

"מפעל הש"ס לא צריך לא לדידי ולא לדכוותי, שכבר שיבחוהו גדולי התורה, והמפורסמות אין צריכין ראיה.

דבר גדול מאד שלומדים ונבחנים כאלפיים בני תורה בש"ס בשו"ע בהצלחה, זה כבר כחמש שנים, בעזה"י יצליחו גם בעתיד".

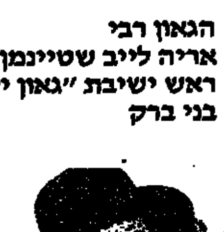

הגאון רבי ברוך דב פוברסקי מראשי ישיבת פוניבז'

"מפעל הש"ס זכה והקים מסגרת שכלל ישראל כולו, יחד שבטי ישראל, יתאגד ויתאחד למטרה קדושה אחת: לגדול בתורה.

אין לך תורה וקידוש שם שמים צמודים יחדיו גדול מזה, ואין כל ספק שעל מפעל הש"ס ראוי לומר שבזכותו קיים העולם, על ידו נתקיים הכתוב "ומלאה הארץ דעה את ה'", כי יסודו להשריש תורה ודעת בעם ישראל, כהכנה לגאולה.

על ידיעי העם לדעת כי מפעל הש"ס ורעיונו הוא המשך של בית המקדש, וכשם שבזמן שביהמ"ק היה קיים היה מצוה מן התורה להביא מחצית השקל, ולכל אחד היה חלק בביהמ"ק, כך גם אשרי הזוכה להחזיק ולקחת חלק בהחזקת ביהמ"ק של דורנו, שכל הנוטל בו חלק נוטל חלק בקיום העולם.

הגאון רבי אליהו שמואל שמרלר ראש ישיבת צאנז נתניה

הרעיון של מפעל הש"ס, שנתקבל באהדה ע"י כל חוגי בני התורה, הגה כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א לפני עשרות שנים, ביסודה של ישיבתנו הק' וכמלאך הניצב על ראש דרך מכה על קדקדו של בן התורה ואומר לו "גדל".

כאשר זכיתי לעמוד ליד ערש המפעל ביסודו, לא האמינו שהדבר יתרחב מעבר לחוג מצומצם, אך הכל תלוי במזל ואפי' ס"ת שבהיכל, ולאחרונה זכה ונתקבל הרעיון ע"י אלפי בני תורה, כי קושטא קאי, והחזרת עטרה ליושנה בין כתלי כל הישיבות והכוללים, ונתקבלה שוב דרך הלימוד המקובלת לנו, שהבקיאות וההבנה יחדיו יצמדו, שהרי דיי"ת עניים במקום זה ועשירים במקום אחר, והמה משלימים זה את זה ביחודא שלים.

בזוה"ק איתא שמשה רבנו ע"ה לא אבה לגאול "עם בטלנים מן התורה", וזכותו הגדולה של מפעל הש"ס להחדיר ההתמדה הנפלאה בתורה, ולילה כיום יאיר בלימוד התוה"ק, שהיא ההכנה הראויה לגאולה העתידה".

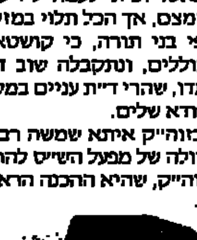

הגאון רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר רבה של ק"ק צאנז בפ"ת

"יגעת ומצאת תאמין", מה ליגיעה ולמציאה? ללמדנו, שכאשר עמל ומתייגע בכוונה טהורה להשיג דבר שבקדושה, ואינו מתיאש מלהשיגו, למרות כל המכשולים והקשיים. הרי שהקב"ה עוזרו שישיגנו, ולא עוד אלא שבסייד זוכה למצוא למעלה מכך.

כ"ק רבינו שליט"א שהקדיש כל ימיו ליגיעה מתוך מסירות נפש עצומה למען תורתנו הקדושה, ללמדה ולהפיצה, להרים קרנה ולרומם כבודה, משמים זיכוהו במציאה הגדולה של רעיון "מפעל הש"ס", אותו העניק לדורנו.

תצא קריאה נרגשת ליהדות העולם כולה לזכור את המתנה הטובה אשר היתה גנוזה באוצרות שמים, וזכה דורנו שהוענקה לו ע"י מקים עולה של תורה, לאורך ימיו ושנותיו".

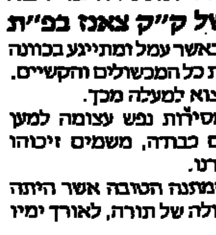

הגאון רבי מנחם ארנסטר ראש ישיבת ויזניץ בני ברק

"זאת הברכה שבמפעל הש"ס, שהעמיס על הלומדים חוק לימודים, ללא שום אפשרות של הפסק לדברים בטלים, וכיון שכך הרי שהלימוד הוא בקדושה, ואשרי הלומדים ואשרי המסייעים.

בכדי שלומדי התורה יהיו מוסיפין והולכין ברוחניות, צריכים מחזיקי התורה להיות מוסיפין והולכים בגשמיות, ולהרגיש בחשיבות הדבר של נטילת חלק בתורה, על מנת להאיר בימים הקשים את אורה זו תורה".

גילגולו של משפט רגול - נאפסו הרשעתו וזיכויו/

א. פאר
סופרנו הצבאי

על מה הוא נעצר? במה הואשם? מי חקר אותו? מדוע ישב בכלא 7 שנים בטרם זוכה? מה יהיה עכשיו? מה אומרים בשב"כ על דברי בית המשפט? — כל השאלות האלו ועוד רבות אחרות

פרשת הקצין עיזאת נאפסו תעמוד עוד על הפרק תקופה ארוכה. השבוע זיכה אותו בית המשפט העליון מאשמת בגידה חמורה שבה הואשם בבית הדין הצבאי והאיש שוחרר.

מיהו עיזאת נאפסו?

נאפסו הוא צעיר בן העדה הצ'רקסית ותושב כפר כנא שבגליל שהתגייס לצה"ל, הגיע לדרגת סגן. בשל שליטתו בשפה הערבית והיותו קצין טוב הוצב בפיקוד צפון וסופח ליחידות שעסקו באותו זמן (סוף שנות ה־60) בכל מערכת הקשרים עם דרום לבנון.

מתי נעצר עיזאת נאפסו?

נאפסו נעצר על ידי שרותי הבטחון ב־4 בינואר 1980.

וכשמדברים על חקירות קשות כמה זמן הן נמשכו?

מדובר בעיקר על החקירות שנאפסו עבר במהלך החודש המעצר הראשון.

מה קרה, מדוע הוא נעצר?

סגן עיזאת נאפסו שרת כקצין לתפקידים מיוחדים באזור דרום לבנון של אותם ימים בעת שרב־סרן סעד חאדד עוד היה האיש הכמעט כל יכול באזור ושליחויות חאדד צורפו מפעם לפעם יחידות ישראליות ויחד נעו בסיורים משותפים. כך הגיע גם סגן נאפסו שהוצב בדרום לבנון לסיורים האלו. והוא פעל בעיקר באזור הכפר שובא. חבריו של נאפסו נעו בסיורים וחפשו אחר מחבלים שניסו לעבור את רצועת חאדד לתוך שטח ישראל בצפון. נאפסו נתבקש על ידי צה"ל לעמוד בקשר עם "מודיעים" מקומיים, אלו היו לבנונים בעלי מוטיבציה של סוחרים שהיו מוכנים למכור מידע לכל המרבה במחיר. היו לא מעטים כאלו באזור שבאו והציעו מידע על המחבלים או שבקשו לדאוג להברחות מזון לתושבי האזור מן הצפון. נאפסו עמד ברשימת בקשר עם אנשים אלו ובעיקר עם אבו קאסם.

כן, אבו קאסם זה מוזכר רבות במהלך משפט נאפסו אך לא בשמו אלא כ"אלמוני", מיהו איש זה?

אבו קאסם הוא איש מפתח בפרשה. נולד בכפר שובא ובמשך שנים רבות היה סוחר ומבריח באזור למוד מלחמות זה. בסוף שנות ה־70 כשהמחבלים סגרו את רצועתו של רב סרן חאדד מכל עבר ומנעו העברות מזון, סיגריות וערק, המשמש כמשקה חשוב לתושבים המקומיים, בא אבו קאסם אל הישראלים והציע להבריח לאזור חאדד את כל החסר מהצפון. הוא לא עשה זאת כמובן בחינם ולרבים היה ברור שיש לו קשר עם המחבלים והוא מוכר את שרותיו לשני הצדדים. נאפסו כקצין לתפקידים מיוחדים באזור שובא הוא זה שנשלח לנהל את המגעים עם אבו קאסם זה, דמות מפוקפקת לכל הדעות. הקשר בי־ניהם נמשך מספר חודשים עד שביום בהיר הזמין אבו קאסם את נאפסו לביתו "תבוא לבד" הוא אמר לו ונאפסו בא.

ואת מי הוא פגש בביתו של אבו קאסם?

נאפסו פגש שם בלבנוני לא מוכר שאבו קאסם הציגו כבעל מידע רב על המחבלים שבאזור והוא מבקש למוכרו. השניים לא סכמו את תנאי העיסקה אך קבעו להפגש כעבור זמן מה בפעם השני־ה.

והפגישה התקיימה?

כן, כעבור כמה שבועות. גם הפעם בא נאפסו לבד לפגישה.

ושם לדבריו של נאפסו היתה התפתחות מעניינת?

כן. לפי תיאורו של נאפסו, אמר לו לפתע האיש הבלתי מוכר שהוא מפקד בכיר ב"פתח" וכי הוא תבע מנאפסו שימסור לו דיווח על... פעילות צה"ל ברצועת הבטחון שאם לא כך ילשין עליו בפני מפקדיו. אבו־קאסם אמר לנאפסו ש"פלמוני" (כך הוא כו־נה במסמכים השונים במשפט) צלם בחשאי את הפגישה הראשו־נה ואם נאפסו לא ישתף עמו פעולה יעביר את הצילומים לצה"ל והוא יפלל על קיום פגי־שות עם אנשי אש"ף.

מה עשה נאפסו באותו רגע?

לדבריו הוא קם ועזב בכעס את המקום.

ומה אמרו על כל העניין מפק־דיו הממונים על נאפסו?

זוהי בדיוק נקודת המרכז. נאפסו לא דיווח לאיש על הפגי־שות האלו ועל מה שקרה לו.

ואז?

אז, כמה ימים לאחר מכן הל־שין אותו אבו קאסם על נאפסו כמי ששיתף פעולה עם איש אש"ף ונאפסו נעצר.

ובמה הואשם?

הדבר היחיד שהיה בידי אנשי השב"כ שעצרו את נאפסו היה עדותו של אבו קאסם. "פלמוני" נעלם כלא היה. הוא סיפר שנאפסו מסר לאיש אש"ף פרטים על צה"ל ואולי אף העביר לו נשק. האשמות חמורות בכל הקשור לקצין שתפ־קידו לנסות ולגלות מחבלים ופ־עילות נגד יחידות ישראליות בלבנון.

וחוץ מעדותו של אבו קאסם היו הוכחות נוספות?

לא, שום דבר. נאפסו כמובן הכחיש הכל מכל וכל אם כי אישר ששגה כשלא דיווח על הפגישה הראשונה שלו, שלדבריו לא ייחס לה חשיבות תורגת בתנאי הסחר מכר של דרום לבנון של אז. אחרי הפגישה השניה לא היה לו זמן רב לדווח. הוא נעצר מיד לאחריה. בעקבות ההלשנה הכשלה של אבו־קאסם.

ואז התחלה החקירה...

כן, חקירה קשה שבמהלכה ניסו אנשי השב"כ, לדברי נאפסו ושאושרו על ידי בית המשפט העליון השבוע, אלו ניסו להוציא ממנו ובכוח הודאה שעשה את המעשים שאבו קאסם העליל עליו.

ונאפסו ניסה בהתחלה להכחיש הכל ואח"כ הודה?

כן 6 פעמים, הודה ו־6 פעמים חזר בו. הוא עשה זאת לדבריו בלחץ של חקירה קשה שכללו מכות, הטבלתו במים קרים, תח־קור רצוף ללא הפסקה במשך שעות רבות ומעשים אחרים שקשה כאן לפרטן.

ועל בסיס הודאות אלו הועמד נאפסו לדין בפני בית הדין הצבאי?

כן. הועמד לדין ונדון ל־18 שנות מאסר בעוון קיום קשרים עם ארגוני המחבלים, בגידה חמורה. הוא הורד גם לדרגת טור־אי. נאפסו טען מהתחלה שהוא חף מפשע וכי כל הודאותיו הוצאו ממנו בכוח אך בית הדין הצבאי קבל את גרסת חוקריו.

מאז יושב נאפסו בכלא, בלא שיערער על הפסיקה?

משפטו של נאפסו נמשך כשנה. הוא נעצר כאמור בתחילת ינואר 1980 וישב בכלא צבאי כל הזמן. אחר כך הגיש פרקליטו, הד"ר צבי הדר מי שהיה בעבר הפרקליט הצבאי הראשי ערעור לבית הדין הצבאי לערעורים. 13 כרכים של פרוטוקולים עדויות הוגשו לבית הדין שהחליט לאמץ את פסיקת בית הדין הצבאי הרגיל, זה היה ב־1984. העניין איפה נג־תיים בלא יכולת ערעור נוספת עד לתחילת 1986.

מה קרה ב־1986 ששינה את המצב?

חל שינוי והשינוי הוא מהותי חשוב להבנת המצב. מאז קום המדינה ועד לתחילת 1986 היה כל איש צבא נשפט בבית דין צבאי ועל פסיקתו יכל לערער בפני בית הדין הצבאי הגבוה לערעורים כאינסטנציה אחרונה. בתחילה 1986 קבלה הכנסת חוק חדש ול־פיו אפשר לערער על פסיקה של בית הדין הצבאי הגבוה גם בפני בית המשפט העליון. נוספה איפה אינסטנציית ערעור גבוהה יותר ואת האפשרות מיהרו לנצל עורכי דינו של נאפסו. הם הגישו בחודש מאי 1986 ערעור לבית המשפט העליון.

וזאת אחרי שפרשת האוטובוס בקו — 300 התפוצצה. יש קשר בין השתיים?

יש ויש. אחרי הפרשה של האוטובוס התערער האימון הבלתי מסוייג בחוקרי השב"כ שהואשמו אז בבידוי ראיות לפתע התברר שבשב"כ יש נורמות מיוחדות שהציבו את השאלה אם לא השר־תמשו בנורמות האלו גם בפרשת נאפסו, למשל, ויותר מכך עיזאת נאפסו גילה לפתע את ראש חקירתו כאחד האישים המרכזיים שבידו ראיות בפרשת האוטובוס ובשל כך נאלצו לעזוב את השב"כ. יצוין שנאפסו לא ידע בכל תקופת חקירתו מה שמו האמיתי של יוסי גינוסר, האיש שלדבריו התעלל בו יותר מכל. אך כשגינוסר נאלץ לעזוב את השב"כ, קבל חנינה מהנשיא ותמונתו הופיעה בעתו־נות, ראה פתאום את דמות החוקר לנגד עיניו. נוצרה כאן איפה התפתחויות משולבות. האחת תיקון החוק שפתח בפני עורכי דינו של נאפסו אפשרות לערער והשניה חשיפת מעשים חריגים בתוך השב"כ ושבוצעו בעיקר על ידי יוסי גינוסר חוקרו הראשי.

נאפסו ערער והשבוע דן בית המשפט העליון בענינו...

בית המשפט העליון זיכה את נאפסו אם כי לא לגמרי. הוא נשפט בהתאם לעיסקה טיעון שעשו עורכי דינו עוד קודם לכן עם הפ־רקליטות על מה שהודה, והוא על כך שלא דיווח על פגישותיו עם איש אש"ף אז זוכה כיתר ה־אשמות החמורות תוך שבית המשפט מותח ביקורת חריפה ביותר על צורת חקירתו ועל השימוש באמצעים פסולים לס־חיטת הודאות.

חוזה מהלומה קשה לשב"כ?

בהחלט, ובודאי לאחר כל המהלומות שהשרות חטף בשנ־תיים־שלש האחרונות.

ועכשיו?

עכשיו מתחיל ויכוח ציבורי מה יש לעשות בפרשה הפרטית של עיזאת נאפסו ובפרשה הכללית של מחדלי השב"כ התנהגות אנשיו בעת החקירה.

לא מעט ממה שייעשה תלוי בהחלטותיו של היועץ המשפטי, יוסף חריש. מה הוא מתכוון לע־שות?

אמת, אך בעת כתיבת שורות אלו עדיין לא החליט היועץ כיצד לטפל בפרשה. מקורביו אומרים שהוא נוטה להורות על חקירה משטרתית נגד חוקרי נאפסו. אם ימצאו אשמים — יועמדו לדין.

במקרה כזה איך יקבלו זאת "החוקרים" שיהפכו לנחקרים?

הם כבר "הצליפו" את תגובתם. ינסו להוכיח שפעלו במסגרת הנורמות המקובלות. יגררו עכם את כל צמרת השב"כ ובכל מקרה כך אמרו, "לא נשאר היחידים עם כתם על המצח".

מתי יחליט היועץ המשפטי?

אם לא החליט במועד שעד לפרסום דברים אלו, בודאי שיעשה זאת בתוך זמן קצר ביותר. חריש בקש לקבל את הדו"ח של הפרקליט הצבאי הראשי תת־אלוף אמנון גבר שערך חקירה משלו בענין. רק אחרי שיבדוק תוצאות חקירה זאת, יתייעץ עם כמה גורמים נוספים — יקבע את עמדתו.

ויש גם אפשרות אחרת?

בהחלט שכן. אם יחליט להקים ועדת חקירה משפטית תהיה המשטרה מנועה מלהכנס לחקירה משלה, זאת לפחות עד לסיום עבודתה של הועדה זאת.

בכמה אנשים מדובר בכך הכל?

את נאפסו חקרו בין 10 ל־6 אנשי שרות הבטחון הכללי בראש צוות החקירה עמד מי שכונה "גימל" על שם האות הראשונה בשם משפחתו, גינוסר, יוסף גינוסר.

זה לא אותו גינוסר הקשור לפרשת השב"כ האחרת הזכורה כ"פרשת קו 300"?

כן זה אותו האיש יוסי גינוסר, בעקבות מעורבותו בפרשת חטיפת האוטובוס ומותם של שני המחב־לים, נאלץ גינוסר לפרוש מהשרות. הוא קיבל חנינה מהנשיא חיים הרצוג ותמונה כמנכ"ל מכון הי־צוא הישראלי בעת שארעה פרשת נאפסו לפני כ־7 שנים היה גינוסר ראש צוות של חקירות מיוחדות בשב"כ ובתוקף תפקיד זה ריכז את חקירתו של נאפסו.

הוא היה ראש הצוות, עוד נח־זור אליו, יותר החוקרים ממשיכים לשרת בש"ב?

לא כולם משרתים, הידוע ביותר בין אלו שפרשו הוא האיש המוכר רק בכינויו "פשוש", הוא היה ראש אגף החקירות בשב"כ.

אומרים שהוא איש הענין?

האיש פעל כנראה לפי הקרי־טריונים שהיו לסטנדרט בשב"כ על כל פנים השבוע הודה בגילוי לב בדיך כי נאפסו אכן נחקר בכוח. שפכו עליו מים קרים, החזיקו אותו שעות רבות ער ותחת חקירה בלתי פוסקת — אלו היו השיטות בהן עבדנו אמר "פשוש". לדעתו זו היתה חקירה בתחומי הטרור ויש לבצעה במהירות כדי לעלות על עקבותיהם של משתפי פעולה וככל שימצאו האנשים והחומרי החבלה ניתן יהיה למנוע פיגועים נוספים ותוות אילרך זה פעלו חוקריו של נאפסו.

"פשוש" הודה איפה שהם שקרו? בידו ראיות?

שהם שקרו הוא הודה. שהם בידו ראיות הוא הכחיש. שכן הוא מפריד, לדעתו, בין השימוש בשקר כחלק מהנסיון להביא נחקר לידי הודאה לבין בידוי ראיות. הוא משוכנע, גם היום, שהחוקרים לא בידו ראיות.

כמה אנשים נחקרו בשב"כ בצורה שכזאת?

אין ספק — רבים. אולי רבים מאד.

וכל אלו יגישו תביעות נגד גזרי הדין שנקבעו להם?

בהחלט ייתכן שבשעה זאת כבר יושבים עורכי דין ורבים המ־חפשים את הסעיפים המתאימים לערעור. אך יש לזכור שלא צורת חקירתו של נאפסו עמדה במרכז הדיון אלא העובדה, אם נאפסו עשה את מה שעשה או לא? בית המשפט קבע שלא עשה ועל כן שוחרר. אם כישהו עשה את מה שעשה לא ישנה דבר אם נחקר בברוטאליות או לא.

(המשך בעמוד ח')

אף אני נכלמת אדוני הנשיא

"אני נכלם על דבר נאפסו — נשיא המדינה ברדיו

אף אני נכלמת אדוני הנשיא — ואת מכמה וכמה סיבות שאולי אינך שם אליהם לב או שהנך מוצא לנכון לא להתייחס לכלימה שלי.

אני נכלמת — על שמדינת ישראל שגרה הצגה זדונית לגרמניה בה בועט חייל יהודי באשה ערביה במצב מיוחד. הצגה שכפי שהיא מתוארת מפי יודעי דבר היא נגד המוסר, נגד המדינה ותפקידה לתת פורקן ליצרים החולניים של השמאלנים בקרבנו.

האם חשבת על כך אדוני הנשיא, מה מרגישים שרידי השואה שסבלו יסורי תופת במחנות ריכוז. אבדו את יקיריהם וכעת מדינת ישראל משגרת את "הפלשתינאי" לייצג את תרבות ישראל החילונית החולנית, דוקא במדינה שכה הכאיבה לנו. אולי תפקיד ההצגה לתת לעמלק בן זמננו לגיטימציה על מה שעוללו לנו?

אני נכלמת — כאשר אני מאזינה לקול ישראל. כי לא פעם נדמה לנו שהכפתור מכוון לאש"ף. מדוע מתרכז כוח כה רב בידי אנשים אנטי יהודיים אנטי ערכיים, שונאי דת משה וישראל. לדוגמה: ביום א' כ"ה באייר בשבע בבוקר שאל כתב "קול ישראל" את מפקד משטרת י־ם: נו מה עם האברך שפצע את הילד הערבי? תשובת המפקד: מה אתה מדבר על אברך? היה זה בחור בקושי היתה כיפה על ראשו, מדוע אתה אומר "אברך". ככה זה כאשר מדובר בערבי מנפחים דברים בבחינת "מה יפית" מחפשים סיבה לקשור דברים עם יהודים שומרי תורה ומצוות. כאשר נהרג ונפצע יהודי בעזה — שתיקה מוחלטת מצד השדרים.

אני נכלמת — מהיחס אל אסירי המחתרת ואת מבלי המדינה כאילו לקתה בשיתוק, שום דבר לא היה חשוב בימים האחרונים רק הערעור של הסגן הצ'רקסי לשעבר, עוד לפני ההכרזה כבר התפפו כלי התקשורת ברמים מרקיעי שחקים ולא חסכו שום דיו של ידיעה על שחרורו הקרוב. בודאי שיש לעשות דין וצדק איש אינו חולק על כך, אבל היכן כאן היחס? היכן כאן האובייק־טיביות ובה דוגלים כביכול השדרים מחוסרי כל יסוד יהודי.

אני נכלמת —מהיחס אל אסירי המחתרת ואת מבל להזדהות עם דרכם או להתייחס אל צעדיהם, כאשר אנו שרידי השואה הגעגוע־ארצה אחרי שרפת עולם על כל צעד שאלנו:

מדוע לא התגוננתם? מדוע כצאן לטבח הובלתם? האם חשבה המדינה על כך מה היתה כותבת ההסטוריה על מדינת ישראל בעוד ארבעים שנה אלמלא המחתרת הזו: אנשים בתנאים רגילים יוצאי צבא, עם נשק ביד הבליגו על הריגת חבריהם? מדוע אם כן השאלה כעת מדוע כן התגוננתם? בודאי שאסור לאנשים פרטיים לקחת דין לעצמם, אבל כאשר רואים טובע האם לא קופצים, לים כדי להצילו?

אני נכלמת — מהשכת הגרסת בחוצות הערים, מהנוער שגודל בארץ בלי שום יסוד יהודי, מהשנאה הגוברת נגד כל צורך יהודי יקר שיהודים מסרו נפשם על כך במחשכי שנות הגלות.

אני נכלמת אדוני הנשיא — לא מענין נאפסו, אלא מענין חינוך הדור הצעיר, כי כאן ביתי, במשך ארבעים שנות שהותי בארץ לא יצאתי את גבולות המדינה ואני תפלה להי' שילדי לא יצטרכו לנדוד מכאן בגלל כלימת הוריהם — שרצו להעניק להם חינוך יהודי שורשי וטהור.

ח. ברונשטיין

هكذا من الأمل

סדרת מי מנוחות

עם הופעת הכרך התשע עשרה

מפעל נצחי שהתחיל בו אדם יחיד, ניסה להתמודד עם אחת הבעיות, העומדות לפני כל מחנך ומלמד להועיל, בכל מקום שהם. כיצד מקנים לתלמיד את התוספות, מבלי לפגוע בהקניית גוף התלמוד לעיני התלמידים המתחילים, שאלה שעמדה לנגד עיניהם של גדולים וטובים, כמו המהר"ל מפראג, שנתן ביטוי לחשש זה. שראה את פרחי התלמידים שישבו ופלפלו בסברה דקה, או בנפקא מינה בין רש"י לתוספות.

רבים הם מהתלמידים נתפסו לנטייה לדלג על איזה קטעים קשים, מבלי לרדת לסוף דעתם של בעלי התוספות.

הסדרה "מי מנוחות" מנסה להתמודד עם נקודה זו, לגרש את התלמיד בתוך העומק הזה של כיפי התלמוד הסופרים, הבהיר ידע והב, ומי שיודע לגשת זאת. יכול לנצל את הרכיבים ולהגיע למרחקים.

זאת, בשל גאונותם, עומקם וצחות לשונם של בעלי התוספות. נראים כסבכים, שאין להבינם אלא מתוך הכרעה מעמיקה, שהיא חלקם של גדולים וחכמים בלבד. ואילו הלומד שאינו תלמיד חכם כאילו אין לו חלק בתורתם של בעלי התוספות. וכאן בא המחבר, שהוא עצמו היה מחנך, ועמד על נושא זה והצליח להוציא חיבורו, שהציב לפניו שלוש מטרות:

א. להוכיח שאפשר להפוך את הנתפתלים־מכשולים לכלים שקטים על ידי לימוד סיטוני וגישה נכונה.

ב. להראות שאינו דומה הבנת הגמרא, ללא פירוש התוספות, ללימודה עם התוספות.

ג. לסייע ללומד להגיע אל הה־ברה ללמוד תוספות באופן עצמאי על ידי שיטת ניתוח וחזרה נכונה של הנושא, בו נאמר בקרב כללים מטרת התוספות, כגון: לסתור דברי רש"י. או לברר קושיא בגמרא. להסביר את ההבדל בין היה אכינא לסקנא ודוכוה. המחבר פותח בהקדמה, בה ניתנו הדיקות המוקדמות להן זקוק הלומד הסבר של כל שאלה ותשובה וראיה בגוף התוספות.

מגמתה של הסדרה, כפי שהגדיר אותה המחבר, לקרב את הלומד לאהבת התורה ולהגברת רצונו להמשיך ולהפליג בים התלמוד.

על פי מידת ההצלחה הגדולה של הסדרה, לא רק בארץ, כי אם גם במוסדות חינוך בחוץ לארץ, אפשר ללמוד מזה שהמחבר הגיע כבר לספר התשע עשרה המקיף פרקים שונים במסכתות הש"ס. אף שהמחבר אינו כן השמות המפורסמים בעולם הישיבות, כאשר הופיע החלק החמישי של הספר, המליץ עליו בדברים חמים מאד, גאון הדור הקדוש רבי משה פיינשטיין זצ"ל.

באמור, יש תפוצה גדולה לסדרה זו גם בחוץ לארץ, ומתוך ההערכות הנלהבות של מחנכים אנו למדים, כי "הספר הנהו ביותר בדרושתנו להתלמידים ולהרמים. הם בעצמם את החשק של התלמידים לבקש לדעת מה בדברי רבותינו האחרונים על התוספות".

לבקשת רבים מודה המחבר את הוצאת המשך הסדרה, למטרה זו אף הקים את "המכון להסברה בפרשי התלמוד". אחד מן הכותרות שקנה לעצמו מקום בתוך ההיכל הכוללי. בבית שבו היה קיים בית כנסת עד למאורעות תרפ"ט. בית הכנסת הזה אכסניה של תורה ובחיה את זכר הישוב היהודי.

המחבר הרב נחמן כהנא, בן לאחת המשפחות הידועות בצפת, למד בארצות הברית, השתקע שוב בירושלים ומבקש להחזיר עטרה ליושנה במי מנוחות. מ.ד.

"קדושת מורשה"

מגדל אור להאיר את שערי הנישואין בעקבות הרועים

דבר בעתו מה טוב, בינו הס־פיר "ימים כנותנו לבני ישראל להתכונן לקבלת התורה ולהכניס עצמם בכלי שערי קדושה. זכינו להוצאת הספר החשוב קדושה מורשה, קדושה... בתה שבה נדיוות האומה הישראלית בכל האבנים. כשאה"כ (דברים ז ו), "כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך בך בחר ה' אלוקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה" גלו יש ביטויים שבגבו של אישר זי הזכנים שתים לא הבדים ואפילו בבשהו ממדה זו שבה אחיו בבסירות נפש בכל ליבם נפשם ובאדם.

ובבי האבות בקנאים והמהדס מגו להם להיע ישראל הכת להוד־ר"ה, במדה זו, אך התשובה להה היא בדברי (שבות טו, בו, עה"פ אלוקי אבי... לא אני התחלת הק־דושה אלא בהחזקה העומדת לי הקדושה ואלוקתו עלי כיבי אבותי. ע"כ הכל בכח האבות הקדושים. אברהם אבינו שאר בית על פתחו של גיהנם ואינו בגה לאחד מהרגו ליפול בתוכה. בר"ס שבסולם הזה בכרע לבוין להאיר במידת הקדושה, וכן יצחק ויעקב שבקדושתם. שאין לנו בזה השגה כלל. כללו הדרך לדורות הבאים אחריהם והנחילו מידה הקדושה מורשה לקהלת יעקב. ובכוחם בחזיקים היו ישראל בכל הדורות והמצבים במידה זו הטו־בה בהם, ואף אם ח"ו נתפס איש ישראל ברע אינו דבוק בו. אלא מיד נרשה תשובה וחוזר ומתדבק בקדושתו הטבעית.

ודיבה מדרגות יש במידה זו. יש בהם שאין לנו השגה כלל, היק דו־בגלה הכים להתקדש בהם. אך יש גם את ענין ההשתדלות של "אדם מקדש עצמו מעט וכו'" שבה אנחנו פשוטי עם יכולים הת־רבים להתעצם בזה.

הי"ל המסילת ישרים בפרק כ"ו. ענין הקדושה וכו' תחילתו הש־תדלות וסופו מתנה. והיינו שת־חילתו היא מה שהאדם מקדש עצמו וסופו בה שמקדשים אותו וכו'. ההשתדלות הוא שיהיה האדם נבדל ונעתק מן החומריות לגמרי ומתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלוקיו. ואמנם לפי שאי אפשר לאדם שישים הוא את עצמו במצב הזה. כי כבד הוא ממנו. כי סוף סוף חומרי הוא ובשר ודם, על כן אמרתי שסוף הקדושה מתנה. כי מה שיוכל האדם לעשות הוא ההשתדלות ברדיפת הידיעה הא־מיתית והתמדת ההשכלה בקדושת המעשה. אך הסוף הוא שהקב"ה ידריכהו בדרך הזה שהוא חפץ ללכת בה וישרה עליו קדושתו ויקדשהו וכו'. ע"כ.

* * *

זכה דורנו שהקדושה בו רבה, ואנו רואים שנוסף למאות האלפים מאחינו בנ"י שדבקים ואוחזים בקדושה מיום היוולדם, עוד רבים מתינוקות שנשבו באים ומתחפקים על דלתות הקדושה ונפשם נכספת להידבק בה מחמת שרואים בה את האור הנצחי והאושר האמיתי.

וכן אנו רואים שבישיבות הק' עמלים ראשי הישיבות להחדיר בצעירינו מידות טובות ועניני הק־דושה. וכן בנותינו המתחנכות בסמינרים מקבלות בהתחנכות הדגולה דברי חיזוק והשקפה טהורה אשר עומדת להן למגן מרוחות רעות הנושבות ברחובר תינו. אך צריך להביא את צעירינו בעומדם על מפתן שערי הנישואין לידי מחשבה התבוננות שבעצם כל המטען הרוחני שאותו קיבלו ויגנו בשנות הנעורים הם רק הכנה לחיים שהם עומדים בפניהם, ועכשיו כשהם עומדים לקיים מצות "ועשו לי מקדש" ועשו לשמי בית קדושה (רש"י שם), צריכים הם להתאמץ ביותר שיהיה בית קדושה. כי רק אז יהיה "ושכ־בני בתוכם" כמאחז"ל זכו שכינה שרויה בינהם.

שלמה המלך ע"ה אמר (משלי ט. י.) "תחילת חכמה יראת ה' ודעת קדושים בינה" — לקדש עצמו במותר לו כביא לידי בינה (מצודת דוד), עוד אמר (שם כד, ג.) "בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן", פי' שעל ידי הבינה שכ־קבלים ע"י שמקדש עצמו בבותר לו, אפשר לבנות ולכונן את הבית שיהיה בית קדושה.

"ועשו לי מקדש" כל בית בי־שראל משכן הוא לשכינה, זכו שכינה בינהם. "מקדש" המקום הנעלה והמקודש ביותר, כן הבית היהודי היושבים בו דומים לכהנים בעבודתם שבעבודת הקודש שלהם קדושה הישם לשעה ולדורות, להם ולדורות הבאים אחריהם. לה־ניחה לה'.

* * *

ועל יסודות איתנים אלו של בנין הבית היהודי השכיל הרב ידידיה בתנדסדורפר שליט"א לחבר ספר נפלא כלא יעיונות הבנויים ע"פ דברי חז"ל וספרי מוסר, דברים השוים לכל נפש הכתובים בלשון קלה צחה ועדינה. דברים הפורטים על ניבי הלב וב־מביאים אותו לרדיפת הידיעה הא־מיתית והתמדת ההשכלה בקדושת המעשה.

אמנם זכה דורנו להתברך בהרבה ספרים חשובים בתחום זה, אך שונה ספר זה מספרים אחרים. שהללו רובם בכולם סובבים על דיני ומנהגי חתן וכלה בתקופת נישואיהם, משא"כ ספר זה מטרה אחרת לו, והיא להבהיר לבני הזוג שהנה עתה הגיעה שעת המבחן האמיתית. וכל עבודתם ויגיעתם בימי נעוריהם צריכים הם עתה להשקיעה בקדושת המעשה. וצריכים הם לעמוד כחלמיש צור נגד יצרם הרע הכונה להניא לבם מחמדות שתות ורדיפה אחר הכותרות. השביל אשר נועד להיות להם לשביל זהב להתעלות בו. יכול ח"ו להפך להם לשביל מטעה אשר האדם נאבד ונכשל בו. ספר זה הוא אמנם מעט הכמות אך הוא רב האיכות, והמחבר שליט"א נגע בהלכו בכל הנקר־דות השייכות לענין זה, יש מקום שגילה טפח ויש מקום שגילה טפחיים הכל בחכמה ובתבונה כיד ה' הטובה עליו.

בפרק הראשון רואים אנו שמאריך המחבר ברצינות צמוקים שכל כוונת הבריאה היתה למטרה זו ורק זרע ישראל העם הנבחר להיות לעם סגולה, הם מיכולים לעמוד בתפקיד זה. ובפרק השני כבאר המחבר שאב־גם הנישואין הם מצות וברכה ה', אך הכל תלוי בבני הזוג, שהם יכולים במעשיהם הנכשים כראוי לקבל הברכה שהובילם אל פסגה ההתעלות. ויכולים ח"ו גם להיפך. ובפרק השלישי ידוד המחבר לטפל בשיטה היצר שאינו בא לאדם לפתהו יסר לדבר איסור. אלא מכשילו קודם בדברים שנר־אה שאין בהם דופי ואח"כ בע־רמתו מובילו לאט לאט לבאר עמוקה, שקשה להחלץ ממנה. ועד כמה צריך להזהר בדברים הנראים כמותרים, וכן ממשיך בפרקים הבאים להאריך בבית הקדושה והחוכה שלנו. להתעצם בה כל אחד לפי מעמדו ומדריגתו. ופרק מיוחד כתב המחבר לצווח על הכשילה והירידה שחלה לאח־רונה בצניעות הלבוש (ענין של־אחרונה יש בה"ה התעוררות להקנו) וגם מבאר מהיכן נובעת הזנחה זו. ובעורר בדברים מרגשים ומשכנ־עים לאחוז בדרכי סבתותינו שכ"כ הקפידו על הלבוש הצנוע. ובפרט שהצניעות היא נקודה של טהרת ישראל. שהיא ציפור נפשה של היהדות, כמו"כ בסוף כל פרק כתב המחבר שיר בחרוזים המסכם בצורה נפלאה את תמצית הפרק והמוסיף חן מיוחד לספר כולו.

ואכנם כפי שכתבנו דבר בעתו מה טוב, הכינו שספר שהיה כ"כ מורגש חסרונו בשוק הספרים החרדי יצא לאור בימים אלו, וראוי לו לספר זה שייכנס לבית יראי ה' לעורר ולפתוח אופקים חדשים למבקשי ה'. התפצים ומבקשים להטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה. תבורך בזה את הרב ברנ־דסדורפר שליט"א שיזכה להוציא את שאר ספריו אשר עמו בכתובים להתעלות הזכרי הרבים.

ר: בן שלום

הגיגים בפרשת השבוע - במדבר

ה. אבן־שהם

דרך־ארץ קדמה לתורה

ולעולם קורין פרשת "במדבר־סיני" קודם עצרת

(טור ושו"ע או"ח סי' תכ"ח סעיף ד')

מן הטעמים שנתנו לדבר, שכן בפרשת במדבר זו בא ענין סידור בני ישראל "איש על מחנהו ואיש על דגלו". והלויים — כל בית־אב על משמרתו ואל תפקידו ומקומו. וכי מקדים וכי כאחר בכסעם ובהנותנם. הכל מהושב ומסודר כראש בסדרי ביקום עינהי ואיזה. בדרך־ארץ. הלכך הקרא פרשה זו בשבת שלפני חג מתן־תורה, לפי הכלל שנתנו לנו חכמינו ז"ל (ויק"ר ט.ג. ותדבא"ר א.): "דרך ארץ קדמה לתורה". ואכן היו מגדולי ישראל שקראו לשבת שלפני הג־השבועות: "שבת דרך־ארץ".

* * *

דגלים, הכנה למתן תורה

וכי יש לפרשת "דגלים" זו ענין להכנה למתן־תורה, מצאנו במדרש חז"ל (במ"ר ב.): "בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים, יהיו כולם עשויים דגלים דגלים. כיון שראו אותם ישראל, שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאוים לדגלים, אמרו: הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותם"!

הרי שההכנה למתן־תורה למעלה, היתה בדגלים ההכנה למתן־תורה למטה צריכה שתהיה בדגלים. שאין לך הכנה נצרכת לקבל התורה יותר מן ההכמעה הסדר והאחדות שהדגל כסמל אותן.

* * *

אש שחורה על גבי אש לבנה

ועל תורה ודרך־ארץ, ועל קדימת דרך־ארץ לתורה. יש דורשים ככין הומר, וכדברי המדרש (תנחומא בראשית א'): "התורה במה היתה כתובה? על גבי אש לבנה, באש שחורה". תורה אינה נכתבת לעולם אלא רק שחור על גבי לבן, אותיות דיו שחורות על גבי רקע גויל לבן, והגם שאי המסר של הדברים כשתמע אלא מן האור תיות השחורות, מכל מקום ממלא הרקע הלבן תפקיד חשוב ונכבד ביותר בהלכותיה של תורה כתובה, ולא פחות מן האותיות השחורות עצמן, ויש אפילו לין קדימה לרקע הגויל הלבן לפני האותיות השחורות. שהרי תרן מן ההלכה המ־פורשת בדיני ספר־תורה שכל אות אינה כשרה אלא אם כן היא "מוקפת גויל", ולא רק שלא תהא אות נוגעת בחברתה. אלא אפילו אם יש נקב בגויל והוא מגיע אל שפה ירך האות ממש, האות פסולה, שכן אין לה היקף גויל סביב, עד ההלכה פסוקה שהרקע הגוילי הלבן סובב ומכלא כל חללה של כל אות ואות. צריך להקדים בהדיתו את הירכות השחורות של האות עצמה. שכן "חק תוכות — פסול, כתב ירכות — כשר", אין האות כשרה אם בתוך כתם שחור של דיו יחקוק הסופר הקיקה ויחשוף את הגויל הלבן סביב ובתוך החלל להשוות צורת אות, אלא שעל הגויל הלבן, כרקע ויסוד מקדים, יש לכתוב בדיו שחור את ירכות האות, ורק אז יש כאן אות תורה כשרה.

וכן אמור הדבר בדרך־ארץ. הרקע והבסיס של התורה, ובתורה עצמה. האוהיות שבה. כל אות ואות של תורה הנכתבת על לוח לבם של לומדיה, צריכה להיות מוקפת "גויל" של דרך ארץ סביב סביב בלי גרעון וחסר, והאת ועוד דרך־הארץ צריכה היא שתקדים בהופעתה ובה־ויתה לכל אות ואות של תורה הבאה כל רקע של דרך־ארץ.

* * *

שידוך עם כלה מיוחסת

וכעוד טעם לקריאה פרשת "במדבר" לפני מתן־תורה, על פי מדרש חז"ל (יל"ש במדבר תרפ"ד): "בשעה שקבלו ישראל את התורה, יותר מן האומות"? כתם הקב"ה את פיהם, אמר להם: הביאו לי ספר־יוחסין שלכם, שנאמר (תהלים כ"ט): "הבו לה' משפחות עמים". כשם שבני מביאים — "ויתילדו על משפחותם לבית אבותם".

אין הקב"ה בא בברית של תורה אלא עם אומה גדורה מן הערוות וטהורה היחס המש־כהה. על כן יש לקרוא את "כתב היחוס" לפני "החתונה", שהוא תנאי לכל "השידוך" הזה בין ישראל לאביהם שבשמים.

* * *

יחוס כשר, חלק בלי שום שאלה

ואת כל העדה הקהילו באחד לחודש השני, ויתילדו על משפחותם לבית אבותם.

הגגב שכבר אמר הכתוב בתחילת הפרשה שמאורע זה היה "באחד לחודש השני", חזר הכתוב ואמר כן כאן בסמוך אל "ויתילדו על משפחותם לבית אבותם" שהיה זה ביום שהק־הילו משה את כל העדה. "באחד להחודש השני", ללהורתנו שכל אחד היה לו יחוסו אצלו בלי טורח, בלי צורך להביא עדים וראיה לדבר, ולא היה צורך להאריך בדיונים ובירורים לגבי שאלת כשרות יחוסו של אף אחד מהם. עד שבאותו יום שהקהיל משה את העדה על כן. באותו "אחד לחודש השני" הצליחו כולם להתילד "על משפחותם לבית אבותם", בכשרות ברורה, כן מפרש רבינו "אור־החיים". אכן, כשר חלק, בלי שאלות.

* * *

מפקד לשם שמים

בני נפתלי, תולדותם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות.

בכל השבטים כולם נאמר "לבני שמעון". "לבני גד". בכולם נאמר "לבני". ורק בנפתלי, האחרון, נאמר "בני נפתלי"?

ולפשוטם של דברים אמרו המפרשים: שהרי נפתלי נמנה באחרונה, ולכן לא היה לעצם המנין צורך למנות את בני השבט, שהרי משמנו את כל השבטים עד נפתלי ימנו את כל ישראל כולם. נד"ע שהיתה מסכם מנין בני השבטים שנמנו עד סכום מנין כל ישראל הוא סכום מנינם של בני נפתלי, והו שנאמר בכולם "לבני" — כנו אותם כדי להגיע אל סכום בני השבט, ומשהגענו אל נפתלי ידענו כבר כי זה סכום "בני נפתלי", כך וכך.

ואף על פי כן אומר הכתוב בבני נפתלי "במספר שמות", לומר לך, כי אף שכבר ידע משה את מספר בני נפתלי, לא נמנע מלקיים מצות המנין למפקד. לשם שמים, כדי לקיים מצוות ה'. וזהו: "כאשר ציוה ה' את משה, ויפקדם".

אור אברהם בעניני תעניות, שביתת עשור וסדר הקינות

בית המקדש חרב לעינינו, וכיסם שבתקופה ההיא. סמוך לאחר החורבן, התקין רבי יוחנן בן זכאי תקנות משום "מהרה יבנה המקדש". כך גם במשך כל הדורות לא הסיחו את דעתם מציפיתם לבנין הבית. כל עוד לא נבנה הבית ישבו לארץ וקוננו על החורבן, ובסדר הקינות שהתקינו בדורות קדומים, הזכירו גם את הגזירות שהשתרגו על בית ישראל בהפוצות הגולה בכל דור ודור.

בספרו החדש "אור אברהם" עוסק הרה"ג ר' אברהם גורביץ, ראש ישיבת "נר משה", בבירור ההלכות הטבעות מחורבן ביהמ"ק ובראש וראשונה חובת הקריעה כשרואה המקדש בחורבנו. נוסף על חובת הקריעה המוטלת על האדם, כאשר הוא עומד בהר הצופים ורואה את המקדש חרב, הוא חייב קריעה נוספת, כאשר הוא מגיע למקום המקדש ורואה שועלים הלכו בו, והמחבר מצא רמז לכך בקינה ראשונה לסדר הקינות לתשעה באב "זכור ה' מה היה לנו".

כן היה דן בעניני הלכה נוספים בעניני תענית ואבילות כגון חובת הקריעה והסרת תפילין באבל ובר תשעה באב. חובת הטומאה לנשים ולקרובים, וכן בירורים בעניני קדשים כגון ארון וכפורת. בענין חילול המקדש כאשר באו פריצים וחיללוהו, והדברים מתבררים על יסוד דברי ראשונים ואחרונים, הן מבחינת הלכה הן מבחינה רעיונית. והוא מביא גם מספרי אחרונים כגון דבריו של בעל "קהילות יעקב" בביאור הקינה "אלי ציון ועריה" להסביר "פדיון בכוריה", כינוי לנביאים שפדו את הבכורות בימי משה.

קונטרס זה הוא כבחינת נספח לרובו של ספר, המוקדש ברובו להלכות תעניות, ובעקבות כל הלכה ברמב"ם הוא מוסיף דברי ראשונים ואחרונים, ובכלל הב־הורים לא רק עניני הלכה אלא גם בעניני אמונה והשקפה, בהסתמך על דעות גדולי הדורות האחרונים.

לפנינו בירורים גם בעניינים קרובים ורחוקים, וכדוגמא נציין ענין השתטחות על קברי צדיקים וכן איסור עשיית מלאכה בימי התעניות, בדרך אגב נידון ענין איסור מלאכה בפורים שנחלקו בו הרמב"ם והטור ויסודם בדברי רבה (מגילה ה' ע"ב) הספד ותענית קבלו עליהו מלאכה לא קבלו עליהו. שכן במגילה כתוב "שמחה ומשתה" ואילו יום טוב לא כתיב. רש"י מפרש כי כבר בשעת קבלתה ל קיבלו עליהם אלא משחה ושמחה לאוסרן בהספד ותענית, אבל יום טוב לא קיבלו עליהם. דעת הרמב"ם מת־ברות לא רק על יסוד דבריו כאן אלא גם על יסוד דבריו בהלכות ק"ש בענין תקנת עזרא. ולפנינו דיון על סמכות התקנת תקנות צבור לדורות.

בעקבות דברי הרמב"ם בפ"ג ה"ח בדבר השתתפות בצער בתקופה קשה לציבור. הוא מביא דברי הרמב"ם בקשר לפורש מדרכי הצבור שאין לו חלק לעולם הבא. וכאן הוא מאריך לפרש את דברי הרמב"ם שיש כאן דלזול בצבור. ממהלך מחשבתו של אדם רשע, הפורש מן הצבור למשל. בענין הפסח ומוציא את עצמו מן הכלל הרי סימן שהוא כופר בכל המהלך של גלות וגאולה לכלל ישראל, והוא בכלל "מינים ואפיקורסים". ולא ניתן לומר עליו כי הוא נחל־תו. ומכאן המסקנא שאין לו חלק לעולם הבא.

כמובן, שהענין היסודי של תענית הוא התעוררות הנפש לת־שובה שלימה, וכדברי הנביא בספר יונה, דרשו חז"ל "וירא אלקים את שקם ואת תעניתם" לא נאמר אלא "וירא אלקים את מע־שיהם" וכאן מאריך המחבר בגודל ערכה של מצוות התשובה לגבי ישראל. ואעפ"י שבדרך הטבע אי אפשר לשנות את מה שכבר נעשה בעבר, אלא ע"י תשובה. שהאדם מחליט ברצונו שמעתה ישוב מדרכו הרעה, הוא יכול לתקן ולחבר גם את העבר וכאילו מתחיל הכל מהדש.

קונטרס מיוחד שכללו בירורי הלכה הוא "יקדשו צום", בירורים וחידושים בעניני תענית ושביתה עשור. וככל ספריו של המחבר הם מבוססים על הלכות הרמב"ם. לפנינו שש עשרה בירורים. לא רק בעניני יסוד התענית אלא גם בענין תשלומים בתפילה, קידוש הבד־לה, עינויים ביום הכפורים ביום ובלילה, תוספת יום הכפורים וחצי שיעור, בדין טבילת מצוה ותקנת עזרא, חובת הדלקת הנר בליל יום כיפור.

שלשה פרקים מיוחדים מר־קודשים לעניני חינוך קטן למצות יום הכפורים ויתר המצוות. פרק מיוחד לעניני חובת האם בחינוך וכן בעניני חובת חינוך האב. וי־דועה היא מחלוקת הראשונים בעניני חינוך בקטן. אם גם הקטן עצמו מחויב מדרבנן בדין מצות חינוך, או שכל החיוב חל על האב בלבד. המחבר מעלה הצעה חדשה על החובה המוטלת על האב, כיון שהכן אינו בעל קבלת אחריות על עצמו. בדרך הבירור הוא מביא דעות ראשונים ואחרונים הן לעניני ההלכה הן בדרך חידוש ופלפול, וכאן הוא קיים מצות כיבוד אביו ז"ל שנפטר לפני כשנתיים, ומביא מדברי אביו למען תהיינה שפתו־תיו דובבות באהלי תורה.

הרה"ג ר"א גורביץ, העומד בראש ישיבה "נר תורה", אינו מסתפק בהרבצת תורה בישיבתו, אלא בתורתו ובחידושיו שבכתב, וכבר זכינו לכמה ספרים חשובים בסדרת "אור אברהם" בהלכות תשובה על הגדה של פסח וכו' בהקדמתו "אקדמות מילין" הוא מוכיח את חובת האדם לעלות ולהשכיל וללמוד את כל התורה כולה מתחילתה ועד מעשה מרכ־בה. בעקבות דברי הגמרא (ברכות ח' ע"א) מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. הוא מסמך את דברי מהר"ל מפראג, כי "התורה בגלותנו — מקום מק־דשנו". כל עוד ביהמ"ק חרב, "ונשלמה פרים שפתינו". וכל ה־מתאבל על ירושלים יזכה לראות בבנינה במהרה בימינו.

האם יתורגמו דוחו"ת

(המשך מעמוד ג')

במדינת ישראל בעניניה הפנימיים, הפרשה תגווע מאליה.

לנושא ולדוחו"ת יש גם, עפ"י הערכות השלכות פנים־מפלגתיות. יצחק שמיר. יצא שוב כמנצח. מתהריו בתנועת החרות, ציפו למעידה מסריימת שלו בדו"ח. אם זו היתה מגיעה, הם היו מחדשים את קריאת התגר שלהם על מנהי־גותו. היום, כאשר הדו"ח מוציאו נקי יחסית לאחרים ושמיר הוא זה הקורא שלא לנגח את המערך, רק מוסיפה ליוקרתו הפנימית.

במערך, המצב שונה מעט. חברים כמו גד יעקובי ומורדכי גור, הסבורים שיש מקום לחולל שינויים בהרכב ההנהגה הנוכחית של המפלגה, סבורים שבידם האפשרות לבצר את מעמדם בתוך המפלגה. הם, בניגוד לעוזי ברעם ורפי אדרי למשל, אינם נתפסים כ"יד ביד" עם ההנהגה ועל־כן, מצידם הם יכולים לשמש אלט־רנטיבה להנהגה הקיימת.

איש אינו מצפה שתהיה איזו קריאת תגר פומבית נגד פרס, אבל בהחלט שיש דרכות במפלגת העבודה לקראת כינון מחנות נוספים בתוך המפלגה, שבודאי לא יקלו על ההנהגה הנוכחית להרכיב את הרשימה לכנסת הבאה, במסגרתה הבטיחו מקומות בטוחים לגורמים שונים.

דו"ח ועדת אבן הצליח ליצור סערה יותר מן הדו"ח של ועדת רוטנשטרייך־צור. זאת, בניגוד להערכות מוקדמות כי ועדת אבן מעצם היותה ועדה פוליטית, לא תצליח לעורר התייחסות.

למרות שעיקר הבקורת נפלה דוקא בחלקו של יצחק רבין, הנתפס ע"י ארבעה מתוך שבעת חברי הועדה כאחראי עיקרי לפרשת פולארד, הרי שעיקר הויכוחים נסובים דוקא כנגד שמעון פרס, בעקבות פרט אחד בשולי הדו"ח.

א... דו"ח רוטנשטרייך שאר מן ע"י הקבינט והממשלה, זכה גם הוא לויכוח פנים ממשלתי. הקבינט בישיבתו החליט כי קיו הסודיים של הדו"ח לא יימסרו לשרים. מחשש להדלפות שיסבכו את המדינה עם ההתחייבות שהע־ניקה ללקוחותיו של עו"ד ליבאי. שהחומר שימסרו לא יימסר לאמ־ריקנים "אם הדו"ח יימסר לשרים הרי שהאמריקנים יקבלו את כל המידע הכלול בו בצורות ההדלפה" — אמרו שם.

בהצבעה בקבינט תמכו 9 מחברים בחסיון הדו"ח הסודי מפני השרים. רק דוד לוי התנגד: "אי־אפשר *שהממשלה* תקבל על עצמה אחריות קולקטיבית הדבר־רים יהיו חסויים בפניה". גם בקרב שרי הממשלה האחרים שוררת התמרמרות, אלא שכאמור, הדרג המדיני שיצא איכשהו מן הדו־חו"ת, מתכוון לצאת בכלל מן הנושא. פרשת פולארד, קרוב לודאי שנכנסת להקפאה עד למועד הבחירות...

י. אברהם

דירה מפוארת למכירה

באזור דתי בצפון תל אביב

5 חדרים + 2 מרפסות + 3 שרותים + מזוג אויר + 2 מעליות + לובי קליטה + שמירה + לובי מפואר + 3 כוונים + ריהוט מלא

טלפון 03-454554

הרבנות הראשית לישראל
ועדת שמיטה

אוצרות בית דין:
פירות גולן
גוש עציון
דרום הר חברון
ישובי פא"י
ישובי מטה בנימין

הודעה ובשורה לציבור

הרינו להודיע כי ברשות אוצרות בית הדין נמצאים פירות קיץ מסוגים שונים
(דובדבן, גודגדן, שזיף, אפרסק, נקטרינה, מישמש ותפוחי עץ).
אשר מקורם מישובים אשר שומרים שמיטה כהלכתה, לא מכרו את אדמותיהם ונמנעו מעיבודים האסורים
כל העיבודים במטעים וכל דרך השווק נעשים עפ"י הוראת בתי הדין
הפירות יופיעו ברשתות השווק באריזות מסומנות ע"י אוצר בית־הדין כאשר המוכרים הינם שליחי בית הדין
כל המשתמש בפירות אלו מחזק בכך שומרי שמיטה כהלכתה ומקיים מצות עשה (לדעת הרמב"ן) של אכילת פירות שביעית
רבנויות ומוסדות אשר מעונינות בפרטים נוספים לגבי אפשרות הפצת וקבלת פירות אלו יפנו אל:
אורי מאיר טל: 057-941115 בית, 051-47233 עבודה.
מנחם ברוט: מגוי 03-245117/1423
דני רוטשטיין: פירות גולן: 06-961988/9

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

במסגרת המפעל התורני הגדול

הוצאה לאור של כל כתבי הרשב"י

במהדורה שלמה ומתוקנת
הופיעו זה עתה
שני כרכים חדשים

עבודת הקודש

בית מועד־שערים ג'־ה'
הלכות יום יום
יו"ל עפ"י דפוס ראשון וכתבי־יד עם באור
עבודת עבודה
פירוש מקיף על דברי רבינו מאת
הרב חיים גדליה צמבליסט
המחיר: 16 ש"ח
(ניתן עוד להשיג: בית מועד־שערים א'־ב'. המחיר: 16 ש"ח)

*

חידושי הרשב"א על מסכת בבא קמא
יו"ל על־פי כתבי־יד (ודפוסים ראשונים בצירוף מבוא, ציוני מקורות, מקבילות, הערות וביאורים
מאת: **הרב אליהו ליכטנשטיין**
המחיר: 18 ש"ח
(עד עתה הופיעו: מסכתות: שבת, ראש השנה, מגילה, גיטין, קידושין, חולין)

"תפוצה" שמחה
לבשר על פתיחת ש
בוע הספר התורני בי
שראל. רבבות ספרים בח
חירים מדהימים ימכרו
לקהל הרחב ברשת ח
נויות תפוצה

ירושלים: מלכי ישראל 6
ב"ב: חזון איש 15

381406 — מרכז

בצלאל לנדוי

מנחם ציון בבנין ירושלים

רבי חיים מוואלוזין מקים ישיבות ליטא פותח גם שערי אר"י ★ רבי מנדיל משקלוב מפיץ תורת הנסתר, והגר"א מגלה לו רזי תורה - "מנחם ציון" מתורת הגר"א בנסתר מקובל ע"י אבות החסידות ★ ביהמ"ד "מנחם ציון" משוקם בחורבת רבי יהודה החסיד ★ ציוני אור החיים הקדוש ורבי מנדיל משקלוב — עוצרים תהליך הרס בית העלמין בהר הזיתים ★ המורשת הרוחנית שנשארה לפליטה

המושג "מנחם ציון" ידוע לנו בשלוש בחינות: כבחינה גיאוגרפית היסטורית, כבחינה תורנית ספרותית, ובחינה שלישית המגשרת ביניהם והיא בשדה ספר. "מנחם ציון" הוא שמו של בית המדרש הראשון לעדת הפרושים בירושלים, שנבנה לפני כ־150 שנה, עם שיקום הישוב האשכנזי. "מנחם ציון" הוא שם ספרו של רבי מנחם מנדיל מרימנוב מאבות החסידות, ואנו מתכוונים לבחינה שלישית המגשרת ביניהם. "מנחם ציון" הוא גם שם ספרו של רבי מנחם מנדיל משקלוב, מגדולי תלמידי הגר"א, ספר הנערץ ונקדש גם בעיני גדולי החסידות, אף הובא לדפוס על ידם.

ספר "מנחם ציון", הכולל מדברי הגר"א בחכמת הנסתר, היה מקובל ומקודש גם ע"י גדולי החסידות בדורות האחרונים, כגון בעל "דברי חיים" מצאנז ובעל "דרכי תשובה" ממונקאטש, ויש בכך כדי לאשר את ההנחה שכותב הטורים משתדל לבסס אותה בכל הזדמנות, שאלו ואלו דברי אלקים חיים. והכל חפצים ליראה את שמך, אם כי יש ענינים שהבנתנו אנו, קטני השגה, קצרה מלהשיגם.

הגר"א מוילנא, הוכר כגדול הדורות האחרונים בנגלה, אך בנו רבי אברהם מדגיש בהקדמתו לספר "שנות אליהו" על זרעים, כי בחכמת הנסתר עלה על ידידיו בנגלה: "ויותר שהיה חכם בנגלה נפתחו אליו כל שערי בינה, ולהשכיל לכל בני ישראל, דברי הזוהר ותיקונים" והוא הולך ומפרש את ספרי הקבלה עד "ספרא דצניעותא" ומעשה מרכבה.

רבי חיים מוואלוזין, שקיבל מרבו גם את תורת הקבלה, מונה אף הוא בשבחי הגר"א: "הנסתרות והנגלות יחד היו שגורים בפיו, להיות מכוונים זה לזה", ולא זו בלבד אלא שהוכיח שאין ניגודים ביניהם. כלפי אלה הסבורים כי יש דברים שבהם מחולקים חכמי הנסתר וחכמי הנגלה, טען הגר"א שחילוקי הדעות נובעים מקוצר השגתם, שלא הבינו לפרש דברי הזוהר לאמיתו.

מן המפורסמות הוא שרבי חיים מוולוזין, האריך שבחבורות התלמידים, המשיך את פעלו בהפצת התורה, וכדבריו, ורשם התולדות בספרו "עליות אליהו": "ואחרי אשר כבה השמש הנה נפרצו תלמידיו במרעיתם, ושמו עליהם אלוף לראש את רבי חיים מוולוזין, אשר התחיל להפיץ תורתו ולהשקות מבאר תורתו אשר דלה ויצק מים ע"י אליהו", והוא הקים עולה של תורה בהנחת היסודות לישיבות, אם בוולוזין ואם בישיבות שהוקמו כמתכונתה, בערי ועיירות ליטא.

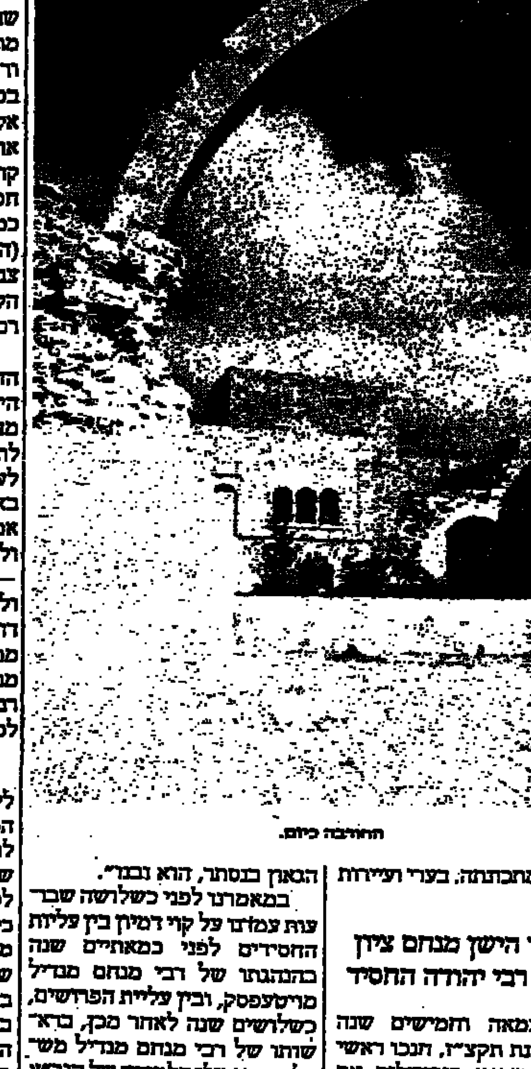

החורבה כיום.

ביהמ"ד הישן מנחם ציון בחורבת רבי יהודה החסיד

לפני כמאה וחמישים שנה בדיוק, בשנת תקצ"ז, זכו ראשי הישוב האשכנזי בירושלים את בית המדרש הראשון ששוקם על ידם בחצר חורבת רבי יהודה החסיד בשם "מנחם ציון". הם מסבירים את קריאת השם "מנחם ציון", לא רק להנצחת שמו של רבי מנחם מנדיל משקלוב, אלא כביטוי לתקוה וכדבריהם בכתב השליחות "לאמר זה ינחמנו מעצבון ידינו, ושנית לבאלנו ויבנה לנו בית מקדשנו במהרה בימינו".

יש להוסיף כי תפילת "נחם" הכלולה בתפילת מנחה לתשעה באב, מסתיימת בברכה "ברוך אתה — — — מנחם ציון ובונה ירושלים" ובנוסח הספרדים "מנחם ציון בבנין ירושלים".

מתוך כתב ידו של רבי אריה נאמן, ששימש במשך עשרות שנות כינוס של הישוב לפני כמאה וארבעים שנה, נאמן כולל פרושים בירושלים, אנו למדים שעליית תלמידי הגר"א לארץ ישראל ולירושלים היתה מכוונת על ידי רבי חיים מוולוזין, והוא ששיגר לארץ את רבי מנחם מנדיל משקלוב, שהיה במידה מסוימת במעמד מקביל לרבי חיים עצמו, ביחוד בהפצת תורת הגר"א בנסתר.

בכתב היד, השמור בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי בירושלים, מציין ר' אריה נאמן את שתי פעולותיו המרכזיות של רבי חיים מוולוזין: יסוד הישיבות בליטא ופתיחת שערי ארץ ישראל. לדבריו "החלה התעוררות בשנת תק"ס (1800), כאשר פקד ה' את ארצות הקדושות, והתעורר רוח טהורה בלב צדיק יסוד עולם הגאון באמת... מו"ה חיים מוולוזין, תלמיד מובהק לאדמו"ר רבן של כל בני הגולה, מו"ה אליהו מוילנא זכותו יגן עלינו, הוא הקים דגל התורה בישראל, שקבע ישיבות בכל מדינת רוסלאנד".

מכאן ואילך החידוש שבדבריו: "והתחיל לטכס עצות איך לפתוח שערי ארצות הקדוש, ושלח אז מתלמידי הגאון החסיד הצדיק יסו"ע מו"ה מענדיל זצ"ל תלמיד הגאון בנסתר, הוא נבנה".

במאמרנו לפני כשלושה שבועות עמדנו על קוי דמיון בין עליית החסידים לפני כמאתיים שנה בהנהגתו של רבי מנחם מנדיל מויטעפסק, ובין עליית הפרושים, כשלושים שנה לאחר מכן, בראשותו של רבי מנחם מנדיל משקלאב, מגדולי תלמידיו של הגר"א מוילנא. כמובן שאין להתעלם מחילוקי הדעות הרעיוניים בין החסידים וה"פרושים", כפי שנתבגו תלמידי הגר"א ותלמידי תלמידיהם לאחר עלייתם לארץ הקודש, ובכוונה אין אנו משתמשים בכינוי המקובל בחוגים מסוימים "מתנגדים", כי למעשה טושטשו הניגודים לאחר עלייתם לישראל, בראשונה בארץ ישראל עצמה, ובשלב מאוחר יותר גם בתפוצות אירופה.

בהתאם למסורת על תקופה אחת, ואפילו באניה אחת, רבי ישראל משקלוב, בעל "פאת השלחן" ורבי דוד שלמה אייבשיץ בעל "לבושי שרד". בחילופי הדברים ביניהם נוכח רבי ישראל משקלוב לדעת על גדולתו של הר"ש אייבעשיץ בהלכה, וספרו "לבושי שרד" הוא אחד מספרי הפסיקה המקובלים ביותר בעניני יורה דעה בדורות האחרונים, ואילו המנהיג החסידי נוכח לדעת שרבי ישראל משקלאב, כרוב תלמידי הגר"א, גדול גם בקבלה.

רבי מנדיל משקלאב מפיץ תורת הנסתר בא"י

הגר"א השתדל לקשור בין הנגלה והנסתר, בין ההלכה והקבלה, ושניהם מרועה אחד ניתנו. אם תורת הנגלה נדרשת בשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם, הרי חכמת הנסתר נמסרה למשה מסיני, ומאז ועד עתה משתלשלת שלשלת הקבלה איש מפי איש. אמנם כלל מקובל בפסיקה (הובא בבית יוסף סי' ל"ב) כי במקום של מחלוקת בין ההלכה והקבלה, אנו מצווים ועומדים לנהוג כפי ההלכה שכן "לא בשמים היא", אולם במקום שאין סתירה מפורשת יש חשיבות מיוחדת להכרעות הזוהר, הרבה יותר מאשר המנהג המקובל, ואף הוא בבחינת ההלכה "מנהג ישראל תורה".

כותב הטורים הוכיח בשעתו בספרו "הגאון החסיד מוילנא" כי מנהגי הגר"א שהנהיג ב"קלויז" בית מדרשו בוילנא נתקבלו בארץ ישראל כמנהג הציבור, עוד לפני שנתקבלו בוילנא עצמה, אולם אנו מתייחסים לענין שאיפת העליה, ור' אברהם מגיד דמינסק, מביע בספרו "עמוד הימיני" את משאלתו "להתחבר עם חביריו ולעלות אתם יחד לארץ ישראל: "אריתיה קריותיה מארץ מרוקים, ומה אדיר חפצי בה תפשי משתוקקת מאד כמותי כמוהם, כלנו בני איש אחד (הגר"א) נחנו, ממקום אחד החצבנו, אמנם מה אעשה לביתי כי הלחם אפס מכלינו והילדים רכים".

לא היה במצבם הדחוק וסבלות הדרך להניא אותם מדרכם. אחת היתה החלטתם "לנטוש כל מחמדיהם, שכיות החמדה, בגדי לתלפיות, וישימו נפשם בכפם לעזוב את ארץ מולדתם, הגרים בארץ לא להם", ולא לגור שם כי אם להשתקע "וישימו בים דרך ולא נתנו אל לבם עצב ומורך — לבוא על אדמת הקודש — ולהסתפח בנחלת ה'". אוירת הקדושה של אר"י מסוגלת יותר ללמוד ולהפצת חכמת הנסתר, ורבי מנדיל משקלוב היה לדעתו של רבי חיים מוולוזין המתאים ביותר לכך.

ורשם "תולדות חכמי ירושלים", ראה"ל פרומקין מציין קרבתו המיוחדת של רמ"מ משקלאב לרבו הגר"א "שמלבד המפתחות שמסר לו בבני הנגלות והנסתרות, למד אתו משניות של סדר טהרות כלו". בספרו "תקלין חדתין" מספר הר"י משקלאב בשם הגר"א שלא חידש שום שיטה ופירוש בסדר טהרות, בטרם שידע הפנים בכל מקום לפי הסוד". כן למד הגר"א עם תלמידו רבי מנדיל את ספר משלי בביאוריו "אמריו התרצבים שלהבות הקודשה היראה ודרי הנסתרות הנמצאות בספר ההוא. היו נקראים אליו מפי רבו הקודש, והוא היה כותבם אז על הספר". היו מקומות שהרמ"מ הוסיף ופירש את דבריו והגר"א הסכים להם. כן זכה הרמ"מ להיות על שולחנו של הגר"א בחג הפסח, עקב אחר הנהגתו בליל הסדר" לאחר מכן רשם את פירושיו של הגר"א וסדר הנהגתו והיא "הגדה של פסח" שלפנינו עם ביאור הגר"א.

רבי מנדיל היה ראש וראשון גם בהוצאת ספרי הגר"א לאור, ולפי הוראת רבו אף הביא לדפוס בראשונה את הביאור למשלי, ולאחר מכן את יתר ספריו ובכללם ביאור הגר"א על שו"ע אורח חיים, ביאורו ליורה דעה עם הערותיו "יתצריך ציון נוסף". לענייננו חשיבות לעובדה כי בשנת תקס"ו הביא לאור את ביאור הגר"א על ספר יצירה, ושנתיים לאחר מכן, בשנת תקס"ח, עלה לאר"י. וכן המשיך להעלות על הכתב את סודות חכמת הנסתר, על יסוד מורשת רבו.

במאמרנו הבא נפרוס את מאמציו הבלתי נלאים של רבי מנחם מנדיל משקלאב, ראש וראשון לתלמידי הגר"א שעלו לארץ ישראל, במגמה להרחבת בנין ירושלים, ובראשונה לבנין בית המדרש, ומאמציו אלה נשתלבו במגמה שהועיד לו, כאמור, רבי חיים מוולוזין להפצת חכמת הנסתר, והיא שעמדה במרכז מורשתו התורנית.

הגר"א מגלה את סודות הנסתר לר"מ משקלאב בירושלים

הזכרנו לעיל ששערי אר"י נפתחו ע"י רבי חיים מוולוזין. רבי ישראל משקלוב קנה את עולמו בשדה ספר בזכות שני ספריו בהלכה "פאת השלחן" בהלכות התלויות בארץ ופירושו על מסכת שקלים ירושלמי "תקלין חדתין". ואילו המורשת שהשאיר אחריו חבירו רבי מנחם מנדיל משקלאב, כולה בתחום תורת הנסתר. בכתבים אלה נזכר מידי פעם "רז זה נגלה לי מן השמים" ולפעמים הוא מזכיר "דבר זה נגלה לי ממורי הגאון זצ"ל".

הרי"ם חרל"פ ראה בכתב יד של הרמ"ם, שנמצא ביד רבי נפתלי הירץ הלוי אב"ד יפו: "והלכתי אצל באר איוב פגע בי מורי ורבי הגר"א, וזה מה שלמד אותי" והוא מוסיף שזקני ירושלים היו מספרים על הרמ"ם שאמר "אם יצטרכו לאפר פרה של משה יראה איפה הם", ואמרו עליו שהיה רואה בכל תשעה באב שני עמודים שחורים על הר הבית, ואמר על מקום אחד בירושלים שאם יעלה בו עשב יבוא משיח, ועוד כאלה ספרו לנו זקני הדור מפלאי הגאון הגדול הזה".

יודעי חן בירושלים היו אומרים, על יסוד רמזים הנ"ל "שנגלתה אליו נשמת מורו הגאון, פעם אחת בהתמרמרו בבכי אצל כותל המערבי, ופעם אחת אצל קבורת רחל אמנו ע"ה, ופעם בעמדו בתפלה על הר הזיתים, על המקום אשר הכין לו בחייו למנוחות, וראהו כבאספקלריה מאירה".

"גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם". העולים להשתטח על הציונים הקדושים אשר במעלות הר הזיתים, רואים בחוש כי ידם הזדונית של הפראים הירדנים, שחללו את קברות הצדיקים אשר בארץ המה, והרסו חלק נכבד מבית העלמין העתיק על הר הזיתים, נעצרה ליד ציונו של "אור החיים הקדוש". לפי השמועה התהפך הטרקטור שעסק בהריסת המצבות ונהגו נהרג, ואף הטרקטור השני לא יכול לבצע את זממו, ובינתיים פרצה מלחמת ששת הימים. ציון אור החיים הקדוש נשאר לפליטה ושומרי אמונים שופכים שיח במקום, בזכותו של אותו צדיק שהאיר לדורו, חכותו עומדת לדורות עולמים.

כותב הטורים רוצה לנצל הזדמנות זאת כדי לציין כי מגמתם הזדונית של הצוררים נכשלה, עם בואם לאותה חלקה בה מצויים הציונים הקדושים, ציון אור החיים הקדוש וציונו של הרמ"ם משקלאב (מצבתו שוקמה ע"י הועד הכללי). כבר הזכרנו את המסורת שנרשמה ע"י ראה"ל פרומקין ב"תולדות חכמי ירושלים", כי עוד בחייו הכין לו רבי מ. מנדיל משקלוב את המקום למנוחות, ובמקום זה ראה את רבו הגר"א כבאספקלריה מאירה, והאיר את עיניו בביאוריו בחכמת הנסתר.

נוסף על ספרי הגר"א שהוצאו לאור על ידי חיבר רמ"ם משקלוב עשרה ספרים בחכמת האמת, ואף הם מבוססים על תורת רבו. חמשה מהם מפורסים ע"י ראה"ל פרומקין שזכה לקנותם, פירוש על הזוהר ועל תמונת האותיות שחיבר בצפת, ספר רזא דמהימנותא, ספר הצמצום, ספר דרושים בזוהר הקדוש וכתבי האריז"ל, וכן פירוש על אידרא רבא ואידרא זוטא, שהובא לדפוס חכינו לאורו.

המורשת הרוחנית שנשארה לפליטה בחכמת הנסתר

נוסף על הציון הנשאר לפליטה זכינו גם לשרידי כתביו בחכמת הנסתר, אם כי מרביתם אבדו לנו, וכאן אנו מגיעים לאחת התעלומות בשדה ספר, המשמשים לדעת כותב הטורים, הוכחה שאלו ואלו דברי אלקים חיים.

היתה, זו תופעה מופלאה כי בשנה אחת, תרמ"ה, הופיעו בשני ארצות שתי מהדורות של אותו ספר, ספרו של רבי מנחם משקלאב: "מנחם ציון" בפרעמישלא ע"פ הוראותיו של רבי יחזקאל שרגא משינאווא, ובאותה שנה הופיע אותו ספר בווארשא בשם "מים אדירים" עם הגהותיו של רבי יצחק אייזיק חבר.

משמעות מיוחדת להערותיו של רבי יצחק אייזיק חבר, המסביר בספרו "מגן וצינה" את הגילויים בתורת הסוד בדורות האחרונים: "ואין זה תימה מה שבדור האחרון נתגלה (לגר"א) מה שלא נתגלה מכמה דורות שלפניו, כי מי עמד בסוד ה', והוא ית' צפה והביט קורא הדורות מראש. את הכל עשה יפה בעתו, כי הזמן היה גורם להעיר בעולם, אחרי אשר ירוד ירדנו עשר מעלות, כדי להגדיל דגל הקדושה ולתקן העולם, והרי בעינינו ראינו בדורינו זה שזכינו לאור גדול רבינו הגר"א, שלא היה כמוהו מכמה דורות שלפניו, ונתגלו לו דברים נוראים אשר לא נתגלו לשום אדם, וזכה לגילויים גדולים ועצומים, חכה שאליהו ז"ל למדו, והעיד ר' חיים מוולוזין עליו שהיה לו עליית נשמה בכל לילה וגילויים ממתיבתא דרקיעא".

חלק מהגהותיו של רבי יצחק אייזיק חבר הובאו לדפוס, כאמור, עוד לפני מאה שנה בשולי ספר "מים אדירים", אולם זכינו לכתב ידו שהגיע לירושלים. הרב המקובל רבי אפרים שמואל לרנר, שו"ב משכונת "שערי חסד". טרח ועמל והעתיק אותם בדייק מופלא מכתב יד קדשו. ההגהות המודפסות היו כנראה מהדורא קמא, במשך השנים המשיך לבאר ולהרחיב ועתה זכינו גם להגהות אלו.

כותב הטורים ראה צורך לציין בפרטים ביבליוגרפיים מועטים:

בשער מהדורת פרעמישלא הנ"ל צויין "כתב ידו הקדוש הובא לידי האדמו"ר הגאון הקדוש מו"ה חיים הלברשטאם זצלה"ה מצאנז", ובהמשך כצויין "הספר הזה הנה היה חביב מאוד בעיני כ"ק האדמו"ר מצאנז, כמעט בכל יום היה לומד בספר הזה, לא זז מתוכו ולא היה מש משלחנו. והיה מדקדק שיהיה תמיד על שלחנו הטהור ואמר לי שאדמו"ר מצאנז היה משתוקק מאד, שיבוא הספר הקדוש הזה לביה"ד, ויהנו אחבי"י מתורתו הקדושה".

תוארו של המחבר "המקובל האלקי מו"ה מנחם מנדיל" ניתן לייחוס הן לרבי מנחם מנדיל מויטעפסק, מכונן הישוב החסידי בצפת ובטבריה, והן לרבי מנחם מנדיל משקלאב מכונן הישוב הפרושי בירושלים, אולם התוספת "אשר מנהגו כבוד בעיה"ק טבריה" אינה יכולה להתייחס אלא לרמ"מ מויטעפסק. זאת ועוד: בתולדות חכמי ירושלים מעיר הרי"ם חרל"פ כי בשעת מחלוקת צאנז וסדיגורא היו שטענו שרבי חיים מצאנז דיבר סרה על רמ"מ מויטעפסק. אולם חסידי צאנז הביאו ראיה לסתור, שהרי רבי חיים השיג מירושלים כתב יד של הר"מ מויטעפסק, והיה לומד בו כל יום.

בניו של בעל "דברי חיים", שהעניקו את הסכמותיהם לספר, מדגישים "מה נכבד היום בהיגלות נגלות על פני תבל, הנהי כבשי דרחמנא, פירוש גדול ונורא על האדרא זוטא קדישא, אשר היא טמיר ונעלם מעין כל חי. דברים שכסה עתיק יומין והוא מבאר ומפענח צפונותיו". והם חוזרים ומדגישים שכתב היד היה בידי אביהם, ולאחר פטירתו נפל בחלקו של הרב משינאווא, והוא מסר אותו לידי המדפיס, להפיק אור יקרות על פני תבל.

פרטים ביבליוגרפיים אלה אינם אלא מחזקים את ההשקפה, שכותב הטורים משתדל לתת לה ביטוי בכל הזדמנות שהיא, שהכל חפצים ליראה את שמך ולעבוד את ה' באמונה, ואין לך הוכחה גדולה מזו אלא שבעל "דברי חיים", מאבות החסידות בנגלה ובנסתר, סמך ידו על ביאורו של רבי מנחם מנדיל משקלאב. ואין ספק שאותו צדיק ידע היכר כי בספר זה צרורה תורתו והשקפותיו של הגר"א מוילנא, שרבי מנדיל היה מגדולי תלמידיו.

אף רבי חיים אלעזר ממונקאטש ידע ללא ספק שמחבר של הספר הוא מגדולי תלמידי הגר"א, ונתן חשיבות לדבריו בספרו "חמשה מאמרות". כאשר הוא מסתמך עליו לביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו "כל יומין דאתקטרנא בי וכו' שבחי דעתיקא קדישא וכו' הנ"י הפי' בס' מנחם ציון. והוא רק מדבר בבחי' כח"ד ויום פטירתו הוא בבחי' כח"ד ע"ש בדבריו הנעימים, שמבאר פטירת האדם היא ענין יחידה סוף העולם הזה וראש העוה"ב ע"ש, וכן שמעתי מפה קדוש אאמו"ר הכ"ם זצלה"ה דיבר

קריית "מאור חיים" בצפת - מאור של חיים ותורה

ב"מאור חיים" בצפת מתכוננים לקליטת עליה מארצות הרווחה

הזאת צפת? — זו השאלה הפולה מאליה בלבו של כל יהודי הבא בשעריה. השאלה נשאלת לא בתמהון, או בתדהמה. זאת קריאת השתאות שאחריה תחושת הקלה, סיפוק ושמחה: "זאת צפת, בו"ה". אכן, בשבע השנים, מאז שנת השמיטה הקודמת ועד היום — קרה "כשהו" בצפת. כמו לפני הרבה שנים אירעה בה "רעידת אדמה". אלא שהפעם לא זו בלבד ש"רעידת האדמה" לא הביאה להורבנה של העיר, אלא אדרבה, היא היתה הגורם העיקרי לבניה להחזרת תפארת עטרתה לישנה.

לפני שבע שנים היה הדבר. הרה"ג רבי משה ארנסטר, חתנו של הגה"ק רח"ם הגר וצוקי"ל, האדמו"ר מוויזניץ, לאחר שהקים קריה מפוארת בירושלים — צרר את צרורותיו ושם פעמיו לצפת. שם, בעמל רב ובדמים מרובים — דמים תרתי משמע — החל לרקום את החלום הגדול: הקמת קריה חרדית גדולה, אשר תשנה את אופיה של העיר. לא עוד משפחות חרדיות בהדדות; לא עוד תחושת מעטים בתוך רבים; לא עוד מיעוט חרדי בתוך רוב לא דתי — אלא יצירת תשתית איתנה, שתשמש אבן שואבת לציבור חרדי גדול אשר ירצה ויוכל לחיות את חייו בעיה"ק צפת. הקשיים שבדרך — היו גדולים, החל מהתנגדות של גורמים מקומיים, לא דתיים, שהבינו את ה"סכנה" הצפויה בהגשמתה של התוכנית וכלה בקשיים ביורוקרטיים. זאת כלפי חוץ וכלפי המחנה פנימה היה צורך במאמצים מרובים לשכנע משפחות של בני־תורה, ממרכז הארץ, לעלות צפונה ולהקים את ביתם בצפת. לצורך כך, חובה היתה ל"הכין את הדרך", להקים מבני־ציבור הכרחיים: מקווה, בית־מדרש, כולל, מוסדות־חינוך, מרכז קניות וכו'. ואמנם, במרץ בלתי נדלה, בכוחות על אנושיים, קם והיה הדבר. קריית "מאור־חיים" בצפת היתה למקום ישוב חרדי. לכללה מאתיים וחמישים משפחות כ"י הקימו שם את ביתם. ובקריה — בית־כנסת ובית־מדרש, מקווה ו"חדרים", גנים ומרכז קניות. מתקני־משחקים וכל המתקנים העושים את המקום לטוב ולנוח לגור בו.

זר לא יבין זאת. ההשפעה של הקריה החיים התוססים בה היתה עצומה על העיר. משפחות חרדיות נוספות הגיעו להתיישבות בעיר.

שמעה של הקריה החרדית, המהפכה שחוללה בעיר, האפשרות לקיים אורח־חיים חרדי בעיה"ק צפת עשו את שלהם. יהודי חרדי, המתגורר בצפת, שוב אינו צריך לרדת לבני־ברק או להגיע לירושלים כדי להצטייד באספקת מזון כשר למהדרין. בקריית "מאור חיים", בצרכניה המפוארת שהוקמה במקום — ניתן לרכוש את כל המוצרים בהכשר של בתי־הדין מכל החוגים החרדיים. לא רק לצרכי הגוף דאגו, גם לצרכי הרוח החינוך מצא פתרון. רחובות צפת מלאו ביהודים חרדיים ועד מהרה הוקמו, בקריה, ביחמתה ובסמיכותה, מוסדות חינוך חרדיים לכל הגילאים. המשפחות החרדיות שהגיעו לעיר חיזקו את מערכת החינוך החרדי במקום. היתה זאת לא רק "זריקת ארגעה", אלא טיפול נמרץ, שהביא להתאוששות להבראה ותוספת־כוח.

קריה חרדית מצריכה תשתית נרחבת מאוד, מעבר לבעיות הרגילות של דיור ואיכות סביבה. בראש וראשונה — מסגרות חינוך לילדים במיוחד כאשר מדובר במאות ילדים מכל הגילים. אין לשכוח, שהקריה בצפת נועדה גם לפתור, בצורה נועזת, את מצוקת הדיור של זוגות צעירים חרדיים ומשפחות ברוכות ילדים. לא עוד עול כבד מנשוא של משכנתאות, הלוואות וגמחי"ם והתחייבויות שימולאו ע"י הנכדים... לא עוד הצטופפות בתנאי־דיור קשים במרכז הארץ. מגמתה של הקריה היתה והינה לאפשר לבני־תורה דיור מרווח בתנאים שאין להם תקדים. שני מסלולים הונהגו: דיור בשכירות, כאשר דמי־השכירות מינימליים ממש, ורכישת דירות מרווחות במחיר שאינו עולה על שלושים אלף דולר, כאשר 85 אחוז מהמחיר ממומן ע"י משכנתאות בתנאי החזר נוחים. הוקם כולל ובו מסגרות־לימוד שונות. עשרות אברכים נמנו על אברכי הכולל וכך יכלו להשתחרר מעול הפרנסה ולהקדיש עצמם ללימודים.

מסלול נוסף, ייחודי, שפותח בקריה: הכשרת אברכים לעסוק בכתיבת סת"ם. הקריה אירגנה קורס מיוחד, כאשר הביאה לצורך כך סופר סת"ם מומחה בעל־שם, שהנחיל את המקצוע לאברכים המעוניינים בכך. עשרות אכן משלבים את העיסוק במקצוע בלימודים בכולל. הכשרת האברכים לכתיבת סת"ם משתלבת בתוכנית פיתוח רחבת־אופקים.

היכל בית המדרש בקריה.

קריית מאור חיים — מראה כללי.

הבורא העניק לך

אנרגיה

אדירה מן הטבע

ויזל ג'ינסנג שכינויו שורש המלכים, מביא לך נסיון מוצלח של 4,000 שנות שמוש במזרח הרחוק ולאחרונה בעולם כולו. מעניק לך מרץ, ערנות ורעננות, אותם הוא סופג מן הקרקע במשך 6 שנות גידולו. במשך שעות היום או הלימודים, בנסיעות ובהופעות ולאיכות חיים טובה יותר – יש לך מלווה נאמן: ויזל ג'ינסנג.

השימוש בויזל ג'ינסנג פשוט וקל: כוס משקה ראשונה (משקיות או אבקה) לפני ארוחת הבוקר, כוס משקה שניה אחרי ארוחת הערב. ניתן להוסיף ויזל ג'ינסנג למשקאות קלים, קרים וחמים. להשיג בחנויות הטבע, בתי המרקחת ובחנויות המזון המובחרות.

השם ויזל על האריזה מבטיח את איכות הג'ינסנג.

לפרטים והזמנות: טל' 02–248550/228558

הבריאות של הטבע
מן השורש

381405 — מרכז

מן הסדרה: מרביצי תורה מעולם החסידות

אהרון סורסקי

האדמו"ר ממונקאטש
רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל
בעל "מנחת אלעזר"
חמישים שנה להסתלקותו

שם או מרשג

לעיר־האם־בישראל "מונקאטש" יצאו מוניטין בכל תפוצות ישראל. אם מבחינה גיאוגרפית היס־טורית שימשה "מונקאטש" לפנים כעיר הבירה של רוסיה הקרפאטית, ומבחינה מדינית השתייכה בדורות אחרונים — לפני שקיעת שמשה של יהדות אירופה בתקופת השואה הנאצית להונגריה ולצ'כוסלובקיה, ומבחינה יהודית צבורית היתה מרכז גדול של תורה וחסידות, הרי למעשה ביטא השם הזה תפיסת חיים שלמה, זרם בפני עצמו, שיטה. כל זה הודות לאדמו"ר השלישי בשושלת מונקאטש, רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל, גאון וצדיק, דרכו בסופה ובסערה שהרעיש בחייו הרבה פעמים את העולם היהודי.

האולם בשורות הבאות לא נעסוק כלל בויכוחים ובפולמוס שהיה נטוש בינו לבין רבים מגדולי דורו. נתעכב אך ורק בהארת דמותו כאחד האישים הבולטים במרביצי תורה מעולם החסידות. חסידות מונקאטש היתה מבוע רוחני, שהיכה גלים בקרב אלפי יהודים תמימים וברי־לבב, אשר הרוו במימיו הזכים את צמאון נפשם, במרכז חסידות זו ניצבה הישיבה לבני הנעורים.

מדוד לדוד

סב־סבו הרבי ר' צבי אלימלך זצ"ל מדינוב, בעל "בני יששכר", מאדירי החסידות ומחבר שורה ארוכה של ספרי־יסוד בתורתה, היה הראשון במ־שפחה שישב על כסא הרבנות במונקאטש. בשנת תקפ"ה הוכתר ה"בני יששכר" לרב העיר, והנהיג את עדתו ביד רמה, השיא בסביבתו משואות של אור תורה ויר"ש אך בגלל התנגדות חלק מאנשי הקהל לדרך החסידות שדגל בה, נאלץ לעזוב את כהונתו ועבר לדינוב שבגאליציה.

בעבור כחמישים ושש שנה, בתרמ"א, כשהתחזקו נאמני החסידות בעיר, וגברה השפעתם, נתמנה נכדו של ה"בני יששכר" ובן בנו הרה"ק רבי אלעזר מדינוב זצ"ל בעל "יודעי בינה" על התורה. הוא האדמו"ר רבי שלמה'לי שפירא זצ"ל, לרבה של מונקאטש. רבי שלמה, כדוגמת אבותיו, הצטיין בגאונות בתורה מלבד צדקותו. נכדו האדמו"ר רבי חיים אלעזר כותב (בהקדמתו ל"דרכי תשובה" חלק שביעי) כי זקנו רבי שלמה'לי היה רבו הראשון "אשר זכיתי בעה"י בימי נעורי לשתות מימיו הנאמנים" וכל דבריו בנגלה. היה לו יד ושם בתורת הח"ן, ונחשב מגדולי המקובלים בימיו, אך זו לא האפילה על גדלותו בנגלה. בעזבונו אשר בכתובים נמצאו חיבורים שלמים שהפליאו בעמ־קותם: "טיב קידושין" על פרק ראשון ממס' קי־דושין, "ידיעות שלמה" על מסכתות קטנות תפילין ומזוזה, "שם תורה" ו"שם שלמה" על התורה וספר תהלים בדרך הדרוש, אך הוא הזהיר בצוואתו שלא יפרסמו אותם בדפוס, מפני נימוקים הקשורים בשורש נשמתו, ולא בא איש בסודו מה ראה על ככה.

לפני בואו למונקאטש ישב רבי שלמה על כסא הרבנות בק"ק סטריזוב וטרנוגראד. יציאתו משם למונקאטש היתה החלטה גורלית, מעבר רב־משמעותי מארץ אחת לשניה (מגאליציה להונג־ריה), תוך ציפיה להקרין השפעתו בקרב כל יהודי המדינה. בספר "בית שלמה" (ארשווא תרפ"ח) עמ' 28 מסופר, כי עוד בשנת תרכ"ט, כשביקר בהיכלו של ה"דברי חיים" מצאנז, רמז לו הצדיק שעליו להשתקע בין יהודי הונגריה, ויצמח מזה חיזוק גדול לקהילות היראים שנאבקו שמה נגד פורצי גדרות. בשנים מאוחרות נתחוור מה מאד קלע ה"דברי חיים" אל המטרה, כשהרבי ר' של־מה'לי, ובנו אחריו בעל "דרכי תשובה", ועוד יותר נכדו ה"מנחת אלעזר" נלחמו בחירוף נפש לבצר חומות הקדושה ולהפר מזימותיהם של החוגים ה"מתקדמים" שיסדו בהונגריה גימנסיות וכיו"ב להדיח את בני הנעורים מתורה ומסורה.

לא שרוד, כנזכר, מרבי שלמה'לי חיבורים וספרים בגלל צוואתו שלא להדפיס אותם. מכל־מקום ניתן לראות מעט־מועיר מגדולתו בתורה, אפס קצהו, בתשובות הלכתיות שלו אשר נכללו בספר "צבי תפארת" שחיבר בנו הרבי ר' צבי הירש זצ"ל ממונקאטש, וכן בספרי נכדו בעל "מנחת אלעזר".

צבי לצדיק

אחרי שנקרא רבי שלמה'לי לישיבה של מעלה, ביום כ"א בסיון שנת תרנ"ג, הכתירו יהודי מונ־קאטש עליהם את בנו רבי צבי הירש, שכבר היה אז מפורסם כגאון גדול, וכשנה זו הוציא לאור את החלק הראשון מחיבורו "דרכי תשובה" על שו"ע "יורה דעה" שהתפשט בדורות הבאים בכל תפוצות ישראל.

הוא נולד בשנת תר"ו, ביום י"א בתמוז, שהוא יומא דהילולא של הצדיק ר' הירש'לי מזידיטשוב זצ"ל בעל "עטרת צבי" ונקרא על שמו. בגיל שש או שבע, והוא עילוי מצטיין בכשרונותיו, ארס לו אביו את בתו של הגאון רבי חנינא הורביץ זצ"ל רבה של אולינוב, חתנו של הרבי מדזיקוב ר' אליעזר זצ"ל. בשנתו הט"ו נכנס לחופה. אחרי נשואיו נסע הרבה פעמים לצאנז אל ה"דברי חיים". כאשר ישב אביו על כסא הרבנות בסטריזוב, מינו אותו בני הקהילה ל"רב הצעיר" וראש־בית־הדין והיה יושב עם דייני־מתא לדון ולהורות ולפסוק במותב תלתא לכל הבא לדרוש אלקים. אף כשעבר אביו למונקאטש, הצטרף רבי הירש'לי אליו, ונתמנה שם לתפקיד דומה. במשך כל השנים האלה היה הולך וגדל בתורה, שם לילות כימים ביגיעתו לרכוש מ"ח קניניה ודעת דרכיה, עד כי גדל מאד, וכשנתבקש למלא את מקום אביו ברבנות אחרי הסתלקותו, כבר היתה כסתו מוטלת עם גדולי הדור.

רבי הירש'לי, כידוע, זכה שיכירו בו כפוסק ורב־סמכא אפילו בקרב גדולי רוסיה וליטא — וביניהם היו מתנגדי־חלמיש שהתייחסו בספקנות כלפי אישים מגדולי החסידות. די להזכיר את העובדא, כי ספרו "דרכי תשובה" יצא לאור, לא בבית דפוס אחר מאשר ב"דפוס האלמנה והאחים ראם", בוילנא עירו של הגר"א, די להציץ בהסכמות שהעניקו לחיבור גדולי עולם כמו: הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל מקובנא ("ותקותי כי יהיה מזה תועלת רב בעז"ה להמעיינים ותרבה הדעת והתבונה על ידי זה"), הגרי"א הלוי איטינגא זצ"ל מלבוב ("וכמעט כל השאלות אשר המה במציאות המה מפורשים להלכה ולמעשה בחיבור דרכי תשובה"), הגאון רבי שלמה הכהן זצ"ל מוילנא ("כי הוא ספר נצרך לכל רב ומורה, והיה כל מבקש דבר ה' זו הלכה למעשה בדיני שחיטה וטריפות יפנה אל החיבור הזה וימצא בו כל מבוקשו"), ומי לנו גדול מהגאון רבי יצחק שמלקיס זצ"ל מלבוב, בעל "בית יצחק" אשר העיד על עצמו כי ספר "דרכי תשובה" לא זז מעל שולחנו "יען מבלעדו לא יוכל להורות... בשאלות שונות אשר באו לפניו בעיר הגדולה לאלקים, רבתי עם..." (מהקדמת ה"מנחת אלעזר" לחלק ששי מ"דרכי תשובה" שיצא לאור אחרי הסתלקות אביו רבי הירש'לי).

בספר זה הלך רבי הירש'לי בעקבות ה"פתחי תשובה", שקיבץ הוראות הדינים מהחודשים מתוך ספרי שו"ת שהיו עד ימיו, והוא הוסיף וכלל בחיבורו את הספרים שהופיעו בשנים הבאות, מהם נדירים ביותר. לא היתה זו אסופה סתם, שהיא מלאכה ואינה חכמה, אלא יצירה גאונית שהביאה גדולים וטובים לידי השתוממות. מהאי טעמא, אכן לא ירד הספר מרגע הופעתו משולחנו של שום מורה־הוראה בישראל.

חריפותו ובקיאותו של רבי הירש'לי ניכרות היטב גם בספרו הלמדני "צבי תפארת", המכיל חידושים שכתב בימי חורפו, ועיקר כחו המתגלה בהם — לאסוקי הלכתא מגו שמעתא. הלכה למעשה כשהיא משתלשלת מגבבי סוגיות ושקלא וטריא רבתי. כן השקיע כחות מרובים בחיבורו לתיקוני זוהר "באר לחי רואי", שבהקדמתו כתב, כי הרבה פעמים נוכח לראות גלוי שמסייעין אותו משמים "לגול את האבן מעל פי הבאר" ולמצוא את האמת השפונה בלשון הזוהר הקדוש.

את שני חיבוריו האחרונים, וכן את החלקים הבאים של "דרכי תשובה", כתב בימים שכבר השתרגו עליו טרדות למכביר — מעניני הקהילה והרבנות במונקאטש, ומרוב חסידים אשר השכימו לפתחו, מי כדי לחפש קירבת אלקים, ומי כדי לבקש עצה או ברכה.

בצוד איתן עמד על משמר הרבנות. בימים ההם נדרש כל רב בהונגריה, מטעם השלטונות, לעמוד בבחינות השכלה של 4 כתות בי"ס תיכון. הרבנים בכל הקהילות נהגו "לסדר את הבנין" בכל ביני הבחינות, כדי שיאכסו לפנים כאילו עשו את הבחינות, ויוכלו לקבל הצורה רשמית. רבי הירש'לי סירב בהחלטיות לעשות ככה, כדי שלא יווצר מצב אשר "ממנו יראו וכן יעשו". ומכוב "למדו לשונם דבר שקר" — אי לזאת התפטר מרבנותו, ההוראה הרשמי שלו כלפי השלטונות היה "מורה הוראה" בלבד. אם כי כמובן אצל היהודים נשאר הלאה להיות "מרא דאתרא" בכל תוקפו ועוזו.

על החינוך הכשר השגיח בשבע עיניים. כגבוה השכלה חוק חינוך חובה בשלב הממשלה ההו־נגרית התחזק והתגבר ביותר. הורים בכל ערי וישובי המדינה שלא שלחו את ילדיהם לבית־הס באופן סדיר, לרבות בשבת ויו"ט, נענשו קשות. רק במונקאטש, הודות להשפעתו ובשתדלותו של פרנסי הקהל, שוחררו הילדים מביה"ס בכל־ שבתות וחגים — אפילו בימי החורף הקצרים — שעה אחת לפני הדלקת הנרות. היו קהילות שיסדו בתי־ספר יהודיים, בהם לימדו מורים בבני ישראל בהתאם לפרוגרמה של בתי הספר הממ־לכתיים. אך לצורך זה נזקקו לעובדי הוראה משורת ה"משכילים" שהשתלמו במכללות ולא הצטיינו בעודף יראת שמים. מטעם זה לא הסכים ה"דרכי תשובה" ליסוד בתי"ס כאלו במונקאטש. סבור היה, כי מוטב שהילד ירכוש את לימודי החול הנחוצים לו מפי נכרי אמיתי, מאשר אצל יהודי מתנכר, ותחזק בלבו האבחנה בין "לימוד התורה" — שהוא מחויב ורוצה ללמוד ל"לימודי חול" שהוא אנוס ללמוד ע"פ גזירת המלכות.

וכשהגבירו השלטונות ההונגרים את הפיקוח על מוסדות החינוך, והרבה חדרים פרטיים לא עמדו בדרישות ה"היגיינה" של המפקחים הנכרים עד שהיו צפויים להסגר בפקודת הרשות, החליטה קהילת מונקאטש בהשראת ה"דרכי תשובה" להקים תלמודי תורה ציבוריים שיפעלו בחסות הקהילה ותחת פיקוחה. מאחר שניצני ההתבוללות כבר ביצבצו אז ביהדות הונגריה, והרבה משפחות דיברו בשפה ההונגרית כשפת־אם, חשש רבי הירש'לי מפני חדירת מלמדים שאינם מהוגנים, וקבע לכן בתקנות היסוד של התת"ים במונקאטש שלא יתמנה בהם שום מלמד אלא בהסכמת מרא דאתרא.

כעשרים שנה נהג ה"דרכי תשובה" את נשיאותו ברמה. באחרית ימיו יסד את קופת ר"מ בעל הנס "כולל מונקאטש ועשרה גלילות" לתמיכה בעניי ארץ ישראל מיוצאי עירו. והיה מזה לנדיבי עם שיחבבו את ארצנו הקדושה ויחזיקו יושביה בעין טובה. כי היא בית חיינו. לטובת המטרה אף הסכים להכהן בנשיאות הכולל. ולסגנים שלו נתמנו: הגאון מחוסט רבי משה בן עמרם גרינוולד זצ"ל, בעל "ערוגת הבושם", הגאון רבי פנחס חיים קליין זצ"ל, בנו של הרבי ר' שמלקי מסליש זצ"ל, והגאון רבי אהרן חיים זצ"ל מבודקובין. אפס כי מלבד צדקת פזרונו לעניי א"י וטירחותיו בעצם, גם דאג לעניי עירו לפרנסם ולכלכל צרכיהם בחמלה וברחמים, בסתר ובגלוי, הן מכספו עד פרוטה האחרונה והן מהלואות אשר לוה כעדם ובכאר אופנים.

ברא כרעיה דאבוה

כל ימיו היה רבי הירש'לי מקושר תוסע לצדיק מצאנז, בעל "דברי חיים", ולבנו אחריו ה"דברי יחזקאל" משינובה. חסידים מספרים שבע שנים חלפו מנשואיו של ה"דרכי תשובה" ולא זכה להיבנות בילדים בני־קיימא. אסתנות תכפו עליו רחמנא ליצלן. קם אביו הרבי ר' שלמה'לי ונסע יחד אתו אל ה"דברי חיים" בצאנז. ויהיה באמצע עריכת שולחנו, כשהתעורר ה"דברי חיים" מדבי־קותו, הזכיר האב לפניו את משאלת בנו ה"דרכי תשובה" להיפקד בזרע של קיימא. שקע ה"דברי חיים" במחשבות, בעינים עצומות, ולבסוף התעורר וקרא: "הוא יוושע, יהיו לו בנים".

וכך הוה לתקופת השנה. ביום ה' בטבת שנת תרל"ב, נולד לו בן ונקרא שמו בישראל "אלעזר" על שם אבי זקנו הרה"ק רבי אלעזר מלנצוט זצ"ל בנו של ה"בני יששכר". הינוקא שהתפרסם ברבות הימים כבעל "מנחת אלעזר". התגלה כילד פלא לפי שמועה אחת התבטא אודותיו ה"דברי חיים" כשראה אותו: "אחד כזה יורד לעולם רק פעם בכמה דורות". בגיל שנתיים־שלוש הבהיקו שמ־בותיו בכשרונות נדירים, תפיסת בזק, חריפות תכונה להפליא. כל מה שלמד מפי רבו, מלמד הדרדקי־, קלט במהירות ולא שכח מאומה. אף כל התפילות והברכות שגורים היו על פיו. יום אחד נקלע אורח לבית אביו, שהשתומם על המראה, ותיכף לאחר מכן התעלף הילד ושקע בחולי אנוש. האב ה"דרכי תשובה" היה בטוח כי שלטה בו עין־הרע, והזדרז לשלוח מברק אל ה"דברי חיים", שיעתיר בעדו. השיב הצדיק כי יוסיפו לו לסגולה את השם "חיים" ויתרפא. והחליט אז האב למנוע אותו מלימודים לכהפ"ח עד שימלאו לו ארבע שנים.

בגיל עשר כתב העילוי חידושי תורה. ב"פנקס קטן" שנמצא בעזבונו, אחרי הסתלקותו, נתגלו החידושים שהיו ראויים ומתאימים לתלמיד חכם זקן ורגיל. בשער הפנקס רשם העלם בן העשר את השורות הבאות: "ב"ה. פנקס לכתוב בו חידושי תורה בעז"ה וב"ש אני הצעיר והשפל עבד לעבדי ה' חיים אלעזר שפירא בן לאא"מ הרה"צ החסיד מ' צבי שפירא נכד הגה"צ כקש"ת מה"ר שלמה שפירא אבד"ק מונקאטש והגליל יע"א. עיר מולדתי היא ק"ק סטריזוב מדינת גאליציע ועתה הנני פה ק"ק מונקאטש יע"א. נכתב אור ליום ה' יתרו שנת תרמ"ב לפ"ק. עיר הנ"ל". באחד הדפים הבאים מאותו "פנקס קטן" נמצא רשום בכתב ידו: "ב"ה וב"ש ש"ע או"ח הלכות תפילין סימן כ"ה אור ליום ה' נח תרמ"ג התחלתי בעזה"י ב"ה וב"ש לכתוב איזה חידושי תורה אשר חנני ה' בהלכה זו אשר הנני לומד וגם אשר חידשתי אותם זה איזה שנים". כה כתב בעת שמלאו לו רק י"א שנה.

בגיל שמונה שנים נהגו אצל אדמו"רים בדור ההוא קהילים, בא רבי חיים אלעזר בברית האירוסין עם בתו של האדמו"ר מבאלאבאן רבי שרגא יאיר זצ"ל, מצאצאי היהודי הקדוש מפשיסחה, שהיה גיסו של זקנו הרבי ר' שלמה'לי זצ"ל ממונקאטש. בתרל"ה, אחרי שמלאו לו ט"ו שנה, נכנס בני־הזוג לחופה. אבל הם לא נפקדו בצאצאים. כשחלפו עשר שנים תהליכו בכאב ובצער להיפרד. הרבנית נישאה לאדמו"ר מאטיניא רבי חיים זצ"ל, בנו של האדמו"ר מזידיטשוב, וה"מנחת אלעזר" התחתן עם בתו של האדמו"ר מקוברנה רבי יעקב משה ספרין זצ"ל, אשר ילדה לו בת יחידה, פרימט ע"ה, היא אשת נעוריו של רבי ברוך יהושע רבינוביץ בן האדמו"ר מפרעבא רבי נתן דוב זצ"ל.

כבר בצעירותו היה ה"מנחת אלעזר", כאשר החל להתכתב עם חכמי התקופה הנודעים, אדירי תורה, בכל העולם היהודי מזכיר את שמותיהם בסילודין. הוא היה זריז בכל הליכותיו, מהיר בכתיבה ובדיבור שגור, הזובק בכעופו והעצות הבל. כה ניצנו קשרי אהבה בינו לבין גדולי תורה מובהקים: רבי חיים חזקיהו מדיני בעל "שדי חמד", שישב בעיר קרסובזאר, בקצה חצי־האי קרים. רבי יצחק אלחנן ספקטור, רבה של קובנא, אשר בחבל ליטא, רבי חיים אלעזר וואקס מפיע־טרקוב, פולין, והגה"ד דיסקין רבה של בריסק, [illegible]. הגיעו ימים שפרנסי קהילות חשובות החלו אחריו, אבין כמדרשו, בנסיון לשכנע אותו לעלות אצלם על כסא הרבנות. קהילת טשינדוב בחרה בו בפועל כרב ואב"ד — אבל אביו ה"דרכי תשובה" ביקש ממנו שישהה על ידו במונקאטש. כאשר הקהל הטילו עליו לכהן בעיר [illegible], כי הינא הוא תחה לעוטקא דדינא, בעוד אביו רבי הירש'לי מכהן רב דמתא ורבן של החסידים. רק ל"ב שנים מלאו לו, לראב"ד בן [illegible], אך כעד שנתיים לפני כן כבר הספיק לפרסם את ביכורי חיבורו: ספר שו"ת "מנחת אלעזר", חלק ראשון, כשהוא מעוטר בהסכמות מגדולי הדור, המהללים בפה מלא ובהתפעלות רבה את הכוכב החדש שזרח בשמי היהדות.

הרחוב המרכזי במונקטש.

חילופי משמרות

השנה: תרע"ג. בעיצומו של קיץ, בעת ששהה במעיינות מרפא בעיר ביקסד, תקף חולי אנוש את ה"דרכי תשובה" ונפל למשכב. כשהודע מצבו, נסע לבערלין לדרוש ברופאים המומחים, בלווי בנו רבי חיים אלעזר. (מסופר אגב, כי בשהותו בברלין כיבד מישהו את ה"מנחת אלעזר" למול את בנו, ואחרי כך מישהו, ההכרך הברא איח ליה, עד שהתפלפלם בבהלה מובהקה וכמה פרופיסורים מדי־ציינים באו לראותו כשעוסק במלאכת הקודש, עד שקהילת ברלין הזמינה אותו לכהן כהול דמתא במשכורת גבוהה כפי שיקבע הוא, אך כמובן מאליו כל הענין לא בא בחשבון אצלו), ושהו בה שלושה שבועות. למגינת הלב לא הועילו הרופאים מאומה.

בשובו למונקאטש בשלהי חודש אלול, סמוך לימי הסליחות, הכביד חליו. בימים הנוראים של שנת תרע"ד, ראש השנה ויום כיפור, ירד בנו ה"מנחת אלעזר" לפני התיבה לתפלות במקום אביו, והשמיע דברי כבושין כדת היום, כשהוא מרעיש עולמות ומסעיר את הקהל לעורר רחמי שמים לחייו. אמרו: יהודים במונקאטש מעולם לא בכו כ"כ ושפכו נהרות דמעה כמו בימים הנוראים האלה. אפס כי ניצחו אראלים את המצוקים, וביום שני של חג הסוכות (שחל אותה שנה בערב שבת) באשמורת הבוקר, נשבה ארון הקודש (ביום הראשון של החג עוד ברך על הלולב והאתרוג ואמר "שהחיינו" בהתלהבות ובבכיה מזעזעת עד שנשמע קולו למרחוק). הבן, הממלא מקומו הוזדרז בשובו מבית העלמין כן ההלויה והתפלל בחפזה עם דמדומי חמה וברך על נטילת לולב לפני שיתקדש היום.

והנה אתא שבת קודש. רבי חיים אלעזר התיישב בהזה"ד על מקומו של אבא. כבר לפני התיבה, ערך שולחנות ואמר תורה — כאילו לא התרחש מאומה — מפני קדושת יו"ט. כה עברו אז במונ־קאטש ימי החג, הושענא רבה, ושמחת תורה. ב"הקפות" שרו ורקדו עד מוצאי שבת אסרו חג, רק עכשיו פשט ה"מנחת אלעזר" את מלבושיו וישב בוכה לארץ. ונתמלא יגון וקדרות על שבר הנורא. גם קלסתר פניו פשט צורה עד לבלי הכר, כי היה אדוק מאד באביו כל הימים ונפשו קשורה בנפשו.

אחרי כלות ימי אבל ה"שבעה" הכתירו אותו שבעה טובי העיר לרב ואב"ד דמתא. אף חסידי מונקאטש מכל קצוי המדינה התאספו באלפיהם כדי לשים על ראשו את הכתר העילאי של האדמו"רות. לאמיתו של דבר עוד בחיי האב כבר מילא ה"מנחת אלעזר" תפקיד מרכזי בכל העניינים החשובים שהיו קשורים להנהגת העיר וה"חצר". אולם עכשיו משהוכתר בפועל למרא דאתרא, ולרבם של חסידי מונקאטש די בכל אתר, נתגלו ביתר שאת כוחות ההנהגה המופלאים שלו, והדר אישיותו הדינאמית. מונקאטש, אשר היתה גם לפני כן קהילה יהודית עטורת יחוס עצמי של תורה וחסידות, נעשתה מכאן ואילך — בנין רבה הגדול — למטרופולין של תורה ויר"ש כפ־שוטה וכמשמעותה.

מגאוני הדור המובהקים

כתשעה ירחים אחרי הכתרתו, פרצה מלחמת העולם הא', שהמיטה ים של אסונות וצרות ההמון בעיקר על ראשם של יהודי מונקאטש גופה, על המוני פליטים שבאו מגאליציה, ועל ריכוזי היהודים בערים שכנות. האדמו"ר ממונקאטש עמד אז כמצביא מנוסה על משמרתו להגיש ולסוכך על אחיו בני עמו. כשהתקרב לעיר הצבא הרוסי, עלתה בידו להשפיע על ציבור בני עדתו, לבל ינוסו מנוסת־בהלה, הוא הבטיח להם, כי לא יאונה ליהודי מונקאטש מאומה, וכך היה: החיילים הפולשים נעצרו במבואות העיר ממש ולא נכנסו לתוכה. אף הוא התמסר בתקופת המלחמה לשיפעת עניינים ציבוריים בקנה מדה ארצי, ולפי עדות יודעי דבר פעל גדולות ונצורות במובן זה, שאוירת האנדרלמוסיא לא תגרום חלילה בקרב ההמונים לפריקת עול מלכות שמים.

על אף טירדותיו וטירחותיו עם הציבור, בתורת רב ואדמו"ר לאלפי חסידים, לא פסיק פומיה מגירסא. מנעוריו קבע סדר לעצמו שמסיים בכל שנתיים את ש"ס בבלי וירושלמי. עדות טובה לגדולתו בתורה הם חיבוריו הלמדניים־גאוניים, העולים בהתמדה על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, ומקיפים את כל המקצועות שבתורה. כל יודעיו השתוממו, אימתי הרבי מספיק כל־כך הרבה? ידעו שרבי חיים אלעזר מטיל על עצמו תפקידים למכביר, כדרך שאמרו חז"ל בהאי צורבא דרבנן "כל מילין דמתא עליה רמיא". ידעו שמלבד עירו מונקאטש דעתו נתונה לצרכי כלל ישראל ולשמירת צביונו הרוחני בכל מקום. ידעו שהרבי מקנא קנאת ה' צבאות ומנהל פולמוס קשה עם חוגים אחרים כשהוא שקוע בעניינים ראשו ורובו. כיצד, איפוא, מספיק הוא לכתוב חיבורי תורה חדשים לבקרים, אחד אחרי השני, הכובשים לבר־תיהם לא רק של מעריציו כי גם של יריביו הרעיד־ניים?

ספר השו"ת שלו "מנחת אלעזר" זכה לעוד שלושה חלקים גדולים בכמות ועתירי איכות. חיבוריו "נימוקי אורח חיים" לשו"ע או"ח, "אות חיים ושלום" להלכות תפילין ומילה, זכים לתפוצה רבתי. הוא משלים את "דרכי תשובה" להל' ב"ה שאביו לא הספיק לסיימו, וכותב בעצמו חלק חדש מ"דרכי תשובה" לדיני מקוואות. באותו זמן מופיעים עשרה חלקים מספרו "דברי תורה", המ־כילים את חידושיו באגדה על־פי דרך החסידות, בסגנון ובמתכונת של ספר "אגרא דפרקא" שחיבר סב־סבו ה"בני יששכר" זצ"ל. מתחת עטו הפורה יוצא ספרו הגדול "שער יששכר" על חודשי ומועדי השנה, בשלושה חלקים, הדומה ג"כ לספרי זקנו הנזכר בסגנון ובצורת הדברים, וכולו מושתת על הפסוק "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" יצא גם ספרו "חיים ושלום" על התורה. יצא חיבור שלם לתלמוד ירושלמי (נדפס מכת"י אחרי השואה) ועוד שורה ארוכה של יצירות בנגלה ובנסתר, ספרים גדולים, שכל שורה בהן מגלה מחדש את היקף בקיאותו וחריפותו. בעולם הרבני נחשב ל"סתבא רבה". בעל לשון למודים, כל מלה חטובה ביופי של הבעה וספוגה חן פיוטי כיד המליצה הטובה עליו. ההקדמות בראש ספריו עומדות על גדותיהן: אהבת תורה, יראת שמים, קדושה.

כשם שהיה גדול ומיוחד בגאונותו כך היה מקורי ביותר ומצוין בעבודתו הנלהבת את ה' אלקיו. אין לתאר במלים פשוטות את זהירותו וכן זריזותו כשמקיים כל מצוה שהיא, את החביבות וההתרגשות מאין כמותה. תפלותיו בקעו רקיעים, עבודה שבלב קרוע ומורתת, מתוך דקדוק מופלג בנוסחאות התפלה — נושא שהרבה לעסוק בו אף בספריו. כן דקדק דרך הפלגה בקיום מצות תפילין, הוא הידר והתאמץ לקיים מצוה זו אליבא דכל השיטות: תפילין של רש"י; תפילין דרבינו תם, שימושא רבא ועוד ראשונים, בישיבה ובעמידה — וכיוצא בזה נזהר בכל מנהג קל ממסורת אבותינו הקדושים, והיה רואה בזלזול כלשהו במנהגי ישראל, משום חטא נדרא, פתח לעבירה ולהידרדרות עד שאול תחתיה.

כאשר ניהל "שולחנות", וכשעה שעבר לפני התיבה כשליח ציבור, הרטיט את הלבבות. הוא ניחן בקול חזק וערב. נוסח התפילה הניגונים, שיצאו מפיו, לא היו זהים כלל עם דמות אותה אישיות הפלדה הניצבת בשער. כאן היה כולו רגש וחינונים. כרבי לחסידים היה כולו שופע חמלה ואהבה לגדול ולקטן. באותו זמן שניהל פולמוסים, הצטיין ביותר כאיש החסד ותכונת הלב, אוזניו קשובות למר שיחה של אלמנה מרודה, וידיו פתוחות לפזר צדקה לעניים ולנלכאים. במיוחד הגדיל לעשות עבור עניי ארץ ישראל וקופת רמ־בעה"נ. המצוה "מעות ארץ ישראל" לא זז מחובבה. על־גבי נייר המכתבים הרשמי שלו ה"פירמה" — התנוסס הפסוק "ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה". הוא, הלוחם הקנאי בציונות ובציונים, ולא רק בהם, היה קשור לא"י בכל נימי לבו ונפשו. בזמנו הוקמה בירושלים שכונה חרדית שנקראה על שם אביו הנאהב עליו "בתי מונקאטש תפארת צבי". מבין חסידיו, חביבים היו עליו ביותר אלה היושבים בארץ הצבי, אשר התכתב עמהם הרבה והתעניין תמיד בכל פרטי חייהם.

ישיבת "דרכי תשובה"

זמן קצר אחרי מלחמת העולם הראשונה יסד הרבי במונקאטש ישיבה גדולה, שנשאה את השם "דרכי תשובה", לא רק כמזכרת לאביו הגדול כי גם בתורת קו מהותי של אופיה. מאות בחורים באו ללמוד אצלו. באו מפולין ומצ'כוסלובקיה, מרומניה ומיוגוסלביה, באו מערים שונות בהונגריה. הכל באו לקבל מפיו לקח טוב, כי היה ידוע ומפורסם שהרבי ממונקאטש בכבודו ובעצמו מרצה את השיעורים בישיבה, הוא עצמו בוחן את התלמידים, ועיניו צופיות על הליכותיהם להדריך ולחמם אותם בתורה וביר"ש.

באותה מידה שנלחם האדמו"ר בלהט ובסערת רוח נגד פורצי גדרות וכיוצא בהן, בה במדה גילה מתינות ואהבה בוערת כלפי התלמידים אשר יוצקו מים על ידיו, בהאירו פניו אליהם. הבחורים, כל אחד כפני עצמו, נחשבו בעיניו כבנים יחידים ואף פעם לא השתמש כלפיהם בכינוי "תלמידים". לפעמים כשהתחיל "דרשת הפתיחה" בראשית הזמן, השתמש בביטוי "מורי ורבותי", בתוספת הסבר ונימוק מלבב, כי אמנם רבותיו המה בבחינת מה שאמרו חז"ל "ומתלמידי יותר מכולם". המושג הלקוח מדברי הספרי "ושננתם לבניך אלו התל־מידים" קרם אצלו עור וגידים, ממשות חיה.

לפעמים דיבר עם התלמידים בסגנון מלהיב לשקידת התורה בעיון מעמיק. באחד ממאמריו רשם שיחה טיפוסית ששוחח באותו ענין, לאמור: "הורצה לידעת כמה גדול כח של עיון התורה, לסלסל ולכבד ולפלפל בעומק הלכה, עיניך תראות בש"ס מגילה (דף ג' ע"א) "ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו' ועכשיו באתי" בביטולם תלמוד תורה (ובפרש"י "ועכשיו שהוא לילה היה לכם לעסוק בתורה שהרי אין נלחמים בלילה") מיד "וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק... בעומקה של הלכה..." והסמר שערות ראשנו, הן ביום עמוד בקשרי המלחמה בסכנת נפשות במצור על העי בין אבני בליסטר־אות... ובלילה מתוך עייפות היה להם בהכרח לישון מעט... ואם נצטוו ללמוד תורה בלילה גם בשדה הקטל לא די ואינו יוצא בלימוד ושב"כ כפשוטו רק לעסוק בתורה בעומק העיון... וכן מצינו בסוכה (דף מ"ד) "הכל בגבורים עושי מלחמה, וכי מה גבורה עושין בני אדם הנותנין בשלשלאות של ברזל, אלא שגבורים היו במלחמתה של תורה, היינו דגם בהיותם קשורים בכבלי ברזל היו עסוקים בעיון במלחמתה של תורה, ועל כן נשכב בבקשתנו אם אנחנו לא נעסוק בעיון של תורה גם בגלותנו כצר לנו..."

בספר "ישיבות הונגריה" מאת ר' אברהם פוקס מסופר (עמ' 505) כי פעמיים בשבוע, בשני ובח־מישי הרצה האדמו"ר ממונקאטש "שיעור עיון (סוגיא)" בפני תלמידיו "למרות שהיה אור בבית המדרש, הביא בחור שני נרות דולקים על מגש והניחם על הבימה, שם ישב הרבי ולימד את שיעורו. הלימוד ליד נרות דולקים, הסביר פעם לתלמידיו, קבלה היא בידו מסב־סבו הרבי ר' צבי אלימלך מדינוב זצ"ל. "הלימוד אצל הנרות יצר אוירה מיוחדת של קדושה והתרוממות הרוח".

"לימוד הסוגיא היה בנוי כולו על חריפות ופלפול, האדמו"ר לימד שתיים שלוש שורות מתוך המשנה או הגמרא ומיד צלל לקושיות ותירוצים התפלפל עם תלמידיו המופלגים בריתחא דאורייתא. בדרך כלל נמנע מלהזכיר דברי חסידות בשעת השיעורים, אך לפעמים סיפר באותו ענין שעסק בו ממעשי צדיקים והליכותיהם, כדי להבהיר הלכה מסוימת ולהצביע על שורש מרצאה בסוגיא הנידונה". השיעורים היו חשובים בעיניו מאד ונזהר שלא להחסיר אף שיעור גם כשהדבר עולה בקושי. אף במכתבו אל החכם מהרש"א אלפנדרי זצ"ל, ירושלים, שהשתוקק ביותר להתראות עמו (ראה להלן) הטעים שאינו יכול לנסוע אחרי שמחת תורה "מפני ביטול תורה דרבים ישיבה רבתי הי"ן אשר הנני לומד עמהם שיעור עיון בעה"י ומי איכא הסדי מחסרא ברישא בתחילת זמן החורף..." מלבד האדמו"ר הגידו שיעורים נוספים בישיבה, בגפ"ת וכשו"ע "יורה דעה", הראב"ד המונקאטשי הגאון רבי דוד שליסל ז"ל, ואחריו בנו הג"ר נטע שלמה שליסל ז"ל, והג"ר חיים שרייבר הי"ד.

התקשרותו הפלאית אל מהרש"א אלפנדרי זצ"ל

חידה לדור היו קשרי הידידות שלו עם חכמי הספרדים בארץ ישראל, מארי דרזין, ובראש וראשונה עם הגאון הישיש רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל, מי שהיה ראש הרבנים בקושטא ובדמשק, ובסוף ימיו קבע את מושבו בצפת ובירושלים*. כן התכתב בהערצה הדדית עם המקובל רבי חיים שאול הכהן דוויק זצ"ל, ראש ישיבת המקובלים "רחובות הנהר" בירושלים, שהיה סגי נהור. מהרש"א אלפנדרי היה אז בן למעלה ממאה, ולא נס ליחו, ה"מנחת אלעזר" ראה בו — מבלי שהספיק להכיר אותו אישית — את גדול־הדור וכינה אותו בתואר "סבא קדישא". אף הוא קרן כולו כאש בגעגועים לעלות לא"י ולהתאבק בעפר רגליו.

באלול תרפ"ט ביקש הודמנא מהחכם הספרדי, לבוא ולהיראות בפניו, אך מהרש"א אלפנדרי השיבו "דהגם שיש לי שמחה גדולה לקבל פני שכינה, אמנם יען שמצב העיר הוא בדוחק ובצער גדול בצעריך ירושלים אינו מן הראוי להכין עצמו עתה והיה העכו"ב למישור עד ישקיף וירא ה' השקפה לטובה על עמו ועל ירושלים..." חזר הרבי וביקש, הפציר בתחנונים, כי נכספה וגם כלתה נפשו לראות פניו, עד שבשלהי החורף שנת תר"צ כתב אליו הסבא קדישא בא יבוא ברינה, ותגיל תשמח..."

בהתרגשות רבה יצא אז ה"מנחת אלעזר" אחרי חג הפסח ממונקאטש, כשהוא מלווה פמליא בת ט"ו אנשים, רבנים ונכבדים. הם נסעו דרך טרייאסט, לאלכסנדריה של מצרים, ומשם המשיכו ברכבת עד ירושלים. בעיר הקודש נתקבל הרבי בכבוד מלכים. אלפי יהודים התכנסו אצל תחנת הרכבת כדי להקביל את פניו. הוא השתכן בדירת מגורים בשכונת "בתי מונקאטש" תפארת צבי, והמונים, בני כל העדות, לא פסקו מלצבוא על דלתותיו. תוך כדי בכיה וילולות ניגש אל הכותל המערבי, התרפק על אבן המצבה של רחל אמנו הקבורה בדרך אפרתה, השתטח על ציונו של רשב"י במירון ושאר קברי צדיקים בגליל (בחשאי עבר במכונית גם בתוך תל אביב). י"ג הימים ששהה בארץ היו ספונים בעיניו כי"ג שנה שהוזדכך רשב"י במערה.

השיא של ביקורו בארץ היה, כמובן, בפגישותיו עם רבי שלמה אליעזר אלפנדרי במעונו אשר בשכונת "רוחמה" ירושלים. כשדיברו ביניהם בסתרי תורה נתבקשו כל האנשים בחדר לצאת החוצה. הניצבים בחוץ שהטו אוזן, שמעו כי מהרש"א ואורחו מחליפים ביניהם משפטים סתומים מעניני ביאת המשיח. הרבי גופו סיפר אח"כ ששאל את הסבא קדישא, אימתי קץ הפלאות, מתי יבוא המשיח, והשיבו: "הנה זה עומד אחר כתלנו..." מכה קשה בשבילו היתה פטירתו הפתאומית של מהרש"א אלפנדרי ביום שלישי כ"ב באייר תר"ץ, כשהוא נוכח במעמד הנשגב של יציאת נשמה, וקרע הרבי את בגדיו בבכי קורע לב והספד להאי סבא קדישא כמספד על היחיד. "אני מלאה הלכתי וריקם השיבני" התמרמר בכל הדרך באניה שהחזירתו מחופי העיר יפו לארץ מוצאו.

בהיאסף נפשו

בשובו מא"י הוסיף ה"מנחת אלעזר" עוד שנים אחדות להאיר ליהודים בתורתו ובעבודת קדשו, עד כי קרב ובא יומו, אחרי שמלאו לו רק ששים ושש שנה, אבל הזקנה קפצה עליו. הדבר היה בשנת תרצ"ז. מחלותיו ומיחושיו שסבל מהם כל ימיו, (לא בכדי ציוה לחרות על גבי מצבתו שלמד תורה מתוך יסורים"), תכפו יותר ועירערו מאד את מצב בריאותו. הרבי נסע לדרוש ברופאים, ביקר בפראג ובוינה, ויצא להינפש ולהחליף כח באיטליה. אולם מחלתו גברה מיום ליום, ובפרוס חג השבועות, ביום המיוחס ב' בסיון עלתה נשמתו בסערה השמימה.

* ראה אודותיו בספר "אורות ממזרח" מאת כותב השורות "בני ברק תשל"ו) פרק ששי.

התמונות בעמוד זה מתפרסמות באדיבות נכדו קידוש ה', בני ברק.

האדמו"ר עם מהר"ם שפירא מלובלין במריינבד.

כ"ק האדמו"ר ממונקאטש וכ"ק האדמו"ר מספינקא במריינבד.

גילגולו של משפט רגול

(המשך מעמוד ה')

פירושם של דברים שהנושא שצריך להבדק בעיקר, הוא הנושא העקרוני, מה מותר לאנשי שורות הבטחון הכללי לעשות במהלך חקירתם ומה לא?

זהו בדיוק הנושא. פרשת נאפסו רק העלתה את הענין, נאפסו בודאי יקבל פיצויים על חמש השנים שישב בבית סוהר והדובר צה"ל כבר הודיע השבוע שכך יעשה ואולי יקבל גם מענק נוסף כמחווה של רצון טוב מצד צה"ל.

אז מה יפתור אם יוחלט להעביר את החקירה בענין נאפסו למשטרה?

האמת שהרבה לא יפתור. תתקבל תשובה רק לשאלה הספציפית של נאפסו אך אין בכך כדי לענות על הנושא הבסיסי והוא מה מותר לחוקר בשורות הבטחון הכללי (שב"כ) לעשות ומה אסור לו.

הרי מונתה ועדת חקירה בהרכב צבי זמיר שהיה ראש "המוסד" והמשפטן ה. טוניק שהיה מבקר המדינה, הם בודקים את שיטות העבודה של השב"כ?

נכון הדבר שהוקמה ועדה כזאת אך אין זו ועדת חקירה משפטית שחבריה יכולים לצוות על אנשים להת־ייצב בפניה כמו בפני שופטים. זו ועדה של רצון טוב ומי שלא ירצה להופיע בפניה רשאי לסרב. כמו כן אין במעמד שניתן לועדה כדי להכנס לעומק החקירה של פרשיות כמו נאפסו ודומות.

ואין אפשרות להפוך הרכב זה לועדה משפטית?

זו אחת האפשרויות, כמו האפשרות להקים ועדה אחרת משפטית.

ובשב"כ איך מתייחסים לכל האפשרויות האלו?

האוירה בשב"כ קשה. עדיין נותרו פתוחים פצעי החקירה, ההתפטרויות, החנינות ומינוי האנשים החדשים בעקבות פרשת קו 300 והנה הפרשה החדשה. יש לזכור שמדובר באנשים שע־בודתם כבר הוגדרה כמצויה על סף אזור הדמדו־מים, בין אור לחושך וכאן הויכוח בין אלו הטוענים שאם השב"כ רוצה לפעול ביעילות נגד אלו הפועלים בלי חוקים — המחבלים ומשתפי הפעולה עמם, מרגלים ודומיהם, אי אפשר להיות תמיד צמוד לספר החוקים, ומולם אלו הטוענים ששמירת החוק מעל הכל שאם לא כן נשמט הבסיס לכל המערכת.

ואנשי השב"כ עצמם מתנגדים לחקירה?

לחקירה בענין ספציפי כמו פרשת נאפסו הם מתנגדים, אך הם בהחלט בעד ועדה שתקבע להם גבולות מה מותר להם ומה אסור. ראש השב"כ הוא שהציע אחרי פרשת קו 300 את הקמת הועדה שהוקמה רק לאחרונה, ועדת זמיר־טוניק. גם אנשי השב"כ מרגישים שהם עובדים בחלל מסויים, וזהי עמידה בפרשת דרכים ויש ללכת לכיוון של פתרון נאות בכל שאפשר אולי במסגרת הקמת בית־דין מיוחדים לשפיטת מבצעי פעילות סידור ומ־רגלים ואולי באמצעות חקיקה חדשה. המצב כפי שהוא היום לא נח לאיש.

הטור שלנו ושלכן

"קיטה" בירושלים

התכשיר "קישה", אכן יעיל ביותר, אני משתמשת בו, זה למעלה משנה, גם לנקוי כתמים עקשנים בסירים.

ניתן להשיגו בירושלים בתמרוקית "מילשטיין" (מול "הצעצוע") וכן ב"כולבוטק" — ליד בנין העמודים — ברח' יפו. אגב, אצל "מילשטיין" המחיר זול יותר מהמצוין במכתב הקוראה.

בברכה,
ש.ק.
ירושלים

ועוד על פגים

קראתי בענין רב את הכתבה על הפגית, הרגשתי הזדהות עם החויות המרגשות שעברה המשפחה כיון שחויות דומות לאלו היו מנת חלקנו לפני כשלש שנים.

כבעלת נסיון לפגית במשקל 1.330 ק"ג ובמצב ירוד וקשה רצוני להוסיף ולהשלים:

א. כדאי מאוד לשמור על החלב כי הוא עוזר לילד הרך להתגבר על הקשיים הרבים הצפויים לו. הדבר אפשרי אם כי קשה מאוד ודורשה לזה סבלנות רבה ועקביות, בלי כל ויתורים.

במשך 4 פעמים ביממה שאבתי ולאחר כחודשיים החלה ביתי לינוק ובעזר הרופאים מאשרים לה כלכלה של 50־40 גרם לארוחה, הרי בהנקה היא לא התחשבה במה שהכתיבו לה ויונקה כמעט כפול 80־70 גרם לשמחת הצוות ובני המשפחה.

וספרה לי אחות מהמחלקה שע"י חלב אם הצילו פגים רבים.

ב. הקשר בין הפג להורים משפיע רבות על יכולת ההתגברות ולכן חשוב מאוד — עוד יותר ממה שניתן להבין זאת בשכל — ליצור קשר חם עם הילד אולי מצחיק — אך ראיתי במו עיני אם לפג שהרופאים לא נתנו לו סיכוי שישבה שעות ליד בנה, שרה לו, דברה אליו, סיפרה לו על אחיו שכ"כ מחכה לו, ספרה לו על הבית ועד כמה היא אוהבת אותו והדמיון הפך למציאות — לאחר שלושה חודשים הרצא מבית החולים ילד בריא לחלוטין.

ח. בת־מנחם

"כל תשחית" לחג השבועות

יש לפנינו עוד שבת ושלושה ימים של ערב חג. בודאי תמצאנה כמה דקות שקטות במשך הזמן הזה בין תולכלה להקריא לפני הילדים, בהטעמה, את השיר הקצר הזה, דוקא לפני החג הממשמש ובא. אולי זה ישפיע לא להפוך את המנהג של קשוט הבית לשערוריה בירק להיותר כללי לנתליזם.

בפנות הירק הנאי הפרטיות והציבוריות שלנו.

גם בשנת השמיטה, בה הכל הפקר, עדיין בר תוקף, ואולי בעל משנה תוקף, האסור החמור של "בל תשחית" שהוא בודאי מדאורייתא ביחס למנהג של קשוט הבתים בירק.

פרחים

הַפְּרָחִים
תָּמִיד שְׂמֵחִים
בִּשְׁלַל צְבָעִים
הֵם מְחַיְּכִים,
בִּשְׁלַל רֵיחוֹת
הֵם מְבָרְכִים,
בִּשְׁלַל צוּרוֹת
מְשׂוֹחֲחִים,
מִתְרוֹמְמִים,
מַשְׁתַּחֲוִים,
וּבְכָל מָקוֹם בּוֹ הֵם צוֹמְחִים
שְׂמֵחִים.
רַק בְּאַחַת הֵם עֲצוּבִים
כְּשֶׁהֵם קְטוּפִים וּרְמוּסִים,
כְּשֶׁהֵם דְּרוּסִים
וּמְזֻנָּחִים
כְּשֶׁהֵם תְּלוּשִׁים וּמֻשְׁלָכִים
אָז הֵם בּוֹכִים, בּוֹכִים, בּוֹכִים...

צ. וינגרטן

ההרצאות מדברות בעד עצמן

"הילינג", "מטמורפוזיס", — שיטות ריפוי לא מקובלות — על ידי אשה חרדית בירושלים

מאת: שו"ש

כשרופא רושם לך אנטיביוטיקה או שולח אותך לבדיקת שגרתית, את יודעת פחות או יותר מהו תהליך הריפוי המוצע לך. יש אבל, תחום רחב של אופני ריפוי שאינו מוכר כל כך, ובכל אופן הופך למקובל יותר ויותר בציבור הרחב. זה מתחיל בארוחות חיים צמחוני או טבעוני, ממשיך באוקופונקטורה, בהומאופתיה, ברפלקסולוגיה, בשיטות התעמלות מעניינות ("אלכסנדר", "פלדנקרייז"), היום היכרתי אשה חרדית צעירה בשם ט. אור שהתמחתה בשתי שיטות טיפול מוכרות פחות: "הילינג" ו"מטמורפוזיס".

הגב' אור מספרת לי שבעצם היא, התמחתה בתחומים נוספים, כמו "רפלקסולוגיה של כף היד" "מגע בריאות" "ושיטות אבחון שונות" וכן בתזונה טבעונית גם לצורך הרזיה.

היא משתמשת בכולן, הכל תלוי בטיב הטיפול הנדרש, מה שמעניין כל כך בשיטות הטיפול שלה. היא, שהיא אינה מסבירה בדיוק מה היא עושה. בסך הכל היא כמעט ולא נוגעת בפציינט, אבל יש לה כבר נסיון מוכח של הצלחה, דוקא בתחומים המשועים לישועה משמים.

גב' אור מבקשת ממני להדגיש שהיא לא יכולה להבטיח ריפוי, וזוהי הבטחה שרק הקב"ה לבדו מסוגל לתת לאדם, היא מסוגלת להבטיח לטפל כמיטב יכולתה. התוצאות, לפי מה ששמעתי מפיה ומפי אנשים שהיו איתה בקשר, מדברות בעד עצמן.

בשיטת ה"הילינג" מדובר בכמה טיפולים או באחד בלבד בהם יושבת הגב' אור בקרבת המטופל ומתרכזת. משך ההתרכזות קצר למדי ואפשר לעשותו באינטנסיביות יחסית, כלומר, כמה פעמים ביום או כשבוע, לפי הצורך. ברוב המקרים כהם טיפלה היה שינוי מידי לטובה, שהתגבר מטיפול לטיפול.

בשיטת ה"מטמורפוזיס" נוגעת הגב' אור קלות בכף הרגל, בראש ובכף היד. שני סוגי הטפולים סרבים למגוון של בעיות מטרידות גוף ונפש. גב' אור מספרת על מגרנות שחלפו, על בעיות נשימה שונות שטופלו על ידה בהצלחה. על חשיפת אלרגיות באמצעות הטפולים הללו, גב' אור טפלה במקרים של דכאון, בבעיות גניקולוגיות, בדלקות אוזן ובגושא, שבודאי יעניין צבור רחב מבין קוראים־ות נאמנים־ות בילדים היפר אקטיביים ובילדים שנחשבים מפגרים.

גב' אור הפנתה אותי אל הרב ישעיה הכר. מפקח חינוכי בתלמוד תורה "כנסת יהודה" בירושלים כדי שאשמע מפיו על תוצאות טפול בשני ילדים עם בעיות התפתחות קשות. הרב הכר אשר את מה שנכתב לעיל, אין הוא מבין ואין הוא יודע כיצד הגב' אור מרגיעה את הילדים אולם שני ילדים שהוא מטפל בהם ועוקב אחריהם זמן מה, כמומחה בענין וטיפול בילדים עם קשיי למידה

(המשך בעמוד י"ד)

הבית שלנו

יהודים אוכלים אחרת

מאת: שו"ש

"קשה להיות יהודי", נאנחת הבדיחה העממית: בחג הפסח — אי אפשר לאכול מה שרוצים, בחג הסוכות — אי אפשר לאכול היכן שרוצים, ובחג השבועות —מי רוצה לאכול אחרי ליל שימורים?

בארץ ישראל אפשר להוסיף סעיף נוסף בסדרת הקשיים של "להיות יהודי" — בשנת שמיטה — צריך לאכול שנה שלימה כמו יהודי! ויהודים, כידוע אוכלים אחרת!

כיצד זה אחרת? את התשובה לכך קיבלתי בשיחתם של שני יהודים, האחד קשיש והשני במיטב שנותיו, שח האחרון צעדו לפני הראשון, על יוקר המחירים בחנויות הירקנים בשנת השמיטה ועל המשכורת שאינה מדביקה את קצב עליות המחירים.

והקשיש טופח על שכמו: "ידידי, כמה שלמת בשנה הקודמת עבור אתרוג מהודר? מה עשית בקשר למצות? ותפילין, לרגל בר המצוה של הבן, קנית מכל הבא ליד? גם לשנת השמיטה יש מחיר, לזכות לגור בארץ ישראל ולקיים בה שמיטה כהלכתה — לזה יש מחיר! ולכשתרצה — המחיר הרבה יותר סביר ממחירן של מצוות אחרות".

"אחת הדרכים הקלות, יחסית, לקיים מצוות היא בכסף, לפתוח את הארנק קל לעין ערוך מלפתוח את הלב, מלכתת את הרגלים, מלהקדיש זמן, מלשמוע בסבלנות, מלעודד בחיוך.

תתפלאנה לשמוע, אבל גם את מצוות השמיטה יכולה בת עיר מובהקת, הנושמת ריח שדות ומטעים רק בבר מצוה של בן־הדוד מן המושב, לקיים, ולא בכסף בלבד.

תאמרנה: בעציצים? בגנת הד' על ד' הצמודה לבית? לא ולא, כלומר נוסף לכך, בדרך שונה לחלוטין: ברכישת ובאכילת ובשמירת פירות שביעית, המחולקים במחיר הסרוחה ההוגנת, בקדושה, כיאה לפרי קודש שהונט והבשיל בארץ הקודש בשנת השמיטה המקודשת.

יש לנו כמה בעיות עם פירות שביעית, ראשית, קצת מסובך לקים דיני קדושת שביעית, ובנות מעדיפות להוסיף שקל ויותר לקילוגרם ולחסוך כאב ראש, שנית, המחיר אינו מפתה דיו, ובפרט לאלו הרוכשות פרי דיויק בשוקים. להפתעתן הן מגלות שפרות שביעית מאוצר בית דין מחירים שוה, או נכון באופן מגרתן. (ולפעמים אפילו יקר יותר) ממחיר פרי הנמכר בקרוזה מלא? מה קורה כאן?

בית הדין, הנעשה בעליו של כל מטע שהופקר בשביעית, משלם משכורת נאה לחקלאי — שלוחו, השומר על המטע לבל יוזק, שמירה מפני נזק אינה הטפול האופטימלי, כמובן, שלו זקוק המטע. כשנה רגילה לא שומרים רק מפני נזק, אלא נותנים למטע זריקות של רשמינים, מגרלים בחול וסידן. כמעט כמו לתנוקות, כדי שיפרחו ויתנו שפע של תנובה. מטעים, בנגוד לפרדסים, דורשים גם בשנת שמיטה, שמירה וטפול מפני נזק, פרדסים הרבה פחות מפנוקים, ולכן פרי ההדר, הזכור לטוב לכולנו מהשמיטה הקודמת, נמכר בשליש ורבע ממחיר השוק, בשקים ובארגזים. הפרות הנשירים הרבה יותר מפנוקים ונוטים לחלות, ושליח בית הדין המטפל בהם, מקבל שכר לפי כמות העבודה שבצע. בין אם המטע הניב בשנת שמיטה יבול ממוצע ובין אם היבול ירד עד לארבעים אחוז למטה מהממוצע השנתי, תוצאה צפויה בהחלט מטיפול של "מניעת שריפות". העבודה זוכה למשכורת קבועה מטעם בית הדין.

בשוק החילוני, העושה "שבת הארץ" לחול, שבו שולטים לא רק חוקי הביקוש וההצע אלא גם העקרונות הקומוניסטיים שנשארו לנו למזכרת (נצח?!) מזמן שלטונה הממושך של מפלגת ה"עבודה" — "מערך" — מפא"י" — כמדינה — המצב מסודר בערך כך: — החקלאי חייב לעמוד במכסות קבועות, יחסית לשטח המעובד שבבעלותו, פרי משובח הוא מיצא במחיר כבד. חלק עובר ל"תנובה". ואם נתמזל מזלו, מה שקורה בדרך כלל, נשארים לו מן הצד, אחרי כל ההתחייבויות — כמה מאות קילוגרם ואפילו כמה טון של פרי או ירק עליו אין הוא חייב לדווח. אין הוא חייב אותו לתנובה ולתשלום חובות. ויש ביכולתו להפיק ממנו רווח נאה ומידי גם אם יוֹתר על שליש מן המחיר. וכך מוצפים השוקים במשאיות של סחורה "שחורה", דהינו טעימה וצבענית, אבל בלי היד המתוכת של "תנובה". שאינה מתוכת בזינם. כמובן, כך קורה שפרי ברוזה נמוך, ימכר, כול עיניה המתוסכלות של אשה חרדית שוכרת שמיטה, במחיר שהוא שוה כמעט למחירו של פרי שאין עמו כל רווח, — פירות שביעית.

לו היתה אחות עקרת בית שלנו עוצמת לרגע עיניה, ומשוה בליבה את הפיתוי, הגדול עשרות מונים, של חקלאי, בעל מטע מטופח, המניב פרי לתפארת, שבלי להגיד

עפעף משלח את שליחי "אגרסקו" לדרכם, פוטר בחיוך את הסוכן של "כרמל" ושל "JAFO" וכל שאר השמות המצלצלים של סוכני היצוא. גם את תשלום־החוכות לתנובה היא דוחה בשנה, ואת כל השפע העסיסי והיפהפה הזה מוסר לאוצר בית דין שיחלקנו, על פי דין, כראות עיניו, היתה אוהה עקרת בית בושה מעצמה.

אפשר לרכוש פירות שביעית בכסף, בחנויות המיוחדות לשומרי שמיטה בערים אבל אפשר להוסיף לכסף את הלב, את הכוונה את ה"לשם יחוד" — ולרכוש דוקא פרי של יהודי, שמתגבר כארי לקים מצוות השמיטה, פרי הקדוש בקדושת שביעית לכל הדעות, פרי הדורש התיחסות מיוחדת, שמירה קפדנית ואכילה אחרת.

כי יהודים אוכלים אחרת.

כדאי לדעת

כבר פורסם במדור זה על השיטה החדשה הנוחה והמהירה ליצור 360 כדורי קרח. חשבתי שכדאי להביא שוב לידיעתכן על המעלות הרבות של שיטה זו.

חם בקיץ (זאת אני מחדשת לכן) המקרר מלא בבקבוקי מים + תרכיזים שונים אין מקום אבל יש פתרון.

נתן להשיג במחיר מועט ביותר שקית הנקראת קרחונית המכילה 20 תבניות ליצירת כדורי קרח כל העבודה הנדרשת ממך היא למלא מים דרך פתח השקית לגלגל לקשור ולהכניס למקפיא. המקום שתופסות 20 שקיות הוא אפסי לעומת התוצרת — כל שקית מכילה בערך כוס מים והנה לך כדורי קרח להגשה מידית.

וכאן נחזור על הרעיון שפורסם במדור זה להוסיף תרכיז צבעוני לשקית המים והנה לך סוכריות לילדים במחיר אפסי.

המחיר שבו מצאתי שקית כזו הוא 1.15 ש' לשקית המכילה 20 שקיות ותוצרתה 360 כדורי קרח — או כרצונך סוכריות קרח — המקרר ריק ואת מרוצה.

המטבח שלנו

עוגת גבינה - וזהו!

ללא בצק, ברכת "שהכל"

עוגה על טהרת הגבינה דורשת שעורי בית מוקדמים. אם כי לא מסובכים כלל וכלל. התוצאה, מצדיקה את ההוצאה (של הזמן). מתקבלת עוגה הנימוחה ממש בפה, עם פנים שחומים, חלקלקים תאים, משביעה מאוד. ולכן גם חסכונית, נשמרת מצוין במקרר ובתא ההקפאה. והיא, פרט לחג השבועות, גם רעיון טוב, כוק חגיגי על הילדים לארוחת ערב "אחרת" — לכבוד ראש חודש, יום הולדת או כל שמחה משפחתית קטנה אחרת.

החיתולים הותיקים חוזרים כאן לשמש, אם כי לא במקום שעבורו נוצרו, אפשר כמובן להחליפם בחיתול מחלחל. הנמכר (אני מקוה שעדין,) בבתי מרקחת ובכתבי כל בו להגנת עורם של ילדים רגישים.

החמרים הדרושים:

- קילוגרם גבינה 5% או 9%.
- 5 ביצים.
- 125 גרם חמאה.
- 2 גביעים של שמנת רגילה.
- כוס וחצי סוכר.
- 2 כפות קורנפלור או קמח תפוחי אדמה.
- כף מיץ לימון.
- קליפה מגוררת מלימון אחד.
- כפית תמצית וניל.

יום לפני היום שבו התכננת לאפות רַפְּדִי מסננת בניר מחלחל או בחיתול נקי ושפכי לתוכם את הגבינה. את המסננת הניחי בתוך כלי שיקלוט את מי הגבינה — וּלְמְקָרֵר. למשך שמונה שעות ויותר. אם בניר מחלחל, תגלי שהגבינה איבדה שליש מן הנוזלים והם נקוו בתחתית כלי האיסוף. אם תשתמשי בחיתול לא תגלי מים רבים. אבל החיתול יהיה כולו ספוג רטיבות, כי הוא קלט את רוב המים.

כשעה לפני האפיה חזרי על פעולה זו לגבי שתי צנצנות השמנת. הניחי אותן על החיתול ותני להן להגיר את מימיהן. שעה תספיק.

מטרת עבודת ההכנה הזו לקבל גבינה ושמנת יבשים ככל האפשר. כאשר הם יבשים אין העוגה עולה כל כך גבוה וגם לא נופלת אח"כ למעמקים. אם כי גם בעוגה זו לא נמנעת הנפילה לחלוטין.

אופן ההכנה:

ערבבי את הגבינה והחמאה (החמאה די לה שתהיה בחום החדר בימים חמים אלה) עד שתקבלי מִרְקָם אחיד. ערבבי לחוד את השמנת המסננת עם הביצים והוסיפי בערבול מהיר במערבל את תערובת ב' לתערובת א'.

כשהמערבל עדין פועל הוסיפי את שאר החמרים ותני לְמְכוֹנה לעבוד עד שתתקבל תערובת קטיפתית אחידה.

הרתיחי כשני ליטר מים. שפכי לתוך תבנית אפיה מרובעת שלתוכה נכנסת בקלות תבנית עגולה קְפִיצִית בקוטר של 24־22 ס"מ. את התבנית הקפיצית עטפי בנייר אלומיניום רחב שיגיע עד קצות השוּלַיִם הַעֲגוּלִים וְכַסִּי אותם מלמעלה. את התבנית הקפיצית שמני, ושפכי לתוכה את תערובת הגבינה. כעת הניחי את התבנית המלאה והעטופה בניר אלומניום במרכז התבנית עם המים הרותחים. התחילי באפיה. עוגה זו נאפית במשך שעתים ואפילו שעתים וחצי בחום נמוך — 150° בערך. יש תנורים שאפשר להסתפק בהם ב־100°. אחרי שעתים נעצי סכין במרכז, כדי להיות בטוחה שהעוגה מוכנה. אם הסכין אינה יוצאת נקיה — המשיכי עוד באפיה.

צנני את העוגה, ואחסני במקרר שעות מספר לפני שתטעמו ממנה. זכרי לצין לפני הסועדים כי על עוגה זו מברכים "שהכל נהיה בדברו".

כמובן שאפשר לקשט עוגה זו כמו כל עוגה אחרת, בפרורי קצפת עם דובדבן או תות כיד הדמיון הטוב.

רשות לרופא

סוכרת המבוגרים ופשרה

מתח נפשי ועצבנות תורמים להחמרת תופעותיה

מאת פרופ' ת. בר־און

מנהל היחידה לסוכרת
הדסה — עין כרם ירושלים

סוכרת נחשבת כיום כמחלה של חילוף חומרים (עם פגם הורמונלי) השכיחה ביותר. היא פוקדת כ־4 אחוזים מכלל האוכלוסיה והיא בחלק מן המקרים סמויה ואינה באה לידי ביטוי מובהק.

על כל 3 חולים הסובלים מסוכרת נעורים, הפוקדת בעיקר את הגיל הצעיר (היא גם מחלה קשה מאד), הרי ישנם כ־17 חולים הסובלים מסוכרת מבוגרים. נהוגים כיום לכנות את סוכרת הצעירים כסוכרת התלויה בטיפול באינסולין, ואילו את סוכרת המבוגרים מכנים בשם סוכרת שאינה תלויה בטיפול באינסולין.

האינסולין שהוא הורמון חלבוני מופרש מתאים היושבים בתוך בלוטה גדולה — האחראית על עיכול המזונות במעיים — הנקראת לבלב, הנחה לו מאחורי הקיבה. בעוד אשר רוב הפרשות בלוטה זו יוצאים אל חלל המעיים ומסייעים בפירוק אבות המזון הנאכלים, קיימות הפרשות אחורות הנפלטות מאיים בבלוטה היישר אל תוך הדם. ביניהם נמצא גם האינסולין המווסת בכל רגע ורגע ובכל שעה ושעה את רמת הסוכר בדם. השפעתו מצטיינת ביכולתו להחדיר לתוך תאי הגוף את הסוכר שהוא מרכיב אנרגיה חשוב לפעילות השרירים, המוח ותאים אחרים. כמו כן עוזר האינסולין גם בבנין חלבוני הגוף ובמאגרי השומן.

העדרן המוחלט של האינסולין, כפי שזה מתרחש בסוכרת נעורים, או ירידה משמעותית בפעילתו כפי שזה קורה בסוכרת המבוגרים — הם הם גורמי הסוכרת.

סוכרת המבוגרים הינה מחלה תורשתית. והסיכויים לחלות בה עולים ככל שמספר בני המשפחה ובעיקר ההורים או אחים חולים בה. למשל, אם אח תאום חולה בסוכרת זו קיימת סכנה כמעט של 100% כי גם האח השני יחלה בסוכרת.

הפגם במחלה זו הוא כפול:

א. באופן נורמלי מגיבים התאים מפרישי האינסולין (תאי ביטא) לעליה בריכוזי הסוכר בדם בהפרשה מיידית של ההורמון המוריד את רמת הסוכר בחזרה לערך פיזיולוגי. (בסביבות 100 מיליגרם לכל 100 סנטימטר מעוקבים של דם). בחולים הסובלים מסוכרת מבוגרים, מעוכבים תאים אלה להפריש בזמן ומספיק, ולכן חסר הורמון שיתגבר על הסוכר שבדם. אופי העיכוב מוכר לנו כיום וניתן במקרים רבים להתגבר עליו.

ב. באופן נורמלי מכירים תאי הגוף את האינסולין, קולטים אותו ומיד מגיבים לו בהגברת חדירת הסוכר מן הדם אל תוך התאים. בסוכרת מבוגרים קיימת הפרעה מסוימת ביכולת התאים להכיר ולהגיב לאינסולין והרי הוא מקיף את התאים הזקוקים לו ואינו נקלט על ידם. הוא מעין אורח בלתי־רצוי שאין נוהגים כלפיו מנהג קבלת פנים נאה. כך שלפעמים במצב זה בתוך הדם מצויים בבת אחת רמות של אינסולין גבוהות ורמות של סוכר גבוהות. לכאורה תרתי דסתרי. להתנהגות זאת קוראים תנגודת לאינסולין. גם על הפרעה זו אנו יודעים להתגבר במידה זו או אחרת.

המשקל היחסי של כל הפרעה כזאת ועוצמת כל פגם כזה קובע את חומרת המחלה בכל חולה.

* מוגש ע"י ארגון רפע"ה
ת.ד. 3518 ירושלים

הזדמנות מיוחדת מאמליה
מכירה חד פעמית
של בגדי קיץ לילדים
באיכות מעולה
שמלות לילדות בגילאים שונים
במוצש"ק במדבר
רח' אליהו הנביא 10 דירה 5 בני ברק
בין השעות 11-9

לאור הביקוש הרב!!!
הופיע במהדורה חדשה
"הקלטת היהודית"
על ההנא הקדוש הרשב"י
הפצה ראשית
"רפאלי"

לקביעת תור
אצל הגברת אור
ניתן להתקשר בימים א'-ה'
בשעות 16.00-13.30 וביום
חמישי ומוצש"ק אחרי 20.30
טלפון 02־382553

תלמידות הסמינרים
לומדות בחופש
"הנהלת חשבונות וכתבנות ב:"
מחשבת
02־826251 03־702864
04־846876

בס"ד תשמ"ז
לבקשת רבים אנו מפרסמים בצורה מבוארת כללי הפאות המותרות והאסורות
א. אורך הפיאות רק עד סוף הצוואר האחורי (תחילת החוליה הראשונה שבשדרה).
ב. פאות פרועות בצורתן, או שיש בהם רבוי שיער בולט, אסורות.
ג. פאות המתפשטות לצדדין, אסורות. הפאה בצורה מאד בולטת.
ד. פאות מסוג "קרול" המכסות את צדדי הפנים אסור שלא יהא שינוי בין שני צדדי הפאה בולטת.
ה. פאות כשהן ארוכות מהאוזן "ומסורקות כך" אסורות. פאות קצוצות ביותר כעין "מסורקת בך" אסורות.
בכלל אסור — מכירות הפיאות הכל, וכן אסור לסורקם
*
הפאות האסופות (כגון צמה, וכגון התסרוקת המכונה "קוקו") אין רוח חכמים נוחה מהם
ועד הרבנים לענייני הצניעות בא"י
בראשות רבינו הגר"ש ואזנר שליט"א
לבירורים נוספים אפשר לפנות בטל': 706105
יהלום

גם נאה וגם צנועה!
בואי לקורס טיפוח ואיפור
המועבר ע"י מאפרת מקצועית חרדית ותלמדי:
★ מבנה העור ותפקידיו
★ שיטות לשמירה וטיפוח העור (כולל יעוץ אישי למשתתפות)
★ האיפור הנכון — איך, כמה, מתי ולמה (כולל יעוץ אישי למשתתפות)
כמו כן מאפרת כלות ובנות משפחתן לכל אירוע
ניתן להשיג אצלי מוצרי קוסמטיקה ואיפור טבעוניים והיפואלרגיים וטבליות הרזיה טבעוניות
לפרטים 382553־02 אחרי 20.30 בלבד

חלוקים לנשים
ושמלות לילדות
מכירת חיסול
של כל המלאי
במוצש"ק ב' סיון מ־9.30-12.00
רח' זית רענן 3, קרית צאנז י־ם
מחירים מדהימים
עד סוף המלאי

נפתחה חנות חדשה
לבגדי
נערים וילדים
ממיטב היצרנים
בואו
לראות
ולהתרשם
"אופנת פז"
רח' ר' עקיבא 76 בני ברק בפסג'
טל' 797481

ניצובית
בפיקוח רפואי
מרכז להקטנת היקפים ולחיזוק שרירים רפויים
וגם תוך כדי מנוחה על ספה?
כן! בניצובית תוכלי לעשות זאת!
באמצעות מכשור אלקטרוני משוכלל
בעל ותק והצלחה של עשרות שנים
בארץ ובעולם
לנערות, לנשים, בעלות
* משקל יתר
* משקל תקין
* לאחר לידה
הנך מוזמנת להתקשר לקביעת מפגש
בשעות הבוקר או הערב 02־813885,
02־825840
הכניסה בלבוש צנוע בלבד.

הורים יקרים!
בטרם תביאו את בניכם בברית האירוסין
פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ח"ו
הבדיקה מבוצעת חינם וללא הזדהות
האגודה פועלת ע"פ ברכתם של גדולי הדור בארה"ב ובארץ
ביניהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א, הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א
טל. 03־792352, 02־520369, 02־864274

פנינה
מלכי ישראל 8 ירושלים
לקראת החג!!!
מכירה מיוחדת ממוצש"ק במדבר
מבחר דגמים חגיגים לנשים ולנערות
שי מיוחד לכל קונה עד החג
להתראות

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בטיב, ביופי
ובעיצוב
הגיע משלוח חדש
של נכסי מעורב טבעי ובוטניקה משופרת
וכן דגם חדיש ומיוחד מיס
כמו כן הגיעו שאר הדגמים המבוקשים
* * *
בסלון "הפאה"
תמצאי צוות גדול מקצועי ומיומן לייעוץ והדרכה
שירות ללא המתנה
פתוח רצוף כל שעות היום מ־9-19
ר' עקיבא 65, בני־ברק טל' 788710, 03־790089
לנוחיות נשות בית וגן ירושלים, מיכלין 22, טל' 02־421872

משרד החינוך והתרבות
מרכז החינוך העצמאי
המחלקה לחינוך מבוגרים
היחידה להשתלמויות
מרכז להכשרת מנחות הורים — ירושלים
לציבור מורות, גננות, אחיות ונשים בעלות גישה חינוכית
הנהלה המרכז שמחה להודיע על פתיחת
מחזור חדש ללימוד הנחיית הורים
לשנה"ל תשמ"ח
בית הספר פועל בחסות ה"חינוך העצמאי" ותחת פיקוח רבני
בית הספר מכשיר מנחות לפעילות קבוצתית, עם אימהות, ובוגרותיו מקבלות תואר "מנחה מוסמך" מטעם משרד החינוך, והתרבות
תוכנית הלימודים מוכרת ע"י המחלקה להשתלמות עובדי הוראה, במקנה גמולי השתלמות מקדמות מוסמכות, בוגרות המרכז, מקבלות תואר "מורה בכיר"
תוכנית הלימודים: 3 שנים וחצי. חד שבועית. ומתקיימת מדי יום רביעי בין השעות 13.00 — 8.15
* * *
לפרטים ולהרשמה יש לפנות למרכזת ג' יפה ברזכאי
272989, 420767 מען: רח' הושע 23 י"ם ת.ד. 16187

בשורה משמחת
לנופשים בערד
נפתחה חנות במרכזון "הכוכב"
רח' שמעון 38 ליד חנות השמיטה
כשר למהדרין מן המהדרין
★ פיצה ★ פלפל ★ ביגל אמריקאי ★ סלטים ★ ועוד דברים טעימים ★
הירקות מועדת השמיטה של אגודת ישראל
והשגחה תמידית במקום
057־959864
חדש! חדש! חדש! חדש!

הודעה חשובה לציבור
הננו להודיע כי יבואני הפיאות בא"י, נענו לקריאת הרבנים שליט"א לחיזוק גדרי הצניעות, והתחייבו לייבא, לשווק, ולמכור בחנויותיהם אך ורק כפי כללי התקנות שפורסמו וכן לעמוד תחת פקוחם של
ועדת הנשים הממונים על ידם
בקרוב אי"ה ינתנו אישורים מיוחדים לחנויות שקבלו את התקנות
פרטים בטלפון 03־704104 02־535676
ועד הרבנים לענייני צניעות בא"י
בראשות רבינו הגר"ש וואזנר שליט"א
נ.ב. חנויות היבואנים הם:
"עטרה" — "הפאה" — "חוט השערה" —
"אוהד" — "צופי" — "ויראננה"

רהיטי עילית במחירים עממיים
שטרן את ברוק
בני ברק רח' ירושלים 15
מבצע לשבוע — לחג השבועות!
מכירה מתוך המלאי
במחירים מדהימים!!!
לדוגמא:
● מזרון קפיצי אורטופדי 190×80 139 ש"ח
● שולחן לפינת אוכל 80×160 +6 כסאות 990 ש"ח
מרופדים א־א (אחריות ל־15 שנים!)
כדאי למהר — אל תחמיצו!

קונדיטוריה "די־זהב"
זבוטינסקי 143 טל' 03־7517940
כל סוגי העוגות והעוגיות בטעם ביתי
עוגות מיוחדות לשמחות ואירועים
בהכשר הרב לנדא שליט"א
★ פיקוח מיוחד על הביצים שלא נשארות שבורות במשך הלילה
כמו כן ניתן להשיג בחנות "די־זהב" המרכזית 3 פ"ת טל' 03־900583
לרגל הפתיחה מחירים מוזלים!

פאות אסתר
מבחר מרהיב של
שמלות חופה
יפהפיות, הינומות,
יעוץ ואיפור
תיאום בטל: 02־812356
בין השעות 19.00-15.00

Elnat
מציאה בבאוה
סנדל בעיצוב מיוחד לילדים · מס' 42-31
שיא החוזק והנוחות
מעגלי חסד ב"ב הרצל 6 ק"ב פתוח 8.00-5.00 אחה"צ

תשבץ/ מס' 61 פרשת במדבר

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 61, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

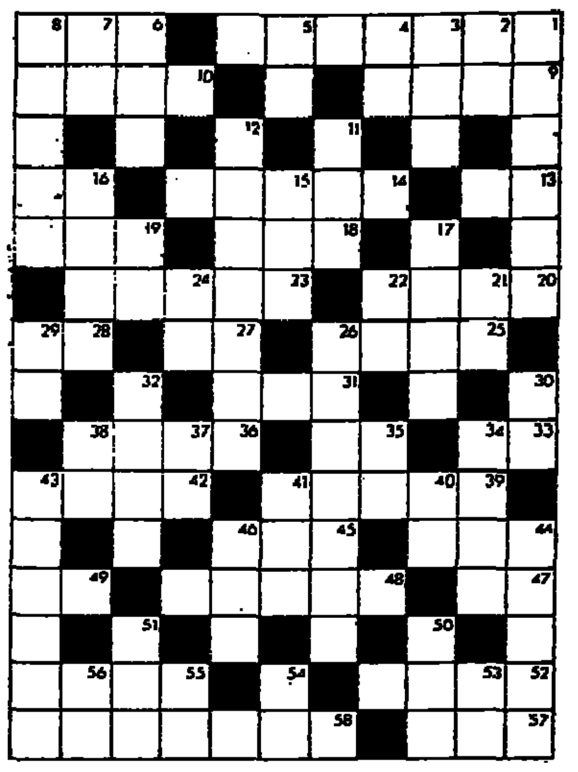

מימין לשמאל:
1. אדם החייב בגיוס לצבא; 6. קבע, ציין; 9. בזלן, חמסן; 10. מנבדי לוי; 13. עני; 14. מכונה ההופכת אנרגיה מכנית לזרם חשמל; 16. מלת שלילה; 18. אָטָב; 19. מאס, בזה; 20. נמהר, בלתי מתון; 23. מחשבה; 25. מכשיר לקלוף פירות וירקות; 27. כלי קבול לנוזלים; 28. כן; 31. שממה, ריקנות; 33. עבה; 35. בן אביו ואמו; 36. מי שמשתתף בסבל הזולת; 39. תיכף ומיד; 42. כלי לקצירת תבואה; 44. מקל עבה; 45. כעס; 47. קיר; 48. ראש העדה המוסלמית; 49. אף; 52. מנבדי לוי; 55. יין בארמית; 57. יופי, פאר; 58. כפר באזור חיפה.

מלמעלה למטה:
1. ארץ שוממה; 2. קרס; 3. כוכב הלכת הגדול ביותר; 4. קיטור; 5. עוף דורס; 6. כלי נגינה; 7. בית הצפור; 8. משפחה; 11. שמכון; 12. שמו של העמק שבו נסקל עכן; 15. התחייבות חמורה; 16. צמח בר, סמל למרידות; 17. מגין, ספירה; 19. סימן; 21. בעל טמפרטורה גבוהה; 22. שפל, נקלה; 24. אבר באדם; 26. השם החדש שניתן לעמק בו נסקל עכן; 29. עוף דורס; 30. הקליפה הדקה של העגב; 32. מנבדי לוי; 34. יראה, חרדה; 35. מלת שלילה; 37. תכשיט קדום; 38. יָשֵׁן; 40. במתינות; 41. ביאת דברים בזה אחר זה; 43. מנשיאי השבטים; 44. מכלי המקדש; 46. חסר דעת; 50. נחל מים גדול; 51. סיים; 53. רוח; 54. מספיק; 55. גג הפה; 56. גבוה.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 59 זכו:
1. שלמה מרינגר - בני ברק.
2. סלומיאנסקי — קריה חסידית חצור הגלילית.
3. קלירס — ירושלים.
4. יואל וקשטוק — קריה חסידית חצור הגלילית.
5. מרקסון — בני ברק.

הפרסים: קלטות — מתנת רפאלי — המרכז הגדול לקלטות, מכשירי חשמל ותקשורת, צרכי צילום ותכשיטים — רבי עקיבא 115, בני ברק. הודעות ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 59

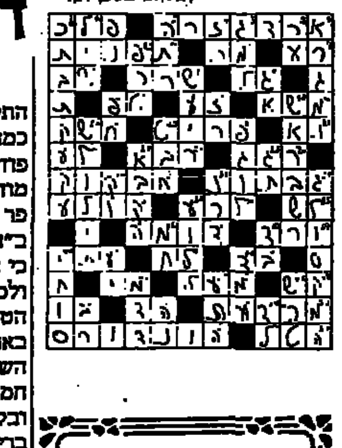

הגיע חדש מארה"ב
מבחר של מעצבי נשים
אלגנטיים בצבעים שונים ובמחירים נוחים
כ"כ בגדי הריון ובגדים לכל המשפחה
המכירה תתקיים
במוצש"ק ב' סיון מ־10.30-11.30 בערב
וביום א' מ־8.30-10.30 בערב
בני ברק, רח' זוננפלד 18 קומה א' דירה 4

סאונד 2000 בע"מ
שכפול והקלטת קסטות
באיכות מעולה ומקצועית
ציוד תעשייתי
חפץ חיים 10 ת"א
03-210403 03-219961
סניף ירושלים יואל 3
02-287824 02-286761
קלטות נ.ש.מ.ה.
במחירים מיוחדים
03-705941
(לכמויות בלבד)

מכירה
לכבוד חג השבועות
מבחר ענק של ביגוד מקסים מחו"ל לתינוקות, ילדים, ילדות ולנשים ברמות פולין 54/4 עד ערב שבועות
שבועות בבוקר 1—10.
בבוקר 1-10, בערב 8-10.30
מוצש"ק 9-11 פרטים טל. 863349
להתראות

מכירה
חד פעמית
לבעלת טעם מיוחד
מבחר חדיש של שמלות אלגנטיות לחתונות ושבת לנשים ונערות
תוצרת ארה"ב
במוצש"ק 9.30-11.00
וביום א' 8.30-10.30
ברח' דמשק אליעזר 5 ק"א ב"ב

מנחם ציון

(המשך מעמוד ד')

הרבה בסוף ימיו מדברי הס' מנחם ציון אלו".

נוסף על פירושו של רמ"מ משקלאב על אידרא זוטא, זכינו גם לפירושו על מגילת רות, אף הוא על דרך הסוד, אף הוא היה בידי בעל "דברי חיים" מצאנז, ואף הוא הובא לדפוס בשם "מנחם ציון" ויוחס בטעות לרמ"מ מויטעפסק "שמנוחתו כבוד בעי"ה"ק טבריה". ואף הוא מופיע בדפוס ע"פ מהדורת פרעמישלא.

החלק השלישי לפנינו בשם ביאורים וליקוטים, כולל פירושים על מאמרי זוהר שונים, מהם שכבר הובאו לדפוס בסוף ספר "מנחם ציון" על מגילת רות, ומהם הנדפסים כעת לראשונה מכתב יד קדשו.

חשיבות מיוחדת לביאורים אלה, בהם הוא מוכיח על יסוד מקורות איתנים מדברי הזוהר ודברי חז"ל "שרצון הבורא הוא רק בקיום התורה המצוות ושמירת גדרות התורה, כפי שיצא מפשט התורה הכתובה ושבעל פה, וכל תיקוני הבריאה אינם נעשים אלא בכך, וכל הסודות והרמזים אינם אלא חיזוק פשט התורה ע"פ דרך קבלתינו מחז"ל, ואין לסטות ממנה אפילו כמלוא נימא".

אם כי מרבית הספר מבוסס על רמזים וסודות התורה, חלקים ניכרים ממנו ניתנים להבנה גם ע"י אלה שאינם בקיאים בסודות התורה, וענין מיוחד בדבריו של רמ"מ משקלאב שיש דברים הניתנים להגלות לכל אדם, ויש סודות שאינם ראויים אלא לאנשי סגולה ולא "יתנן לגלות אותם כדבריו הקדושים, בעמ' פ"ז פן יבוא אחר אשר לא יוכל להשמר ויעמיק בזה ויהפוך הטוב לרע והרע לטוב" ואכמ"ל.

רי"א חבר, המוסיף הערה מופלאות לדבריו של רמ"מ משקלאב, מעיר בעמ' קפ"ד לדברי רבנו בדבר דואג האדומי: "ויש לי ענין עמוק בסוד הרועים ובענין דוד המלך ע"ה עם גלית הפלשתי", ותוך שילוב הדברים עם יסודות המובאים ע"י הגר"א, הן כפירושו לתקונים והן בפירושו לספרא דצניעותא, הוא מסביר את כחו של דוד המלך שגלל את האבן מעל פי הבאר, ובזה "ירך את הפלשתי", ורמ"מ משקלאב עצמו מזכיר זאת, והוא הולך בעקבותיו.

ענין מיוחד בדבריו כי התורה שבכתב ניתנה למשה מסיני בארבעים יום והתורה שבעל פה ניתנה לחמישים יום, החל מיום ראשון של פסח עד יום שבועות, וכדבריו זה עיקר סודה התורה לחבר תורה שבכתב עם שבעל פה "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", והן הדרשות שדרשו חז"ל מן הכתובים ע"י י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם, ובזה מתחברות שני התורות".

המפתח המסודר, ובעצם שתי מפתחות, אחד לפי סדר תורה נביאים וכתובים, הש"ס עד "ספרא דצניעותא" ומפתח שני מפודם לפי עניינים, החל מאורייתא, ארץ ישראל, אמונה ובית המקדש, *מצוות עשה ולא תעשה, עולם* הבא, עקבתא דמשיחא עד תורה שבכתב ובעל פה.

הוצאת "המסורה", ששקדה להוציא מתחת ידה דבר מתוקן, מסרה את סידור הספר ושילוב המקורות השונים הן מתוך המהדורות הראשונות והן מתוך כתבי יד, לת"ח המומחה לדבר, ובין השיטין ניכר בקיאותו בהבנת סודות התורה ויכולתו לסדר את הדברים כהלכה, להקל על ההבנה, וכן הוסיף מספר הערות נחוצות והבהירות ביותר להבנת הדברים.

כותב הטורים לא יעיז לדון על סודות התורה, אולם מבין השורות ניכרת יכולת וכשרון בשילוב ההערות שהיו בידיהם ממקורות שונים. לא רק על יסוד הגהותיו "באר יצחק" של רבי יצחק אייזיק חבר, תלמידו המובהק של המחבר, אלא גם על פי התיקונים והגהות שנעשו ע"י רבי נפתלי הערץ, שהביא לדפוס גם את סידור הגר"א וכמה מדברי הגר"א בקבלה.

כוחו של המסדר משתקף גם במפתחות, שבהם פירש מאמרי חז"ל ויתר העניינים המתבארים בספר שלפנינו. משום מה הוא מעלים שמו ורצונו של אדם הוא בכבודו, אולם לומדי הספר יכירו לו תודה הן על מאמציו בסידור הספר כהלכתו ושילוב ההערות ממקורות השונים, והן על הערותיו שבהן הוא מגלה ידע רב בקבלה. אלו ואלו תרמו להבנה יסודית ומדויקת של דברי המחברים רמ"מ משקלאב ורי"א חבר זכר צדיקים לברכה.

בשמחה מיוחדת למדנו כי נותרו לפליטה שני כרכים גדולים של כתב ידו, פירוש על ספר בריאת מגוהה, פירוש על תחילת ספר הפליאה, פירוש תמונת האותיות, שראשיתו כלולה בספר "מים אדירים" ואנו מצפים להופעתם של כתבים אלה, הנמצאים לפי המסופר אצל בעלים פרטיים.

בהקדמתו לספר "שער הצמצום", שטרם זכינו לאורו וכנראה אבד, הוא מסביר שחיבר את הספר כדי להקדיש את הכנסותיו לבנין ביהמ"ד אשר בחורבה "מנחם ציון", ולו נקדיש את מאמרנו הבא בס"ד.

סוכרת

(המשך מעמוד ט')

וכן את דרכי הטיפול ואמצעי הריפוי.

אמרנו שסוכרת מבוגרים הינה מחלה תורשתית ואף הסברנו את הליקויים המובילים להופעתה. אולם מסתבר כי קיימים גורמים סביבתיים המשפיעים על התפרצותה של המחלה ועל התמורה שלה. גורמים סביבתיים — הכוונה היא למרכיבים שעליהם יש לנו השפעה ישירה ושליטה מלאה. בסוכרת מבוגרים גורמים אלה הם בעיקרם השמנה ודיאטה. כמו כן תרופות שונות, מצבים נפשיים ופעילות גופנית תורמים גם הם להחמרת המחלה ואפילו להתגלותה ממצבים זעירים לכדי מחלה ממשית.

כ־80 אחוז מכלל חולי סוכרת המבוגרים משקל גופם עודף. מהו משקל גוף אידיאלי:

לגבי גבר או אשה מעל גיל 30 יחוס המשקל לגובה (האינדקס) — מחושב כמשקל בק"ג מחולק לגובה במטרים בריבוע, וצריך לנוע בין 22-24. לדוגמא: אם הגובה שלך הוא 1.50 מטר ומשקל גופך הוא 55, האינדקס הוא 24.4, אם הגובה שלך 1.70 מטר ומשקל גופך 60 ק"ג הרי האינדקס הוא 20.8. בדוגמא הראשונה ישנה השמנה קלה מאד, ובדוגמא השניה יש קצת חוסר משקל. אינדקס מעל 27 נחשב כהשמנה ברורה ואינדקס מתחת ל־20 נחשב כרזון.

אצל חולי סוכרת מבוגרים ירידה מאינדקס גבוה לאינדקס נורמלי או נמוך אפילו, יביא בחלק מן המקרים להיעלמות הסוכרת באופן מוחלט.

דיאטה נכונה המורכבת מפחמימות ממקור הקטניות והדגנים והיא עשירה בסובין גם היא תשפר בצורה בולטת את הסוכרת. בענין הדרכה והוראה ראוי תמיד להיוועץ עם אחות דיאטנית שתתאים את הרכב הארוחות לטעמו של החולה כך שהוא יאות להקשיב ולמלא אחר ציוייה של אחות התזונה.

פעילות גופנית הכוללת הליכה, שחיה, ריצה קלה, רכיבה על אופניים, התעמלות רצויים ביותר. הם שורפים עודף משקל ומסירים את התנגדות התאים לפעולת האינסולין.

תרופות מסויימות — גם כאלה שניקנות ללא מרשם רופא, לפעמים פוגעות עוד יותר בכושר תאי הביטא מפרישי האינסולין — ולכן מעלות את רמות הסוכר בדם. מן הראוי שתמיד נדווח לרופא מה הן התרופות שאנו נוטלים והוא יכול לבחור תרופה מתאימה יותר שלא תפריע לויסות הפרשת האינסולין הנורמלית. שתית אלכוהול מוגזמת גם היא מהווה סכנה להגברת הסוכרת.

מתח נפשי ועצבנות גם הם תורמים להחמרת סוכרת ותופעותיה, ולכן מן הראוי שיהיה כולנו שלוים, שקטים ורגועים ושהשמחה תמלא את לבנו.

פרט לדיאטה והימנעות מתכשירים המחמירים סוכרת, נוקט הרופא גם בגישה שבה הוא רושם תרופות להורדת רמת הסוכר בדם. אלה פועלות גם להגברת הפרשת האינסולין מן התאים שבלבלב או שהן מסייעות לתאים ברקמות להכיר היטב את האינסולין לקלוטו ולהגיב לו. לפעמים יש צורך בהזרקת אינסולין.

במאמר הבא נשוחח על סימני המחלה ותופעות נילוות לה וכמו כן על סיבוכיה, ועל הדרכים למניעתם.

מוגש ע"י ארגון רפא"ה ירושלים

התוצאות

(המשך מעמוד ט')

התקדמו באופן משמעותי לאחר כמה טיפולי "הילינג" ו"מטמורפוזיס" אחד מהם, הלומד ב"תלמודי ה'" סבל מהתכווצויות ומהיפר אקטיביות. אחרי כמה טיפולים ב"הילינג" ציין הצוות בלימודי ה' כי הילד נעשה מרוכז יותר, רגוע ולכן גם מסוגל יותר להגיב על הטפול הרגיל הניתן לו, והשתפר באופן דרמטי בקריאה. במקרה השני מדובר בילד שהיו לו קשיים חמורים בהבעה בעל פה וגם בכתב ובקריאה. היו לו ירידות חוזרות בריכוז ועוד תופעות שהפריעו להתקדמות סדירה בלימודיו. מאז שטופל הוא בעליה מתמדת בהבעה נפשית, בכושר ריכוז, ביכולת, ובעיקר ברצון לדבר ולהביע את עצמו, מדובר בנער בן מצוה שהתנהג ונטפל למטפלין כילד בן שנתיים, והתופעות הללו כמעט ונעלמו לחלוטין.

אלו הסובלות ממגרנה, שכבר ניסו את כל הכדורים שבעולם, בודאי תשמחנה לשמוע על אמצעי יעיל יותר ויסודי יותר. גב' אור, שהיא בת נינתו של רבי יצחק שְׂנֵיגֶר זצ"ל תלמידו המובהק של החת"ם סופר, קצת מהפכנית בגישתה הרפואית, בעיקר בנושא הילדים ההיפרים. כשהיא מקבלת לטיפולה ילד עם בעיות נפשיות היא דורשת מהוריו להחזירו הביתה, משום שהמוסדות לחולי נפש המאשפזים ילדים, רק ממלאים אותם בתרופות, שאינן מרפאות אלא מדכאות את הסימנים של המחלה וגורמות לנסיגה מתמשכת וגרועה יותר ויותר של הילד. הורים הרוצים באמת ובתמים להחזיר לעצמם בן אובד, בודאי שכדאי להם לנסות שיטה בלתי קונבנציונלית זו — שאין בה כל סיכון.

לא מכבר טיפלה גב' אור באשה שסבלה מדכאון אחרי לידה. לאושרה של גב' אור סיפרה לה המטופלת כי לאחר הטיפול הראשון חזרה לביתה עם חשק חדש לנקות, לסדר, לארגן — ולחיות. כלומר, יש מקרים בהם משך הטפול קצר ביותר. אגב, גב' אור טיפלה בכמה מקרים של דכאון לאו דוקא אחרי לידה, ובהצלחה.

לגב' אור יש לפעמים קצת עוגמת נפש בעבודתה — היא טוענת שאת הצרות מספרים לה לפרטיהן, ואלו את ההתקדמות והשיפור היא חייבת לשאוב בשאלות מפי המטופלים. אגב, זו צרתם של כל הרופאים, הטוענים שאליהם באים רק כשקשה וכשכואב, אף פעם, כמעט, לא תחזים בזיוך ובתודה.

ואם כבר הזכרנו רופאים, נסים בעוד טפול של הגב' אור המבטל את המקובל ברפואה הרגילה. המדובר באנשים המתקשים להרדם, שרופאיהם מציעים להם גלולות שינה למיניהן. גב' אור מבקשת מהם להמנע לחלוטין מנטילת תרופות ובעזרת מספר טפולים הם לומדים להרדם באופן טבעי.

קריית "מאור חיים"

(המשך מעמוד ד')

שבמרכזה הקמת מרכז גדול לייצור ויצוא תשמישי־קדושה. המרכז, המצוי כבר בשלבי הקמה מתקדמים, יופעל בקריה ויספק מקורות־פרנסה לעשרות משפחות. הביקוש בעולם לתשמישי קדושה בתכלית ההידור הוא גדול וההיצע דל מאוד. מבחינה זו, עשוי המרכז המוקם בקריה למלא צורך חשוב בתחום זה. בכלל, בקריה יש פוטנציאל גדול לצעירים בעלי יזמה הרוצים להקים תעשיה זעירה. במסגרת המדיניות הממשלתית לסייע לעיירות פיתוח ישנה אפשרות לאולמות ייצור ולקבלת סיוע ממשלתי הכולל הלוואות ומענקים.

מי שמכיר ויודע את הרה"ג רבי משה ארנסטר שליט"א, נשיאה של הקריה, יודע גם כי אין הוא מסתפק בקיים. מטרתו העיקרית ומאמציו מכוונים לפריחה נוספת ולהבאת משפחות רבות נוספות. מלכתחילה רצה לייסד לא "עוד" קריה מצומצמת. כל כוונתו היתה להקים מרכז חרדי גדול, שישמש אבן שואבת. ואכן, בימים אלה יוצא הוא לחו"ל, לאירופה וארה"ב יחד עם מנכ"ל הקריה הרב שלמה טסלר, לעסוק בהבאתם של אברכים ומשפחות להתיישבות בקריה, בצפת. בשנה האחרונה ביקר במרכזים היהודיים־חרדיים גדולים באירופה וארה"ב. ובין היתר בליקוואוד, שם נמצא מרכז תורה גדול, ובמקומות אחרים בגולה, ההתעניינות שגילו שם אברכים היתה רבה מאוד. הוא נערך לכך בעוד מועד והועיד לבאים מחו"ל בניין שלם, שהדירות בו נבנו באיכות גבוהה. לאברכים ובני־התורה, שיעלו ויבואו, יוצע מסלול מיוחד בכולל לאברכים, כאשר למצויינים שבהם תוענק מלגת־לימודים גבוהה במיוחד, בשיעור של 730 $ לחודש. המאמץ מכוון לא רק לבני־תורה, אלא גם לבעלי מקצוע המנהלים אורח־חיים חרדי. המרכז הרפואי בצפת, המצוי בתהליך מואץ של התפתחות והתרחבות, משווע לכוח אדם רפואי. היו כבר מקרים, בהם רופאים עולים מאירופה, שהתיישבו בקריה, נקלטו במרכז הרפואי ועוסקים שם במקצועם. גם בביקורו הנוכחי באירופה וארה"ב ייפגש עם בעלי מקצועות רפואיים. יש משהו בעיר הקסומה הזאת, שמקסימה רבים המבקשים לבנות בה את ביתם ועתידם.

ענין מיוחד יש בתוכניותיו של הרה"ג רבי משה ארנסטר שליט"א להביא למקום פנסיונרים וכאלה שפרשו לגימלאות. בעולם כולו ישנם יהודים גימלאים רבים, שפרשו מעבודתם, ורוצים לפתוח מעגל חדש בחיים, בארץ־ישראל. דאגה לגידול ילדים — שוב אין להם; מצבם הכלכלי — מבוסס ואת ימי־זקנותם רוצים לעשות באוירה המתאימה של ארץ־ישראל. עבורם מתוכננת מסגרת מיוחדת המשלבת בתוכה תוכניות לימודים ועיסוק תוך הקלה על דאגות היום־יום, כגון: אספקת מזון מן המוכן וכו'. בקריה מבקשים לא רק להוסיף שנים לחיים, אלא גם חיים לשנים ותוכן חדש לגימלאים. הפנסיונרים שכבר קבעו את דירתם בקריה חשים בצליל שפתחו כאן פרק חיים חדש, מלא חיוניות שטמונה בו סגולה גדולה לאריכות־ימים. גימלאים המקבלים את גימלתם מחו"ל יכולים לקבל בקריה דיור מרווח בזול, חברה מתאימה ואפשרויות להיות בארץ ברווחה רבה.

בנוסף למבצע האיכלוס של משפחות מחו"ל, החליטה הקריה לעסוק באיכלוס של שלב חדש בבנייני הקריה. למעוניינים מוצעים לרכישה דירות מרווחות של 4 ו־5 חדרים, הבנויות בסטנדרט גבוה במיוחד, כאשר ההשקעה הנדרשת במזומן אינה עולה על חמשת אלפים דולר (!). היתרה — במשכנתאות בתנאים מיוחדים הנהוגים בעיירות־הפיתוח. במצב הנוכחי של יוקר הדיור במרכז הארץ — הרי תנאים אלה הם יוצאי־דופן, ללא תקדים.

הנה־כי־כן, שנת "השמיטה" לאיכלוסה של הקריה בצפת — היתה גם שנת הפריחה והיציאה אל המרחב. עשרות המשפחות החדשות שיצטרפו אל מאתיים והחמישים המשפחות כיום, המתגוררות כבר בשכונה, יהיו שותפים ליצירתה של צפת האחרת — צפת של תורה וחסידות. הנה־כי־כן, תוך שנים אחדות, בזכות פעילות נמרצת ומסירות־נפש — הפכה להיות צפת למרכז תורני ומוקד עירוני חשוב.

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים וצבע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבניה באחריות
ספול ברסיבות בחומרים מיוחדים ואיטום גגות
טלפון 24 שעות ביממה 02-234454

בהזדמנות!
אאודי למכירה 84' כחדשה!
רק 9 אלפים, 30,000 ק"מ, יד ראשונה + מערכת סטריאו מעולה
• פחות מהמחירון •
02-822368

Rutis
הגיעו שמלות ספורט אלגנט לנשים
רותי'ס
רח' מיכלין 14 בית וגן
טל' 02-418940
פתוח כל ערב בשעות 7-9
ובימי א' וג' גם בשעות 10-12 לפנה"צ

מרכז החינוך העצמאי בא"י
כנס חיזוק התעוררות ותפילה
לבתי־ספר בית יעקב באיזור הדרום
ביום ראשון ג' סיון (שלשת ימי ההגבלה)
ייערך בעז"ה כנס לכיתות ח' בנות
של אזור הדרום בקוממיות
הכנס ייפתח בשעה 10.00
ישאו דברים רבנים ואישי חינוך
נא להצטייד בספרי תהילים
פקוח הדרום

ירושלים
עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות
האגף למפעלים תורניים
קרן המילגות
לבני ישיבות מצטיינים
על שם מרן הגאון
צבי פסח פראנק זצ"ל
רבה של ירושלים

הריננו להודיע לציבור
כי גם השנה כבשנים הקודמות יחולקו
מילגות
לבני ישיבות מצטיינים
לשנת תשמ"ח.
המעוניינים בקבלת המילגה, מתבקשים להמציא את יצירותיהם התורניות בארבעה עותקים. בכתב ברור על צד אחד של הגליון (רצוי: במכונת כתיבה) ולהוסיף במכתב לוואי את שם הכותב, כתובתו, טלפון, גיל ושם הישיבה בה הוא לומד לפי הכתובת: המחלקה לתרבות, האגף למפעלים תורניים, רח' חיי אדם 2, ירושלים.
המועד האחרון להגשת היצירה:
יום שישי י"ב מנחם אב תשמ"ז 7.8.87.
אלה שזכו במלגה בשנתיים האחרונות אינם יכולים, לפי תקנון להגיש את יצירותיהם.

B'TAYAVON **בתאבון**
סגנון בינלאומי באוירה אלגנטית
גלאט כשר למהדרין מן המהדרין
שמירה קפדנית של חוקי השמיטה
• *בשר טרי שחיטת ירושלים – רק מ"הקר"*
• *ללא חשש שביעית טבל וערלה*
• *הנהלה ועובדים שומרי שבת*
• בימי שישי קחו הביתה ממיטב מעדני המסעדה
משלוח חינם בירושלים
10% הנחה לא כולל תפריטי יום ומחירים מיוחדים
למביא מודעה זו
מסעדת בתאבון אצל שטרק
רח' המלך ג'ורג' 21 ירושלים 02-244922

בית הכנסת של צעירי אגודת ישראל
קרית הרצוג — בני ברק
ביום ראשון ג' סיון תשמ"ז בשעה 7.30 בערב באולם בית הכנסת המרכזי של צעירי אגודת ישראל קרית הרצוג תתקיים אי"ה
עצרת התעוררות
לקראת מתן תורתנו
דברים ישמיעו הרבנים הגאונים:
רבי **שלום מרדכי שבדרון** שליט"א
רבי **יצחק זולברשטיין** שליט"א רבה של קרית צאנז רמת אלחנן
רבי **יהודה אריה שוורץ** שליט"א רבה של קרית צאנז נתניה
עזרת נשים פתוחה
הציבור מוזמן

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בהר־נוף מיידית 4½-5 מפוארות 137. פנטהאוז גדול להשכרה (02)344785

★ ברמות, דירת 2½ + טלפון בהזדמנות מול בנק הפועלים לשעבר. (02)663861

★ בהר־נוף, פנטהאוז 5 חדרים 4 ר' + גג, יפות במיוחד. (02)713376, (02)538716

★ בתל־ארזה דירה חדשה, 4 חדרים גדולים, כניסה תוך 5 חודשים (02)825087

★ ברמות ג', 3 חדרים + פ"א, מלאת שמש נוף מרהיב (02)867214

★ בקרית קאמניץ, 3 חדרים + פ"א + מרפסת סוכה. בעבודה - (02)584778 בבית - (02)528662 או (04)442803

★ בסנהדריה המורחבת 4 ח' + פ"א + מרפסת גדולה מאוד ק"ק $80,000 ללא תיווך. (02)829017

להשכרה

★ להשכרה בק. קמניץ נוה יעקב, 3 + פ"א, ק"ב + סוכה + מרפסת סגורה (02)381964

★ 4 חדרים ברמות, ק. אונגוואר, ק"א, בנין חדש. (02)824351

★ באזור חרדי, חדשה, 4 גדולים, מרוהטת, מיידית ל־½ שנה. (02)665979

ביקוש דירות

★ אשה מבוגרת מחפשת חדר/דירה קטנה, מרוהטת ל־3-4 חודשים (02)282085

עסקים

★ למכירה עסק משגשג בענף הלבשה, בסביבות מאה שערים טל. (02)816769

עבודה

★ ל"הופשטייך" שלטים חותמות דרוש עובד בעל רקע טכני. טלפון: (02)234520

★ מבוקשת מטפלת בבית התינוקת בסביבות "אפירוק" (02)822482

חוגים

★ נפתח חוג לציור ברמה מעולה לילדות/לבנים (בנפרד) מכתה א-ו (02)814551

מכירות

★ ארון 12 דלתות, מקרר אמקור, 12 דיקטים לסוכה. (02)864342

★ חוזרים מחו"ל! תכולת דירה: רהיטים, חדר ילדים, כלים, בגדים ומשחקים (02)412347

★ למכירה סט כורסאות וסלון במצב מצוין טלפון (03)782944

★ בסורוצקין 37 ב' ירושלים נעלים נעלי בית וסנדלים ממיטב היצרנים א-ה' 4.00-7.00 עשורי"ס 9.30-1.00

בני ברק

למכירה

★ בקרית ישמח משה 3½ חדרים גדולים + מרפסות סגורות וסוכה (03)355659

★ 3 חדרים במרכז ללא מתווך מסודרת פינוי לשנה 707157 בערב

ביקוש דירות

★ דרושה דירה בשכ"ה 4-5 חדרים/וילה למשפחה קטנה ומסודרת לתקופה ממושכת (03)783121 והערב - (03)792731

★ מעונין לקנות דירה בדמ"פ בבני ברק, 4 חדרים לפחות טל. (03)789974 בשעות העבודה

רהיטים

★ כל הריהוט לבית־כנסת וישיבות שילוב עץ ומתכת, "יהודית חיי־אדם" (02)284115 (02)286963

בערי הארץ

טבריה

★ בטבריה 4 חדרים גדולים נוף לכינרת + דוו"ש + פלדלת בהזדמנות! (03)790260

אשדוד

★ למכירה 3½ + פ"א, באזור ח (גור) ק"ד צדדים ד.ם. (055)58431

★ דירה למכירה בשלב א' בקריה חסידי גור, 3½ חדרים, ק"ג (02)286563 בשעות הערב

קייט

★ דירה יפה מרוהטת + טלפון בשכון חב"ד מערב שבועות־ריו תמוז (02)826479

★ זוג במונטריאול מעוניין להחליף/לשכור דירה עם משפחה חרדית בירושלים מ־13 ליולי־17 אוגוסט (02)535086

טבעונות

★ למעונינים! לשמור בקור במיכל סגור ואינו מתקלקל (03)790638 (02)867910 (04)643949

קריאה לעזרה דחופה מאד
בס"ד
זה עתה קרה דבר חמור למשפחה בת 9 נפשות עם ילדים קטנים בעיר צפת שפרצה דליקה בביתם
והבית על כל התכולה נהפך למאכולת אש ממש
ובנס גדול ניצלה המשפחה, אולם כאמור לא נשאר שום דבר מחפצי הבית, ברובם הבגדים והמטלטלים רהיטים וכו' וכו'
והמשפחה נשארה בעירום ובחוסר כל ממש
תנם הדירה מוזקה כליל התקרה וקירותיה נסדקו שאין אפשרות לדור בה כלל וכל זאת בנוסף על המצב הכלכלי הדחוק אשר משפחה זו נמצאת. והגיעו זה עתה למצב קשה מאד שאין להם קורת גג וגם לא לחם לאכול ובגד ללבוש וחקוקים עתה באופן דחוף ומיידי לסכומים עצומים לראות להם לכל הנ"ל
קריאה ובקשה מופנית בזה לכל אשר ביכולתו לבוא לעזרת משפחה זו הנמצאת עתה במצב התמוטטות קשה, ולהיות להם לעזר בכל מידת האפשר כדי שניתן יהיה לשקמם ולהעלותם חזרה למסלול החיים הרגילים בס"ד
זכות מצוה גדולה זו תגן על כל העושים והמעשים להנצל מכל פגעים ומכל מרעין בישין ולהתברך ממקור הברכות בכל הטוב הם וכל בני ביתם אמן
הועד לשיקום המשפחה
כספים אפשר להעביר לידי הרבנים החשובים שליט"א ולציין עבור הועד לשיקום המשפחה
1. הרה"ג א. שמחה הכהן קפלן הרב הראשי לצפת ת.ד. 31 צפת
2. הרה"ג משה יוסף מילצקי שליט"א רח' צפניה 12 ירושלים
3. הרה"ג משה בהגרי"ש אלישיב שליט"א רח' ישעיהו 19 י־ם
4. הרה"ג מנחם צבי ברלין שליט"א רח' הרב זוננפלד 22 רמת אלחנן בני ברק
5. הרה"ג יהודא בואר שליט"א רח' רשב"ם 5 ב"ב
6. הרה"ג משה מרדכי שולזינגר שליט"א רח' השל"ה 18 זכרון מאיר בני ברק
כן אפשר להעביר לכל הבנקים עבור חשבון בנק הפועלים סניף מאה שערים 533 חש' 26377

בס"ד
מוסדות „אור החיים"
ע"ש הקדוש רבינו **חיים בן עטר** זצוק"ל
בראשות הרה"ג **ראובן אלבז** שליט"א
רח' עזרא 1 ירושלים. טל. 821415. ת.ד. 5512

הסעות
למפגן האדיר
הננו שמחים להודיע לציבור הירושלמי כי ההסעות למפגן האדיר שיתקיים
בהיכל הספורט **„יד אליהו"** ת"א,
ביום שלישי י"ב סיון תשמ"ז (9 יוני 87),
תצאנה מהמקומות הבאים:
1. בניני האומה ירושלים, בשעות 5.45-6.30
2. הסעות „הופמן"
רח' מלכי ישראל פינת יונה בשעות 5.45-6.30
מחיר הכרטיס 7 ש"ח — הלוך וחזור
התשלום בעת הנסיעה במקום. בברכת התורה
נא לדייק! הנהלת המוסדות

מלון מוטל צפת 4 כוכבים
המלון היחידי בצפון גלאט כושר
בהשגחת הרב לוי ביסטריצקי שליט"א
כל החדרים עם אמבטיה, שרותים: שטיחים מזוג אויר, טלפון, ורדיו
בשר בהכשר הרב לנדא
הקדימו חופשתכם – בחודש יוני מחירים נדום עונתיים 60 ש"ח לאדם פנסיון מלא
מבצע לרוחצים בחמי טבריה
הסעה יום יומית מהמלון לחמי טבריה וחזרה. ללא תוספת מחיר.
בין התאריכים 7 עד ה־30 ליוני
ע"י המלון דירת 3 חדרים מיוחדת לאדמו"רים כולל כל שרותי המלון.
להזמנות טלפון 06-972579 06-930914 03-798070

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בהר־נוף מבחר דירות 3־4־5 חדרים, פנטהוזים, מוכנות ובכל השלבים טל. 02־414184

★ פנטהאוז בסנהדריה 110,000 4 חדרים ק״ג משוכללה + אפשרות בניה (02)824845

★ בבניני רובינשטיין, חדשה 4½ + מחסן + חניה + חצר ק״א + תוספות (02)525754

★ ברמות 3½ חדרים + חדר ארונות דרומית 51,000 $ "עם־צר" (02)816833

★ 3 במאה שערים (ע״י גאולה) משופצת (36 מדרגות) 67,000 "ההתוך" (02)273355

★ בהזדמנות בדירה בלו״ 4½ ק״א + כיורים, ארונות 82,000 $ "קר־בית" (02)382220

★ בסנהדריה, שאול־המלך, 4 חדרים + פ״א ק״א מסודרת דוד־כית 90,000 (02)819664

★ רמות 03, 3 חדרים + פ״א, 3 כרפסות, ק״ב + מחסן (02)867844

★ באודי־הבירה דירת 4½ ק״ד נוף מוארת + כונים 98.000 $ (02)824295

★ 3 גדולים 105 מ״ר, אזור דתי שרותים כפולים, סוכה רק 80,000, תוך פלג (02)634720

★ שמואל הנביא, 3 חדרים, ק״ד, כיורים טובים, ארונות, סורגים. דוד״ש (02)822438

★ באבינדב ק״ב 3 + הול, משופצת מטבח אמריקאי מאוורת + הסקה + דוד״ש, (03)708065 ,(02)539502

תכשיטים לחג
במבחר הכי גדול והכי זול
רפאלי
רח׳ ר׳ עקיבא 115 בני ברק

★ בהר־נוף פנטהאוז 4 משגעת קומה גבוהה כניסה מיידית "אודטל" (02)288588, (02)283812

★ בהר־נוף 4 חדרים דרומית קומה נמוכה כניסה מיידית 82,000 "אודטל" (02)288588, (02)283812

★ בהר־נוף פנטהאוז 6 חדרים יפהפיה לכניסה מיידית 145,000 "אודטל" (02)288588 (02)283812

★ בהר נוף 4 + מטבח + סורגים + נוף נהדר, דרומית (02)538247 ללא תיווך

★ ברמות 04, דירה בנות 3½־4־4½־5 חדרים, לדירות בנות 5 חדרים חצר פרטית, משכנתאות לבעלי חסכון בר־מצוה ומודל, ללא תיווך "ישורש" רח׳ חזון־ב״ק 3 (02)224778

★ באיזור דתי, בית, 4 חדרים, חצר, מחסנים, 180,000 דולר (02)821516

★ בהר־נוף, 4 + קומת גג + מעלית + מרפסת גדולה 90,000 דולר (02)424731

★ בשכונת הבוכרים (ישא ברכה) דירת חדר + מרפסת, ק״ק, מיידית בלעדית לט.א.ק. (02)631764

★ 3 בגאולה ע״י מא״ש ק״ב כונים טובים 82,000 "המתוך" מלכי ישראל 6 (02)273355

★ ברמות ג׳, חדשה 4 חדרים מרפסת גדולה + גינה + חצר + מחסן, 2 מטבחים טל. (02)710831, (02)712273

★ בבית וגן (מיכלק) 3 מרווחת פנויה "מוטי־קוצר ושרית" (02)225588, (02)247937

★ רמות, 3 47,000! ברמות 3½ 51,000!, ברמות ב׳, 3½ 55,000! ברמות 4, 52,000! (02)249247

★ 3½ חדרים ברוממה ברחוב זכרון יעקב (02)521523

★ 4½ בגאולה (38 מדרגות) 120 מ״ר 4 כונים מרפסות גדולות הסקה 133,000 "המתוך" (02)273355

לרציניים!!!
בבנין אקסקלוסיבי בן 4 דירות למכירה דירה מפוארת ומיוחדת בת 6 חדרים, קומה שלמה, + 2 חדרים בגג
כניסה מיידית!!!
פרטים "תיווך איצקוביץ" חזון איש 29 בני ברק

★ בהזדמנות! 3 משופצת ק״ג, ברמות ג־החודית, כיורים טובים 868062 ,821060

★ ברמות, 3 מסודרת + מרפסת, 55,000 "אבי נכסים" 537570

★ בהר נוף 5 + נוף 99,000 "אבי נכסים" 537570

★ הר נוף, 4 דרומית, נוף 89,000 "אנגלו סכסון" (02)221161 (מלון)

★ 5 בבית וגן החרדי השקט פאר ק״ב 130,000 "אבן־פינה" (02)382838

★ 5 חדרים ע״י נוה צבי ק״ק עם חצר עצקית 120,000 5־4 חדרים בבניה בתל־ארזה "זרזיר" (02)245258 מ־10.30 בבוקר

★ ברמות! 4½ חדרים + שרותים כפולים, ק״ג מוארת + כיורים טובים 861754־02

★ בבית וגן! 2½ ק״א + מרפסות דרומית ברמות! 3, מרפסות (מפרטי) 931423־02

בדמ״פ

★ בירושלים ברחוב חגי, דירה ברמ״פ, ק״ק, 3 חדרים טלפון (02)244290

★ 3 חדרים ע״י בתי מתקסש 30,000 $ "זרזיר" (02)245258

★ להשכרה מיידית לתקופה קצרות 3 בסנהדריה המורחבת + טלפון + דוד״ש + נוף (02)823701

ביקוש דירות

★ בבית וגן דרושה דירה לקניה 2½ קומה נוחה. עדיף במרכז (02)414092

★ דרושה דירה גדולה לצוות פנימיה עבור תלמידי ישיבה באחורים בוכרים, בית ישראל, כרם אברהם, גאולה (02)825537, 02־823933 ובערב 02־820852

להשכרה

★ לקייטנים "לשבועות" ולתקופות קצרות, דירה מרווחת קר־מפלט, במקור־ברוך (02)816519

★ במלכי ישראל 2 חדרים נפרדים + שרותים למגורים או לעסק שקט "אבי נכסים" (02)537570

★ בסביבה חרדית יפה, 4 + רהוט + טלפון + סוכה + הסקה + מעלית (02)631630

★ לתיירים בגאולה! נפרדות ומסודרות לתקופות קצרות בכל עונות השנה (02)825891

★ להשכרה מיידי לחג דירת 3 ברמות ג׳ לפשיץ 200 $ לתקופה ממושכת (02)813778

★ בבית וגן 3 ק״א + ריהוט מלא לחודש יוני מאוורת ומטופחת (02)430687

★ דרושה דירת 5־4 חדרים באזורי בית־וגן, הר־נוף טלפון (02)538645

★ מעוניינים לשכור או לקנות בנין או קומה המתאים לבית אבות, או בית אבות קיים (02)381405 מ־16 — 19.30

★ מעונין להחליף דירתי בירושלים 4 חדרים בדירה באלפים כשודיין (באוגוסט) (02)539416

★ דירות נופש מרוהטות בעמנואל בימי החול ובשבתות אפשרות עם אוכל טל. (052)921521, 052־921354 ,921176

★ 3 בסנהדריה, מערב שבעות עד " סיון טל. (02)810456, (02)827024

חנויות

★ בירושלים חנות במרתף במלכי ישראל 14 בשכירות חודשית (02)225951

בני־ברק

למכירה

★ 5 מפוארים, במרכז במקום שקט בבניה ע״י קבלן רציני "אפיק נכסים" 784398

★ בבניה 7 בהשומר ק״ב 4 כ״א מפרט טכני גבוה "אינטרנשיונל" (03)798828

★ 5 בבניה בהשומר מזרח דרום מערב ק״ג מפרט טכני מעולה "אינטרנשיונל" (03)706117

★ בבני־ברק דירת 4 במקור 3 ק״ג 3 כ״א שקט 708981

השכרה ב״ב

★ להשכרה וילה + חצר במרכז "בעלי מלאכה" לכל מטרה מיידי תיווך מהיר 703755

★ 3½ חדרים מרוהטת + טלפון ק״א במרכז בני ברק טל. 705282, 789692

★ 3½ בשכר־חודשי, דירה חדשה במרכז ב״ב טלפון (03)359728 בערב

★ 3½ מרוהטת + מזגן במרכז בני ברק לחודש/חודשיים בלי רהוט (03)790155

טלגמ״ח דירות בירושלים
02־823026
מידע דרך הטלפון — ישיר לבית הלקוח ללא דמי תיווך
ביום שישי בין 11.00-1.00 בצהריים
כל יום בין 20.00-22.00 במוצש״ק סגור

★ 5 + גג + דוד״ש ע״י ויזניץ ק״ג, כיורים מצוינים, (03)253036

★ דרושה דירה בת 2־3־4־5 חדרים בבני ברק לתקופה ממושכת. טלפון 798573, 705627

ביקוש דירות

★ דרושה דירה 4, מוכנה ק.ב./ק.ג. + מעלית באזור רמת אהרן (03)708668

בערי הארץ

אשדוד

★ למכירה בקרית גוד שלב א׳ 3 חדרים + סוכה ק״ג. טל. 055)33053

★ 3 חדרים קומת־קרקע + תוספות + מטבח אמריקאי בקרית אברמסקי באשדוד (055)34585

★ מחפשים דירה באשדוד, 3 חדרים, בשכ״ח בסביבה חרדית (02)534095

עמנואל

★ למכירה בעמנואל 4 חדרים בהזדמנות כונים מצוינים כניסה מיידית (052)88255, (052)82814 לבדיחי.

עסקים

★ עולה אמריקאי מעונין להשקיע כשותף בעסק ריוחי. פניות באנגלית ת.ד. 1127 צפת

עבודה

★ מנהלת חשבונות עצמאית ומנוסה + מחשב פנויה לקבלת ספרים (03)621247

★ דרוש מנהל משק דינמי תמרץ כולל פיקוח על עובדי המטבח הנקיון והתחזוקה תנאים טובים למתאים טל. (03)9222379

★ דרושות מטפלות למעון תינוקות במכללה + המלצות + נסיון להתקשר (02)422774 בערב

★ נהג דתי מבני ברק מחפש עבודת נהגות (03)574165 במצאים כל היום

★ דרושה מרכנית דוברת עברית ואנגלי לפנות בכתב לת.ד. 3123 ירושלים 91032

★ דרושה אשה או בחורה בוגרת להיות עם אשה מבוגרת אצילה מתפקדת לגמרי. לחברה + עבודות בית (נקי) (02)381469

★ לחנות סדקית "מרים" מלכי ישראל 10 באולה ירושלים דרושה עובדת לאחה״צ

★ לחנות הדסי־תינוקות דרושות מוכרות התשלום לפי הכישורים רחוב "אור" שטראוס 20 ירושלים

★ דחוף! דרושות תופרות בעלות נסיון בקונפקציה למתפרה בגילה למתאימות תנאים מצוינים (02)761822

★ למוצרים נדושים דרושים מקדמי מכירות רצוי עם נסיון, תקופת הכשרה קצרה ותנאים טובים מאד למתאימים (02)381405

★ צעירה חרדי מעונינת לעבוד כעוזרת לגננת בבני־ברק טל. (03)792650

★ בבני ברק דרושה פקידה עם נסיון שעות העבודה מ־ 15 — 7 (03)772131

★ דרושה פקידה למקום עבודה דתי בתל אביב (03)380558 בין השעות 2 — 4 בצהרים

★ דרוש/ה אחראי/ת להנות נעלים ליום שלם מפוצל (02)244803, (02)233532

★ דרוש מחסנאי דתי + כשר גופני ל־8 שעות טל. 228555, (02)249017

מטפלות

★ בבית וגן דרושה אשה אחראית לעבודות קלות וטפול בילדים תנאים טובים (02)430682

שעורים

★ שיעורים פרטיים באנגלית בשיטה יסודי ושימת דגש על דיבור השפה (03)789485

★ אברך מנוסה מקבל תלמידים נוספים לשיעורי־עזר במקצועות קודש (02)818529

שידוכים

★ שדכנות לשם מצוה השתפות בהוצאות לכל הגילים והחוגים רייס (03)703617

★ בס״ד "בנה קינך", שידוכים לדתיים שטראוס ב/20 טלפון (02)242428

★ מעונינים עבור בן־ישיבה עם נבות קלה + דירה, במתאימה, עד גיל 27 ת.ד. 5294 חיפה.

שמלות חופה

★ שמלות חופה חדשות יפות ובהירות + האביזרים וכן שרשביות ומטריה (02)811562

מכוניות

★ "משובה מכוניות בע״מ" קרנים ומוכרים כל סוגי המכוניות (02)382006

★ לתייר ולאזרח אודי 80CC, 68 4,000 ק״מ אוטומט הגה כח, כחודש (02)818180

★ למכירה פורד אסקורט 1100, 1971. 4 דלתות סטס 8 חודשים, במצב מצויין מחיר מחירון (02)826240

★ הפושית מעולה מנוע וגיר באחריות טל. (03)781051 עד שנה 2.00

ב"יריד הכיפות"
המבחר הגדול ביותר!!
במחיר הזול ביותר!!!

מכירות

★ לרגל נסיעה מכירת סלון פינת אוכל 2 כורסאות (02)424323, (02)868330

★ למכירה ארון קיר 8 דלתות במצב מצוין 500 ש״ח (03)799789

★ שיונית 3000 של חוסן דלת הפלדה הדקורטיבית המיוחדת ב־ 655 שקל ב־4 תשלומים (03)799208

★ במוצש״ק מכירת ענק של בגדי נשים חלוקים מצעים כותנות ועוד כדאי לבוא פנים מאירות 5 כ״ג מרסדורף 11 — 9

★ מכירת ענק, בגדים, צעצועים ומתנות גבעת המבתר רח׳ ששת הימים 25 בין השעות 13 — 10, 16 — 18

★ אורגן קומוחיים ויסקנטט בהייה דלוקס חדש חצי מחיר מהחנות (03)795984

★ סלפון לחצנים פאנאסוניק 32 זכרונות + נודניק + רמקול ועוד 250 ש״ח (03)791222

★ למכירה לשמלות גיל 13 — 9 תוצרת חוץ (02)413377 אחרי 17

★ לשבועות בגדי ילדים, נערות ותינוקות בשמואל הנביא 54 כ״ב ק״ב במוצש״ק א.ב, 10 — 8

★ הגיע משלוח בגדים לחג, מארה״ב לתינוקות בנים ובנות (03)795787 0 — 14

★ בירושלים למכירה בגדי נשים אלגנטיים וליום יום יבוא מפריז וגם הזמנות לשמחות בבדים מיובאים מפריז ע״י יצרני אופנה מפריז טל. (02)246312 מ־ 18 — 9.30 אחה״צ

★ למתעניינות! "אצל שרי" נמשך "שבוע הבגדי" עד החג, בואי להנות מהמבצעים, שפע דגמים מיוחדים לשבוע זה! להרכשת בגד — מתית חינם. אצל "שרי" תפארת רמות 81/4 כל ערב בין 10 — 8 טלפון לתאום זמן אחר (02)868799

ניקיון ופוליש

★ "שירותי ניקיון ב״ב" — החזקת ניקיון כללית למוסדות ופוליש לבתים (03)790260

הסעות

★ אברך יר״ש עם מיניבוס פנוי להסעת אברכים ולאחה״צ (02)820098

שרותים

★ בסופר שרות אורזן 26, 221924, מבצע מקרו גל אמנה, 520 B 890 ש״ח בשני תשלומים, מבצע טוחני אשפה — קלודיק ½ כח, 600 ש״ח כולל התקנה בשני תשלומים

שונות

★ מתרגמת מנוסה, מקצועית מעברית לאנגלית ולהפך + עריכת ספרים (02)526043

★ מכון לקוסמטיקה "ראומה" טפולי־פנים והוצאת שיער ברמה מקצועית (03)785522

תזמורות

★ קול ששון וקול שמחה עם תזמורת "קול זמרה" מחירים נר חים (03)341350

מבצע תכשיטים
הנחות גדולות ב־4 תשלומים
רפאלי
רח׳ ר׳ עקיבא 115 בני ברק

שמלות מפריז
לנשים, נערות וילדות
ספורטיבי ואלגנטי
חלוקים, כלי מיטה ועוד...
ממוצש״ק עד שבועות
(אחה״צ או בערב) אשלג, אבן גבירול 4 ב״ב
ההכנסות לעטרת התלמוד
טל. 03־788449

מכון חמד
לעיצוב גרפי
★ עיצוב עבודות מכל הסוגים ברמה גבוהה
★ איור כתובות
★ קורסים
נתה מספר מקומות לקורס לבנות חרדיות במחירים נוחים ביותר
02־825338 02־246117 02־381948

ברכות מאליפות
לקהל הקדש דחסידי ויז׳ניץ
ליום שמחתם
בחנוכת הבית של בנין הישיבה הקדושה
חפץ ה׳ בידכם יצליח שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה לתפארת חסידות בית ויזניץ המעטירה, בדרך הסלולה.
ע״י כ״ק מרן האדמו״ר שליט״א
בברכת התורה
מרכז אגודת ישראל
ירושלים ת״ו

חדש!!
גם לנו יש לחוג החרדי
מסעדת שבת אחים
★ שיפודים על האש ★ סטיקים ★ סלטים ★
צ׳יפסים ירקות וסלטים ללא חשש שביעית
משחיטת הרב לנדא שליט״א והרב עשור
חלק למהדרין מן המהדרין
בהשגחת הרב עמוס עגוב והרב ברהום דוד שליט״א
ע״י משגיח ירא שמים מב״ב ר׳ זכריה מאיר
בהנהלת אלי דוד
רחוב קבוץ גלויות פינת הרצל 73 אור יהודה
2 דקות מצומת מסובים
להתראות

מודל־קוט
= 48 ש״ח
פרטים ביום א׳ הקרוב

תכשיטים ב־4 תשלומים
קניתי בזול אצל
רפאלי
(כי זה שווה לי!)
רח׳ ר׳ עקיבא 115 בני ברק

נדוניה
רח׳ חגי 30 גאולה
מול קופ״ח לאומית
מזל־טוב לנשואים
לקראת חג השבועות
המון הפתעות
והוזלות בקנית
נדוניה
לחתן וכלה
שפע של
★ מגבות
★ כיסוי מיטה
★ מפות ומפיות
★ כותנות לילה MEMERY 20% הנחה
★ שמיכות קיציות
★ חלוקים
וכן שמיכות וכריות פוך במחירים סוף העונה
פתוח 10.00—1.00
4.00—7.30

דרושה
בדחיפות משפחה
להחזקת אשה מבוגרת
עם הגבלות פיזיות
תמורת תשלום הוגן
פרטים בטל: 02־536767

אולמי "שיר" בהנהלת משפ׳ ניסל
בני ברק רח׳ ירושלים 13 פינת ר׳ עקיבא
טל. אולם 702913 - בית 787386
בהשגחת הרב משה לנדא שליט״א
רב אב״ד דבני־ברק
בהנהלה חדשה
מקבלים הזמנות לאירועים ושמחות עד 120 איש
כולל הזמנות לשבתות
ניסל - 200 שנות נסיון

חזרנו "הביתה"
חיגגי 02־381085 ואוכל מוכן
יגיע ישירות לביתך
הזמנות לחג מתקבלות
החל מיום ראשון
חג שמח
כל המוצרים בהכשר הרב לנדא או בהכשר העדה החרדית

מלון "רמת תמיר"
בהכשר בד״ץ העדה החרדית ירושלים
כביש רמות ת.ד. 23081 טל. 02־824411
מציע חבילת אירוח לחג השבועות
••• במחירים מיוחדים ומוזלים •••
★ חדרים מפוארים וממוזגים
★ תפריט עשיר ומגוון ★ רמת שרות גבוהה
אולמות מפוארים וממוזגים לעריכת שמחות עד 800 מקומות
מחירים מיוחדים לבריתות ושבע ברכות
בברכת חג שמח
"רמות תמיר"

מבצע
לבני נשים במבחר
אצל ג׳ודי אקסלוסיב
ר׳ עקיבא 79 ב״ב

המכירה נמשכת
הכל תוצרת חוץ
חלוקים נהדרים
החל מ־34 שקל

אלפי דירות
ומאות
הצעות עבודה
"מעון" שרותי מידע
ללא דמי תיווך
רח׳ פינס 9 קומה ב
טל. 233266 — 233913

אלמנה
מעונינת לקבל לביתה
בסנהדריה המורחבת
אשה/נערה
דוברת אידיש/העברית
למגורים או רק ללינה
02־634147, 02־819015

מלון גלי צאנז־נתניה
למס׳ הטלפון שלנו הוסיפו ספרה
שימו לב!
053־339241־2
לאן אתה נחפז? כמובן לגלי צאנז!
קרית צאנז נתניה רח׳ המלכים 6, 42150

משפחה אמריקאית
מוכרת בירושלים:
בגדים אמריקאיים חדשים ומשומשים
לנשים ולילדים, רהיטים, כלי בית
במחירים נמוכים במיוחד
במוצש״ק וביום א׳ 21.00-22.30. רח׳ קרן היסוד 34

מבצע
בתכשיטי
להב ירושליק בע״מ
לרגל צאת קולקצית הקיץ
הכוללת דגמים איטלקיים מרהיבים!
מציעה חנות המפעל של
להב ירושליק
10%-40%
הנחה
על תכשיטי זהב משובצים
בנוסף תוכה קניה ע״ס 300 ש״ח ומעלה
בשי שעון קיר
אפשרות קניה בתשלומים ובכרטיסי אשראי
איכות שווה להב
להב ירושליק
חנות מפעל:
בני ברק
רח׳ עקיבא 40, טל. 03־790368
שעות הפתיחה: 9-1 4.30-7.30
ירושלים
מרכז שמגר 3, טל. 02־533101
פתוח רצוף 9-18

מעון יום
חרדי עבור
ילדים פגועי מוחין
יפתח בעז״ה
בירושלים
פרטים והרשמה
בטלפון:
03/794390 02/819712

תופרת
מומחית
מקבלת כל מיני תיקונים
בביתה טלפון 02־382932

גרבים
רפואיות
אצל ג׳ודי אקסלוסיב
ר׳ עקיבא 79 בני ברק

תזמורת
"נתיבות עולם"
מה שאומרים עלינו זה נכון
ומדויק!
03־5741337 כולל השכרת ציוד

נסו אותנו
אנחנו חדשים!
כדאי לכם
מכירה מיוחדת של
שמלות, חליפות, חולצות
חצאיות יפהפיות מחו״ל

דרוש
מתרים למוסד
תורני חשוב
טלפון: 03־783761

מכירה
של בגדים ממיטב
האופנה באירופה
לנשים ולנערות

תכשיטי אופנה
מפריז
סורבים מיוחדים
EXCLUSIVE
המכירה תתקיים אי״ה בימי
ראשון ושני בשעות 7—10
בערב רח׳ מלאכי 25 (פינת
זכריה)

עירית בני ברק
המדור הקהילתי
הבראה לאמהות
התקיים בס״ד במלון "מוטל צפת" בבנען - צפת
במשך 4 ימים באוירה שקטה ונעימה
כשר למהדרין מן המהדרין
מחזור ראשון - מיום ראשון ח׳ תמוז תשמ״ז (5.7.87)
עד יום חמישי י״ב תמוז תשמ״ז (9.7.87)
מחזור שני - מיום ראשון כ״ב תמוז תשמ״ז (19.7.87)
עד יום חמישי כ״ו תמוז תשמ״ז (23.7.87)
פרטים והרשמה: רח׳ חברון 4, טל׳ 701122/386
בימים: א׳-ה׳ בין השעות 8:30 עד 12:00 לפנה״צ
ביום ג׳ גם בין השעות 15:00 עד 17:00 אחה״צ
** נא להביא תעודת זהות **
ההרשמה עד יום שישי כ״ב בסיון תשמ״ז (19.6.87)
עדיפות לאמהות ברכות ילדים — מס׳ המקומות מוגבל
בברכה
הרב משה אירנשטיין, ראש העיר
הרב דוד שניאור, סגן ראש העיר וראש המחלקה

"חוט השערה"
סלון לפאות ומספרה
ירושלים — רחוב שטראוס 20
בני ברק — רחוב ירושלים 16
בואו לראות את הדגמים
המרהיבים של הפאה הטובה בעולם
ובמיוחד לצעירות
"פרינצס"
PRINCESS
שנוספה למבחר הפאות המשובחות
והידועות משכבר
"גלמור טרס"
מבחר עצום!! טיב ללא תחרות!!
כ״כ פאות מיתר הפירמות
שרות עיצוב מיוחד!!
להתראות וחג שמח
"חוט השערה"

טבנו מיקס
המרכז לתיקון כלי בית חשמליים
ר׳ עקיבא 72 03־794518
מבצע: טוסטר אובן A&G + טיימר + גריל 112 ש״ח
פוד פרוסטר רותמה POWENTA (גרמני) מעולה, שאין לו מתחרה בביצועים
כן ניתן לרכוש מספריים וסכינים ותוצרת סוליגר
חלקים ומטפים אורגינליים לכל סוגי המיקסרים תוכל להשיג רק אצלנו
זכור! קניה טובה - קניה עם שרות

מבצע
תכשיטים
מלאכותיים
אצל ג׳ודי אקסלוסיב
ר׳ עקיבא 79 ב״ב

מרכז פניני ניימן
מבצע ב־6 תשלומים
ניימן אמרי ברוך 5 ויזניץ ב״ב
טל: 762877
מ־8-10 בערב או לפי תאום מראש

לוח היום

בס״ד יום רערש״ק פ׳ במדבר
א׳ סיון מ״ז
מ״ה לעומר
הדף היומי בבלי: בבא בתרא י״ג
ירושלמי: נדרים ל״ה
משנה יומית: זבים א, ג-ד
הלכה יומית: או״ח ש״ז, ז-ט
שבת: פרקי אבות פרק ו

סוף זמן
8.09 קריאת שמע
9.38 תפילת השחר
7.40 [illegible]
זמן
3.42 [illegible]
5.31 [illegible]

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי עברית 02־241112, 02־243121 אידיש 04־672111, 04־672006 אנגלית 02־223341. השיעורים מתחדשים בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: שישי: רמות אשכול, רח׳ פארן 15 מ. מעלות. שבת: הר הזיתים. מוצ״ש: רוממה, רח׳ המ״ג 28.
תל־אביב: שישי: שוהר (בוטרס), רח׳ פנקס 27. בני, רח׳ דיזנגוף 174. שבת: אחוה, רח׳ דיזנגוף 165. בריאות, רח׳ הכלך בורג׳ 28. מוצ״ש: אחוה, רח׳ דיזנגוף 165. בריאות, רח׳ הכלך בורג׳ 28.
בני־ברק ורמת גן: שישי: חן, רח׳ זבוטינסקי 99 ר״ג. שבת: פינצי, רח׳ חיבת ציון 43 ר״ג.
חיפה: שישי: שפרינצק, דרך צרפת 57. שבת: הנשיא, שד׳ הנשיא 33.
הקריות: שישי: סביניה, רח׳ הגפן 24 ק. ביאליק. שבת: פנטגון, רח׳ הגדוד העברי 4 ק. מוצקין.
פתח־תקוה: שישי: פינסקר, רח׳ פינסקר 2. שבת: קופ״ח כללית, רח׳ חיים עוזר.
נתניה: שישי: הרמה, רח׳ הרצל 24. שבת: המגן, שד׳ ויצמן 13.
אשדוד: בית מרקחת "א״".
רחובות: שישי: קופ״ח כללית, רח׳ בני משה. שבת: קופ״ח כללית, רח׳ בני משה.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת בתבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: שישי: שערי צדק: ילדים, פנימית. שבת: ביקור חולים: ילדים, נשים. שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו״ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר׳ י״ל לוין ז״ל
איזור התעשיה מקור ברוך
רח׳ יהודה המכבי 5
טל. 8־539255 ת.ד. 1306
דפוס "הדר", בע״מ
סניף ת״א: אלנבי 132, ת״ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

חלק מעמלות שרותי בנקים שוחררו מפיקוח

חלק על שירותים בנקאיים שוחרר מהפיקוח על המחירים על פי צוי שנחתמו על ידי שר האוצר ושר התעשיה והמסחר.

יחד עם זאת ישארו בפיקוח מחירי עמלות הקשורות בעיקר לשירותים בנקאיים שאין להם אלטרנטיבה סבירה. על כך נמסר היום מבנק ישראל. משמעות הדבר התייקרות כל העמלות בתקופה הקרובה.

תעריפי העמלות ששוחררו מהפיקוח יהיו נתונים לתחרות חופשית בין הבנקים. בין השאר שוחררו מן הפיקוח עמלות על ערבויות, השכרת כספות, גביית שטרות בגוביינא, דמי משמרת לניירות ערך. מבנק ישראל נמסר כי לאחר שלושה חודשים יבחן הפיקוח על הבנקים את ההעלאות בתעריפי העמלות ששוחררו מהפיקוח.

בנוגע לעמלות שישארו גם להבא תחת פיקוח הודיע בנק ישראל כי בנק המבקש להעלות דמי עמלות מסוג זה יגיש בעניין בקשה מפורטת ובקשה זו תידון בוועדת המחירים הבין משרדית.

בין העמלות שנשארו בפיקוח מחיר פנקסי שיקים רגילים, עמלות על משיכה מחשבון, ביצוע תשלומים בדלפק, הפקדת שיק לחשבון באמצעות דלפק, חיובים על פי הרשאה, הנפקה, שימוש וחידוש על כרטיס המיועד רק למשיכת מזומנים או קבלת מידע באמצעות מכשירי הבנק, עמלות על מכירת ניירות ערך, העברת ניירות ערך לפיקדון אחר, תשלומי ריבית, דיווידנד, קניה ומכירה של מזומנים והמחאות נוסעים במט"ח, עמלות על פעולה בחשבונות פת"ם פיצויים, עמלות על העברות מט"ח לבנק אחר בארץ.

בנק ישראל הודיע עוד לבנקים כי ההסדר החדש יחול רק על הבנקים שכבר הגישו תוכניות התייעלות מפורטות. רוב הבנקים המסחריים עשו זאת אולם בבנק המרכזי ממתינים לתוכניות הייעול מהבנקים למשכנתאות.

נתגלה מכשיר האזנה במשרדי ה"ועדה למען השבת"

מכשיר האזנה במל שוצפה מתברת נתגלה השבוע ביום ב' במשרדי הועדה למען השבת בב"ב. הועצה הלונה למשטרה.

אחד מפעילי הועדה גילה את המכשיר צמוד ומחובר לקו הטלפון בקיר החיצוני של הבנין. המכשיר הוסווה ע"י ליפוף סרט סביבו. עם גילוי המכשיר וניתוקו נתבקשו מספר תושבים באזור לפקוח עין על תנועות חשודות בשטח, מאחר הקו נבדק לאחרונה. נראה שהמכשיר הותקן בסמוך למועד חשיפתו. ואמנם, למחרת נתגלתה מכונית שחנתה בסמוך למשרדי הועדה משך שעות ללא הסבר הגיוני. ביום ד' בשעה 14.30, דיווח אחד השכנים לניידת משטרה שעברה בסמוך, על המכונית והם בדקו את מסמכי החשודים וביקשו להלוות לתחנת המשטרה. שם נתבקשו לתת הסברים על המצאותם במקום. יש מקום להשוד שהמדובר בחוקרים פרטיים. מס' המכונית בה שהו נמסר למשטרה ובבדיקה ראשונית נתגלה שלוחית הזהוי אינה מקורית.

מ"הועדה למען השבת" נמסר לכתבנו שאמנם תוכן פרטי השיחות שמנהל המשרד יכול לענין גורמים כלכליים ואחרים, בהם כטפלת הועדה אך קשה להניח שגופים אלו יסתבכו בפעילות פלילית. הוא סרב לפרט את הנושאים המטופלים ע"י הועדה בימים אלו. אין לשלול שהתקנת מכשיר האזנה היתה על רקע שונה ומקוים שחקירת המשטרה שבידה קצה החוט לחקירה זו, תוביל לחשיפת העבריינים.

נפתח המו"מ על הסכם השכר החדש

המו"מ על הסכם שכר חדש במגזר הציבורי, שבו מועסקים כ־450 אלף עובדים, נפתח אתמול בבית הועד הפועל של ההסתדרות בתל אביב בין נציגי הממשלה והמעסיקים הציבוריים הגדולים לבין נציגי ההסתדרות והאיגודים המקצועיים הנוגעים בדבר.

בפתח הדיונים הפגינו ראשי האגף לאיגוד מקצועי וראשי האיגודים המקצועיים עמדה המבליטה את המאחד המשותף לאיגודים, דהיינו התביעה להעלאות שכר ריאלי לשנת 1987.

סוכם על הרכבת צוותי מו"מ מצומצמים משני הצדדים שימשיכו בניהול המו"מ המעשי בעוד כשבוע עד עשרה ימים. (עש"ת).

שוד בסוכנות הדואר במבשרת ציון

אלמוני שדד אתמול לפני הצהריים את סוכנות הדואר במבשרת ציון.

סמוך לשעה 11 התפרץ לסוכנות הדואר צעיר רעול פנים מזוין באקדח ובסכין. באותה שעה היו בסניף 3 אנשים.

השודד כלא אותם בחדר השירותים ונמלט עם כ־5000 ש"ח שהיו בקופה.

מחלק הפשעים של משטרת ירושלים פתח בחקירה.

שמחת הכנסת ספר תורה לישיבת קול תורה בירושלים

כאח סופר "המודיע"

ברוב שמחה והתעלות הנפש הוכנס אמש ספר תורה חדש להיכל ישיבת "קול תורה" בירושלים.

לקראת ערב לבשה שכונת בית וגן הירושלמית חג, ולקול צלילי זמר ושירה ליוו את ספר התורה, ולראשה אפריון, מבית הנדיב הנכבד ר' פנחס מגדל הי"ו להיכל הישיבה.

בביתו של חתן התורה הזולה התגיגה בכתיבת האותיות ובסיום כתיבת ספר התורה, ר' פנחס מגדל מתפלל קבע בישיבה ומעשה ראשונים המשכימים קום לביהמ"ד. ליבו נדב לכתוב ס"ת ולהכניסו להיכל הישיבה ברוב פאר והדר.

רחובה הראשי של שכונת בית וגן היה מלא מאנשים השמחים בשמחת התורה. התהלוכה צעדה ובראשה לפידים מאירים, תלמידי ישיבות מישיבות השכונה, ותלמידי ת"ת ורבים מבוגרי הישיבה.

בליווי של תזמורת הגיעה התהלוכה לרחבת הישיבה ולקראתה הביאו את ספרי התורה נישאים ביד ראשי ור"מי הישיבה. בשמחה וגיל הובל הס"ת להיכל הישיבה, מתוך שמחה של מצוה — שמחת תורה, ומשך שעה ארוכה נשמעו הרננות וריקודי השמחה, מתוך רוממות הרוח והדרת הלבבות, עד אשר הוכנס הס"ת לארון הקודש.

סופרנו מציין, כי החגיגה הוכנה לעת שלא יפריעו לסדרי הישיבה.

לאחר מכן הסבו התלמידים והאורחים בראשות ראשי הישיבה הגה"ק המעטירה — מראשוני הישיבות בירושלים — לסעודת מצוה שנמשכה עד לשעה מאוחרת, בה נשמעו דברי ראשי הישיבה, אשר עמדו על משמעותו של יום נכבד זה לקראת חג מתן תורה הבעל"ט.

היתה זו שמחה אדירה ורבת חן ומתוך חביבות של מצוה, כאשר קול התורה נשמע בגילה וברעדה בהיכלה של ישיבת "קול תורה".

מטען חבלה נוטרל בדרך הרצליה

מטען חבלה נתגלה אתמול, אחה"צ בתחנת אוטובוס בדרך הרצליה אחורי הציה דן, ופורק בשלום.

אנשים שגילו חבילה חשודה בתחנת האוטובוס, הזעיקו את המשטרה. חבלני המשטרה הגיעו למקום מייד ונטרלו את המטען. בעקבות פיצוץ המטען, נגרם נזק לתחנה, אך איש לא נפגע ולא ניזוק רכוש אחר. (עתי"ם).

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אריאל משה ויפה	בן
איזנבך משה ושושנה	בת
אוחיון שלום ענת	בן
אמויאל ניסים ואופירה	בת
אפגין עזרא ושרה	בן
אזרן אלי אסתר	בן
אלסמן אליהו רחל	בן
אפסטר אסתר ויצחק	בן
אוחיון דני וחגית	בן
בלקנשטיין אבנר ואושרת	בת
בקר שמעון רבקה	בן
גדי שלמה ויפה	בת
חיוסש גבי וצפורה	בן
הומינר אהרן ובת־שבע	בן
הורוביץ נפתלי ואהובה	בת
ולדמן יוסף ודינה	בת
חדד ניסים ורוניק	בת
סויב אהרן ופרידה	בת
סויבל יעל אשר	בת
יחיא יעקב ואסתר	בת
יסוקוב נחיה ותמר	בת
יצחק ראובן ואילה	בן
יעקובוביץ ישי ומרים	בת
כהן אברהם ורחל	בן
לוי יצחק ושמחה	בן
לביאשווילי אליה וגינט	בת
מזרחי משה ויפה	בן
מזרחי שמעון ורחל	בת
נגר שמואל ומיכל	בת
סקס לאונרד ושרה	בת
עדס אהרן ואורה	בת
פריד שמואל ורחל	בת
פריגן רזיאל ודליה	בת
פחימה יעקב ואירית	בת
פלישמן מרדכי ויהודית	בת
צברי סלים וציונה	בן
צברי שמואל ודבורה	בת
צימרמן משה ופרל	בת
קופשיץ ישראל ולאה	בת
קלין שמואל וצפורה	בן
קלין בנימין ודורה	בן
רוזנברג אהרן ואסתר	בת
רובין יחיאל ורבקה	בת
רוועס דניאל ותוה	בת
רוזנברג שרגא ותמר	בן
רוזנצוויג אשר ורחל	בת
שלזינגר עמרם ושרה	בת
שטרן יהודה ורחל	בת
שפירא יעקב וברכה	בת
שוקרון אהרן ועליזה	בן
שפירא עמרם ומרים	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

הרוג ושלשה פצועים בתאונת דרכים ליד נצרת

5 אנשים נפצעו בכביש ירושלים תל־אביב

תושב הכפר יפיע שליד נצרת נהרג ו־3 מחבריו נפצעו, בתאונה בה היה מעורב רכבם.

התאונה אירעה כאשר הרכב סטה לפתע מהכביש, התדרדר לתהום וחדר לתוך בית. אחד הנוסעים שישב מאחור נהרג והשאר נפצעו.

להערכת המשטרה, נגרמה התאונה בנסיעה במהירות מופרזת ולדעתה הנהג היה בגילופין.

5 אנשים נפצעו אתמול לאחר שמכוניתם התהפכה בכביש ירושלים בקרבת שדה התעופה.

אמבולנסים של מד"א העבירו את הפצועים לביה"ח אסף הרופא. נמסר, כי מצב ארבעה פצועים מוגדר כקל. ואילו אחד פצוע באורח "בינוני". (עתי"ם).

חשש להפסקת שרותי מ.ד.א. בשבוע הבא

כספי מ.ד.א. בבנק עוקלו ע"י מס הכנסה

שרותי ההצלה של מגן־דוד אדום עלולים להפסק ב־1 ביוני, בגלל אי תשלום ההתחייבויות של משרד הבריאות ועיקול שהוטל בשל כך ע"י מס הכנסה על כספי מגן־דוד־אדום.

במבוקים לשרי האוצר והבריאות התריעה מנהל מד"א על הסכנה החשש להפסקת שרותי ההצלה של מד"א, בשל עיקול שהוטל על ידי שלטונות מס הכנסה על חשבונות הבנק של מד"א בשל חוב ישן של 4 מיליון ש"ח ואי העברה במועד של הניכויים למס הכנסה, על משכורות אפריל 87, וכל זאת בשל עיכוב העברת הכספים המגיעים למגן־דוד־אדום ממשרד הבריאות. בחודש אפריל, הגיע מד"א, בתיאום עם משרד הבריאות, להסדר תשלומים עם מס הכנסה, לגבי החוב המצטבר בסך 4 מיליון ש"ח. נציג מס הכנסה, מר יאיר רבינוביץ, התנה את ההסדר בתשלום עקבי וסדיר של החובות השוטפים מניכויי המס.

מהנהלת מד"א נמסר, כי מזה מספר חודשים, עומד מד"א על סף סגירת שרותים בשל אי־קבלת כספים המגיעים לו ממשרד הבריאות. חלקם כספים עבור שרותים הניתנים למוסדות משרד הבריאות וחלקם כחלק מהקצבה השנתית המוסכמת כתמיכה בתקציב מד"א.

הנהלת מ.ד.א. התריעה כי מ. הבריאות מעכב תשלום חוב מהשנה שעברה של 1.8 מליון ש"ח.

בחודש מאי, כדי למנוע שיבוש או סגירת שרותים, נאלצה הנהלת מד"א לשלם לעובדים משכורות נטו, וגם זאת באמצעות משיכת יתר, נוכח הבטחה מפורשת של משרד הבריאות להשלים את החוסר תוך שבוע ימים. ב־15 במאי, כשלא קיים משרד הבריאות את הבטחתו, הופיעו נציגי מס הכנסה לשם ביצוע הוצאה לפועל לגבית החוב השוטף וגם את החוב הישן בסך 4 מיליון ש"ח.

הנהלת מגן־דוד־אדום התריעה כי תופעת החוב המתמשך, עיקול על כספי האגודה ואי־העברת כספים במועד יגרמו להשבתה כללית של שרותי מד"א. לרבות שרותי ההצלה, איסוף דם, בדיקתו ואספקתו לבתי־חולים. (עתי"ם).

במרכז מפלגת העבודה:

פרס ורבין תקפו קשות את אבן

עימות חריף פרץ אתמול, אחה"צ בישיבת מרכז מפלגת העבודה בין שר החוץ, שמעון פרס, ושר הבטחון, יצחק רבין, לבין יו"ר ועדת המשנה של הכב"ט לפרשת פולארד, ח"כ אבא אבן, בקשר להמלצות הועדה על אחריותם של פרס ורבין בפרשה. המרכז התכנס באולם "אהל שם" בתל אביב לשם דיון על מסקנות שתי הוועדות בפרשת פולארד.

מר פרס ציין, כי שתי ועדות החקירה קבעו שלאחר גילוי פרשת פולארד פעלו שמיר, פרס ורבין יחדיו בהסכמה, כצוות מאוחד. בהקשר זה שאל את מר אבן: "אם כן מדוע הטילה עלי ועדת המשנה אחריות עודפת? "אני גייסתי את פולארד? אני הפעלתי אותו? עלי מוטלת אחריות עודפת בפרשה זו?" קרא מר פרס.

מר פרס אמר, כי נעשית מצד הליכוד פעולה מכוונת להכתמת מפלגת העבודה. בפנותו למר אבן אמר: "אתה רואה מסע מאורגן ומכוון ללכלך ולהכפיש את המפלגה ומנהיגיה, ואין לך מילת הסתייגות?

מר רבין, אמר, שרק שני חברי הועדה מיכה חריש ושמחה דיניץ הסתייגו מן הביקורת שמתחה ועדת המשנה עליו ועל מר פרס, בעוד שמר אבן יצר עם שלושת חברי הליכוד בוועדה רוב של 4 נגד 2 להטלת אחריות מיוחדת עליו ועל מר פרס.

ח"כ אבא אבן אמר כי עליו "לנפץ את אגדת ה־4 נגד שניים". לטענתו, כל 6 חברי הוועדה היו שותפים למידת האחריות המיניסטריאלית ולקביעה, כי ראש הממשלה הוא ראשון בין שווים ולכן מוטלת עליו אחריות עודפת.

מר אבן טען שמרכז המפלגה אינו הפורום המתאים לדיון בפרשת פולארד ובמסקנות ועדת החקירה, והזהיר את חבריו מפני הפעלת לחצים ודרישה להתיישרות לפי קו המפלגה בעניין לאמר־בטחוני מובהק.

מאיר
תדיראן
עד 12 תשלומים
ר' עקיבא 41 בני ברק

המעוניינים להשכיר חדרים או דירות בירושלים
לבאים להשתתף בחג השבועות בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א יתקשרו נא לטלפון: 02־285815
אב"ש המעוניינים לשכור יתקשרו לטלפון הנ"ל
לתועלת הרבים, אחרי ההסכם בין השוכר למשכיר נא לדווח על כך לטלפון הנ"ל
בברכה
המסדרים

תכשיטים לחג
במבחר הכי גדול והכי זול
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

אבד שטריימל במוצש"ק
(23.5.87)
פרשת בהר־בחוקותי בתחנת אוטובוס בצומת קסטינה לכוון תל־אביב. המוצא הישר יתקשר לטל. 03־705036, 03־789242 ויבוא על שכרו

סלון המרכז
כלות ירושלים!
הגיע מבחר גדול וחדיש של שמלות כלה מאירופה בסגנון חדיש
■ השכרה
■ קניה
■ הזמנה
■ אביזרי קישוט
רח' דוד ילין 13
טלפון 02־283730

זעקת היתום

הננו פונים אל אחינו בית ישראל רחמנים בני רחמנים, לבוא לעזרת חתן יתום ל"ע, ת"ח מופלג אשר אביו הנדכא, הוא אחד מיקירי קרתא דשופריא תלמיד חכם מופלג מרביץ תורה לעדרים, שכמה שנים חולה הוא במחלת לב קשה ל"ע, ואין ביכלתו להשיג את ההוצאות המרובים עבור נישואי בנו היתום הי"ו, והחתן היתום הי"ו מתחנן ומבקש אל תעמדו מנגד בשעה שמצבי דחוק, וזמן החתונה מתקרב ובא ואין בידי פרוטה לפרוטה ועלי היו כולנה,

לכן אנו פונים אל אחב"י לבוא לעזרתו ולהיות לו לעזור ואחיסמך ולעזור לו להקים בית נאמן בישראל, אשר לא בכל יום מתרחיש מצוה גדולה כזו, ובזכות המצוה הזאת תתברכו מאבי היתומים בכל מילי דמיטב בני חיי ומזוני רויחי

מתוך קריאת מרן הגאב"ד שליט"א מה רב טוב צפון לכל מי שיזכה וישתתף במצוה רבתי זו — גם אני מבקש להענות ברוח נדיבה לבקשה הנ"ל

שלמה זלמן אויערבאך — **יצחק יעקב ווייס**

הנני מצטרף להנ"ל **יוסף שלום אלישיב**

גם אני מצטרף לדברים האמורים למעלה והדברים נחוצים ודחופים החותם בברכה לכל המסייעים

חיים פינחס שיינברג — **ניסים קרליץ**

את התרומות לשלוח אל הרבנים חברי הוועד שליט"א

הרה"ג ר' יהושע נויבירט שליט"א ת.ד. 5143 י־ם

הרה"ג ר' משה יוסף מולצקי שליט"א צפניה 21 י־ם

הרה"ג ר' נתן קופשיץ שליט"א אלפנדרי 11 י־ם

הרה"ג ר' יהודה בואר שליט"א רשב"ם 5 בני ברק

הרה"ג ר' יצחק שינגלוון שליט"א בנין כולל חזון איש ב"ב

הרה"ג ר' דוד שמידל שליט"א רש"י 25 בני ברק

מס' חשבון בבנק הפועלים 172993 סניף 533 י־ם

מס' חשבון בבנק המזרחי 354595 סניף 17 גאולה י־ם

לפי בקשת הרבנים חברי הוועד שליט"א נא לציין עבור "זעקת היתום"

ועד חניכי ישיבת הנגב נתיבות

ת.ד. 279 ב"ב

כנס התעוררות

ביום ראשון ג' סיון (31 במאי 87) א' לימי ההגבלה בשעה 5 אחר הצהרים יתקיים בקרית ישיבת הנגב בנתיבות

כנס התעוררות

בהשתתפות ראשי הישיבה שליט"א

בוגרי הישיבה מתבקשים להשתתף

ההסעה תצא בשעה 3.30 אחה"צ מירושלים ליד מונית גאולה ומבני ברק מגן ורשא

בבירורים פרטים:

טל. 02־868485 02־868337 03־707531 03־703261 03־709364

היועץ המשפטי יורה

(המשך מעמוד ראשון)

כתב עתי"ם דוד פרידמן מוסר כי אתמול נפגש היועץ המשפטי לממשלה כשעה עם ראש הממשלה מר יצחק שמיר. ראש הממשלה ביקש מהיועץ המשפטי לממשלה לפעול לשם הקמת ועדת החקירה ממלכתית. עפ"י חוק ועדות חקירה. אך היועץ המשפטי לממשלה. עמד על דעתו כי יש לפתוח בחקירה משטרתית.

היועץ המשפטי כבר הודיע לבית המשפט העליון, שדן בעניינו של נאפסו, כי לא יוכל לעניין של מתן עדויות שקר בפני בית משפט "לעבור לסדר היום וכי העניין חייב להחקר וייחקר עד יסודו". בפסק הדין מנחה בית המשפט העליון את היועץ המשפטי לממשלה לנקוט צעדים החלטיים "כדי לשרש תופעות כגון מתן עדויות שקר בבתי משפט ע"י אנשי שב"כ".

כתב עתי"ם מציין עוד, כי לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה יפקיד בידי המשטרה את החומר המצוי ברשות הפרקליטות, תאסוף המשטרה את כל החומר הנוגע בדבר, כולל החומר המצוי ב־8 ארגזי קרטון גדולים בבית המשפט העליון.

כתב עתי"ם דוד פרידמן מציין כי סעיף 237 לחוק העונשין קובע: "המעיד בהליך שיפוטי, ביודעין, עדות כוזבת בדבר מהותי לגבי שאלה הנדונה באותו הליך, הרי זו עדות שקר ודינה מאסר 7 שנים". חוק העונשין קובע בסעיף אחר שלו, כי "הבודה ראיה, או המשתמש בראיה בדויה, והכל בכוונה להטעות רשות שיפוטית בהליך שיפוטי דינו מאסר 5 שנים".

כזכור בית המשפט העליון גם מתח ביקורת על כך שאנשי שירות הבטחון הכללי השמידו הקלטות והרשומות הנוגעות למהלך חקירתו של נאפסו. לעניין זה קובע חוק העונשין: "היודע כי תעודה או דבר פלוני עשויים להיות דרושים לראיה בהליך שיפוטי והוא במזיד משמידם או עושה אותם בלתי ניתנים לקריאה, והכל בכוונה למנוע את השימוש בהם לראיה, דינו מאסר ל־5 שנים".

כתב עתי"ם דוד פרידמן מוסר, כי בשירות הבטחון הכללי הובעה התנגדות ומורת רוח מהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה להביא את העניין לחקירה משטרתית. הגורמים בשב"כ התבטאו בחריפות נגד חקירה משטרתית ואמרו, כי יש להעדיף במקרה זה חקירה לפני ועדת חקירה ממלכתית. (עתי"ם).

הרבנות הראשית — המועצה הדתית

נתניה

למורנו ורבנו

הרה"ג **ישראל מאיר לאו** שליט"א

רבה הראשי של נתניה

ולרבנית **חיה איטה** תחי'

ולסבתא הרבנית **חנה פרנקל** תחי'

ברכת מזל טוב מעומק הלב

לארוסי בתם **רחל** שתחי' עב"ג

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

לתפארת המשפחות המכובדות

ולתפארת עירנו נתניה

הרב דוד שלוש רב העיר — **דב סנא** ראש המועצה, חברי המועצה והעובדים

רבני השכונות

אהל ברכה

ארגון נשים למען "בית ברכה"

מרכז מפעלי חינוך לבנות

בנשיאות הרבנית סטאליך־קארלין תליט"א

באזאר פרחים לחג השבועות

הנו מזמינות את נשי ירושלים

לבאזאר פרחים וצמחים מיוחד לחג השבועות

שתתקיים אי"ה בקרית החינוך "בית ברכה" ברח' עובדיה 24, גאולה, ירושלים

בימים: ראשון, שני ג', ד' סיון תשמ"ז בשעות: 5.00-9.00 אחה"צ

לרגל שנת השמיטה אנו מציעות מבחר עצום של "מגי־עדי" יבואני עציצים וצמחים מלאכותיים בכל הגדלים

במחירים מפתיעים במיוחד

— כל ההכנסות קודש —

הכניסה רק לנשים ובנות

הודעה

למוסדות וליחידים

יש בידינו כ־10,000 כתובות טובות מארה"ב

אנו מוכנים לתת את כל השרות מההדפסה ועד למשלוח באחריות מלאה וסודיות ובמחיר זול

02־286394 ירושלים — רק משעה 10-11 בבקר

בס"ד

מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה

בני־ברק ת.ד. 620 — רח' ר' עקיבא 111 טל. 03־787702 — טל. בירושלים 02 - 416152

ללומדי הש"ס שליט"א

הננו להודיע על המבחן החודשי

★ תכנית "30 דף לחודש": חזרה כתובות פ"ט־ק"ב, נזיר

★ תכנית "הוראה": חזרה יורה דעה סי' צ"ק (כולל טור, ב"י, שו"ע, ש"ך וט"ז)

★ תכנית "20 דף לחודש": חזרה עירובין י"ג־ס"ו

שיתקיים בס"ד ביום ראשון, ג' סיון תשמ"ז בשעה 6.00 בערב בדיוק

בברכת הצלחה רבה

ההנהלה

מאיר

מזגני אוויר תדיראן אצל כמובן

אפשרות ל־7 עד 12 תשלומים הנחה על מזומן

רבי עקיבא 41 בני־ברק טל 782584

4 סיבות לקניית

מזגן אויר תדיראן אצל לוסטיג

המחיר —

בגלל הכמות הגדולה הנמכרת אצלנו אנו מקבלים הנחה משמעותית ומחיר המזגן עבורכם נמוך ממחיר החברה היצרנית.

התשלום —

תשלומים נוחים עד 12 תשלומים הנחה משמעותית בתשלום מזומן.

יעוץ —

אצלנו תקבלו יעוץ ממהנדסי קרור בכירים בביתכם, במזגנים רגילים ובמזגנים מפוצלים.

שרות ונסיון —

עשרות ישיבות מוסדות וחנויות ומאות משפחות אשר רכשו אצלנו מזגנים יעידו על השרות, ההספקה, וההתקנה המהירה והיעילה.

רשת חנויות לוסטיג

מרכזים למכירת מזגנים רגילים ומפוצלים בכל חלקי הארץ

בני ברק: רח' ירושלים 12 טל. 03־702153

ירושלים: רח' שטראוס 29 טל. 02־222946

קלטפ

נעלי נשים נערות וילדות

רח' ר' עקיבא 7 בני ברק

כל דגמי הקיץ 87 החדישים

מירב הדוגמאות ממיטב היצרנים

בלעדי לבני ברק

חדש נפתחה מחלקה לילדים במחירי המפעל מהפירמות הטובות ביותר בארץ

הקבקב והסנדל הטוב ביותר

במחיר הנוח ביותר

הכל עור בטנה יחידוני

כל המביאה מודעה זו מקבלת

10% הנחה

מפעל הכללי ללומדי המשניות החדשיות

בהנהלת רבנים ובע"ב חשובים ובפקות האדמו"ר מטולנא שליט"א

הפסגה 60, ת.ד. 16326 בית וגן ירושלים 02־419541 (אחה"צ 7־5½)

הודעה לנבחנים

מבחן מס' 22 על מסכת מיר יתקיים ביום שני ד' בסיון תשמ"ז, החל משעה 7.00, המבחנים יחולקו עד שעה 7.15 בערב.

מודעה זו נתרמה למפעל המשניות ע"י

ביג־בן טורס

BIG-BEN TOURS

רבי עקיבא 115, בני ברק 51368

טלפון 707735, 03-706670

לחג מתן תורתנו - חג שמח, ושתעלו במעלות התורה והיראה!

"עשר בשביל שתתעשר — תורמים לעמלי התורה". מס' חשבוננו בבנק הדואר 4-48827-6

המבחן הבא יתקיים בס"ד ביום ראשון א' בתמוז בשעה 7.00 בערב במקומות הקבועים, על מסכת סוטה. על הנבחנים לעקוב אחר הפרסום ביום שישי שלפני כל מבחן

תודה וברכה לכל המארגנים והמסייעים להצלחת הבחינות **ההנהלה**

מבצע מדהים

שרשראות וצמידים

זהב ופנינים

רפאלי

רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

"סלע"

— הדברת מזיקים,

רשיון משרד הבריאות

197 עם ריח ובלי ריח

ללקוחות — ללא הוצאת כלים

03־494936

RONEN

נעלי ילדים ונוער "רונן" רונן

תדמיות בסיבן

להשיג:

בני ברק: שחר חזו"א

גלית ר"ע

מרפין ר"ע

ירושלים: דובי, מלכי ישראל 17

נתיבות: שוז. רחובות: ניילינגר

הרצל 142 ת"א טל: 821030

בס"ד

מיטב רהיטי הילדים

עונג

oneg

"רהיטי עונג" (1986) בע"מ

מודיע שאולם התצוגה

פועל במתכונת הרגילה

בין השעות 8 בבוקר — 7 בערב

ב"ב סוקולוב 15

לקראת חג השבועות

10% הנחה

ו־2 תשלומים

למנהלי מוסדות ובעלי עסקים

חברה חרדית המתמחה בשיווק מוצרי שי ופרסום כולל תעודות הוקרה למיניהם אפשרויות מגוונות, תצוגה מתמדת ברחוב הטורים 32 פינת הזית 2

בפרסום מרכז

טל. 381405

הופיעו החוברות

"צורה לקט"

מספרים 1, 2

ירושלים

מלכי ישראל 6

בני ברק

חזון איש 15

תלמידות הסמינרים

לומדות בחומש

הנהלת חשבונות

הכונבנות ב

מחשבת

רח' ר' עקיבא 56 ב"ב

03־702864

ירושלים 02־824281

צפת 04־846876

המשרדים פתוחים בשעות אחה"צ 4.30—6.30

המזון המון מבצעים

ב"הכל בו גאולה"

ל־10 ימים בלבד!!

כל קניה מעל 75 ש"ח

3 תשלומים!!

אנו לשרותך

ברח' מלכי ישראל 35 י־ם

(מול גרליץ)

"פנטסטיק פלסטיק"

שמירת הריהוט לשנים

ציפוי ניילון

לספות כורסאות וכסאות

★ עבודה מומחית ★

מתקבלות הזמנות

גם למרכז הארץ

02־538001 ★ 02־810022

דרושה דירה

4—5 חדרים

באזורי בית וגן

הר נוף

טלפון 02־538645

שרותי הדפסה "קויק פרינט"

במבצע

הזמנות לשמחות וכל סוגי הדפסות

צילום מסמכים

מנוי ל־100 רק—15. ש"ח

שטראוס 25 ירושלים

זיפות גגות סיוד נגד חום

עבודה באחריות מלאה (בכל הארץ)

בני ברק רח' גרינברג 1

03־796981

קבוצת השלושה

1976 יועצים לאיטום ולבידוד